F.B

~~423~~
~~5929~~

CONSILIUL SECURITĂȚII STATUL

CENTRUL DE TRIERE-DISPECERAT, CERCETARE-DOCUMENTARE ȘI AR

NU SE SCOATE DIN UNITATE

STUDII
ȘI
DOCUMENTE

Vol. I

BUCUREȘTI — 1969

CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI
CENTRUL DE TRIERE-DISPECERAT, CERCETARE-DOCUMENTARE ȘI ARHIVĂ

47

PENTRU UZ INTERN

STUDII ȘI DOCUMENTE

Vol. I

BUCUREȘTI — 1969

CONSPIRATIA ANTISTATALA A P.N.T. DIN ANUL 1947.

Lt.col. M. FATU
doctor în istorie

Istoria, inclusiv cea contemporană,are multe enigme. Se spune că istoria însăşi este o mare enigmă. Dar pe măsură ce este descifrată, tainele ei sînt elucidate. Enigmele istoriei suscită şi permit felurite interpretări, denaturări sau apropieri de adevăr. Ele poartă în sine posibilitatea obiectivă a eludării sau falsificării adevărului istoric. Există situaţii cînd oameni politici sau pseudo-oameni de ştiinţă, încearcă să transforme adevăruri istorice cunoscute în enigme cu scopul de a obţine avantaje politice.

Sînt cunoscute eforturile actuale ale unor cercuri reacţionare de a reabilita foşti lideri ai partidelor burghezo-moşiereşti, prezentîndu-i istoriceşte ca "victime" ale "terorii comuniste", de a-i învălui în diferite mistere şi a-i transforma în " eroi ". Propaganda transfugilor politici şi a corespondenţilor lor din interior, falsificînd adevărul istoric, afirmă că, în fond, scoaterea P.N.Ţ. în afara legii în anul 1947, a fost rezultatul unei "răfueli comuniste". In acelaşi timp trebuie spus că există oameni de bună credinţă, intelectuali, mai ales tineri, care, necunoscînd fondul lucrurilor, sînt tentaţi să dea crezare unor astfel de "teze" şi chiar să considere că, la o analiză mai atentă a lucrurilor, s-ar putea reconsidera răspunderea istorică a partidelor burghezo - moşiereşti şi a liderilor lor în legătură

./.

cu o seamă de fapte pentru care au suportat rigorile legii.Desi-
gur, pentru generația martoră evenimentelor despre care vom vorbi
terenul este mai puțin propice înrădăcinării unor astfel de con-
cepții. Nu poate fi uitat că istoria celor 25 de ani a așezat,pes-
te dosarele care materializează evenimentele în afara prafului,și
absența din literatură a acestor fapte, o tăcere inexplicabilă.

O seamă de oameni din generația care,obiectiv, nu a fost contemporană cu aceste evenimente sînt susceptibili a-și însuși denaturat unele fapte creîndu-se, pe acest fond, terenul propice nu numai pentru falsificarea adevărului istoric, dar și pentru atragerea unor persoane la activitate antistatală, dușmănoasă orînduirii noastre sociale. De la astfel de considerente, ca și de la cele de ordin științific, pornim în analiza evenimentelor reale care, departe de a fi enigme, atestă conținutul antistatal și de "conspirație" a faptelor care au condus la scoaterea P.N.Ț.-Maniu în afara legii, în anul 1947.

In lucrarea de față vom aborda laturile fundamentale ale chestiunii, spațiul relativ redus nepermițînd o analiză detaliată. In acest sens ne propunem a urmări două mari probleme :prima, antecedentele și caracterul de continuitate ale activității antistatale ale partidelor burghezo-moșierești împotriva regimului democratic, în perioada cuprinsă între 6 martie 1945 - septembrie 1946 și a doua, transformarea P.N.Ț. într-o grupare complotist-teroristă și agentură de spionaj în favoarea cercurilor imperialiste, în perioada septembrie 1946 - iulie 1947.

Ca preambul la cele două chestiuni socotim necesară sublinierea cîtorva considerente ce rezultă din epoca istorică dată și în care se înscriu evenimentele concrete pe care le abordăm.

In istoria contemporană a României, victoria insurecției armate antifasciste din august 1944 este, obiectiv, fixată ca piatră de hotar care desparte două orînduiri sociale: cea capitalistă, burghezo-moșierească și cea a revoluției populare, a revoluției și construcției socialiste.

Odată cu insurecția antifascistă din august 1944, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, în istoria țării noastre a început o nouă epocă "... care a dus la eliberarea țării de sub jugul fascist de către forțele patriotice conduse de Partidul Comunist Român, a deschis poporului român calea spre recucerirea și întărirea independenței naționale, spre refacerea economică și dezvoltarea de sine stătătoare, spre înfăptuirea aspirațiilor de democrație și progres social " 1).

Incepe astfel era marilor transformări social-economice și politice care aveau să ducă poporul muncitor la victoria hotărîtoare asupra claselor exploatatoare, la dezvoltarea impetuoasă și multilaterală a României pe drumul socialismului spre comunism.

Prin conținutul lor economic și social-politic, cele două orînduiri sînt diametral opuse.Superioritatea orînduirii noastre socialiste, rezidă printre altele : în caracterul social al proprietății asupra mijloacelor de producție ; repartiția după cantitatea și calitatea muncii depuse ; în puterea politică care emană de la popor și se exercită de către popor; în faptul că rolul de forță politică hotărîtoare, conducătoare il îndeplinește cu prisosință partidul comunist călăuzit de teoria marxist-leninistă, cea mai avansată învățătură despre natură, societate și gîndire; clasa muncitoare este forța socială conducătoare a societății, care, sub conducerea P.C.R., stă în fruntea întregului popor pentru transformarea revoluționară a societății, pentru făurirea deplină a socialismului și comunismului în dezvoltarea multilaterală și impetuoasă a forțelor de producție ale țării,a științei și culturii spre binele întregului popor muncitor; în dispariția claselor exploatatoare și omogenizarea socială a so-

1) tov.Nicolae Ceaușescu,România pe drumul desăvîrșirii construirii socialismului, vol.2, Ed.Politică 1968, p.507.

sietății pe noile temelii ale socialismului.

Toate aceste transformări sînt rezultatul unei epoci istorice care la noi se înscrie de-a lungul ultimului sfert de veac. Desigur, epoca revoluționară inaugurată de 23 August 1944 s-a dezvoltat ca un proces continuu, mereu ascendent și calitativ diferențiat. Transformările social-economice din anii 1944-1947 au purtat pecetea procesului de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice, cînd viața economică și social-politică a României purta, în mare măsură, amprenta orînduirii capitaliste, sub aspectul structurii sociale, a tipului de relații de producție, a structurii politice.Dar faptul că masele populare, începînd cu insurecția din august, au fost în continuă ofensivă împotriva reacțiunii, a claselor exploatatoare, că după 6 martie 1945 aceste forțe dețin puterea politică în stat, pe care o folosesc ca instrument de adîncire a prefacerilor revoluționare, că în fruntea tuturor forțelor progresiste s-a situat clasa muncitoare condusă de P.C.R.,că s-a închegat alianța dintre clasa muncitoare și țărănime - a determinat ca transformările în direcția desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice să se facă nu în favoarea claselor exploatatoare și nu pentru curățirea terenului dezvoltării capitalismului, ci în favoarea maselor muncitoare, a progresului țării spre socialism. Tocmai de aici trebuie pornit în analiza formelor luptei de clasă dintre masele muncitoare și clasele exploatatoare, dintre forțele politice progresiste, democratice și cele retrograde, înapoiate, reacționare în epoca istorică în care se înscriu evenimentele.

Se confirmă și în acest caz una din legitățile istoriei, explicată cu ajutorul materialismului istoric și anume faptul că lupta de clasă, mai cu seamă în epoci revoluționare, este guvernată, determinată nu de voința și dorința subiectivă a unei persoane, grup sau partid politic, ci de interesele obiective,economice și social-politice ale claselor aflate în luptă,de legile obiective care guvernează totalitatea relațiilor sociale și politice din orînduirea bazată pe exploatare și în care structura socială are un pronunțat conținut antagonist. Desigur, clasele își creează instrumente de luptă, reprezentanți politici partide- care le exprimă și le apără interesele. Dar, întotdeauna, și aceasta este o altă legitate a istoriei, partidele au militat și au evoluat în strînsă dependență cu clasele care le-au dat naștere și ale căror exponenți au fost.

Istoria noastră națională este o confirmare a acestui adevăr. Partidele burghezo-moșierești au apărut odată cu constituirea coaliției burghezo-moșierești la mijlocul veacului trecut. Istoricește, au dispărut odată cu aceste clase. Pe curba arcului cu baza pe cele două momente se înscrie , aproape identic, evoluția, atît a claselor exploatatoare, cît și a partidelor lor politice. Legitatea fenomenului rezultă din interdependența și condiționarea reciprocă dintre clasele exploatatoare și partidele lor politice.

In lumina celor subliniate, confirmate de practică,explicate și generalizate de teoria marxist-leninistă, apar lipsite de temei părerile după care dispariția din viața politică românească a partidelor burghezo-moșierești a fost urmarea voinței subective a vreunui partid sau grup de oameni, a unei "răfueli" politice sau juridice. Este foarte adevărat că împrejurările concrete în care aceste partide au dispărut au importanță, dar nu pentru a explica fenomenul obiectiv, cauzele de fond, ci doar momentul care,desigur, istoricește nu poate fi, apriori determinat. Există istorici și alți oameni de foarte bună credință care pun întrebarea dacă noi - referindu-se la forțele democratice, muncitorești-țărănești- nu puteam merge, nu puteam menține încă în viața politică românească partidele aparținînd burgheziei și în anii ce au urmat după 1947.

-//-

O analiză matură a faptelor și legităților istorice nu poate duce decît la următorul răspuns: In ansamblul evoluţiei istorice a poporului român, desigur că nu se putea. Nu era posibilă o astfel de soluţie pentru motive de ordin legic, obiectiv, deoarece o nouă orînduire, cea socialistă, bătea la uşa istoriei milenare a poporului român singura în măsură să-și asume sarcina de a duce mai departe, pe culmi necunoscute ale civilizaţiei, această bătrînă, milenară istorie românească. Dar cum istoria nu cunoaşte decît transformări calitative prin acumulări cantitative, cum orînduirile sociale iau fiinţă şi se despart unele de altele nu prin zile sau ore, ci printr-un proces evolutiv foarte complex şi îndelungat, prin elemente foarte concrete, tot astfel nici faptele în discuţie nu pot fi privite metafizic, rupte unele de altele, în mod absolut. In această logică se poate răspunde şi cu un "da" la întrebarea pusă mai sus, în sensul că aceste partide mai puteau dăinui un anumit timp în istoria noastră. Dar acest timp nu depindea subiectiv de noi, de acţiunea forţelor democratice, ci de ele însele, de poziţia lor faţă de aceste forţe, faţă de tendinţele spre progres ale ţării.

Aici este vorba de un element subiectiv, care, după cum este cunoscut, nu are rol determinant. Desigur, dăinuirea lor în viaţa politică românească un anumit timp ar fi influenţat fără îndoială dar nu schimba cu nimic în conţinut cursul firesc al istoriei, al revoluţiei noastre. Timpul acesta nu a depins de noi. Fiind vorba de P.N.T., trebuie menţionat că el însuşi s-a pus în afara istoriei naţionale a României, chiar din punct de vedere juridic în vara anului 1947 ca un rezultat firesc a întregii evoluţii a acestui partid, în perioada care s-a scurs după 23 August 1944. Faptele dovedesc, fără echivoc, că P.N.T. prin liderii săi, a renunţat treptat la atributele unui partid chiar atunci cînd, după 6 martie 1945, devine un " partid de opoziţie", transformîndu-se, de fapt, într-o organizaţie antistatală, într-un organism

de complot şi spionaj împotriva poporului român. Dispariţia din viaţa politică românească a P.N.T. putea, desigur, lua sfîrşit nu neapărat la 3o iulie 1947, ci poate mai tîrziu sau mai devreme.

Acţiunea de la Tămădău de la 14 iulie 1947 este un episod al unui proces, al unei conduite generale a P.N.T.- Maniu, care putea să lipsească, dar aceasta nu schimba cu nimic soarta de fond a acestui partid, ca dealtfel şi a celorlalte din categoria lui. Dacă am parafraza pe Bălcescu, am putea spune că "Tămădău la 14 iulie 1947" nu fu cauza, ci ocazia care a condus la scoaterea în afara legii a P.N.T.-Maniu.

In virtutea celor afirmate, înseamnă deci că cel de al doilea răspuns la întrebarea pusă mai sus - dacă P.N.T. mai putea dăinui sau nu în viaţa politică românească - şi care l-am formulat cu un "da" pentru noi, în realitate are valoare de "nu", în sensul că acest partid, care s-a negat singur, nu mai putea dăinui în viaţa politică românească nici măcar peste 3o iulie 1947, din motive care au depins de el însuşi şi de liderii lui. Ipotezele formulate sînt valabile şi în cazul altor partide burgheze din România acestor ani. Astfel, P.N.L.- Tătărăscu a dăinuit în istoria noastră şi în primul an al revoluţiei socialiste, cu toate că din guvern reprezentanţii lui au fost înlăturaţi la 6 noiembrie 1947. In cele din urmă a dispărut pentru că însăşi burghezia industrială, bancară şi comercială din România, ca clasă, a dispărut în această perioadă istorică. De asemenea, P.N.L.-Brătianu a dispărut, treptat, în condiţiile lipsei oricărui sprijin social, tot în perioada trecerii nemijlocite la revoluţia socialistă, la finele anului 1947.

Dacă aşa stau lucrurile atunci, noi, trebuie să conchidem să dispariţia acestor partide din viaţa politică românească a fost procesul legic al totalităţii factorilor obiectivi şi subiectivi care au creat condiţiile trecerii poporului român la revoluţia şi construcţia socialistă.

Raportate deci la perspectiva nouă a istoriei României- socialismul - aceste partide, obiectiv, nu mai puteau dăinui în viața politică românească.

Faptele concrete legate de dispariția lor nu sînt de natură să schimbe fondul lucrurilor, dar aceste fapte au o mare importanță în înțelegerea, atît a laturii obiective, cît și a celei subiective ale acestui proces.

I.

ACTIVITATEA ANTISTATALA A PARTIDELOR BURGHEZO-MOSIERESTI IN PERIOADA 6 MARTIE 1945 - SEPTEMBRIE 1946.

Ofensiva continuă a maselor populare în perioada ce a urmat insurecției din august 1944 a determinat smulgerea treptată a puterii politice din mîna forțelor reacționare, înlăturarea de la putere a guvernelor în care ele aveau majoritatea și instaurarea la 6 martie 1945 a guvernului de largă concentrare democratică condus de eminentul om politic și de stat, patriot înflăcărat, Dr.PETRU GROZA.

"Instaurarea primului guvern din istoria țării în care clasa muncitoare are rolul conducător - spune tovarășul Nicolae Ceaușescu - a constituit o mare victorie a luptei revoluționare din România, asigurînd dezvoltarea democratică și progresistă a societății noastre" [1]. Victoria de la 6 martie 1945, care a însemnat o puternică lovitură dată pozițiilor claselor exploatatoare în stat, a determinat în același timp o schimbare profundă, calitativă, în conținutul puterii de stat.

S-au creat noi condiții de dezvoltare a luptei maselor, pentru transformări revoluționare profunde, pe calea deschisă de victoria insurecției armate din august 1944, în vederea desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice și trecerii la revoluția socialistă.

---

1) Nicolae Ceaușescu, op.cit., vol.1, p.384.

Lupta forțelor reacționare împotriva reacțiunii interne și internaționale îmbracă noi forme, determinate de noul raport de forțe, de faptul că reacțiunea suferise o înfrîngere zdrobitoare pe plan politic, că masele instauraseră regimul democrat-popular expresie a năzuințelor lor.

Toate acestea au făcut ca reacțiunea internă și internațională, prin intermediul celor două partide burghezo-moșierești, P.N.Ț.-Maniu și P.N.L.-Brătianu, să-și concentreze toate eforturile pentru recîștigarea dominației lor politice în stat, prin răsturnarea guvernului democrat. Partidele burghezo-moșierești, în deosebi P.N.Ț., se orientează, în lupta politică din interior, tot mai pronunțat, spre metode și forme împrumutate din arsenalul organizațiilor fasciste. O astfel de orientare s-a făcut tot mai resimțită în viața P.N.Ț. încă în perioada anterioară instaurării guvernului democratic, în urma acordului intervenit, la 28 august 1944, între Horațiu Comaniciu și unele rămășițe din țară ale "Gărzii de Fier" și Iuliu Maniu, în numele P.N.Ț., prin care, în fond "Garda de Fier" este contopită oficial în P.N.Ț. După 6 martie, cercurile reacționare interne, cu ajutorul monarhiei și a reacțiunii imperialiste, au organizat o serie de comploturi contrarevoluționare care vizau înlăturarea puterii de stat democratice.

In aceste acțiuni, antistatale, antiguvernamentale, reacțiunea a înmănunchiat, încă de la început, toate formele și mijloacele ca : o intensă activitate politică în acele cercuri sociale care le urmau, cu scopul de a le incita împotriva guvernului și a tuturor forțelor democratice ; încercarea de a înrăutăți relațiile dintre guvernul Dr.PETRU GROZA și guvernele marilor puteri din coaliția antihitleristă, mai cu seamă guvernele S.U.S. și Marii Britanii, pentru ca pe această cale să obțină imixtiunea directă a acestora în treburile interne ale țării noastre în favoarea claselor exploatatoare și partidelor lor politice; organi-

zarea şi dirijarea unor organizaţii subversive, teroriste împotriva guvernului şi conducătorilor principalelor forţe democratice, mai ales a P.C.R. ; folosirea monarhiei drept tampon cu ajutorul căreia să obţină înlăturarea guvernului,etc.

Imediat după 6 martie, cele două partide reacţionare trimit mesaje marilor puteri din coaliţia antihitleristă prin care îşi afirmă dezacordul cu guvernul democratic şi hotărîrea lor de a obţine înlăturarea acestuia. Pentru că nu putem trata în detaliu evoluţia acestei acţiuni complotiste, ne vom rezuma la cîteva fapte mai semnificative, pentru a face legătura firească cu problemele cărora le este destinată această lucrare.

La 18 iulie 1945 a avut loc o adunare a studenţilor naţional-ţărănişti care a trimis regelui o moţiune, cerîndu-i să ia imediat toate măsurile în vederea răsturnării guvernului [1].

Cu acest prilej, Iuliu Maniu apelează la forţele imperialiste internaţionale, în vederea realizării scopului urmărit.El a trimis mesaje lui Churchill şi Truman cărora le cerea ajutor la instaurarea unui guvern "democratic", adică a unui guvern care să reprezinte interesele claselor exploatatoare din interior şi ale imperialismului străin [2].

Paralel cu aceste acţiuni, partidele burghezo-moşiereşti au desfăşurat o largă campanie de propagandă şi agitaţie, străduindu-se să creeze în mase o atmosferă defavorabilă regimului democratic şi să obţină răsturnarea lui. In luna iulie 1945 reacţiunea a răspîndit manifeste adresate ţărănimii în care se vorbea elogios despre Iuliu Maniu, Horia Sima şi Dinu Brătianu,îndemnînd-o să nu urmeze politica guvernului democrat şi a P.C.R. [3].

La începutul lunii august 1945, conducerea P.N.Ţ.-Maniu

----
1) Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1o4,dosar nr.39, f.73
2) Ibidem , f. 73
3) Arhiva fostului Comitet Regional P.C.R.Banat,fond 1, dosar nr.4, f.2o

declară deschis că acest partid începe lupta pentru răsturnarea guvernului Dr.PETRU GROZA. In şedinţa din 4 august 1945, a delegaţiei permanente a P.N.Ţ., se adoptă o moţiune în care se afirmă că guvernul instaurat la 6 martie 1945 nu ar reprezenta,chipurile, "curentele populare din ţară" [1], în realitate fiind vorba de cercurile reacţionare din jurul lui Maniu şi Brătianu.

In moţiune sînt exprimate şi formulate motivele de fond care ridicau la luptă împotriva guvernului intreaga reacţiune internă şi internaţională. In acest sens, P.N.Ţ. îşi exprimă dezacordul cu acţiunile intreprinse de guvernul democratic pentru defascizarea şi democratizarea aparatului de stat. In document se spune că "vechii funcţionari ai poliţiei, administraţiei de stat, jandarmeriei... ofiţerii au fost înlocuiţi cu miile " [2] şi că poliţia, administraţia centrală şi locală " au fost invadate de partizani ai extremiştilor" [3], adică de reprezentanţii maselor populare. Apoi, P.N.Ţ. se ridica şi împotriva înfăptuirii şi legiferării reformei agrare [4]. După ce condamna guvernul că nu este recunoscut de puterile imperialiste, în moţiune se afirma : "... ca o consecinţă a tuturor celor constatate mai sus, delegaţia permanentă (a P.N.Ţ. - n.n.) cere înlăturarea imediată a acestui guvern şi cere numirea unui guvern de concentrare a tuturor partidelor democratice din ţară " [5] în fond, a unui guvern al partidelor burghezo-moşiereşti.

Un loc central în realizarea acestor planuri îl ocupa regele. In luna august 1945, Maniu face nenumărate intervenţii pe lîngă rege şi camarilă pentru a facilita răsturnarea guvernului. Unul dintre pretextele cercurilor reacţionare în realizarea acestor desiderate l-a constituit şi faptul că guvernul Dr.PETRU

1) Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1o4, dosar nr. 39, f.8o
2) Ibidem
3) Ibidem
4) Ibidem , f.81
5) Ibidem , f. 1o2

GROZA în afară de Uniunea Sovietică nu era recunoscut şi de celelalte mari puteri participante la coaliţia antihitleristă.In consecinţă, se spunea că acest guvern nu va putea reprezenta România la conferinţa păcii [1]. De subliniat că la această activitate au luat parte nu numai conducătorii partidelor naţional-ţărănesc şi liberal, Maniu şi Brătianu, ci şi şeful social-democraţiei de dreapta Titel Petrescu. " In august 1945 Iuliu Maniu împreună cu Brătianu şi Titel Petrescu, în cadrul unor consfătuiri la care au participat şi reprezentanţii unor puteri străine, au elaborat un plan pentru a obţine de la factorul constituţional satisfacerea pretenţiilor lor" [2].

In realizarea acestor planuri, reacţiunea internă îşi punea mari speranţe în forţele imperialiste, care, de asemenea erau profund interesate în răsturnarea guvernului democratic din România. In preajma zilei de 23 august 1945, guvernul american a trimis regelui şi guvernului note cerînd formarea unui guvern care să poată fi recunoscut inclusiv de către S.U.A., adică un guvern care să fie pe placul cercurilor imperialiste.

Edificator în privinţa relaţiilor strînse dintre reacţiunea internă şi cea internaţională este următorul fapt : cu cîteva zile înainte de 23 august 1945, Barbu Ştirbey a fost vizitat de Roy Melbourne (reprezentantul S.U.A.) care îl încunoştiinţează despre cuprinsul notelor pe care le înaintase din însărcinarea guvernului său, regelui şi guvernului Dr.PETRU GROZA. Imediat după aceasta s-au întrunit la palatul Ştirbey : Barbu Ştirbey, Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu, Grigore Niculescu-Buzeşti, Victor Rădulescu-Pogoneanu. In cursul acestei reuniuni, s-au discutat soluţiile care să faciliteze răsturnarea imediată a guvernului.

---

1) Arhiva C.S.S., fond A., dosar nr. 4oool, vol.14, f.68
2) Ibidem , vol.1, f.4

In momentul cînd consfătuirea era pe sfîrşite a sosit Roy Melbourne, însoţit de C.Hulick (tot de la misiunea americană)care a prezentat celor de faţă hotărîrea guvernului S.U.A. de a obţine răsturnarea imediată a guvernului prezidat de Dr.PETRU GROZA [1].

La aceste comploturi mai trebuie adăugate măsurile iniţiate de reacţiune cu scopul de a dezlănţui o mişcare teroristă de mare amploare împotriva forţelor democratice şi a guvernului. Teroarea ca mijloc de realizare a scopurilor politice ocupa un rol central.De reţinut că, conducătorii reacţiunii, intuind o eventuală înfrîngere politică a lor şi instaurarea unui guvern F.N.D., încă înainte de 6 martie 1946, au luat măsuri pentru a organiza o largă mişcare teroristă împotriva forţelor democratice. Se urmărea astfel împiedecarea prin orice mijloace, inclusiv violente, de constituire a unui guvern F.N.D. Merită reţinut că Iuliu Maniu, pe timpul cînd C.Sănătescu era preşedintele Consiliului de Miniştri - pînă la sfîrşitul lunii noiembrie 1944 - şi cu ajutorul acestuia, a luat o serie de măsuri pentru a pregăti condiţiile desfăşurării unei astfel de mişcări teroriste. După 6 martie 1945, conducătorii reacţiunii, grupaţi în jurul monarhiei, şi-au pus mari speranţe în folosirea acesteia pentru răsturnarea guvernului democratic.

La sfîrşitul lunii august 1945, au fost descoperite şi zdrobite două asemenea organizaţii teroriste: organizaţia teroristă "Tinerimea Liberă" şi organizaţia " T ", care se îndeletniceau cu pregătirea dezlănţuirii unui val de teroare împotriva maselor populare, cu organizarea de atentate la viaţa conducătorilor P.C.R. şi ai guvernului, cu propagarea şi răspîndirea ideologiei fasciste,etc. Menţionăm că, printre conducătorii acestor organizaţii teroriste, se aflau şi membri P.N.Ţ. şi P.N.L.,

---

1) Ibidem , vol.14, f.13

care transmiteau și asigurau înfăptuirea directivelor lui Maniu și Brătianu privind organizarea luptei împotriva regimului democrat. Combativitatea maselor și vigilența organelor de stat însă au neutralizat și zdrobit acțiunile acestora.

Speranțe mari își puneau cercurile reacționare în folosirea armatei ca element de șoc împotriva guvernului. Contînd pe elementele reacționare din rîndurile cadrelor militare, pe sentimentele monarhice ce mai dăinuiau în rîndurile unei părți a armatei, monarhia și restul reacțiunii socoteau că armata va fi sprijin în acțiunile lor de răsturnare a guvernului și stăvilire a avîntului revoluționar al maselor. Dar nici de data aceasta reacțiunea nu a reușit să folosească armata împotriva maselor muncitoare. Increderea de care se bucura politica P.C.R. și a guvernului în rîndurile armatei, convingerea soldaților și a unei mari părți a cadrelor militare cu privire la caracterul reacționar al politicii partidelor burghezo-moșierești, au constituit factorii determinanți ai eșecului reacțiunii în a folosi armata împotriva puterii populare.

Fiind în deplină concordanță cu propriile sale interese și în urma presiunilor conducătorilor reacțiunii din interior și ale reprezentanților puterilor imperialiste, la 21 august 1945, regele a cerut în mod oficial guvernelor S.U.A. și Angliei să intervină în treburile interne ale României și să obțină răsturnarea guvernului prezidat de Dr.PETRU GROZA. Dealtfel, trebuie subliniat că planurile imperialismului, de amestec în treburile interne ale țării noastre, erau produsul intereselor monopolurilor de a continua obținerea de profituri maxime din exploatarea nemiloasă a poporului și a bogățiilor țării noastre. Aceste planuri erau o expresivă materializare a preocupării marilor puteri imperialiste de a nu pierde o asemenea sursă de materii prime și piață de desfacere cum era România. Așadar, interesele monopolurilor străine

în România, pe de o parte, și ale claselor exploatatoare din țară, pe de altă parte, au constituit baza unirii forțelor reacționare din interior cu cele ale imperialismului străin, în lupta pentru răsturnarea regimului democrat-popular din țara noastră.

In aceste împrejurări, la 22 august 1945, regele cere în mod oficial Dr.PETRU GROZA să prezinte demisia guvernului în scopul formării unui așa-zis "guvern reprezentativ" - în care cercurile reacționare să-și reocupe pozițiile pierdute. La refuzul categoric al guvernului de a da curs acestor manevre ale reacțiunii, regele, în mod provocator, la îndemnul cercurilor imperialiste și al reacțiunii interne a rupt legăturile cu guvernul, a refuzat să mai sancționeze legile și decretele elaborate de către guvern declarîndu-le ca "neconstituționale". Incepe așa-numita "grevă regală" care durează pînă la începutul anului 1946 prin mijlocirea căreia cercurile reacționare sperau să obțină răsturnarea guvernului democratic.

Numai lupta plină de abnegație a P.C.R. și guvernului, bazîndu-se pe sprijinul nelimitat al maselor populare, a zdrobit toate aceste încercări disperate ale reacțiunii. Această luptă a îmbrăcat diferite forme-politice, ideologice, violente și neviolente - și a cuprins toate domeniile vieții social-economice și politice ale țării.

In același timp, reacțiunea internă continuă să insiste pe lîngă forțele imperialiste de a interveni nemijlocit în treburile interne ale României. Acestui scop i-au servit cunoscutele provocări fasciste organizate de reacțiunea internă și serviciile de spionaj imperialiste la 8 noiembrie 1945.

In comunicatul Ministerului de Interne referitor la aceste evenimente se arată : " Incă de acum cîteva săptămîni cele două partide : național-țărănesc de sub președinția lui Maniu și național-liberal de sub președinția lui Brătianu, au pus la

cale o mişcare de dezordine cu scopuri politice, mobilizînd în jurul lor toate elementele fasciste, reacţionare bine cunoscute. Sub masca unei manifestaţii monarhice... au pregătit organizarea unei acţiuni anarhice... împotriva guvernului... şi împotriva ordinei de stat... Inarmaţi cu arme s-au dedat la acte caracteristic huliganice şi fasciste, au fost atacate instituţiile publice, au fost împuşcaţi soldaţi şi păzitori ai ordinei publice, cetăţeni paşnici au fost maltrataţi şi ucişi... Această mişcare a fost premeditată şi pregătită de către conducerea celor două partide amintite, care raliază şi încurajează toate rămăşiţele fascismului din ţara noastră" [1]. In Capitală, reacţiunea a dezlănţuit atacuri armate împotriva Ministerului de Interne, a Ministerului Propagandei şi C.G.M. Cetăţeni paşnici, muncitori sindicalişti, soldaţi şi poliţişti, erau maltrataţi în stradă. Au căzut morţi şi răniţi din rîndul maselor muncitoare. In aceeaşi zi, la Braşov, Ploieşti, Galaţi, Constanţa, Timişoara, Lugoj şi Arad, cercurile reacţionare au încercat aceleaşi provocări. Evenimentele de la 8 noiembrie 1945 arătau deschis că Maniu şi Brătianu urmăreau "reinstaurarea dictaturii fasciste, a dictaturii pistolului, ciomagului şi a atentatelor teroriste" [2]. Profitînd în continuare de faptul că guvernele american şi englez nu recunoscuseră încă guvernul Dr.PETRU GROZA şi că se apropia încheierea tratatului de pace, cercurile reacţionare interne au căutat, şi prin intermediul acestei provocări fasciste "să dovedească că în România poporul român nu are încredere în guvernul actual, e nemulţumit de acest guvern.

Au vrut să dovedească în faţa străinătăţii că în România nu e ordine, guvernul nu are autoritate, în România e dezordine, anarhie, haos ca să justifice necesitatea de amestec

1). "Scînteia", din lo noiembrie 1945
2). Ibidem
3). Arhiva Comitetului Regional al P.C.R. Banat, fond 1, dosar nr.2, f.2.

a altor state (a statelor imperialiste-n.n.) în treburile interne ale poporului nostru, ale guvernului" [1]. Prin aceasta se urmărea " să nu se recunoască de către toate Naţiunile Unite regimul democratic din România, să nu se încheie pacea cu România şi să nu se stabilească relaţii diplomatice şi economice între unele naţiuni unite şi România" [2].

Speranţa că această provocare va determina înrăutăţirea situaţiei interne şi internaţionale a ţării, uşurîndu-se înlăturarea guvernului, a fost în ultimă instanţă mobilul care a dus la organizarea actelor de la 8 noiembrie 1945 de către forţele reacţionare. Trebuie subliniat că în organizarea acestei acţiuni un rol însemnat l-au jucat serviciile de spionaj american şi englez camuflate în misiunile lor militare din ţara noastră [3]. In timpul acţiunii, printre huligani au fost văzuţi agenţi ai misiunilor americane şi engleze care instigau împotriva guvernului. Pentru aportul adus de P.N.Ţ. în organizarea acestei acţiuni "la cîteva zile după aceasta, Iuliu Maniu a primit felicitări din partea generalului american Schuyller, pentru felul cum a ştiut să dea instrucţiuni" [4].

Care sînt principalele concluzii care se desprind din desfăşurarea evenimentelor puse la cale de reacţiunea română ? Una din aceste concluzii se referă la faptul că cele două partide reacţionare mai ales P.N.Ţ. îşi pierdeau caracterul de partide politice de opoziţie şi că se găseau într-un proces vertiginos de transformare în organisme de diversiune, violenţă, teroare. Sistemul de luptă adoptat de aceste partide nu avea nimic comun cu lupta politică de opoziţie fiind un model de acţiune fascistă. Pe de altă parte, adoptarea unor astfel de metode de luptă

1). Arhiva Comitetului Regional al P.C.R.Banat, fond 1, dosar nr.2, f.2.
2). "România Liberă" din 22 noiembrie 1945.
3). Politica agresivă şi uneltirile imperialismului american împotriva R.P.R., Ed.Ştiinţifică, Bucureşti 1952, p.28
4). Arhiva C.S.S., fond A., dosar nr.4oool, vol.14, f.69

dovedea că aceste partide erau părăsite tot mai mult și de acele mase care altă dată se aflau sub influența lor. Această concluzie rezultă și din analiza categoriilor sociale pe care s-au sprijinit în provocarea de la 8 noiembrie 1945. Partidele lui Maniu și Brătianu "au strîns în jurul lor - pentru desfășurarea acestor acțiuni - toate lepădăturile fasciste care se bazau în activitatea lor pe elementele teroriste ale Gărzii de Fier, pe epurații din aparatul de stat, pe hitleriștii germani ascunși sau fugiți din detașamentele de muncă" 1). Aceasta a constituit "baza de masă" a lui Maniu și Brătianu în atacul de la 8 noiembrie 1945. Faptele dovedesc deci că P.N.Ț. și P.N.L.își căutau sprijin în pleava societății. Desigur, nu înseamnă că cele două partide nu mai aveau influență asupra unor elemente înapoiate ale populației, mai cu seamă din rîndurile micii burghezii și ale țărănimii. Dar evenimentele de la 8 noiembrie au arătat că nici ele nu mai acceptau să constituie element de șoc în asemenea acțiuni teroriste împotriva forțelor democratice, (desigur nu privim acest fenomen în mod exclusivist).

Imediat după 8 noiembrie 1945, P.C.R. a organizat o uriașă mișcare de protest împotriva acestei provocări și a organizatorilor ei, la care au participat sute de mii de oameni ai muncii.

In ziua de 12 noiembrie 1945, partidul comunist,împreună cu sindicatele unite și celelalte partide și organizații democratice, au organizat în întreaga țară o demonstrație de mari proporții împotriva reacțiunii și a provocării fasciste de la 8 noiembrie. Niciodată pînă atunci cele două partide burghezo-moșierești nu au fost mai condamnate de mase. Elementul nou,care a apărut în atitudinea maselor largi populare față de P.N.Ț. și P.N.L. în timpul acestei mișcări, constă în faptul că s-a cerut dizolvarea partidului național-țărănesc și liberal, aresta-

1). Politica agresivă și uneltirile imperialismului american împotriva R.P.R. Ed.Științifica,București 1952,p.28

rea și condamnarea conducătorilor lor.

In Capitală, la demonstrația care a constituit și mitingul de doliu al victimelor acestei provocări, au participat 750.000 de cetățeni. Această uriașă masă de oameni a cerut imediat dizolvarea P.N.Ț. și P.N.L., arestarea și condamnarea tuturor vinovaților în frunte cu Maniu și Brătianu. In fața martirilor clasei muncitoare răpuși, manifestanții au depus următorul jurămînt : "In fața mormîntului deschis, jurăm că vom răzbuna moartea voastră păstrînd pe veci pilda sacrificiului făcut de voi pentru libertatea poporului și independența națională.Jurăm să sprijinim din toate puterile noastre guvernul de largă concentrare democratică, pentru a nimici cuiburile de ucigași fasciști și reacționari ai lui Maniu și Brătianu. Jurăm să muncim fără răgaz pentru înflorirea patriei noastre democratice, pentru construirea unei Românii libere, puternice și independente. Jurăm că nu vom uita aceasta niciodată" 1).

Cu toate că mase de sute de mii de oameni au cerut dizolvarea acestor partide și arestarea conducătorilor lor, că aceste partide fuseseră părăsite de partea covîrșitoare a acelor mase care înainte le urmau, totuși P.C.R. a ținut seama de faptul că partidele "istorice" mai aveau încă influență politică asupra unor elemente înapoiate, mai ales din rîndurile țărănimii și ale micii burghezii orășănești, că aceste elemente nu erau încă convinse suficient de pericolul real ce-l reprezentau aceste partide pentru poporul nostru, nereușind deci să se rupă complet din mreaja demagogiei și a politicii lor reacționare.

Luînd în seamă acest fenomen, P.C.R. și guvernul nu au dat curs cererii maselor privitoare la dizolvarea celor două partide burghezo-moșierești și au considerat necesară continuarea luptei pentru completa lor demascare și izolare politică de masele

1). "Scînteia", din 13 septembrie 1945

./.

care încă le urmau. Această soluție însă trebuie privită și prin prisma situației internaționale a epocii. România continua să fie socotită de către marile puteri din coaliția antihitleristă o țară învinsă în război, cu care aceste puteri trebuiau să încheie tratatul de pace. De acest fapt încercau să se folosească guvernele S.U.A. și Marii Britanii, pentru a găsi orice pretext spre a justifica o intervenție directă în treburile noastre interne și a determina,în ultimă instanță, instaurarea unui guvern care să exprime interesele claselor exploatatoare din interior și ale monopolurilor străine. Sprijinul cel mai de nădejde al acestora pe plan intern îl constituiau partidele conduse de Maniu și Brătianu. Or, o eventuală scoatere în afara legii a acestor partide ar fi dat naștere la o reacție vehementă din partea guvernelor S.U.A. și Marii Britanii și ar fi determinat o mai pronunțată înrăutățire a raporturilor dintre guvernul Dr.PETRU GROZA și aceste țări, ceea ce, în conjunctura internațională a vremii, nu era de dorit. Pornind de la interesele supreme ale apărării cuceririlor revoluționare ale maselor,ale independenței și suveranității noastre naționale, România trebuia să găsească soluțiile necesare pentru a netezi căile care să ducă la îmbunătățirea pozițiilor sale pe plan internațional, la normalizarea raporturilor cu toate marile puteri din coaliția antihitleristă, inclusiv cu S.U.A. și Marea Britanie, știut fiind că acestea aveau un rol important în reglementarea postbelică a Europei, în convocarea și desfășurarea conferinței de pace, în semnarea tratatului de pace, inclusiv cu România, în crearea condițiilor ca țara noastră să se poată afirma ca factor activ pe plan internațional pentru apărarea păcii și progresului în interesul major al poporului român.

Avînd în vedere acești factori, în perioada ce a urmat, Partidul Comunist Român a continuat să desfășoare o intensă

muncă politică în mase, mai ales în rîndurile țărănimii, în vederea demascării pe mai departe a partidelor național-țărănesc și liberal și a conducătorilor lor, atît în legătură cu provocarea de la 8 noiembrie, cît și în legătură cu întreaga lor politică antinațională, antipopulară.

Zdrobind toate acțiunile contrarevoluționare,consolidînd pozițiile guvernului democratic, masele populare, în cursul anului 1946, au continuat cu mai multă vigoare lupta pentru adîncirea procesului revoluționar pe calea desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice și pregătirii condițiilor trecerii la socialism.

Pe această linie, anul 1946 aduce în istoria noastră contemporană o seamă de noi evenimente, de natură să consolideze rolul și pozițiile guvernului, al tuturor forțelor democratice, în defavoarea reacțiunii. Bătălia pentru alegerile parlamentare a dominat întreaga luptă politică internă. Forțele politice aflate în luptă, cele democratice în frunte cu P.C.R. și cele reacționare grupate în jurul partidelor lui Maniu și Brătianu, au luat un ansamblu de măsuri pentru a-și asigura victoria. Firesc ar fi fost ca această confruntare, dintre cele două grupări de forțe, să se fi desfășurat pînă la capăt pe terenul luptei politice,în cursul căreia, în cele din urmă, s-ar fi afirmat și dovedit superioritatea uneia față de cealaltă. Dar, în locul unei confruntări politice deschise, partidele reacționare au imprimat bătăliei lor electorale, un curs tot mai agresiv, continuînd astfel și aplicînd practicile din perioada anterioară.

Imediat după deschiderea oficială a campaniei electorale de către B.P.D., partidele "istorice" au trecut la acțiuni teroriste împotriva organizațiilor democratice și în special împotriva P.C.R.

La 5 iunie 1946 "Scînteia" informează că secretarul Comitetului de plasă Lugoj al P.C.R. a fost asasinat de un fost

legionar și membru al P.N.Ț.-Maniu [1].

In ziua de 9 iunie, în timpul unui miting al B.P.D. la Craiova, huligani național-țărăniști au organizat o manifestație provocatoare, deschizînd focul asupra participanților. Această provocare a fost pregătită și condusă de șeful local al P.N.Ț.-Maniu. [2]

Asemenea acte, care au avut loc în mai multe localități din țară, făceau parte dintr-un plan de acțiuni teroriste, întocmit de către partidele burghezo-moșierești în colaborare cu cercurile imperialiste străine, încă înainte de începerea campaniei electorale. Acest plan a ieșit la iveală odată cu descoperirea, în a doua jumătate a lunii iunie 1946, a unor organizații teroriste, create de către aceste partide și îndeosebi de P.N.Ț.-Maniu, cum au fost :"Graiul sîngelui", "Sumanele Negre", "Haiducii lui Avram Iancu" și alte asemenea organizații grupate în așa-numita "Mișcare Națională de Rezistență" [3].

Pe baza cercetărilor organelor de stat s-a stabilit că unele dintre aceste organizații luaseră ființă încă la sfîrșitul anului 1944 din rămășițele fostelor bande teroriste "Iuliu Maniu", a căror activitate a fost încurajată de Rădescu ca șef al statului major. In preajma zilei de 6 martie 1945 au intrat sub comanda generalului Aldea, fost ministru de interne în primul guvern Sănătescu. Principalele cantități de armament și de muniții au fost preluate de la formațiunile militare germane răzlețe, care au mai rămas în țară după 23 August 1944 pînă la retragerea sau capturarea lor. Scopul principal al acestor organizații teroriste a fost subminarea regimului democrat-popular în vederea răsturnării lui prin forță. In acest scop organizațiile menționate au desfășurat o febrilă activitate național-șovină, au format grupe

----
1). "Scînteia", din 5 iunie 1946
2). Ibidem, din 14 iunie 1946
3). Ibidem, din 25 iunie 1946

teroriste înarmate, au organizat depozite de armament și muniții, acțiuni de spionaj în favoarea puterilor imperialiste. Intreaga lor activitate a fost îndrumată de către P.N.Ț.-Maniu și P.N.L.-Brătianu, iar un număr de conducători ai acestor partide ca: Ilie Lazăr, Vintilă Brătianu, Bocșa Mălin și Horațiu Comaniciu, au făcut parte nemijlocit din conducerea acestor organizații [1].

Pînă la descoperirea și dizolvarea lor de către organele de stat, aceste organizații au întreprins numeroase acțiuni teroriste împotriva forțelor democratice și a partidului comunist ; au desfășurat activitate propagandistică și agitatorică, propovăduind idei din arsenalul ideologic al nazismului, legionarismului, din ideologia fascistă în general.

Nimicirea acestor organizații teroriste, în lunile iunie-iulie 1946, a însemnat o lovitură puternică dată partidelor burghezo-moșierești. Reacțiunea n-a renunțat însă la planurile contrarevoluționare de a folosi violența ca mijloc de răsturnare a regimului democrat.

Cu ajutorul cercurilor imperialiste internaționale, începînd din primăvara anului 1946, Partidul Național Țărănesc a luat o serie de măsuri organizatorice pentru răsturnarea guvernului cu ocazia alegerilor ce se apropiau. Cercurile imperialiste încurajează această activitate promițînd tot ajutorul. In ziua de 3 iulie 1946 Iuliu Maniu a avut o întrevedere de 4 ore cu doi agenți americani și englezi, cu care a discutat situația internă a țării, cerîndu-le ajutor pentru organizarea unor acțiuni contrarevoluționare în scopul răsturnării guvernului. La rîndul lor, cei doi agenți au asigurat pe Maniu " să aibă toată încrederea în ajutorul politic ce îl vor acorda aceste puteri" [2].

In general însă trebuie subliniat că cercurile imperialis-

----
1). Ibidem, din 26 iulie 1946
2). Arhiva fostului Comitet Regional al PCR Oltenia, fond 2, dosar nr.17, f.2o7.

te americane și engleze își puneau toate speranțele în P.N.Ţ. pentru a obține răsturnarea guvernului, fie în timpul campaniei electorale sau al alegerilor, fie după aceea. Sînt semnificative în această direcție afirmațiile ziaristului american Reuben H.Markman, care recunoaște direct că " americanii au luat în mod deschis în fața lumii cartea lui Maniu, și-au întins aripile asupra lui, au pregătit alegeri "neforțate" pentru el. Și au făcut din Maniu omul lor și din Partidul Național Țărănesc instrumentul lor pentru promovarea democrației în România", adică o democrație a moșierilor, capitaliștilor și monopolurilor străine. Precizînd și mai limpede aceste planuri, el remarca faptul că "americanii au vrut să-l înlăture pe Groza și național-țărăniștii, alături de foarte mulți alți români x) au sprijinit cu ardoare America".

In august 1946, partidele național-țărănesc și național-liberal, cu sprijinul cercurilor imperialiste, au încercat din nou să folosească pe rege pentru răsturnarea guvernului. In legătură cu intenția lor este semnificativă declarația publică făcută la 2 august 1946 de conducătorul P.N.Ţ.-Maniu din județul Dolj, care se găsea în strînse relații cu Maniu și Mihalache: "Ziua de 23 August 1946 - spunea el - va avea o mare importanță, deoarece la această dată M-sa regele va intra din nou în prerogativele regale prevăzute de Constituție,.și va lua inițiativa ca alegerile să se țină sub guvernul constituit numai din reprezentanți ai partidelor care au fost în guvernul de la 23 August 1944 " 1). In cazul cînd răsturnarea guvernului nu putea fi realizată înainte de alegeri, P.N.Ţ. preconiza ca guvernul " să fie înlăturat pe timpul alegerilor... sau... ca o consecință a alegerilor" 2) cu ajutorul monarhiei sau "din inițiativa altora" 3).

x. Este vorba de elemente reacționare
1). Arhiva fostului Comitet Regional P.C.R.Oltenia, fond 2, dosar nr.17, f.2o7
2). Ibidem
3). Ibidem

adică a forțelor reacționare interne cu sprijinul nemijlocit al cercurilor imperialiste străine.

Deplasările tot mai importante care au avut loc în raportul de forțe în favoarea B.P.D., au făcut ca înșiși conducătorii P.N.Ţ. și P.N.L. să-și dea seama, către sfîrșitul campaniei electorale, de înfrîngerea lor iminentă. Această perspectivă a speriat în așa măsură pe liderii reacțiunii române încît unii dintre ei voiau să se retragă din viața politică și să se amîne alegerile. Intr-una din zilele lunii august Iuliu Maniu a avut o întrevedere cu Burton Berry - șeful misiunii diplomatice a S.U.A. în România și Roy Melbourne - prim secretar al acestei misiuni, cărora le-a declarat că "intenționează să se retragă din alegeri", la care Berry i-a răspuns : "Cine nu luptă, pierde partida" 1).

II.

TRANSFORMAREA P.N.Ţ. INTR-O ORGANIZATIE COMPLOTIST-TERORISTA SI AGENTURA A SPIONAJULUI STRAIN. (septembrie 1946 - iulie 1947).

Din septembrie 1946 reacțiunea trece, împreună cu serviciile de spionaj imperialiste, la aplicarea unui vast plan de acțiune antistatală și antiguvernamentală în vederea răsturnării prin forță a regimului democrat. La procesul conducătorilor fostului P.N.Ţ. (octombrie - noiembrie 1947) s-a arătat că "din septembrie 1946 începe o nouă perioadă a activității antipopulare a lui Maniu și a complicilor săi, care, aflîndu-se cu mult înainte în legătură directă cu cercurile imperialiste străine și reprezentînd agentura lor în țară, se înțeleg cu reprezentanții serviciilor de spionaj ai Statelor Unite ale Americii asupra unor acțiuni comune, în vederea pregătirii unei lovituri de stat și răsturnării prin violență a puterii legale din România" 2).

Incepe, așadar, ultima etapă pe drumul ce avea să si-

1) Arhiva C.S.S. fond A., dosar nr.4ooo1, vol.14, f.1o
2) Procesul conducătorilor fostului P.N.Ţ.

tueze definitiv P.N.Ţ. la dreapta vieţii politice şi să-l transforme într-o organizaţie complotist-teroristă şi agentură de spionaj în favoarea unor puteri imperialiste, împotriva poporului român şi a aspiraţiilor sale spre progres şi libertate.Desigur, această nouă etapă se poate aprecia ca o continuare a acţiunilor anterioare duse de această grupare politică în întreaga perioadă ce s-a depănat după 23 August 1944 şi mai ales după 6 martie 1945. Intervin însă acum o seamă de elemente noi, care, dealtfel,ne-au sugerat ideea de a considera luna septembrie 1946 ca un element de despărţire, de legătură între două perioade, care stau la baza structurii generale a prezentei lucrări.

Ce reprezintă deci luna septembrie în evoluţia generală a conspiraţiilor antistatale ale P.N.Ţ.- Maniu din anii asupra cărora ne oprim în paginile de faţă ? Am putea răspunde prin a formula că, acum, P.N.Ţ.-Maniu îşi trece din nou în revistă forţele, îşi analizează posibilităţile de luptă în contextul frămîntărilor politice interne şi externe ale epocii, îşi revede conduita de perspectivă şi elaborează, în concordanţă cu concluziile desprinse, orientări tactice corespunzătoare. Desigur, nu avem de-a face cu noutăţi în toate privinţele.Nou este faptul că P.N.Ţ. se pregăteşte principial, organizatoric să părăsească lupta politică de opoziţie şi să se antreneze într-o vastă activitate subterană cu metode şi mijloace violente şi de spionaj, (s.a.) elaborînd, în acest sens, documente programatice şi măsuri organizatorice cu implicaţii de perspectivă. Nou, de asemenea este faptul că, începînd de acum, în unele domenii ale acestei vaste activităţi se va realiza o coordonare mult mai directă între serviciile de spionaj imperialiste şi P.N.Ţ., că de acum el va acţiona nemijlocit şi premeditat ca organizaţie de spionaj (s.a.). Dar să dăm din nou glas faptelor :

Inceputul noului şir de acţiuni complotiste îşi are

./.

izvorul în una din zilele primei jumătăţi ale lunii septembrie 1946, într-o casă din str.Jienu din Bucureşti,unde locuia colonelul american Wilcox Henri şi unde "din întîmplare" se aflau: maiorul Thom Hall, membru oficial al misiunii militare al S.U.A. - pînă în iulie 1946, de cînd a rămas în ţară ca şef al unei reţele de informaţii economice şi politice ale S.U.A. şi locotenentul Hamilton C.James (Bill) aghiotant al generalului american Schuyler şi şef al unei agenturi informative americane, precum şi Ion Mocsony-Styrcea, om cu multe legături în cercurile reacţionare româneşti. Cei doi agenţi americani şi-au exprimat către Styrcea dorinţa de a avea o intrevedere cu Grigore Niculescu-Buzeşti, unul din cei mai apropiaţi colaboratori ai lui Iuliu Maniu şi Victor Rădulescu-Pogoneanu. După o primă întîlnire avută în casa colonelului Steitz , cu care prilej s-au făcut cunoştinţele de rigoare, la 18 septembrie, în casa surorii lui Ion Mocsony-Styrcea, are loc întîlnirea dintre cei doi ofiţeri americani (Hall şi Hamilton), Grigore Niculescu-Buzeşti, Victor Rădulescu-Pogoneanu, Ion Mocsony-Styrcea, stenodactilografa Ioana Bujoiu şi, se pare, că şi Radu Niculescu-Buzeşti [1].

Discuţiile purtate au fost stenografiate de Ioana Bujoiu. Un exemplar din stenogramă - cunoscută sub denumirea "Minuta întîlnirii din 18 septembrie 1946 " - a fost luat de reprezentanţii americani şi expediat la Wasinghton. Relatînd nota sub care au început discuţiile, Ion Mocsony-Styrcea spune : " Lt.Hamilton se înapoiase din concediu de la Wasinghton şi în exprimarea sa a afirmat că cercurile competente din Uniunea Statelor Americane arătau o oarecare surprindere faţă de pasivitatea opoziţiei române, precizînd că nu se putea aştepta la o intervenţie eficace din partea Statelor Unite ale Americii în chestiunea schimbării

----

1) Arhiva C.S.S., fond A, dosar nr. 4oool, vol.11, f.34 şi vol.14, f. 14-15.

./.

regimului din România, atîta timp cît o tensiune vizibilă nu apărea în viața noastră internă. Pentru justificarea acestei intervenții, cei doi ofițeri americani preconizau organizarea unei acțiuni în condițiile arătate în minuta sus amintită" 1).

Așadar, dorința cercurilor politice americane era de a crea în România o astfel de stare care să justifice intervenția lor nemijlocită pentru înlăturarea guvernului democratic. Și cum aceasta coincidea pe de-antregul cu planurile cercurilor reacționare românești, cele două părți își unifică forțele spre scopul comun. Pentru că era vorba de o acțiune cu caracter strict-secret, în "Minută", numele celor care au purtat discuții sînt codificate cu "N" pentru Grigore Niculescu-Buzești și cu "R" pentru agenții americani. De asemenea trebuie subliniat că "Niculescu-Buzești era împuternicitul lui Iuliu Maniu și reprezenta Partidul Național Țărănesc" 2). Conținutul acestui document este mai mult decît edificator pentru planurile contrarevoluționare ale reacțiunii române și străine.

In analiza condițiilor interne și externe în care se desfășurau evenimentele reprezentantul P.N.Ț. - Grigore Niculescu-Buzești pornea de la faptul că trebuia alcătuit " un plan în acord cu circumstanțele actuale (de atunci-n.a.) și să clădim pe el o asemenea mișcare de rezistență". In acest sens el preconiza mai întîi " să se formeze un tip special de organizații paramilitare defensive, pe întreg teritoriul", alegerile viitoare furnizînd "un motiv de rezistență, justificînd prin aceasta existența unor asemenea organizații defensive" 3). Autorii planului considerau că "Inalta tensiune politică ce se va întări în timpul alegerilor și își va atinge culmea, ne (le - n.a.) va furniza cel mai bun temeiu pentru mișcarea noastră (a lor-n.a.) de rezistență". Așadar, primul scop era de a face totul pentru

---

1) Ibidem, vol.11, f.145
2) Ibidem, (vezi Anexe I, doc.nr.1)
3) Ibidem, dosar nr. 40001, vol.7, f.8.

a folosi aceste organizații paramilitare defensive, în scopul de a determina rezultatul alegerilor. Acest fapt avea în concepția autorilor două mari avantaje : "dacă reușim și venim la putere, - spunea Grigore Niculescu-Buzești vom repeta 23 August 1944, iar dacă pierdem, vom putea obține cu certitudine cel puțin o importantă participare la guvern, asigurînd astfel dezvoltarea și munca organizațiilor noastre subterane" 1).

In esență, acesta era planul general de acțiune prezentat de Niculescu-Buzești la 18 septembrie. In discuțiile pe marginea acestui proiect de plan, reprezentanții agențiilor de informații americane au intervenit de mai multe ori pentru a cere detalii privind concepția generală de acțiune. Intr-o astfel de intervenție "R" (unul din cei doi ofițeri americani) concluziona că era vorba de 3 faze ale acțiunii și anume : 1) "muncă pe o bază politică; 2) organizarea rețelei; 3) acțiunea de masе" 2). Apoi, el atrăgea atenția asupra faptului că o reînființare a unor organizații subversive ca cele care au fost conduse de generalul Aldea - "Mișcarea Națională de Rezistență" sau de Gavril Olteanu - Batalioanele "Iuliu Maniu",discreditate în fața opiniei publice, nu ar mai fi de dorit...". "Insă- spunea "R" - România cu toate acestea trebuie să aibă o intensă rețea subterană" 3). La aceasta, Grigore Niculescu-Buzești răspunde : "Noi putem constitui o organizație tehnică, cu un scop politic ce ar putea fi mărturisit (care să poată fi transformată într-o organizație militară subversivă - n.a.) pentru culegerea informațiilor. Ar trebui, pentru aceasta - continuă Niculescu-Buzești - să avem trei comitete : a) un comitet secret; b) un comitet public și c) un comitet militar legat de primul" 4).

---

1) Ibidem, f.9
2) Ibidem
3) Ibidem, f.11
4) Ibidem, Menționăm că o astfel de organizație va fi creată sub denumirea de "cerc profesional militar" al P.N.Ț.

./.

Avantajele unei astfel de organizări concepute de autorii planului se rezumau la următoarele: în primul rînd că organizarea era "suplă" şi "adaptabilă" oricăror împrejurări, în funcţie de situaţia internaţională şi "Un alt avantaj- subliniat de Grigore Niculescu-Buzeşti - al acestui plan este că, dacă printr-o întîmplare unul din sectoarele organizaţiei este descoperit, nici-o cercetare nu va ajunge la vreo concluzie care ar conduce-o să descopere scopul final al organizaţiei, lucru care - adresîndu-se către "R" - ar putea să vă implice şi pe Dvs. în cel mai înalt grad" 1). Singurul dezavantaj văzut de autorii planului era ca "... o parte din oamenii noştri (lor-n.a.) să fie prinşi. Aceasta- spunea el - nu ar avea prea mare importanţă" 2). Dealtfel, nu peste multă vreme, poporul român le va arăta şi alte dezavantaje capitale, care rezultau nu numai din viciu de formă şi nu în primul rînd din astfel de viciu, ci din cauza unuia fundamental, de conţinut, de scop, şi care consta în faptul că întreaga politică a P.N.Ţ. era îndreptată împotriva poporului român, a aspiraţiilor sale cele mai arzătoare de independenţă naţională, prosperitate social-economică şi politică. Tocmai acest dezavantaj nu puteau să-l intuiască cei care complotau la 18 septembrie şi, această miopie avea să le fie fatală.

In legătură cu "colaborarea " dintre serviciile de spionaj american şi P.N.Ţ. în realizarea acestor planuri, în partea finală a discuţiilor, Niculescu-Buzeşti reafirma că P.N.Ţ. era gata să colaboreze cu aceste servicii. "In concluzie sîntem gata să colaborăm cu dvs. în vederea împlinirii tuturor idealurilor noastre comune" 3) pentru că, după cum preciza el, "In acest scop şi Dvs. aveţi nevoie tot ca şi noi de organizaţii speciale vaste..

1) Ibidem, f.12
2) Ibidem.
3) Ibidem,

./.

Dvs. - adresîndu-se mai departe către "R" - puteţi găsi mulţi agenţi şi noi vom face bucuroşi uz de asemenea agenţi" 1). Dealtfel, la baza acestei "colaborări" stătea şi faptul că mişcarea subversivă preconizată urma să fie finanţată de către S.U.A., drept pentru care autorii români ai planului se angajau să primească cu plăcere controlul americanilor asupra fondurilor puse la dispoziţie 2). Şi, pentru ca de la început bazele acestei "colaborări" să fie fără echivoc, "R" sublinia că " Este de asemenea necesar să se discute în viitorul apropiat, ideile grupului Dvs. asupra României viitoare. Noi - spunea "R" - dorim să ştim ceea ce gîndiţi, deoarece este important ca baza colaborării noastre să fie clară, pentru că nu dorim vreo neînţelegere viitoare faţă de colaborarea noastră" 3). Era cît se poate de firească această pretenţie a americanilor faţă de o investiţie care trebuia să aducă profitul cuvenit şi să aibă garanţia limpede a eficienţei sale într-o afacere sui-generis. Pentru a înlătura echivocul, Grigore Niculescu-Buzeşti, în numele P.N.Ţ. şi a lui Iuliu Maniu, asigura pe cei doi agenţi americani " de totală loialitate" promiţînd ca membrii grupului român care iniţiaseră acest plan şi solicitaseră subvenţia şi sprijinul american, să se supună "tuturor deciziilor de ordin internaţional" şi să primească "cu plăcere orice proiect" care desigur - venea în întîmpinarea finalizării acţiunilor antistatale, antipopulare, contrarevoluţionare. Văzîndu-se deja în postura unuia care dispunea de soarta poporului român, Niculescu-Buzeşti se angaja faţă de americani că, în eventuala cucerire a puterii de către P.N.Ţ., acest partid, la putere fiind, să acorde americanilor noi favorizări economice, "politica porţilor deschise" 4) - adică transformarea din nou a României într-un hinterland al imperialismului american, într-o semi-colonie a

1) Ibidem, f.12 şi 13
2) Ibidem
3) Ibidem
4) Ibidem.

./.

acesteia pe seama maselor muncitoare, a poporului nostru. In această manieră, trădarea naţională a unuia dintre partidele care se intitulau "naţionale" intră pe un mare făgaş.

Cu toate angajamentele "grupului român" se pare că americanii nu au fost suficient de satisfăcuţi de planul ce le-a fost prezentat la 18 septembrie. In acest sens, Hall şi Hamilton, au solicitat lui Niculescu-Buzeşti "să le prezinte propuneri mai precise" şi să-i comunice lui Maniu că " trebuie să înţeleagă că garanţii serioase (în sensul intervenţiei directe a americanilor pentru înlăturarea guvernului din România -n.a.) nu-i vor putea fi date decît după primirea la Washington a unui plan complet de organizare şi acţiune" [1]. I se cereau astfel lui Maniu "în calitate de conducător al P.N.Ţ., care făcea toate propunerile" noi iniţiative, propuneri de acţiune şi angajare mai precise.

La aceste observaţii şi sugestii ale celor doi americani, Niculescu-Buzeşti a consimţit să studieze şi să dezvolte propunerile complimentare, dar şi-a exprimat dorinţa de a prezenta, personal, în străinătate, întregul plan pentru care susţinea că era necesar să i se creeze toate condiţiile plecării imediate din ţară. Agenţii americani au acceptat această propunere a lui Grigore Niculescu-Buzeşti, cu condiţia ca el să le elaboreze, în prealabil, un plan de acţiune în spiritul celor discutate anterior [2].

In asemenea împrejurări, într-una din zilele de 25-27 septembrie 1946, are loc o nouă întîlnire între agenţii americani şi reprezentanţi ai reacţiunii române, la care participă aceleaşi persoane care au fost prezente la consfătuirea de la 18 septembrie, mai puţin Rădulescu-Pogoneanu care era bolnav. Intîlnirea preconizată a avut loc în locuinţa lui Grigore Niculescu-Buzeşti

----

1) Ibidem, vol.11, f.146

2) Ibidem.

din palatul Ştyrbei [x)].

In cursul acestor noi discuţii, cei doi agenţi americani au cerut lui Niculescu-Buzeşti să prevadă în plan, în afara celor discutate şi " posibilitatea pentru fruntaşii opoziţiei de a pleca în străinătate la momentul oportun, pentru a constitui acolo un comitet naţional, care comitet în împrejurări favorabile să se transforme într-un guvern ce ar putea sconta pe recunoaşterea din partea puterilor apusene" [1].

Astfel, aria activităţii antistatale a P.N.Ţ.capătă noi dimensiuni, noi contururi. Pe lîngă o reţea de organizaţii subversive, avem în faţă o acţiune de amploare pe plan internaţional. In acest sens, trebuia să se constituie un "guvern naţional" în străinătate care urma să fie recunoscut de către "puterile apusene", cu toate că acestea aveau relaţii diplomatice oficiale cu guvernul existent în România fiind recunoscut, inclusiv de guvernele S.U.A. şi Marii Britanii, încă în februarie 1946.

Aşadar, în urma celei de a doua întîlniri ce a avut loc la palatul Ştyrbei, Grigore Niculescu-Buzeşti redactează un nou document-plan care va purta denumirea de "Memorandum" şi-l transmite în ziua de 30 septembrie 1946 prin stenodactilografa Ioana Bujoiu, agenţilor americani Hall şi Hamilton,"pentru a fi depus la Washington, de unde se aştepta o hotărîre" [2].

Acest nou plan dezvoltă şi îmbogăţeşte ideile formulate

----

x). Este interesant de cunoscut măsurile de precauţie luate de cei în cauză, pentru a evita orice desconspirare a acestei discuţii. In acest sens, pentru ca "să nu se apropie vreo ureche indiscretă"...relatează unul din participanţi, uşa a fost aleasă în aşa fel ca servitorii să fie toţi culcaţi şi intrarea oaspeţilor s-a făcut pe uşa din dos, prin grădina din str.Banului, iar convorbirea a avut loc...(într-o cameră "care era mai puţin expusă riscului ca în ea să se afle vreun dispozitiv de ascultare..."iar...americanii nu au venit în uniformă ci îmbrăcaţi civil, cu pantaloni de tenis şi rachete în mînă, iar Gr.Niculescu-Buzeşti a venit cu maşina deschisă şi cu nişte beţe de golf...iar Radu Niculescu-Buzeşti (fratele lui Gr.Niculescu-Buzeşti-n.a.) a îndeplinit funcţia de portar supraveghetor tot timpul" (dosar nr.40001, vol.11, f.194-195).

1) Ibidem

2) Ibidem, f.147

cu ocazia discuției reținute în "Minuta" din 18 septembrie. In "cuvînt înainte" se făcea recomandarea ca : "Orice încercare de a crea în România o rețea unitară și intensă a unei mișcări subterane, trebuie să ia în considerație condițiile locale existente" 1). In această ordine de idei se făcea deosebirea dintre situația politică din Jugoslavia și Polonia, unde pozițiile guvernelor respective erau clarificate " față de legea internațională" și cea din România, unde activitatea guvernului era încă supusă unei "supravegheri aliate". Situația politică din România, după autorul planului, era încă "în dezvoltare" 2). Este însă interesant de menționat în ce sens se intuia această "dezvoltare" a vieții politice din România!

P.N.Ț.socotea că în România "conflictul politic intern nu este (era-n.a.) definitiv lichidat și puterile interne de opoziție (P.N.Ț.- P.N.L.- n.a.) nu sînt (erau-n.a.) încă irevocabil angajate..." 3) ceea ce, după părerea P.N.Ț., crea încă posibilitatea de a influența rezultatul final al balanței politice în lupta pentru putere prin activitatea coordonată a opoziției.Deci două mari concluzii desprindeau cercurile reacționare din analiza conjuncturii politice interne și externe a României de la finele lunii septembrie 1946: prima, că situația politică din România nu era încă stabilizată, ceea ce, desigur, era o mare eroare, și a doua, că balanța dintre reacțiune și forțele democratice încă nu era definitiv hotărîtă și că deci cercurile reacționare aveau, obiectiv, posibilitatea de a hotărî această balanță în favoarea lor, ceea ce era o a doua mare eroare. Intemeindu-și planul de acțiune subversivă pe aceste două erori în analiza reală a raportului de forțe, intern și extern al României din această epocă, cercurile reacționare vor elabora soluții care, firesc,

1) Ibidem, dosar nr.4oool, vol.7, f.3o
2) Ibidem, f.31 .
3) Ibidem, f.32

aveau să fie sortite eșecului încă de la început.Evident nu este în intenția noastră,acum, de a demonstra în ce a constat eroarea de calcul politic, dar în orice caz trebuie subliniat faptul că întreaga tactică spre care se orienta P.N.Ț. în lupta politică din interior- teroarea și acțiunile subversive- duvedea că, în viața politică internă, P.N.Ț. își pierduse- și nu numai de acum- baza care să-i permită a schimba evoluția evenimentelor în favoarea sa.Slăbiciunea politică, lipsa de sprijin social (izolarea în viața politică internă), erau factorii principali care au împins acest partid, ca dealtfel și alte forțe reacționare, în "noaptea vieții politice românești", la periferia acestei vieți politice și l-a determinat să îmbrățișeze treptat metodele de luptă din arsenalul mișcării fasciste, mișcărilor teroriste, a organizațiilor de spionaj și să renunțe deci la lupta politică deschisă.

Ideile programatice preconizate în "Memorandum",privitoare la organizarea acțiunilor subversive, pornesc, cum dealtfel se preciza și la 18 septembrie, de la folosirea alegerilor parlamentare ca prilej de dezlănțuire a acțiunii și de la crearea unui sistem de organizații paramilitare care să cointereseze toate partidele de opoziție, fără a lăsa să se înțeleagă că acest sistem este patronat de un anume partid și fără a "divulga" de la început scopul final al acestuia. In acelasi timp,se atrăgea atenția că : "Este de asemenea de neconceput de a crea o mișcare subterană fără un scop și o sarcină bine definite. O astfel de încercare ar fi contrarie tuturor principiilor militare și psihologice. Fără îndoială - se spune mai departe în documentul citat - că o astfel de mișcare ar muri de la sine. De aceea, - conchide memorandul - nu poate fi vorba de a crea formațiuni militare,fără a le da un scop imediat și de a le ține inactive în rezervă pentru o misiune mai tîrzie" 1).

1) Ibidem.

Pentru a se ajunge în situația de a crea o astfel de mișcare subversivă largă se recomandau o seamă de măsuri pregătitoare cum ar fi: sporirea posibilităților partidelor politice în sub- venționarea unei astfel de mișcări, avînd în vedere că pe baza potențialului financiar existent nu se putea finanța mișcarea pentru a o dezvolta și situa la nivelul sarcinilor ce i se puneau.

Subliniind importanța finanțării unei asemenea mișcări în document se arată: "Ar fi... recomandabil pentru aceste parti- de politice de a primi mijloace suficiente, pentru a da o dezvol- tare cît se poate de largă acestei acțiuni" 1); constituirea în fiecare județ a "nenumărate echipe de apărare...bine pregătite, perfect organizate, perfect instruite și pregătite succesiv pen- tru a atinge culmea la apropierea alegerilor"...Aceste echipe "vor reprezenta întreaga opoziție,asigurînd de aceea maximum de eficacitate". Ele urmau apoi " să fie dezvoltate, la o dată ulte- rioară, cînd va sosi momentul final, într-o mișcare de rezistență desăvîrșită". Și în acest caz, planul preconiza ca aceste forma- țiuni, în faza inițială, să nu știe nimic despre scopul lor fi- nal. Era una din căile preconizate de reacțiune, pentru a obți- ne înlăturarea guvernului în timpul alegerilor și cu ajutorul acestui sistem de organizații.

In cazul pierderii alegerilor și a cîștigării unei pozi- ții mai substanțiale (aproximativ 40%) în parlament, P.N.Ț.urma să întrețină în interior o atmosferă de continuă încordare și, la momentul oportun, folosindu-se de o astfel de stare, să acțio- neze pe cale armată pentru a veni la putere.

Pentru conducerea mișcării se preconiza un sistem de co- mitete care să coordoneze cîte un compartiment din mișcarea sub-

----

1) Ibidem, f.33,34 "C.Probleme Financiare". In partea finală a documentului se propune o sumă de 60.000 medalii jubiliare aur care să se"bată în străinătate" pentru că introducerea unor sume mai mari de dolari sau franci elvețieni ar fi ușor descoperită. (f.38).

./.

versivă, fiecare acționînd într-o relativă autonomie și fără să se cunoască reciproc. Aceste comitete trebuiau conduse de un "...comitet central executiv", care, în realitate- după cum se spune în memorandum - va fi comitet politic secret,și a cărei existență va fi necunoscută celorlalte comitete" 1).In orice caz trebuia creat un comitet pe teritoriul străin care "va lucra în legătură cu guvernele Aliate apusene. Acest comitet va fi - spun autorii planului - instituit înăuntrul unui grup politic mai larg din străinătate, constituit aparent pentru scopul de a apăra in- teresele românești" 2).

Sistemul de comitete urma să aibă cam următoarea struc- tură organizatorică :

1. Comitetul Politic Secret, compus dintr-un număr mic de oameni, dintre cei mai de încredere, care să știe numai ei scopul final al mișcării. Printre alții, comitetul urma să cu- prindă pe : Grigore Niculescu-Buzești; Constantin Vișoianu;Alex. Cretzeanu și Grigore Gafencu. Sarcina era de a coordona și su- praveghea activitatea celorlalte comitete, sau la nevoie de a prelua conducerea mișcării însăși.

2. Un "Comitet Politic" compus din reprezentanții celor 3 partide de opoziție - P.N.Ț.-Maniu; P.N.L.-Brătianu și P.S.D.I Titel Petrescu. In componența acestuia urma să intre și un re- prezentant al comitetului secret care nu trebuia să destăinuie "colegilor lui din Comitetul Nr.2, nimic despre existența și sco- purile Comitetului Nr.1", adică a celui secret (n.a.). Dealtfel, Comitetul Nr.2 trebuia alcătuit din 2-3 persoane cu pretenția că reprezintă un grup de industriași, ori mari oameni de afaceri, care doresc să ajute opoziția în alegeri" 3).Pentru a sesiza bi- ne caracterul de clasă al întregii mișcări,este foarte intere-

----

1) Ibidem, f.36
2) Ibidem,
3) Ibidem.

./.

sant de menţionat că cei ce făceau parte din comitetul nr.2 urmau să finanţeze mişcarea, avînd ca urmare dreptul de a cere "garanţii în privinţa controlului acestor fonduri, fiind astfel în măsură chiar de a determina compoziţia comitetului pentru a asigura eficacitatea maximă prin oameni capabili şi calificaţi"1). Nu este deci greu de sesizat că vîrfurile marii burghezii şi ale fostei moşierimi erau, în fond, iniţiatorii şi sprijinitorii interni ai acestei mişcări care, evident, acţiona pentru apărarea intereselor lor împotriva maselor populare, a poporului român. In al treilea rînd, urma să se creeze un "Comitet Militar", care trebuia să strîngă toate informaţiile necesare pentru ca în momentul final să conlucreze cu comitetul secret în vederea conducerii intregii mişcări de rezistenţă 2). Acest comitet militar urma, aşadar, să joace rolul unui stat major al întregului organism subversiv, paramilitar creat de reacţiune. In fine, al patrulea comitet era preconizat să fie creat tot în străinătate cu scopul oficial de a "apăra interesele României". In cadrul comitetului al patrulea urma să se creeze un Subcomitet central executiv care trebuia să aibă în subordine comitetul secret nr.1. Acest subcomitet central executiv "va lucra mînă în mînă cu guvernele aliate" şi avea "misiunea de a stabili cu guvernele aliate condiţiile în care întreaga acţiune trebuie să se desfăşoare şi mijloacele de colaborare între guvernele aliate şi România"3).

Pentru a putea avea libertatea de acţiune, se preconiza ca membrii acestui subcomitet să fie "investiţi cu un mandat din partea leader-ilor opoziţiei avînd şi încredinţarea Majestăţii Sale" 4). Pentru a lăsa deschise posibilităţile de perfecţionare a întregului ansamblu de măsuri, în planul trimis la Washington se menţiona, în partea finală, că "Toate detaliile

1) Ibidem, f. 37
2) Ibidem
3) Ibidem
4) Ibidem.

./.

organizatorice, mai ales cele cu caracter militar, vor fi prezentate după acceptarea definitivă, în principiu, a acestui plan general" 1).

Ultimul capitol al planului se referă la probleme financiare în care se stabilesc sumele necesare pentru finanţarea mişcării şi se indică direcţiile în care aceste sume urmau să fie cheltuite şi anume: pentru crearea unităţilor de apărare locală; şi întărirea legăturilor cu ele, întreţinerea unei reţele de agenţi care să păstreze legătura cu unităţile menţionate, culegerea de informaţii strategice pe scară mică, cumpărarea unei cantităţi minime de echipament, exclusiv arme de foc, pe lîngă cele ce urmau să fie primite din străinătate, pentru agenţii secţiunii de informaţii militare, închirierea şi pregătirea de baze pentru instrucţie şi depozitare de armament, muniţii, echipament,etc., supravegherea terenului, puncte de întîlnire şi adunare, aprovizionarea bazelor, pregătirea comunicaţiilor prin semnale,precum şi a serviciilor de curieri interni şi externi,etc.2).

Sîntem, în concluzie, în faţa a două documente care,prin conţinutul lor, dezvăluie amploarea pregătirilor cercurilor reacţionare pentru a determina, cu orice chip, reinstaurarea regimului burghezo-moşieresc cu toate consecinţele acestuia pentru poporul român, pentru România. Dacă cele două documente ar fi rămas simple petice de hîrtie, desigur, nu le-am acorda o astfel de atenţie. Dar, şi aceasta este esenţialul, ele au stat la baza organizării de către P.N.Ţ. a întregii acţiuni antistatale pînă la înlăturarea lui definitivă din viaţa politică românească.

Dintre acţiunile intreprinse pe linia aplicării în viaţă a celor preconizate în planul analizat, considerăm util să ne oprim mai detaliat asupra următoarelor :

1) Ibidem, f.38
2) Ibidem, f.38 - 39

./.

In primul rînd se impune a sublinia preocuparea P.N.Ţ. pentru întărirea grupului de fugari din străinătate cu elemente de maximă încredere şi care să intensifice activitatea pe lîngă guvernele apusene împotriva guvernului român. Cu ajutorul celor doi agenţi americani, la sfîrşitul anului 1946, P.N.Ţ. a trimis în străinătate pe Grigore Niculescu-Buzeşti, care trebuia să se pună în fruntea grupului deja existent acolo şi alcătuit din C-tin Vişoianu, Grigore Gafencu, Alexandru Cretzeanu.

Principalele direcţii în care trebuia să se concentreze eforturile acestui grup, indicate de Iuliu Maniu şi Ion Mihalache, au fost : desfăşurarea unei propagande ostile regimului democratic din România, menită să creeze în străinătate o atmosferă defavorabilă guvernului român şi să faciliteze pe această cale înlăturarea lui, propagandă care urma să se realizeze prin participarea directă a grupului de transfugi la campania presei occidentale, organizarea unor manevre de culise pe lîngă guvernele american şi englez pentru ca România să nu fie primită membră a Organizaţiei Naţiunilor Unite, întreţinerea unor legături ilegale cu conducătorii naţional-ţărănişti din ţară pentru a primi de la aceştia informaţii cu caracter secret de stat şi a le transmite cercurilor politice interesate şi în acelaşi timp a transmite celor din ţară instrucţiuni şi sfaturi din partea acestor cercuri occidentale, intrarea în legătură cu persoane competente din guvernele american şi englez şi din partea serviciilor de spionaj occidentale pentru a le solicita ajutorul în vederea înlăturării regimului democrat din ţară,etc. 1).

Pentru ca acest grup să-şi poată îndeplini sarcinile amintite, Iuliu Maniu a împuternicit pe Grigore Niculescu-Buzeşti cu o scrisoare-mandat prin care era recomandat ca fiind omul cel mai de încredere al "opoziţiei" române în străinătate şi cerea

1) Ibidem, dosar nr.40001, vol.11, f. 152.

./.

să fie tratat şi luat în seamă ca atare, atît de către restul transfugilor români, cît şi de către persoanele oficiale sau alte persoane cu care acesta urma să stabilească contacte în occident. Acest mandat a fost conceput şi redactat de Victor Rădulescu-Pogoneanu şi, după ce a obţinut semnătura lui Iuliu Maniu, Dinu Brătianu şi Constantin Titel-Petrescu, a fost transmis prin locotenentul Hamilton lui Grigore Niculescu-Buzeşti aflat deja în străinătate. Recunoscînd acest fapt, Iuliu Maniu spune: " cu ocazia acestei plecări despre care am ştiut, i-am pregătit o scrisoare (lui Gr.Niculescu-Buzeşti-n.a.) prin care am constatat că este un influent prieten politic al nostru. Scopul pentru care i-am dat această scrisoare a fost ca cei în drept...să fie încredinţaţi că Grigore Niculescu-Buzeşti este persoana agreată şi de încredere a mea" 1).

In acest mod, complotul antistatal în străinătate intră şi el într-o nouă fază. Intre grupul din străinătate şi liderii ţărănişti va avea loc un contact permanent în cursul căruia cei din străinătate informează regulat pe Maniu asupra acţiunilor ce le intreprind, iar Iuliu Maniu dirijează tot mai insistent activitatea acestora prin diferite scrisori şi instrucţiuni.

Este interesant de menţionat că, în ciuda acestor eforturi comune ale liderilor reacţiunii din interior şi a celor din afară, transfugii politici, activitatea acestora din urmă în străinătate, nu au înregistrat succese care să le permită o conjugare eficace a acţiunilor din ţară şi străinătate pentru a înlătura guvernul. Ajuns în străinătate, Niculescu-Buzeşti avea să constate o serie de realităţi guvernate nu de bunul plac al vreunui lider politic occidental, ci de mersul implacabil al evenimentelor internaţionale care nu erau de natură să faciliteze finalizarea acţiunilor antistatale ale reacţiunii române din interior şi din afară. Este edificatoare în acest sens o scri-

1) Ibidem, f. 149.

./.

soare trimisă de Niculescu-Buzești, din Geneva, lui Iuliu Maniu, la 3 aprilie 1947. In scrisoare, după ce se apreciază că Statele Unite și-au afirmat hotărîrea de a-și folosi influența pentru a înlătura regimurile "uzurpătoare" și "totalitare" - referirea făcîndu-se desigur la regimurile din țările democrat-populare din Europa și Asia, se constată că această politică va fi aplicată în raport de oportunitatea momentului în fiecare țară și că "rîndul României nu a venit încă" 1). Si pentru că acest moment încă nu era propice, Niculescu-Buzești recomanda să nu fie" somați... anglosaxonii, pentru schimbarea imediată a regimului de la noi", deoarece, aceste intervenții erau atunci socotite de către "anglosaxoni" ca fiind "premature". Si pentru a fi mai limpede în ceea ce, în fond, ar fi vrut să recomande, în scrisoare, Niculescu-Buzești spune: " In rezumat, mi se pare că sîntem într-unul din momentele cele mai delicate și cele mai hotărîtoare pentru viitorul nostru. Mi se pare că cel mai mare tact este recomandabil. Să nu oferim anglosaxonilor nici un motiv -nici un pretext chiar - de a se descărca de răspundere, acuzîndu-ne că le-am compromis politica printr-o atitudine intempestivă din partea noastră 2).

In aceeași manieră scrie și C.Vișoianu, care la 2o mai 1947, adresîndu-se lui "Pichi", numele conspirativ al lui Victor Rădulescu-Pogoneanu, legătura din țară a transfugilor, prin intermediul căruia se transmitea și primea întreaga corespondență informativă între transfugi și conducătorii P.N.Ț. din interior, recunoaște că " Lumea occidentală este dezorientată,neputincioasă și plină de iluzii". El critica aspru pe Pogoneanu care în fiecare scrisoare prin care transmitea instrucțiunile lui Iuliu Maniu cerea " intransigență absolută". "Mereu ai acest punct de

----
1) Ibidem, dosar nr. 4oool, vol.7, f.128
2) Ibidem, f. 129;

./.

vedere - reproșa Vișoianu lui Rădulescu-Pogoneanu- care nu corespunde deloc realității. Nici situațiunea țării noastre(fără să se explice ce înțelegea prin "situația țării noastre"-n.a.), nici situațiunea internațională nu îngăduie astfel de pozițiune. Ea nu este destinată decît să facă în mod zadarnic, victime peste victime". Apoi îi atrage atenția asupra faptului că cei din țară "... au angajat o mulțime de băieți buni să rămînă în străinătate. "Vei vedea- spune Vișoianu- peste vreo doi ani ce situațiune nenorocită vor avea. Si poate atunci vei reflecta cu tristețe la "intransigența absolută" 1).

Desigur, scrisorile citate nu le socotim ca fiind expresia renunțării de către P.N.Ț. la activitatea lui antistatală, la încercarea de a se folosi de conjunctura internațională și de sprijinul cercurilor imperialiste pentru a răsturna guvernul din România.Dar ele sînt edificatoare pentru eșecul care-l înregistra întreaga reacțiune internațională în încercarea ei de a stăvili lupta de eliberare socială și națională a popoarelor. Acest eșec era dealtfel expresia unui proces obiectiv care se amplifica și pe plan internațional și care consta în faptul că popoarele din multe țări ale lumii, inclusiv din marile țări capitaliste, își impun propria lor voință în multe prefaceri social-politice cerute de mase, că cercurile imperialiste nu mai puteau guverna și actiona după bunul lor plac, că ele erau nevoite să țină seama de propriile popoare ca și de evoluția spre democrație a lumii postbelice.

Dar cele două scrisori sînt o dovadă a faptului că cei doi oameni politici ai cercurilor reacționare românești, se par mai lucizi, fiind în fața acestor realități ale lumii postbelice, a evoluției acesteia spre procese care nu concordau cu viziunea celor din jurul lui Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, își

----
1) Ibidem, f.135.

./.

dădeau tot mai mult seama de miopia politică a acestora,de lip-
sa lor de realism în aprecierea situației internaționale și a
posibilității de a atrage o seamă de cercuri occidentale într-o
aventură sortită eșecului împotriva guvernului legal din România.
Aceasta însă nu înseamnă că, în general, transfugii români dă-
deau o astfel de apreciere realităților contemporane.Dimpotrivă,
mulți dintre ei, lipsiți de capacitatea analizei mature a feno-
menelor internaționale, lipsiți de simțul realismului, incitau
presa occidentală împotriva guvernului român, a orînduirii de
stat din România. Evoluția evenimentelor a obligat însă și pe
aceștia să constate că, între dorințele cercurilor care le patro-
nau și posibilitatea de a materializa aceste dorințe, se interpu-
nea o realitate pe care ei, în ciuda tuturor eforturilor, nu au
reușit să o determine. Am putea prin urmare să conchidem că în-
tr-unul din domeniile preconizate (cel al consolidării rolului
emigrației pentru pregătirea condițiilor înlăturării guvernului
democratic, cu toate că au trimis forțe de elită),cercurile reac-
ționare românești au înregistrat un lamentabil eșec.

In concepția "strategică" a P.N.Ț., pentru a înlătura
guvernul și a cuceri puterea politică, acțiunile trebuiau însă-
mânate pe mai multe direcții, interne și internaționale.Paralel
cu efortul îndreptat în sensul de a pregăti condițiile interna-
ționale favorabile, pe plan intern, conducătorii P.N.Ț. și-au
concentrat atenția pentru a transpune în viață măsurilepreconi-
zate în vederea creării unei forțe militare necesare răsturnării
puterii democrat-populare.

In această ordine de idei, locul central l-a ocupat
crearea și activizarea organizației militare a P.N.Ț.,așa cum
erau schițate în "Minuta" și "Memorandum". Referindu-se la varia-
tele preconizate de către P.N.Ț. pentru înlăturarea guvernului,
una din personalitățile marcante ale partidului, Nicolae Penescu,

secretarul general al partidului, menționa că, în concepția lui
Maniu, aceasta se rezumă la "războiul sau pacea". " In prima par-
te a alternativei - spunea Nicolae Penescu - se putea înțelege
primejdia de război din cauza situației interne a României... O
stare de agitație în România periclita pacea Europei și deci dă-
dea prilej O.N.U.-ului să intervină pentru a-i pune capăt.Aceasta
putea însemna răsturnarea regimului și alegeri libere noi" [1]. -
și, evident, venirea la putere a P.N.Ț. După ce menționează cea
de a doua alternativă, ca fiind războiul provocat de cauze exter-
ne, printr-o eventuală ciocnire armată între S.U.A. și Marea Bri-
tanie, de o parte, și U.R.S.S., de alta, variantă în care ameri-
cano-englezii urmau să obțină victoria și să determine și evolu-
ția României spre un regim dorit de aceștia, Penescu spunea: " A
treia împrejurare pe care dl.Maniu o putea avea în vedere, era o
răsturnare violentă a regimului sau o încercare de răsturnare a
lui... In acest scop însă trebuiau pregătite elementele care să
constituie cadrul unei atari acțiuni" [2].

Pentru această perspectivă, la 7 noiembrie 1946, P.N.Ț.
pune bazele unei organizații militare proprii, numită "Cerc pro-
fesional militar" denumire prin care se camufla scopul real al
acestei organizații.

După cum rezultă din procesul verbal de constituire or-
ganizația avea în frunte generali și alți ofițeri superiori,în
rezervă sau în retragere, oameni cunoscători în mînuirea armelor,
cu largi relații în cercurile cadrelor active ale armatei.Organi-
zația depindea direct de Iuliu Maniu și era condusă nemijlocit
de Ion Mihalache.

Statutul cercului profesional militar profilează foarte
bine menirea acesteia, principalele atribuții și rolul ei în pla-

----
1) Ibidem, dosar nr.4oool, vol.3, f.582
2) Ibidem, f.583.

nurile generale ale P.N.Ţ. de a-şi crea o forţă armată proprie, cu ajutorul căreia să răstoarne guvernul. Organizaţia avea un organ central, organizaţii regionale, în "Vechiul Regat, Ardeal şi Banat" organizaţii judeţene şi de plasă. Printre organismele operative în componenta C.P.M. intrau: " a) comisia de organizare; b) comisia juridică; c) comisia informativă". O succintă trecere în revistă a atributiilor acestor comisii va fi suficientă pentru a înţelege profilul real al acestui "cerc profesional".

Comisia de organizare trebuia:

"...Să prevadă şi să întocmească în principiu organizarea armatei în care:

- Să ţină conferinţe şi lucrări în legătură cu ultimele organizări moderne ale armatelor mari.

- Să fie la curent cu organizarea şi toate modificările survenite în armata română.

- Să propună Comitetului de direcţie, dacă este cazul, modificările ce ar fi de adus în organizarea C.P.M.

- Să prezinte Comitetului de direcţie sugestii în legătură cu organizarea şi încadrarea armatei în cazul cînd P.N.Ţ. ar fi la guvern.

- Să aibă studii cu privire la posibilităţile de organizare ale armatei, ţinîndu-se seama de : efective, nevoi, situaţie geografică, posibilităţile industriale ale ţării, etc.

- Să constate dacă modificările aduse armatei sînt folositoare sau nu şi cari din aceste modificări trebuiesc menţinute sau înlăturate" 1).

Atribuţiile comisiei juridice se refereau la cunoaşterea, studierea şi îmbunătăţirea legislaţiei militare.

Comisia informativă trebuia să fie la curent cu toate evenimentele politico-militare; să prezinte sinteze asupra evenimentelor militare şi politice din întreaga lume, să ţină [illegible]

1) Ibidem, vol.7, f.522(vezi Anexa I, doc.nr.2)

./.

tura cu organele de propagandă civile ale P.N.Ţ. şi să coopereze cu acestea, să culeagă informaţii de orice natură pe care să le trieze, verifice şi să le prezinte conducerii, să fie la curent cu moralul armatei, etc. 1).

Faptul că această organizaţie, departe de a fi un club de discuţii "profesionale", fiind în fond un real stat major militar al P.N.Ţ., este atestat de numeroşi membrii ai acestuia, precum şi de cadre de conducere din cercul profesional militar. In primul rînd, "Scopul C.P.M. era strîngerea a cît mai mulţi militari, rezervişti, deblocaţi şi activi şi pe care P.N.Ţ. să-i organizeze pentru ca să lupte şi să activeze pentru răsturnarea guvernului B.P.D. şi a ordinei democratice şi aducerea la putere a P.N.T."2). De asemenea, acest organism trebuia să creeze în unităţi "grupuri de ofiţeri şi subofiţeri care să strîngă în jurul lor cît mai multă trupă"... care..." în cazul unei răscoale contra guvernului, cînd va primi ordine de sus, să treacă la acţiune înăuntru şi în afara unităţilor. Inăuntrul unităţilor trebuiau arestaţi ofiţerii şi subofiţerii ce ţineau cu guvernul, iar în afara unităţilor trebuiau să se ocupe instituţiile publice..." 3)- relata unul din participanţii la activitatea C.P.M. In al doilea rînd, acest cerc trebuia să se ocupe de strîngerea a cît mai multe informaţii cu caracter secret, cu privire la starea de luptă şi moralul armatei. De multe ori, la şedinţe, membrii erau obligaţi." să caute şi să aducă documente, fie originale, fie în copii din unitatea fiecăruia". Colonelul Stoika Ştefan, conducător al C.P.M. din Capitală"... cerea membrilor ofiţeri activi să-i aducă informaţii din unităţi asupra armamentului de care dispuneau unităţile şi din care ei făceau parte" 4).

In acelaşi timp, prin intermediul C.P.M., P.N.Ţ. urmărea să desfăşoare o vastă propagandă şi agitaţie în armată împotriva guvernului şi a regimului democratic, cu scopul de a pregăti

1) Ibidem
2) Ibidem, vol.13, f.149
3) Ibidem, f. 15o
4) Ibidem, f.163

./.

terenul și pe această cale în vederea răsturnării guvernului. "De multe ori la ședințele cercului profesional militar- relata un alt participant- se difuzau ofițerilor și subofițerilor activi din diferite unități, manifeste adresate ostașilor pe care trebuiau să le difuzeze printre personal și trupă în mod discret". In conținutul ei, această propagandă mai urmărea formarea a cît mai multe nuclee P.N.Ț.-iste în armată, care aveau menirea de a strînge cît mai mulți militari pe unități care " să se cunoască cît mai bine între ei și la nevoie, primind ordin prin organizația politică a localității respective să poată acționa grupat"[1]. Acțiunea acestor nuclee urma să fie legată cu cea a organizațiilor civile ale P.N.Ț. pentru ca, împreună, să formeze un front larg împotriva ordinei de stat democratice.

In general, documentele atestă că P.N.T. punea mare preț pe această organizație militară considerînd-o ca " fiind singura organizație care poate activa cu sorți de izbîndă într-o acțiune rapidă pentru înlocuirea actualului regim" [2]... relata un ofițer din preajma conducerii C.P.M.

Pentru a-și îndeplini menirea, C.P.M. a inițiat o seamă de acțiuni pe linia pregătirii armatei. In ianuarie-februarie 1947, comisia de organizare a C.P.M. condusă de generalul Stoica Grigore, a elaborat un "Plan general de organizare al armatei" care, după cum recunoaște autorul "are un caracter subversiv" [3]. Intreaga concepție a planului pornea de la cerința ca el să asigure "camuflarea efectivelor, instrucției și dotării armatei(a armatei P.N.Ț.-n.a.)" [4]. El trebuia să întrunească condițiile "pentru a putea fi aplicat imediat chiar în timpul prezenței trupelor ruse în țară" [5], avînd un caracter strict secret și con-

1) Ibidem, f.156
2) Ibidem, f.157
3) Ibidem, f.162
4) Ibidem, vol.3, f.391
5) Ibidem.

fidențial. Conceptional, planul preconiza organizarea armatei "subterane" și înarmarea maselor ce trebuiau să înlăture prin violență guvernul, în condițiile existenței trupelor sovietice pe teritoriul țării. Era o organizare după modelul armatelor germane din anul 1918 [1].

Referindu-se la aspectele concrete, planul atrage atenția asupra necesității găsirii de soluții pentru pregătirea unităților de infanterie, "camuflarea și instruirea lor sub ochii germanilor [x] fiind foarte grea" [2]. In legătură cu "unitățile blindate, aviație și specialitate" - se menționa în document - "instruirea lor putîndu-se camufla mai ușor ". Poliția și grănicerii erau socotite ca putînd îndeplini "sîmburele formațiunilor fie de infanterie, fie de blindate..." etc. Cum se vede se propunea o reducere a efectivelor de infanterie în favoarea acelor arme care puteau fi mai ușor camuflate. Avantajele instruirii unităților de blindate, aviație, specialități, erau explicate prin aceea că " dacă și pentru blindate sau aviație nu se va putea dispune de multe care de luptă sau avioane, în schimb pot fi instruiți mulți șoferi, tanchiști și piloți care se formează și se instruiesc mult mai ușor ca infanteriștii, artileriștii și cavaleriștii și se pot instrui în mai multe serii" [3].

Pentru a menține antrenamentul acestora, se preconiza crearea a cît mai multor societăți de transport, comerciale, terestre și aeriene. In vederea menținerii antrenamentelor la trageri, autorii preconizau organizarea unor concentrări de primăvară și toamnă de cîte 15 zile, dar într-un astfel de număr ca să se poată camufla.

----
1) Ibidem, vol.7, f.513
x) prin "germani" în acest context se înțelegea "sovietici", termenul fiind adoptat astfel pentru a induce în eroare pe acei care nu cunoșteau concret despre ce este vorba.
2) Ibidem, vol.3, f.391
3) Ibidem.

Un capitol special se ocupa cu asigurarea materială, în care sens, se propunea "ca anumite fabrici să fie amenajate, în la trebuință să poată fi ușor transformate pentru fabricația de război". Se recomanda însă multă grijă pentru ca la aceste fabrici să se găsească în permanență ingineri și maiștri care, fiind adepții politicii și acțiunii P.N.Ț., să fie trimiși în străinătate pentru a cunoaște realizările în producția de tehnică de luptă la nivelul performanțelor moderne. Totuși, "prin politică - recomandau autorii planului - să se asigure stocuri de tancuri și avioane în străinătate (țări amice)" - (amice acestor cercuri politice- n.a.). Aceste tancuri și avioane urmau să fie aduse în țară la momentul oportun, adică în perioada " de tensiune diplomatică", pentru a fi întrebuințate, pentru atingerea scopului final-cucerirea puterii de către P.N.Ț.

După ce se ocupă de o seamă de aspecte privind asigurarea bazei de materii prime strategice necesare producției de război a P.N.Ț., planul propune să se ia o seamă de măsuri pentru "camuflări de unități ale noastre,(ale lor- n.a.) în țări mari străine amice, mari unități - sîmburele activ cu comandament și state majore proprii, care să continuie instrucția acolo pe loc (în acele țări- n.a.) " 1).

In perioada existenței sale, C.P.M. a desfășurat o febrilă activitate pentru a atrage în acțiuni antistatale un număr tot mai mare de ofițeri, subofițeri și maiștri militari, dintre cei deblocați, dar și din cadrele active, precum și pentru îndeplinirea celorlalte sarcini ce-i reveneau în planurile generale ale P.N.Ț. Intr-o cuvîntare ținută la o adunare generală a C.P.M. din Capitală: Ion Mihalache cerea acestui organism să cuprindă " o mare parte din cadrele active ale armatei de rezervă, care este baza armatei de mîine...(a armatei preconizată de PNȚ) " 2)

1) Ibidem, f.515 .
2) Ibidem, vol.7, f.564 -verso-

./.

ceea ce înseamnă că accentul urma să fie pus nu numai pe militarii rezerviști sau deblocați, ci și pe cadrele active, pentru a constitui nucleul armatei ce urma să fie creată de către PNȚ. Acestui scop îi servea indicația lui Ion Mihalache de a atrage în C.P.M. cadre"... mai de toate specialitățile (militare, strategie și tactică, stat major, tehnică, aviație, industrii, profesori, administrație, medici, economiști, juriști)" 1). El atrăgea atenția de a se urma exemplul Germaniei, unde asemenea cadre scoase din armată, erau puse în funcțiuni pentru a nu se crea o clasă de nemulțumiți, motiv pentru care " armata germană era atît de formidabilă" 2). P.N.Ț. acorda o atenție cu totul aparte tinerilor ofițeri deblocați, în rîndurile cărora trebuia făcută o intensă " propagandă pentru program, ideologie, șefii și organizația noastră.(P.N.T.-n.a.) " 3). Atenția acordată acestei categorii de ofițeri avea la bază faptul - după cum sublinia Ion Mihalache - că ei "sînt dinamici, fizicul îi domină, ei produc mișcare, evoluție, revoluție, dezechilibru, război și chiar dezastru" 4). Apoi el citează figuri ale căror exemple erau demne de urmat de către tineret ca Alexandru Machedon, Napoleon, Carol al XII-lea, Wilhelm, Hitler, Antonescu, Codreanu.

In această logică el atrăgea atenția asupra necesității de a îmbina experiența bătrînilor cu entuziasmul tinerilor. Dar maniera în care este expus acest deziderat, în general just, rezultă că cei bătrîni (Maniu, etc.) trebuiau să conducă, iar cei tineri să execute, pentru că " Unui bătrîn - spunea el - îi cunoști trecutul și poți știi ce poate, îl poți alege; pe un tînăr nu, oricît de genial ar părea, nu putem ști ce devine și aduce" 5).

---

1) Ibidem.
2) Ibidem.
3) Ibidem
4) Ibidem, f. 565, verso.
5) Ibidem.

./.

Aceste idei, împrumutate din arsenalul ideologic şi de acţiune al organizaţiilor fasciste, sînt edificatoare pentru spiritul în care urma să fie pregătită armata P.N.T. Concentrînd în C.P.M. toate elementele nemulţumite, răzvrătite împotriva regimului democratic, printr-o astfel de educaţie, P.N.T. urmărea să-şi creeze forţa militară capabilă să înlăture guvernul.

Cu prilejul unei consfătuiri a Cercului Profesional Militar, Mihalache, parcă parafrazînd pe Codreanu, Musolini sau Hitler, spunea că pe el nu-l interesează programul, ci omul de acţiune.

O latură importantă a activităţii C.P.M. a constituit-o încercarea de a culege informaţii din unităţile militare, cu privire la toate aspectele stării de luptă a armatei.

In acest scop a fost elaborat un "plan informativ conspirativ" ce urma să se sprijine pe mijloacele existente ale muncii de informaţii ce trebuia aplicat de birourile informative ale cercurilor profesionale militare din întreaga ţară.

Dealtfel, în activitatea P.N.T., un loc central l-a ocupat, în această epocă, desfăşurarea unei intense activităţi informative cu caracter de spionaj în favoarea cercurilor imperialiste străine. In acest sens, P.N.Ţ. organizase 3 agenturi de spionaj: Una condusă de Vasile Serdici, a doua de Victor Rădulescu-Pogoneanu şi a treia, nemijlocit, de către Iuliu Maniu.

Prima agentură avea legături cu agenţii britanici, prin căpitanul Key şi secretarul de legaţie Porter, precum şi cu agenţii americani, prin consilierii Melbourne şi Hulick. De multe ori, Vasile Serdici primea, direct de la Iuliu Maniu, diferite note şi alte materiale informative pentru a le transmite legăturilor sale. "Maniu însuşi- relata V.Serdici - îmi preda note informative primite direct de dînsul pentru a le transmite misiunilor" [1]. La rîndul său, Serdici, de fiecare dată cînd culegea

1) Ibidem, vol.11, f.166 (vezi Anexe I, doc.nr.3)

./.

informaţii şi vroia să le transmită legăturilor sale străine, le arăta lui Iuliu Maniu, care de cele mai multe ori aprecia: "Sînt foarte interesante şi vor interesa foarte mult misiunile, dă-le că sînt interesante" [1]. Aceste materiale informative se refereau îndeosebi, la următoarele domenii : situaţia din armată, informaţii privitoare la producţia de petrol şi gaz metan, colectarea şi distribuirea cerealelor din anul 1946, rezultatele producţiei agrare, textele complete ale convenţiilor încheiate între România şi ţările străine, informaţii privitoare la situaţia Uzinelor Reşiţa, informaţii asupra situaţiei politice din ţară, informaţii privitoare la activitatea Marelui Stat Major al armatei române, diferite informaţii în legătură cu situaţia unor membrii ai guvernului etc. De multe ori, agenţii americani, pentru a verifica autenticitatea informaţiilor, cereau lui Serdici să le indice sursa care apoi era scrisă de aceştia pe notele informative sau documentele respective.

Agentura condusă de Victor Rădulescu-Pogoneanu, ajutat de Florin Roiu, îşi desfăşura activitatea în cadrul Ministerului Afacerilor Străine şi se ocupa mai ales de sustragerea documentelor de stat; strict secret, pe care le preda misiunilor americane şi engleze.

Referindu-se la conţinutul şi amploarea activităţii de spionaj desfăşurată de această agentură, Florin Roiu- ajutorul şefului reţelei, recunoaşte că: " am fost trimis de Pogoneanu şi din ordinul acestuia am transmis următoarele documente lui Melbourne şi Porter.

- In septembrie 1946 memoriul lui Gafencu prezentat la Conferinţa Păcii;

- Inaintea începerii Conferinţei de la Paris, o analiză a situaţiei din ţară făcută de Niculescu-Buzeşti sub aspectul inte-

----
1) Ibidem.

./.

reselor P.N.T.;

- Diverse memorii întocmite tot de Buzești.

- In iarna anului 1946 un studiu asupra situației economice și textul complet al primului acord economic de la Moscova. Acest text Pogoneanu l-a primit acasă de la d-na Spirescu - de la cabinetul d-lui Tătărăscu ;

- Acordul economic încheiat la Moscova împreună cu anexele secrete. Acest acord mi-a fost dat de consulul Tincu din M.A.S., pentru Pogoneanu, de la care l-am primit pentru cele două misiuni;

- In primăvara anului 1947, am primit de la Pogoneanu un studiu asupra stabilizării, întocmit de Romniceanu...(din partea P.N.L.-Brătianu -n.a.);protocolul încheiat de delegația României la Belgrad, protocol pe care Pogoneanu îl primise de la d-na Spirescu... memoriul d-lui Tătărăscu, x) pe care de asemenea Pogoneanu îl primise acasă prin d-na Spirescu 1).

In afara acestor documente, prin Florin Roiu, au mai fost predate agenților americani și englezi numeroase plicuri cu caracter strict secret. Astfel, în aprilie 1946, Pogoneanu i-a încredințat lui Roiu un plic pe care să-l predea lui Hulick spunîndu-i că este foarte urgent și secret și să-l ducă Bery care urma să plece la Ankara foarte curînd; în același timp Roiu a fost însărcinat să predea un plic colonelului Masterson de la Misiunea Militară Engleză 2). Același Roiu relatează că, în octombrie 1945, pe cînd Victor Rădulescu-Pogoneanu era directo-

x) In mai 1947 Gh.Tătărăscu, Vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru al Afacerilor Străine, redactează un memoriu adresat guvernelor marilor puteri și șefilor de partide din B.P.D., în care denigrează politica generală a guvernului și propune o seamă de măsuri care ar fi avut ca efect orientarea politică a României spre puterile occidentale, stăvilirea luptei revoluționare a poporului nostru spre socialism.

1) Arhiva CSS., dosar nr.40001, vol.23, f.00223-00224

2) Ibidem, f. 00223.(vezi Anexe I, doc. nr.4)

./.

rul Direcției cabinetului și cifrului din M.S.A., a scos "seara pe scara de serviciu și transportate cu mașina lui Pogoneanu la el acasă" 1), două valize în care, chipurile, erau haine. In fond erau documente din arhiva M.A.S. Prin Roiu, care era la biroul cifrului din M.A.S. erau de asemenea predate celor două misiuni copiile telegramelor cifrate ale M.A.S., ale convențiilor României cu alte state, protocoalele româno-jugoslave și româno-bulgare etc.,etc.

Prin intermediul acestei agenturi, cercurile imperialiste americane și engleze le-a fost furnizat un important fond de documente cu caracter secret de stat pe care acestea, încă în acea epocă, le-au folosit pentru subminarea regimului democratic, pentru înrăutățirea situației guvernului român pe arena internațională.

In fine, a treia agentură de spionaj a P.N.Ț. a fost cea condusă nemijlocit de către Iuliu Maniu, care prin intermediul C.P.M. și cu ajutorul direct al lui Ion Mihalache se ocupa de procurarea informațiilor din domeniul militar și al aparatului de stat. Această agentură era interesată în mod deosebit în informații privind depozite de armament și muniții, aeroporturi militare, construcții militare de pe malul Mării Negre.Informațiile din aceste domenii erau strînse de Ion Mihalache și, prin Vasile Serdici, predate misiunilor americane și engleze.

Un canal foarte eficace prin care se puneau la dispoziția cercurilor imperialiste informații de natură să submineze regimul democratic din România l-a constituit așa-numitul "Buletin de informații zilnice", redactat de către Vasile Serdici la ordinul lui Iuliu Maniu. Acest buletin cuprindea articole tendențioase despre armata română, despre flota țării, despre regimul democratic, știri false despre economia țării. Pecetea acestor "bule-

1) Ibidem, f.o222; dosar nr. 11, f.334.

./.

tine"- care erau destinate mai ales presei occidentale, purta nota dominantă a calomniei, denaturarea adevărului, minciună. Prin conținutul acestor informații se urmărea să se "documenteze" guvernele american și englez pentru a exercita presiuni politice și diplomatice asupra guvernului român în favoarea cercurilor reacționare din interior. Relatînd despre sursele care-i ofereau informații, ca și despre conținutul acestora, în general despre caracterul premeditat denaturat al conținutului informațiilor din acest buletin, Serdici spunea : "Informațiile pe care le tre. ceam în Buletinul Informativ pentru străini le primeam de la Dl. Maniu direct, altele de la Secretariatul General (Penescu), altele de la membrii P.N.Ț.-ului din București și provincie îndrumate la mine de către secretariatul general și de dl.Mihai Popovici și alții" 1). Că aceste informații erau premediat falsificate și fabricate pentru a denatura adevărul referitor la o seamă de aspecte ale vieții social-politice și economice din România democratică este atestat de Serdici ca "redactor șef" al buletinului. El spune că "...informațiile trecute în buletin erau tendențioase, în sensul că ele trebuiau să arunce o lumină cît mai nefavorabilă asupra procedeelor guvernului, punînd în același timp partidul N.Ț. într-o lumină favorabilă" 2).

Serdici recunoștea faptul că știrile care le transmitea nu le verifica "eu nici nu puteam verifica informațiile care îmi erau trimise sau emise" 3) - spunea el.

O astfel de informație, recunoscută de Serdici ca fiind fabricată tendențios este și cea apărută în buletinul din 25 mai 1946 și care se referea la faptul că "Zilnic numeroși fruntași de la sate, țărani, învățători, preoți, sînt arestați, duși din post în post de către jandarmi, la prefectura județului,

----
1) Ibidem, vol.22, f.00305
2) Ibidem, f. 00305-00306
3) Ibidem, f. 00306.

./.

unde, după cîteva zile de deținere, li se dă iarăși drumul acasă" 1).

Buletinul, astfel alcătuit, era transmis misiunilor americane prin Hulick E.Charles, consilier diplomatic cu gradul de vice-consul al misiunii politice al S.U.A., care din iunie 1946 a fost numit consilier tehnic al Serviciului de Informații al S.U.A. pentru problemele românești, precum și celei britanice prin Cpt. Key Eduard Emmerson, adjunct al maiorului Porter Yvor Forsith (al doilea secretar al misiunii politice britanice care,după cum s-a mai spus, avea strînse relații de informații cu Rădulescu-Pogoneanu). Pentru a cunoaște și mai bine rolul ofițerilor de informații ai S.U.A. și Marii Britanii în culegerea informațiilor și denaturarea premeditată a adevărului, redăm o altă mărturisire a lui Serdici : "Uneori...spunea el- Cpt.Key care venea destul de des la mine acasă, îmi cerea informații suplimentare la cele arătate în buletin, fie că îmi cerea o completare a lor, fie că îmi cerea sursa... Imi amintesc - arăta mai departe Serdici- că astfel de lămuriri mi-au fost cerute de Cpt.Key relativ la datele referitoare la extracția petrolului, la gazul metan, la agricultură. In acest caz - conchide Serdici - informam mai întîi pe dl. Maniu, care mă îndemna cui să mă adresez pentru a obține datele cerute" 2).

Iată așadar, sumar, cortegiul de acte de trădare națională, de comploturi și acțiuni de spionaj în favoarea puterilor imperialiste săvîrșite de P.N.Ț. și conducătorii lui, acel par-

----
1) Ibidem, vol.7,f.749... Serdici dădea o seamă de exemple concrete de aspecte asupra cărora au fost denaturate adevărurile, recunoscînd că "cele petrecute la 8 noiembrie 1945 în Piața Palatului Regal au fost prezentate ca o provocare a guvernului și comuniștilor arătîndu-se totodată că cei cîțiva comuniști uciși, au fost împușcați de către comuniști,deși cunosc personal de la Virgil Solomon și Banu Ghica care au pregătit manifestația pînă la detalii"...
2) Ibidem, vol.22, f.00306.

./.

tid care se erija în reprezentantul cel mai fidel al "românismului", a apărării independenței și ființei naționale a poporului român. Ce era aici național sau românesc ? Este greu de găsit în istoria noastră națională un partid ori o organizație politică sau chiar antistatală în activitatea căreia să se interpătrundă atîtea acțiuni, atîtea mijloace și metode, atîtea căi de subminare a operei constructive a poporului român, a ființei naționale a acestui popor, a independenței și suveranității noastre de stat.

Istoriografia noastră contemporană trebuie să transmită generațiilor viitoare tot adevărul acestor episoade, pentru ca acestea, ca și cele de azi, să judece cu obiectivitate adevăratul rol jucat de aceste forțe retrograde.

Așa cum spuneam încă la început, cele petrecute la Tămădău la 14 iulie 1947 constituie un episod neînsemnat în multitudinea celor relatate. Prin ea însăși, "fuga de la Tămădău", ar putea fi calificată, juridic, ca o tentativă de trecere frauduloasă a frontierei, infracțiune nu dintre cele mai grave în suita infracțiunilor antistatale. Dealtfel, evenimentele legate de această tentativă se întind pe o perioadă de cîteva zile (6-14 iulie) și care, pe fundalul general al istoriei noastre, nu are aproape nici o semnificație. Totuși, pentru întregirea tabloului acestui studiu, nu putem evita și acest episod.

Despre geneza lui, nu am putea decît să reamintim faptul că toate încercările cercurilor reacționare (făcute pînă în vara anului 1947) de a îngemăna cît mai eficient eforturile din interior cu cele din exterior, pentru a răsturna guvernul au eșuat. 1)

----

1) In vara anului 1947 reacțiunea română avea în străinătate cîteva "echipe de nădejde". In <u>Franța</u> se găsea un "secretariat" compus din: Burileanu, Ciurea, Pleșa, Nicolae Bianu, Maior Rațiu, Mihail Romniceanu. In <u>Elveția</u>, Gr.Gafencu, Alex.Cretzeanu Gr.Atanasiu, Gr.Caranfil, Brutus Costea, Titi Pogoneanu. In <u>Anglia</u>, Tilea, Cornel Bianu, Lt.col.Iliescu. In <u>Italia</u>, D-tru Popescu, Augustin Popa. In <u>America</u> Davilla. Mai circulau apoi C.Vișoianu, Gr.Niculescu-Buzești și alții. (dosar nr.40001 - vol.23, f.00216).

Iuliu Maniu încearcă o nouă variantă pentru a întări forțele transfugilor, prin trimiterea unei noi echipe din cadrele de elită ale partidului în frunte cu vicepreședintele P.N.Ț.- Ion Mihalache, secretarul general Nicolae Penescu, directorul ziarului "Dreptatea", Nicolae Carandino, la care se adaugă Ilie Lazăr, unul dintre cei mai reacționari lideri ai P.N.Ț., figuri despre care Iuliu Maniu se exprimase că sînt "inima și mintea partidului" 1).

Această nouă echipă urma să-și unifice forțele cu ale celorlalți fruntași ai reacțiunii române aflați deja în străinătate în vederea salvării pozițiilor claselor exploatatoare din România. Unul din membrii echipei țărăniste ce urma după 14 iulie să se instaleze în hotelurile unor capitale occidentale și de acolo să comploteze împotriva poporului român, Nicolae Carandino, recunoaște în modul următor menirea lui și a celorlalți în străinătate: "Activitatea mea în străinătate ar fi avut ca obiectiv susținerea luptei partidului național țărănesc din țară, în sensul restaurării unui regim de libertăți publice și democratice în sensul național țărănesc" 2). Și, pentru a înlătura echivocul, Carandino spune : "Lupta mea în străinătate pentru democrație și libertăți publice s-ar fi încadrat în lupta partidului național-țărănesc pentru răsturnarea regimului instaurat la 6 Martie 1945" 3).

Nu este greu de intuit ce ar fi însemnat pentru poporul nostru înlăturarea regimului instaurat la 6 Martie 1945 și instaurarea "democrației" național-țărănistă! Anii 1928-1933 sînt doar edificatori în acest sens! Lupeni 1929, Grivița 1933, ca să nu mai amintim de alte episoade, au fost doar produsul acestei "democrații"!

----

1) Ibidem, vol.11, f.36
2) Ibidem, vol.20, f.00144 (vezi Anexe I, doc. nr.5)
3) Ibidem, f. 00148.

./.

Hotărîrea lui Maniu de a-și trimite "inima și mintea partidului" în străinătate era mai veche. Ea a început să se contureze însă în toamna anului 1946 cînd a organizat fuga lui Grigore Niculescu-Buzești. Prin intermediul lui Cerandino, Maniu a studiat posibilitatea de a-și trimite noi forțe în străinătate prin portul Constanța. Dar, încercările au eșuat. O nouă ocazie, de data aceasta cu șanse de izbîndă, se materializează în ziua de 13 iulie 1947, cînd Constantin Gafencu îi comunică, prin fiul cunoscutului fruntaș țărănist Emil Hațeganu, Vlad Hațeganu că s-a ivit posibilitatea plecării în străinătate și, cunoscîndu-i intențiile de a trimite cîțiva fruntași ai P.N.Ț., îi face oferta.

Călătoria urma să se facă cu două avioane I.A.R.cu o primă escală la San-Stefano din Turcia (oraș situat la cca.loo km. de frontiera bulgaro-turcă, granițele europene ale Turciei).

"Contractarea" piloților s-a făcut cu cîteva zile înainte, începînd cu o discuție "întîmplătoare" între adjutantul aviator Preda Gheorghe, în grădina de zarzavaturi a unității militare de aviație din Giulești, și Dr.C.Gafencu. Profitîndu-se de relațiile prietenești dintre pilot și o oarecare domnișoară Dorina, nepoată a unui inginer Gh.Popescu, care își luase sarcina de a-l determina pe acesta să părăsească țara cu avionul ce-l pilota, aviatorul Preda Gheorghe este determinat, în cele din urmă, după cîteva zile de meditări, să accepte propunerea promițîndu-i-se "în străinătate o situație frumoasă" 1). Dar, cum erau mai mulți pretendenți la voiaj decît C.Gafencu și Gh.Popescu, Preda este convins să mai găsească un avion și un pilot. Confidentul lui Preda, adj.av.Lusting Romulus, acceptă fără eforturi deosebite oferta. Spre ziua de 6 iulie se conturează posibilitatea de a dispune de două avioane I.A.R. -39. Incep pregătiri febrile. Se caută aerodromuri de unde să se decoleze. Trebuia un teren de aterizat și

---
1) Ibidem, vol.2o, f.738

./.

decolat nefrecventat și ferit de "indiscreți". Inginerul Popescu cu cei doi piloți discută felurite variante. Se ia în discuție un aerodrom de lîngă Lehliu, Petrești-Dîmbovița, iar apoi cel de lîngă Tămădău. Se fac recunoașterile de rigoare.Se procură hărți de zbor. Se elaborează variante pentru a putea sustrage cele două aparate de zbor, precum și pentru a-și pierde urma în zbor. Au stabilit locul de întîlnire, de aterizare și decolare pe aerodromul Tămădău. Data exactă a plecării era condiționată de programarea pentru dotarea grupului aero-transport Giulești cu ceva aparate de zbor de la un atelier de reparații aero din țară.

Sîmbătă 12 iulie sosesc de la Turda două avioane I.A.R.-39 Luni 14 iulie, cele două aparate, pilotate de Preda și Lusting, erau programate să decoleze spre Constanța. A sosit momentul mult așteptat. 13 iulie... Frămîntări și pregătiri în rîndurile celor ce urmau să fie a doua zi la Tămădău apoi la San-Francisco.Iuliu Maniu este, firesc, în centrul întregii acțiuni. Au loc întrevederi cu toți cei ce urmau să-și ia zborul. La ora 23,oo se discută febril în casa Dr.Jovin schițele planurilor de deplasare, de întîlnire în București ș apoi pe traseu și Tămădău. Se fac bagaje, se adună bijuterii și lucruri de valoare. Soțiile lui Popescu și Cerandino se pregătesc să-și urmeze soții, în timp ce ale celorlalți plîngeau despărțirea sau se [illegible] la gîndul reîntîlnirii "acolo", sau după "eliberare", "aici"! Locul de întîlnire în București- Șoseaua Iancului-rond. Ora "H", calculată astfel ca înaintea zorilor să fie pe aeroportul Tămădău. Dimineața friguroasă, deși era "luna lui cuptor". Avioanele urmau să-și facă apariția la ora 6,3o. Se pare că avioanele au întîrziat cîteva minute (mai puțin de cinci minute). Panica începuse, dar se înlătură văzînd la cca. 2oo m. altitudine pregătindu-se pentru aterizat aparatele salvatoare din naufragiu.Motoarele se opresc. Pasagerii grăbiți încep să se îmbarce. Dar rămîn în faza de în-

./.

ceput. Cîteva rafale de armă automată trase în vînt le anunță marea veste că totul s-a sfîrșit. Reîmbarcarea în mașini a fost poate mai groaznică ca începutul îmbarcării în avioane. Stupoarea nu le permitea încă să-și dea seama de adevăr. Li se părea un vis, un coșmar. Crize de inimă la femei și bărbați. Și, pentru a nu permite fanteziei să se îndepărteze cu nimic de adevăr, să pătrundem în tainele gîndurilor lor cu ajutorul lui Nicolae Penescu care declara: "Marele partid național-țărănesc se prăbușește la Tămădău. Durerea pe care am simțit-o în clipa cînd șuerau gloanțele polițiștilor în dimineața zilei de 14 iulie, a fost imensă. Tămădău era totuși fatal pentru că n-am stiut (n-au putut-n.a.) să adoptăm tactica partidului la împrejurările internaționale și interne existente, corespunzătoare intereselor poporului...am făcut din partid o armă de apărare și refugiu a burgheziei, a elementelor de dreapta, deci o piedică în calea transformărilor care vin. Am crezut apriori, că nu putem colabora cu partidele muncitorești...Am pierdut rînd pe rînd toate pozițiile pe care le-am avut" 1).

Dar această prăbușire, și aceasta nu poate să înțeleagă Penescu și nici unul din categoria lui, nu putea fi istoricește evitată. Nu, pentru că poporul român nu mai dorea să o evite. Cursul spre acest deznodămînt era, istoricește, implacabil.

Revoluția socialistă, care constituia următoarea treaptă a istoriei poporului nostru, era incompatibilă cu existența claselor exploatatoare și a partidelor lor.

La Tămădău, conducătorii P.N.Ț. apar mai mult ca oricînd ca dușmani înrăiți ai țării, gata de a întreprinde orice act de trădare națională și a se pune în slujba celor mai reacționare cercuri imperialiste, cu scopul de a răsturna puterea muncitorească-țărănească și a instaura dictatura de clasă a burgheziei

---

1) Ibidem, vol.3 f.659. (vezi Anexa I, doc.nr.6)

./.

și a moșierimii. Lanțul actelor de trădare națională, săvîrșite de P.N.T.-Maniu, ajunsese la apogeu. Masele muncitoare din întreaga țară, tot ce era cinstit și patriot, toți acei cărora le era scumpă patria și poporul român, s-au ridicat cu o ură de nedescris, cu o indignare fără margini împotriva acestei trădări. In mitinguri și adunări 1) oamenii muncii au cerut cu hotărîre guvernului să pună capăt pentru totdeauna acestor cercuri complotiste; să aresteze imediat pe toți complicii politici de trădare națională din P.N.T. și pe conducătorul acestei politici- Iuliu Maniu. Principalele lozinci sub care s-au desfășurat aceste mitinguri și adunări au fost :

"Cerem aspra pedepsire a trădătorilor" !
"Cerem arestarea complicilor"!
"Cerem arestarea lui Iuliu Maniu"!
"Cerem interzicerea "Dreptății"! 2)

Cei 15o.ooo de oameni ai muncii adunați în ziua de 18 iulie 1947 la Arenele Libertății într-un mare miting organizat în cadrul "săptămînii închinate Spaniei republicane", cu ocazia împlinirii a 11 ani de luptă a poporului spaniol împotriva regimului fascist al lui Franco, au votat o moțiune adresată guvernului în care exprimau satisfacția pentru arestarea de către organele de stat a trădătorilor de țară, național-țărăniști. In încheierea moțiunii se spune : "Cerem instituirea unor tribunale populare care să judece pe acei care au trădat interesele poporului. Cerem dizolvarea partidului național-țărănesc a lui Maniu și arestarea tuturor conducătorilor săi trădători de țară în frunte cu Iuliu Maniu" 3).

---

1) In zilele imediat următoare după capturarea trădătorilor, mitinguri de protest au avut loc într-o serie de intreprinderi ca de ex.: Grivița-C.F.R., S.T.B., Talpa, Tăbăcăria Națională, Venus, Frank-Cafea, Gralex, Tesătoriile Reunite, Zimmer, Phönix, Imprimeriile Naționale, Wolff, Bragadiru, Depoul B.C., Depoul B.N., Halta Grivița, Inspecția formării trenurilor, Dacia filatură, Leromet, Unirea Petrol, Herdan, Filatura Română de Bumbac, SET., Voinea, Industria Cauciucului din Capitală și în numeroase orașe ale țării: Tr.Severin, Buzău, Cîmpina, Oradea, Brăila, Timișoara, C.Lung-Muscel,
2) "Scînteia" nr.873, din 18 iulie 1947
3) Ibidem, din 2o iulie 1947.

Din satisfacție cererii sutelor de mii de oameni ai muncii,
în ziua de 19 iulie 1947, Adunarea Deputaților a ridicat imuni-
tatea parlamentară a deputaților național-țărăniști, în frunte cu
Iuliu Maniu. A fost de asemenea, interzisă apariția oficiosului
Iuliu Maniu. La 25 iulie 1947, Con-
manist "Dreptatea" și arestat Iuliu Maniu. La 25 iulie 1947, Con-
siliul Politic al B.P.D. a propus în unanimitate guvernului dizol-
varea P.N.Ț.-Maniu, "considerînd că toate faptele săvîrșite (de
P.N.Ț.-n.a.) constituiesc crime și delicte contra siguranței sta-
tului, pedepsite ca atare de legile țării" 1).

La 30 iulie 1947 Parlamentul aprobă următorul jurnal al Consiliului de Miniștri: "Consiliul de Miniștri luînd în deliberare referatul Ministerului Afacerilor Interne, în virtutea articolului 107 din Constituție, a decis : art.1) Partidul Național Țărănesc de sub președinția d-lui Iuliu Maniu, este și rămîne dizolvat pe data publicării în Monitorul Oficial a prezentului jurnal. Această decizie de dizolvare include și toate organizațiile județene, de plasă și comunale ale sus-menționatului partid, organizațiile militare, de tineret, feminine, organizații sau asociații conduse de acest partid..." 2)

Pentru crimele săvîrșite împotriva țării și a poporului român, conducătorii fostului P.N.Ț. au fost deferiți justiției populare. Intre 30 octombrie și 12 noiembrie 1947 s-a desfășurat procesul conducătorilor acestui partid. Sentința a reflectat judecata dreaptă a poporului, a istoriei.

Inlăturarea din viața politică a României a Partidului Național Țărănesc, judecarea și condamnarea principalilor lui conducători, au însemnat o grea lovitură dată reacțiunii române, claselor exploatatoare. Burghezia pierdea astfel un important instrument cu ajutorul căruia a făcut totul pentru a opri mersul ascendent, revoluționar al poporului nostru spre socialism.

1) Ibidem, din 28 iulie 1947
2) Ibidem, din 31 iulie 1947.

ISTORIA SERVICIULUI SPECIAL DE INFORMAȚII

Lt.col. MEIANU NICOLAE

La sugestia mai multor ofițeri din cadrul Consiliului Securității Statului, "Centrul de Triere-Dispecerat, Cercetare, Documentare și Arhivă" și-a inclus în planul său de activitate elaborarea unei "Istorii a Serviciului Special de Informații", organ înființat sub tutela armatei după primul război mondial.

Preluarea critică și cunoașterea experienței acelora care au pus bazele activității informative în România sau a acelora care au dezvoltat această activitate, vor contribui, neîndoielnic, la îmbogățirea orizontului de cultură profesională a fiecărui lucrător de securitate.

In această lucrare, din care prezentăm acum Capitolul I "Evoluția activității informative în România pînă în anul 1925", vom relata o serie de date și fapte care au condus la înființarea "Serviciului Secret", urmînd apoi ca, în capitolele ce vor urma, să descriem evoluția activității acestui aparat pînă la desființare în anul 1951.

Autorul.

P R E F A T A

Elaborarea unei istorii a Serviciului Special de Informaţii Român (S.S.I.) va umple un gol existent în literatura noastră de specialitate şi va aduce un real serviciu atît lucrătorilor de securitate, cît şi eforturilor ce se depun, pe multiple planuri, pentru întregirea tabloului istoriei noastre naţionale.

Abordarea acestei teme vine în întîmpinarea dorinţei unui larg cerc de cititori interesaţi în cunoaşterea unei laturi specifice "intime" a istoriei patriei noastre, a mijloacelor şi tainelor unei activităţi care, în decursul anilor şi-a adus, fără îndoială, aportul la făurirea şi consolidarea statului român, la apărarea independenţei naţionale, în ciuda faptului că, în general, ascuţişul principal al S.S.I., ca dealtfel al tuturor organelor statului burghezo-moşieresc, a fost îndreptat împotriva mişcării progresiste şi muncitoreşti, a Partidului Comunist Român şi a tuturor celorlalte forţe politice ce militau pentru înlăturarea orînduirii sociale bazate pe exploatare.

Serviciul Special de Informaţii, organ specializat în activitatea informativă al statului român, a fost înfiinţat în anii de după primul război mondial - după cum rezultă din documentele vremii - ca urmare a unor contradicţii pe teme informative ivite între conducerea armatei şi siguranţa generală. Pînă în preajma anului 1919, activitatea informativă cu caracter operaţional a armatei a depins în mare măsură de Siguranţa Generală a Statului. Uneori, lipsa de operativitate, alte ori invi-

dia dintre reprezentanţii acestor două instituţii, a făcut să nu se asigure, în toate cazurile, o colaborare perfectă. Intre anii 1917-1919, cînd Marele Cartier General coordona direct activitatea Serviciului Special de Siguranţă al Deltei Dunării şi apoi a Serviciului de Siguranţă al Dobrogei, aceste contradicţii au ieşit şi mai mult la iveală. Militarii vroiau să se debaraseze de tutela Siguranţei în activitatea culegerii de date şi informaţii de care armata avea nevoie, iar siguranţa căuta să-şi menţină atotputernicia.

Evenimentele care au avut loc, în acea vreme, pe plan intern; greve, demonstraţii ale oamenilor muncii de la oraşe şi sate, iar pe plan extern; căderea imperiului Habsburgic, victoria marii Revoluţii Socialiste din octombrie 1917 şi crearea primului stat socialist din lume, crearea statului naţional unitar român, au făcut ca guvernanţii români să dea cîştig de cauză militarilor. Noile condiţii istorice impuneau crearea unui aparat informativ propriu armatei, pentru a apăra, pe deoparte, fiinţa naţională a statului român împotriva unor eventuali agresori, iar pe de altă parte, pentru a spori mijloacele de apărare ale burghezo-moşierimii române împotriva propriului sau popor care îşi cerea dreptul la o viaţa mai demnă, mai omenească.

Acestea au fost considerentele care au determinat înfiinţarea, în anul 1919, a "Serviciului Secret" în cadrul Biroului II Contrainformaţii de pe lîngă Statul Major General. In primii ani după înfiinţare, acest organism a desfăşurat o activitate slabă, lipsită de importanţă. Cu timpul însă, şi în special după anul 1925, "Serviciul Secret" s-a dezvoltat, a devenit un organ independent al Marelui Stat Major, apoi al Ministerului de Război, iar în cele din urmă a ajuns să fie subordonat direct Preşedinţiei Consiliului de Miniştrii. El şi-a schimbat de cîteva ori denumirea din "Serviciul Secret" în "Serviciul Agenturii",

apoi din nou în "Serviciul Secret" și în ultimă instanță a fost intitulat "Serviciul Special de Informații" (S.S.I.), titulatură sub care funcționează pînă la desființare în anul 1951.

Ascensiunea acestui aparat se datorește în mare măsură lui Mihail Moruzov, care era un om întreprinzător, energic, curajos și cu înclinații native pentru munca de informații și contrainformații. Deși "Serviciul Secret" luase ființă, așa după cum mai arătam, în anul 1920, practic, despre activitatea acestuia, nu se poate vorbi decît după anul 1925, cînd la conducerea sa este numit Mihail Moruzov. Datorită experienței acumulate în decursul anilor în Siguranța Generală, unde lucrase ca agent încă din anul 1908 și în special datorită experienței acumulate în anii 1917-1920 în Conducerea Serviciului Special de Siguranță al Deltei Dunării și apoi în Serviciul de Siguranță al Dobrogei, Mihail Moruzov, a făcut din "Serviciul Secret" un organism de informații al statului român, de primă importanță. Acest organism a desfășurat pînă în anul 1940, pe plan extern, o vastă activitate informativă folositoare țării, asigurîndu-și surse de informare în întreaga Europă.

După instaurarea dictaturii lui Hitler în Germania, Serviciul Secret a informat conducerea statului român despre acțiunile agresive ale fascismului și pregătirile militare ale statelor revizioniste care puneau în primejdie independența națională a României.

Servind interesele monarhiei și ale camarilei regale, Moruzov s-a orientat în atitudinea sa față de Garda de Fier după evoluția raporturilor dintre rege și conducătorii legionari, căutînd să subordoneze această mișcare scopurilor politice ale lui Carol, de instaurare a unei dictaturi personale. Cînd Carol al II-lea a trecut la măsuri represive împotriva legionarilor, Moruzov a avut un rol important în arestarea, judecarea, condamnarea și asasinarea unor conducători legionari. Pentru a atenua aversiunea Gărzii de Fier față de regimul carlist, el a ușurat

aducerea lui Horia Sima, [redacted] la conducerea legionarilor, iar în primăvara anului 1940 a pregătit contactul acestuia cu Carol introducîndu-l și în guvernul Gigurtu . După instaurarea dictaturii militare fasciste, în noaptea de 27 noiembrie 1940 Moruzov este asasinat de legionari. Acest act a fost mai tîrziu reprobat de o serie de personalități [redacted] marcante ale timpului, printre care și de amiralul Canaris, șeful Abwehrului, [redacted]

In al doilea rînd, ascensiunea S.S.I. se datorește și lui Eugen Cristescu, fost ani de zile director în Siguranța Generală, om cu o bogată cultură de specialitate. Acesta preia conducerea S.S.I. în luna noiembrie 1940, trece la reorganizarea serviciului, dîndu-i denumirea de Serviciul Special de Informații, stabilește norme referitoare la condițiile ce trebuie îndeplinite de viitorii angajați ai S.S.I., stabilește norme de promovare și salarizare a acestora, etc. Eugen Cristescu ia măsuri și întărește în mod deosebit organul care se ocupa cu urmărirea activității comuniste și muncitorești. Față de Mihail Moruzov el acordă acestei probleme mult mai multă atenție. Ia măsuri ca persoanele semnalate sau bănuite că desfășoară activitate potrivnică regimului Antonescian să fie internate în lagăre de deținuți politici. Spre deosebire de activitatea anterioară a "Serviciului Secret", pe timpul cînd acesta era condus de Mihail Moruzov, care era îndreptată mai mult spre culegerea de știri din afara frunteriilor țării, de astă dată se desfășoară mai mult pe plan intern. Serviciul Special de Informații devenise organul de bază al dictatorului Ion Antonescu. Pe lîngă urmărirea activității comuniste și muncitorești, Serviciul Special desfășura activitate informativă și de represiune și împotriva legionarilor, adversari întru-putere ai generalului "conducător".

Avînd în vedere evenimentele care au avut loc în această perioadă, declanșarea celui de al doilea război mondial și atragerea României, alături de Germania hitleristă în război

./.

impotriva U.R.S.S. etc., Serviciul Special de Informații a fost adaptat noilor condiții. S-a înființat un eșalon special cu atribuții informative și contrainformative care trebuie să acționeze pe cîmpul operațional, precum și în spatele acestuia. S-a mărit numărul secțiilor și birourilor, etc. In această perioadă, Serviciul Special de Informații a desfășurat o activitate detestabilă atît în zona frontului cît și în interiorul țării, împotriva mișcării comuniste și muncitorești.

Cei care au urmat la conducerea Serviciului Special de Informații, după Eugen Cristescu, prezintă o importanță mai mică, așa că despre aceștia vom vorbi numai în conținutul lucrării.

Intre cei doi șefi ai Serviciului Special de Informații, amintiți mai sus, care de fapt, au pus bazele sau au dezvoltat acest organism, a existat o deosebire radicală, atît în metodele de lucru, cît și în cea ce privește trăsăturile de caracter. Mihail Moruzov care, deși nu poseda studii superioare, fiind un autodidact, era un om întreprinzător, abil, calități care l-au favorizat în mai toate acțiunile sale, reușind astfel să intre în legătură directă cu o serie de servicii de spionaj din Europa, cum ar fi : spionajul englez, german, francez, italian, iugoslav, etc., de la care a știut să obțină o serie de informații importante ce interesau țara. Eugen Cristescu s-a limitat însă, mai toată perioada cît a funcționat în fruntea S.S.I-ului, la colaborarea cu Abwerul german și cu spionajul italian. Numai spre sfîrșitul anului 1944, a căutat să-și creeze o legătură și cu spionajul englez. Aceasta pentru a-și pune pielea la adăpost în cazul cînd Germania nazistă va pierde războiul.

Moruzov era de asemenea un adept neînduplecat al conspirativității, atît în ce privește conspirarea informatorilor pe care îi folosea, cît și a personalului din subordine. Si ceea ce este mai important la acest om este tăria sa de caracter, insu-

./.

flată, în mare măsură, și colaboratorilor săi mai apropiați. Astfel atît el, cît și aceștia, nu și-au divulgat nici un informator cu toate presiunile făcute asupra lor de către anchetatorii legionari în toamna anului 1940. Moruzov a preferat să ducă cu sine în mormînt această taină. Eugen Cristescu, însă, văzînd că în cele din urmă Germania nazistă va pierde războiul, de teama consecințelor și în special de teama forțelor progresiste, a dat dovadă de lașitate, care l-a dus pînă la acte de trădare. Astfel, intenționînd să capete bunăvoința unor puteri străine, cu cîtva timp înainte de înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944, printr-un colaborator al său, a predat spionajului englez listele cu toți agenții S.S.I. ce se aflau peste hotare. Fiind surprins de înfăptuirea actului de la 23 August 1944 și ne mai putînd lua alte măsuri, primul lucru pe care l-a făcut, a fost luarea legăturii cu von Killinger, ministrul Germaniei la București pe care l-a anunțat de cele întîmplate, după care dispare.

Unii dintre foștii săi colaboratori, care rămîn la conducerea Serviciului Special de Informații, după fuga sa, dovedind același spirit laș, trădător, în loc să ia măsuri de întărirea activității informative pe frontul antihitlerist, se pun în slujba reacțiunii din guvernele conduse de Sănătescu și Rădescu din perioada imediată după 23 August 1944. Din inițiativa lor și cu aprobarea conducătorilor cercurilor reacționare, aceștia au înființat o "grupă specială" cu misiunea de a urmări activitatea P.C.R. și a altor partide și organizații democratice, în scopul preîntîmpinării cuceririi puterii de stat de către aceste forțe.

In această perioadă s-au întocmit din nou liste cu informatorii Serviciului Special de Informații din interior și din afară, care s-au predat palatului și Ministerului de Externe, ca și unor puteri străine, cu scopul folosirii S.S.I.-ului ca organ clandestin, de către reacțiune, în cazul ca se va ajunge la des-

./.

ființarea sa oficială.

După 6 martie 1945, guvernul de largă concentrare democratică Dr.Petru Groza, în lupta pentru democratizarea întregului aparat de stat și mai cu seamă cel menit să apere ordinea internă, a luat o seamă de măsuri pentru a da un conținut nou și activității S.S.I. In cadrul acestuia au fost trimise să lucreze o serie de elemente democratice, care i-au dat o nouă orientare conformă cu interesele maselor largi populare. Serviciul Special de Informații a funcționat apoi sub această formă pînă în anul 1951, cînd activității informative din România i s-a dat o nouă structură organizatorică, corespunzătoare condițiilor istorice în care se găsea țara noastră pe drumul construirii societății socialiste.

I.

EVOLUTIA ACTIVITATII INFORMATIVE IN ROMANIA PINA IN ANUL 1925.

Introducere.

Lupta de veacuri dusă de către poporul român, pentru libertate națională și socială, împotriva cotropitorilor străini, a îmbrăcat de nenumărate ori forma luptei armate.

Oștile române, deși mult inferioare numeric armatelor cotropitoare, au obținut, în decursul veacurilor, victorii strălucite care vor rămîne scrise cu litere de aur în cartea nemuritoare a istoriei noastre naționale. Victoria de la Rovine a lui Mircea cel Bătrîn împotriva unei armate bine echipate și instruite a imperiului Otoman, cea de la Vaslui a lui Stefan Cel Mare, sau legendarele victorii ale lui Mihai Viteazu, rămîn toate ca niște nestemate peste care nu se va așterne nici cînd uitarea. Apoi victoriile de la Plevna, Grivița și Smîrdan, unde

ostașii români au luptat alături de ostașii ruși și bulgari, sau bătăliile de la Oituz, Mărăști și Mărășești, din primul război mondial, care au dus la salvarea ființei naționale a statului român de cizma prusacă, strălucesc și ele cu aceeași sclipire în salba actelor de eroism ale poporului român.

Cu acelaşi eroism s-au bătut ostașii români pe Mureș, pe Criș și în alte localități ale Transilvaniei în războiul împotriva armatelor hitleriste și maghiaro-hortiste, pentru eliberarea României de sub jugul fascist și înlăturarea odiosului Dictat de la Viena.

Nemuritoare rămîn și faptele de arme ale ostașilor români care și-au vărsat sîngele, alături de ostașii sovietici, pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei de sub cizma hoardelor naziste. Scurta incursiune pe care am făcut-o în istoria poporului nostru demonstrează că, dreptul la o viață independentă și suverană poporul nostru și-a cucerit prin luptă neîncetată, prin eroism și sacrificii inestimabile.

Victoriile strălucite obținute de comandanții de oști români împotriva unor mari armate inamice își au izvorul atît în patriotismul și eroismul legendar al poporului nostru, cît și în iscusința cu care comandanții de oști au știut să organizeze și să ducă fiecare luptă. Dar la aceste victorii, din cele mai vechi timpuri, un aport de mare preț l-au adus și ostașii care luptau pe frontul nevăzut. Domnitorii români, toți mari comandanți de oști, înainte de a se înfrunta cu dușmanul, trimiteau "iscoade" în tabăra inamică. Cu ajutorul acestora se aflau date despre efectivele inamicului, despre locurile unde vroiau să atace și despre căile ce urmau a fi folosite pentru a ajunge în locurile respective. Tot cu ajutorul "iscoadelor" se răspîndeau știri false în tabăra inamică despre punctele de concentrare și despre efectivele trupelor române. Așa s-a reușit ca, în nenumă-

ratete rînduri, duşmanul să fie atras in locuri de luptă prielnice românilor.

"Culegătorii de ştiri", aceşti eroi anonimi, care cu preţul vieţii lor au slujit cu credinţa glia strămoşeasca, au făcut ca, in nenumărate rînduri, balanţa victoriei să încline de partea armiei române. După terminarea luptelor, mulţi s-au reîntors la casele lor, au început din nou sa implînte adînc plugul în pămîntul reavăn al ţării, pentru a-i smulge roade. Mulţi însă nu s-au mai întors. Au căzut în mîinile ienicerilor turci sau ale hoardelor tătărăşti, unde şi-au dat sfîrşitul departe de cei dragi, sfîşiaţi de cozile cailor sau spintecaţi de iatagane.

In războiul pentru independenţă din anul 1877, eroii frontului nevăzut au reuşit să pătrundă şi să descifreze, printre primii, tainele redutelor turceşti. "Cercetaşii" n-au pregetat să-şi pună viaţa în primejdie pentru binele patriei.

In acele vremuri oastea română nu avea un serviciu de informaţii organizat mai dinainte, aşa cum aveau mai toate ţările din Europa. Ea se preocupa de asemenea probleme numai în perioadele de campanie, cînd locuitorii ţării erau chemaţi la arme. Anii de război 1916-1918 au scos în evidenţă această lacună. Viaţa cerea creearea unui aparat informativ specializat, propriu armatei, cu activitate permanentă, încadrat cu oameni capabili, temeinic pregătiţi. In condiţiile războiului modern ştirile transmise de duşman şi intenţiile acestuia trebuie cunoscute cu multă rapiditate. Aportul "iscoadelor" sau al "căutătorilor de ştiri" nu mai putea fi îndestulător.

Anul 1916, an în care România a intrat în război alături de puterile Antantei, a găsit armata română fără un serviciu de informaţii şi contrainformaţii propriu. Aşa-zisul aparat informativ de care dispunea armata, se limita la urmărirea soldaţi-

ţilor sau ofiţerilor cu vederi democratice. Celelalte cerinţe informative îi erau satisfăcute de către organele de siguranţă, de trupele de grăniceri, care culegeau informaţii de pe frontieră şi de trupele de jandarmi.

Pe lîngă Statul Major General funcţiona un birou de contrainformaţii, denumit "Biroul II". Acesta dirija activitatea birourilor de informaţii de pe lîngă marile unităţi şi care desfăşurau activitate informativă numai în interiorul cazărmilor.

In cadrul biroului de contrainformaţii de pe lîngă Statul Major General exista un sector care centraliza şi prelucra materialul informativ primit de la organele de siguranţă, de la grăniceri şi jandarmerie. Asemenea materiale au servit campaniei militare din anul 1916, dar aportul lor nu a fost pe măsura aşteptărilor.

In iarna anului 1917 cînd s-a pus problema refacerii armatei române, Marele Cartier General a căutat să acorde o mai mare atenţie şi activităţii informative. S-a luat măsura şi s-a mobilizat pe lîngă fiecare unitate militară cîte un agent de siguranţă, însărcinat să organizeze culegerea de informaţii cu caracter operaţional. El trebuia să desfăşoare, în zona unde se găsea unitatea militară respectivă, muncă de informaţii şi contrainformaţii, în scopul culegerii de date despre inamic şi despre agenţii acestuia.

In urma unei înţelegeri cu comandamentul rus aliat, Marele Cartier General a luat măsura de a detaşa cîte un delegat de siguranţă şi pe lîngă birourile de contrainformaţii ruse care acţionau în zonă. Delegaţii Siguranţei române aveau misiunea să asigure legătura pe tărîm informativ între trupele române şi cele ruse.

In luna martie 1917, datorită unor evenimente ce aveau loc în Delta Dunării, a fost înfiinţat un serviciu special de

siguranță, care urma să lucreze direct cu Marele Cartier General. In anul 1919, tot datorită unor necesități informative, Serviciul Special de Siguranță al Deltei Dunării s-a transformat în Serviciul Special de Siguranță al Dobrogei, care de asemenea trebuia să-și desfășoare activitatea după directivele Marelui Cartier General.

După cum se vede, armata romană, deși nu avea în această perioadă un serviciu de informații și contrainformații proprii și-a asigurat, totuși, o serie de surse capabile să o pună în temă cu datele de care avea nevoie.

Cu toate acestea, în activitatea de culegere a informațiilor s-au întîmpinat o serie de greutăți. Intre organele Siguranței, care erau chemate să desfășoare activitate informativă și organele militare, care trebuiau să beneficieze de aceste informații, n-a existat întotdeauna o colaborare corespunzătoare. Unele informații soseau cu întîrziere, altele erau lipsite de valoare. Delegații Siguranței, mobilizați pe lîngă unitățile militare, n_au prea dat nici ei rezultate.

Biroul II. Contrainformații din Secția a IV-a a Statului Major General, care centraliza toate informațiile primite de la organele amintite, pe măsură ce trecea timpul, se convingea tot mai mult de ineficacitatea acestui sistem. Situația în care se afla atunci România nu permitea luarea unor măsuri organizatorice mai eficiente. Sistemul aplicat, așa defectuos cum era el, era totuși mai bun decît la intrarea României în război, cînd activitatea informațională a armatei se găsea la cheremul Siguranței.

Dealtfel, Marele Cartier General a căutat să iasă întrucîtva din vechile canoane ale colaborării cu Siguranța Generală. Așa se explică faptul că, în martie 1917, cînd Serviciul de Contrainformații rus din zona Deltei Dunarii nu mai ținea

cont de autoritățile civile românești și efectua o serie de arestări în rîndul populației, Marele Cartier General, în loc să ceară sprijinul Siguranței, a trecut imediat la înființarea Serviciului Special de Siguranță al Deltei.

In acest caz, Siguranța Generală a fost pusă în fața unui fapt împlinit. Serviciul Special de Siguranță al Deltei, fiindu-i doar formal subordonat, pentru a nu-i indispune pe conducătorii acestei instituții. Practic însă noul aparat înfiinţat lucra direct cu Marele Cartier General, prin comandorul Coandă, numit în aceeași perioadă comisar al guvernului român pentru Deltă.

La fel s-au petrecut lucrurile și cu Serviciul Special de Siguranță al Dobrogei, înființat după război în locul Serviciului Special de Siguranță al Deltei care se subordona doar din punct de vedere administrativ Siguranței.

Aceste două servicii au desfășurat o activitate prodigioasă, acumulînd o bogată experiență în munca de informații și contrainformații. Din această experiență s-a născut ideea înființării unui Serviciu de Informații și Contrainformații propriu armatei. Maiorul Țăranu, șeful Biroului II Contrainformații de pe lîngă Marele Stat Major, care dirija culegerea de știri pentru armată, l-a consultat asupra acestui proiect și pe Mihail Moruzov, șeful Serviciului Special de Siguranță al Deltei și apoi șef al Serviciului Special de Siguranță al Dobrogei. Moruzov a susținut și el proiectul maiorului Țăranu, dîndu-i chiar și unele sugestii.

Așa s-a făcut că, în iarna anului 192o, în cadrul Biroului II Contrainformații, a apărut primul organ de informații și contrainformații al armatei române, denumit "Serviciul Secret".

Șef al Serviciului Secret a fost numit maiorul Bursan,

un bun ofițer de stat major, dar fără experiență în munca de informații. Pentru a-i da viață noului organ, maiorul Țăranu s-a gîndit să angajeze în fruntea acestuia un specialist în materie. S-a oprit asupra lui Mihail Moruzov, pe care îl cunoștea din activitatea practică și pe care îl considera cel mai potrivit. Experiența acumulată de Moruzov în fruntea Serviciului Special de Siguranță al Deltei și apoi al Dobrogei, pe măsură ce trecea timpul, a devenit tot mai apreciată de Marele Cartier General.

Propunerea maiorului Țăranu a fost aprobată. In luna martie 1920, ministrul de război, generalul Rășcan, a intervenit personal la Ministerul de Interne pentru detașarea lui Mihail Moruzov la Marele Stat Major al armatei.

La început, Ministerul de Interne nu a avut obiecțiuni, a încuviințat detașarea acestuia, dar curînd a revenit asupra avizului. Conducătorii Siguranței, în special directorul general Romulus Voinescu, aveau să-i plătească lui Moruzov o poliță mai veche. L-au băgat imediat în ancheta, punîndu-i în sarcină o serie de fapte grave. Ancheta a durat pîna în primăvara anului 1921, cînd justiția a constatat că tot ceea ce se țesuse în jurul lui Moruzov nu erau decît calomnii.

Dupa terminarea procesului, Moruzov nu a mai fost angajat la Marele Stat Major. Se părea chiar ca Statul Major a renunțat definitiv la serviciile sale. Lucrurile însă nu s-au petrecut așa. La sfîrșitul anului 1924, reprezentanții Statului Major au intrat din nou în legătură cu Mihail Moruzov și l-au convins sa vină la "Serviciul Secret". In cei patru ani de existență, acest organ nu progresase cu nimic, deși activitatea sa fusese luată de cîteva ori în discuție de către Consiliul Superior al Apărării.

De aceea reprezentanții Marelui Stat Major se gîndise-

./.

ră din nou la Mihail Moruzov, pentru că în el vedeau singurul om capabil să dinamizeze organismul atrofiat de inactivitate al "Serviciului Secret".

Pentru angajarea lui Moruzov s-au făcut din nou o serie de intervenții, pînă la cele mai înalte foruri ale statului. In cele din urmă, la data de 1 iunie 1925, Mihail Moruzov a fost angajat la Marele Stat Major, unde a primit misiunea să pună la punct "Serviciul Secret", denumit în acele timpuri și "Serviciul agenturii".

x

Inainte însă de a trece la descrierea activității desfășurate de către Serviciul Secret, denumit apoi Serviciul Special de Informații (S.S.I.), considerăm necesar să ne aruncăm puțin privirea și asupra modului cum a fost organizată activitatea informativă a statului român pînă la înființarea acestui aparat. Este necesar acest lucru, pentru că Serviciul Special de Informații nu s-a născut pe un teren gol și nu s-a constituit printr-o simplă copiere a altor organe de informații străine. El a apărut ca o necesitate pentru armată, pe de o parte de a-și avea propriul său organ de informații, care să o pună la curent cu toate problemele ce interesau apărarea țării, iar pe de altă parte pentru a-și aduce mai eficient aportul la apărarea orînduirii burghezo-moșierești împotriva maselor.

Trebuie precizat însă că Serviciul Special de Informații al armatei române nu a fost creat în scopuri agresive față de nici un stat. Activitatea informativă ce trebuia să o desfășoare peste hotare era menită să furnizeze statului român informații despre intențiile altor state față de el, să-l pună în gardă în fața unor eventuale primejdii care îi amenințau ființa și independența sa.

Trecerea în revistă, chiar și sumară, a activității

./.

desfăşurate de organele informative premergătoare Serviciului Special de Informaţii (S.S.I.) va crea o imagine mai clară asupra modului cum a evoluat activitatea informativă a statului nostru în prima parte a secolului al XX-lea. Se va putea observa că experienţa acumulată de aceste organe a constituit un bun de valoare pentru S.S.I., nemaivorbind de faptul că, tocmai datorită acestei experienţe, s-a născut ideia înfiinţării sale.

Vom insista în mod deosebit asupra activităţii desfăşurate de către Serviciul Special de Siguranţă al Deltei Dunării şi de către Serviciul Special de Siguranţă al Dobrogei, întrucît ambele au fost conduse între anii 1917-192o de Mihail Moruzov, cel care avea să devină mai tîrziu şeful Serviciului Special de Informaţii.

In cadrul acestor două organe, Mihail Moruzov şi-a etalat calităţile sale de om al spionajului şi contraspionajului, calităţi care l-au impus atenţiei celor mai competente foruri ale armatei din acea vreme.

Desigur, nu este un secret pentru nimeni faptul că Mihail Moruzov, venind în anul 1925 la conducerea "Serviciului Secret", a atras în noul aparat o mare parte din oamenii cu care lucrase în cele două servicii şi a aplicat o serie de metode folosite în munca acestora.

a) POLIŢIA, SIGURANŢA GENERALA, JANDARMERIA.

După cucerirea independenţei de stat din anul 1877, guvernele burghezo-moşiereşti care s-au succedat la cîrma ţării au avut în atenţie întărirea organelor de poliţie de la oraşe şi întărirea formaţiunilor de jandarmerie la sate. Activitatea acestor organe, în acea vreme, se limita mai mult la măsuri de ordine. In oraşe, oficiile de poliţie aveau misiunea să reprime grevele muncitoreşti şi să asigure "ordinea publică" împotriva infractorilor de drept comun : hoţi, criminali, etc. La sate,

./.

Jandarmeria avea ca sarcină principală reprimarea acţiunilor ţărăneşti. Ea trebuia să-i determine pe ţărani să dea dovadă de supunere şi ascultare faţă de autorităţile statului burghezo-moşieresc, să muncească pe moşiile boiereşti în condiţiile unor învoieli agricole extrem de grele, să suporte toate consecinţele asupririi şi împilării din partea moşierimii şi ale slujitorilor ei. Cei răzvrătiţi sau cei care îndrăzneau să cîrtească împotriva "ordinei publice" erau trimişi la ocnă, sau li se aplicau alte măsuri de "corecţie". De foarte multe ori ţăranii, care părăseau satul fără învoirea moşierului, chiar în condiţiile desfiinţării iobăgiei, erau aduşi cu forţa înapoi de către jandarmi.

In afară de aceste atribuţii, care de altfel se situau pe primul plan, Jandarmeria se mai ocupa şi cu descoperirea infractorilor de drept comun din mediul rural.

Spre deosebire de Jandarmerie, care era un organ mai stabil, oficiile poliţieneşti aveau o situaţie aparte. Principalii funcţionari poliţieneşti depindeau de partidele politice care se succedau la putere. Cînd cădea guvernul, plecau şi funcţionarii respectivi şi în locul lor veneau alţii. Oamenii noului partid începeau să aplice o nouă linie, mai reacţionară sau mai puţin reacţionară, după cum le dictau interesele de moment. O parte dintre aceşti funcţionari poliţineşti, pentru a fi menţinuţi în funcţii, îşi schimbau concepţiile politice peste noapte. Această dependenţă de partidele politice a făcut ca organele de poliţie să slujească cu multă slugărnicie, cînd pe un partid, cînd pe altul, dintre grupările exponente ale claselor exploatatoare. In ce priveşte masele populare, ele au avut de suportat, aproape în aceeaşi măsură, represiunile acestui aparat, indiferent de partidul burghez care venea la cîrmă.

In anul 1905 a intervenit o primă organizare administrativă a poliţiei. In Direcţia Administraţiei Generale din Minis-

./.

terul de Interne a luat fiinţă un Serviciu al Poliţiei Generale.

Oficial, organul nou creat nu mai depindea de partidele ce se perindau în acele timpuri la conducerea statului român.El era considerat un organ al administraţiei de stat, subordonat, bineînţeles, Ministerului de Interne.

Vechile oficii de poliţie, care funcţionau în oraşele din ţară înainte de apariţia noii legi, în afară de subordonarea locală faţă de prefectul de judeţ, de astă dată erau subordonate, pe linia erarhică, şi centrului, adică Serviciului Poliţiei Generale. De la acest organ central primeau instrucţiuni şi îndrumări asupra modului cum trebuiau să acţioneze pentru îndeplinirea atribuţiunilor poliţieneşti. Oficiile de poliţie orăşeneşti, prin noua lege, erau obligate să înainteze în mod permanent rapoarte informative centrului. Serviciul Poliţiei Generale centraliza aceste rapoarte, extrăgea din ele esenţialul, după care întocmea rapoarte documentare pentru guvern şi palat.

<u>După anul 1905, organele poliţieneşti au luat o dezvoltare mai mare şi în Bucureşti</u>. In cadrul Poliţiei Capitalei, organ care exista deja mai demult, s-a înfiinţat un "<u>Birou cu sarcini speciale</u>". Pentru prima dată, un organ de poliţie trebuia să se ocupe cu munca informativă în rîndul cetăţenilor. Sarcinile informative ale acestui "birou", aveau însă o sferă limitată. Ele vizau mai mult aspectele cu caracter judiciar, fără a se neglija însă problemele de ordin politic şi în special urmărirea activităţii organizaţiilor muncitoreşti.

După cum rezultă din cele relatate mai sus, la începutul secolului XX, activitatea informativă nu constituia o preocupare de seamă pentru organele de represiune burgheze existente la acea dată. Munca informativă pe plan intern era destul de slabă, iar în unele regiuni ale ţării aproape inexistenta. In ce priveşte activitatea informativă externă, oficial, nu exista

./.

un organ specializat care să se ocupe cu o astfel de treabă. Poliţia şi Jandarmeria nu aveau nici un fel de atribuţii în această direcţie. Aşa după cum mai aminteam mai sus, ele erau însărcinate cu asigurarea ordinei interne. Informaţiile pe care trebuiau sa le culeagă aceste organe se refereau, în cea mai mare parte, la nemulţumirile maselor populare faţă de jugul claselor exploatatoare.

Activitatea informativă, în afară de cea desfăşurată de către "Biroul cu sarcini speciale" din cadrul Prefecturii Poliţiei Capitalei, se ducea în mod necalificat, empiric. Informaţiile primite nu se verificau ci se trecea direct la luarea de măsuri represive, lucru care a dat posibilitatea sa se comită o serie de abuzuri şi samavolnicii din partea organelor de poliţie şi jandarmerie. Poliţiştii la oraşe, jandarmii la sate, şi-au cîştigat, cu timpul, o reputaţie dintre cele mai nefavorabile. Si unii şi alţii au început să fie urîţi de popor. Corupţia care îşi făcuse loc în rîndul funcţionarilor care compuneau aceste aparate sporise şi mai mult această antipatie. De fapt poporul îi poreclise foarte sugestiv pe poliţişti "curcani", adică oameni care, în orice moment, căutau să jefuiasca pe cei obidiţi, iar jandarmilor le atribuia epitetul de "găinari".

De această "faimă" s-au bucurat, atît poliţiştii, cît şi jandarmii, pîna la răsturnarea regimului burghezo-moşieresc.

Mizeria, foametea, lipsa de pamînt, abuzurile organelor de represiune ale statului burghezo-moşieresc român, au dus la declanşarea marii răscoale ţărăneşti din 19o7. Răscoala s-a întins cu iuţeala fulgerului. N-a fost nevoie de prea mult timp pentru ca jarul ei să cuprindă întreaga ţară, de la un capăt la celălalt. Poliţia şi Jandarmeria, datorită slabului aparat informativ de care dispuneau, au fost luate prin surprindere.Ele nu cunoşteau nimic din ceea ce avea să urmeze.

"Nici după potolirea revoltelor ţărăneşti - arată în-

tr-unul din studiile sale Eugen Cristescu, fostul şef al Serviciului Special de Informaţii din perioada 1940-1944, nu s-a putut stabili în mod precis şi documentat dacă în afară de cauzele de ordin documentar şi economic-social, s-au suprapus şi elemente de propagandă ori agitaţie şi nu s-a putut găsi explicaţia generalizării acestor măsuri, după semnalul dat din comuna Flămînda jud.Botoşani. De asemeni, nu s-a putut stabili dacă în geneza acestor tulburări s-au infiltrat şi influenţe străine, venite de peste frontierele ţării".

...."Doar o singură constatare justă şi reală a făcut guvernul: că această defecţiune informativă se datoreşte lipsei unui organ central de informaţii cu antene specializate, răspîndite pe tot teritoriul ţării şi care să îndeplinească atît misiunea contrainformativă, cît şi cea informativă, peste frontiere"[1].

Desigur, dacă lăsăm deoparte cauzele răscoalei şi ne referim, strict, la latura tehnică a problemei, autorul acestor însemnări avea dreptate. Lipsa unui organ de informaţii specializat a făcut ca evenimentele din 1907 să izbucnească, fără ca aparatul de stat burghezo-moşieresc să prindă din timp de veste. Aceasta a pus aparatul de stat burghez în imposibilitate de a mai lua unele măsuri preventive, de a limita pe cît posibil răspîndirea pîrjolului. Acest fapt nu i-a împiedicat însă pe guvernanţii burghezi să întreprindă anumite acţiuni de "pacificare", recurgînd la cele mai sălbatice măsuri de represiune. Aşa-zisa "pacificare" au făcut-o cu puşca şi cu tunul. Peste 11.000 de ţărani au murit ciuruiţi de gloanţe şi schije, cu mîinile înfipte adînc în ţărîna gliei pentru care se războiseră în 1877 cu oastea Imperiului Otoman, pentru care luptaseră, ani de-a rîndul după aceea, împotriva boierilor.

----

1). Arhiva C.S.S. dosar fond anchetă nr.48.163, vol.4 filele 4 şi 131.

./.

După înăbuşirea în sînge a răscoalei, guvernul burghezo-moşieresc a trecut la întărirea aparatului de represiune. În anul 1908 a luat fiinţă "Direcţiunea Siguranţei Generale a Statului" din Ministerul Afacerilor Interne. Noul organ avea misiunea să organizeze o vastă activitate informativă pe întreg cuprinsul ţării. Burghezo-moşierimea, în loc să se preocupe de îmbunătăţirea soartei celor obidiţi, a celor flămînzi şi goi, a luat măsuri de înfiinţarea unui nou organ de represiune, ca şi cînd cele două- existente - n-ar fi fost de ajuns. Burghezo-moşierimea căuta ca, prin înfiinţarea noului organ, să preîntîmpine, în viitor, evenimente de felul celor petrecute în 1907.

Direcţiunea Siguranţei Generale era împuternicită să urmărească atît la oraşe cît şi la sate, în special, activităţile cu caracter politic. Agenţii ei trebuiau să-şi întindă tentaculele în toate straturile sociale, să-i descopere pe toţi aceia care căutau să atenteze la siguranţa statului burghez. În mod deosebit, tăişul acestui aparat era îndreptat împotriva organizaţiilor muncitoreşti şi a ţărănimii sărace, care suportau povara nemiloasă a asupririi. Aceştia trebuiau ţinuţi, în primul rînd, în "ascultare" faţă de "ţară şi rege".

Direcţiunea Siguranţei Generale şi-a creat în fiecare reşedinţă de judeţ cîte o "brigadă de siguranţă", cu misiunea să asigure "siguranţa statului" pe raza judeţului respectiv. Brigăzile de siguranţă erau obligate să colaboreze cu oficiile orăşăneşti de poliţie şi cu organele Jandarmerie în mediul sătesc. Dar cu aceste organe brigăzile nu aveau numai relaţii de colaborare, ci, atunci cînd "situaţia o cerea", puteau să le dea chiar dispoziţii să le vină în ajutor. Pe plan local, brigăzile de siguranţă se subordonau prefecţilor de poliţie.

Concomitent cu întărirea activităţii informative în interiorul ţării, Siguranţa Generală a luat măsuri pentru desfă-

./.

gurarea muncii informative și peste hotare. Această activitate a căutat să o organizeze împreună cu Marele Stat Major al armatei. Astfel s-a dispus ca vechile organe de poliție de la frontiere să se ocupe de aci înainte și de munca informativă. Ele trebuiau sa culeagă informații de la persoanele care treceau granița în țara noastră cu diverse interese, despre statele de origine sau despre cele prin care treceau. Exploatarea persoanelor de mai sus se facea, de regulă, în orb. In cazul cînd unele dintre aceste persoane se pretau, se recurgea chiar la recrutarea lor. Pentru ținerea legăturii cu aceasta, Siguranța Generală, împreună cu Marele Stat Major, au dispus întărirea organelor polițienești din zona de frontieră, cu ofițeri de stat major și agenți special pregătiți în munca de informații.

Sarcini informative în această perioadă au mai fost trasate și trupelor de grăniceri, care trebuiau să supravegheze teritoriul statelor vecine, pentru a preîntîmpina un eventual atac prin surprindere împotriva statului român. In afară de această sarcină, principală, trupele de grăniceri trebuiau să mai descopere și eventualele persoane care treceau clandestin frontiera, în scopuri "agitatorice".

Guvernele burghezo-moșierești ale statului român considerau că unele frămîntări sociale din interiorul țării s-ar datora și unor influențe străine, din "afară". Bineînțeles că aceste guverne nu vroiau să vadă adevăratele cauze - de ordin intern - care izvorau din însăși esența orînduirii sociale burgheze.

Măsuri de întărire a acțiunilor represive, nu se luaseră numai pe teritoriul țării. Se avusese grijă ca ele să fie extinse și în Capitală. Aci, activitatea organizațiilor muncitorești se intensifica tot mai mult, de la o zi la alta. Mai ales după evenimentele din 19o7, cînd muncitorii fraternizaseră cu țăranii, burghezo-moșierimea și-a dat seama că adversarul ei cel mai temut

./.

era muncitorimea și organizațiile ei. De aceea, burghezia nu a neglijat luarea unor noi măsuri preventive.

In București, o dată cu înființarea Siguranței Generale au fost create mai multe "brigăzi de siguranță". Activitatea informativă a acestora era îndreptată aproape în mod exclusiv împotriva mișcării muncitorești.

Brigăzile de siguranță din București aveau ca for superior "Inspectoratul Brigăzilor Centrale", care, la rîndul său, se subordona "Serviciului Secretariat" din Direcțiunea Siguranței Generale. Acestui serviciu i se subordonau, pe cale ierarhică, și celelalte organe de siguranță din țară. După cum se vede, acesta constituia un fel de "Serviciu Central al Siguranței Statului".

Concomitent cu înființarea organelor de siguranță, guvernele burghezo-moșierești din acea vreme au extins acțiunea de descoperire a elementelor "agitatorice", adică a celor cu vederi democratice și asupra militarilor în termen și corpului ofițeresc. Evenimentele din 19o7, cînd o serie de soldați au refuzat să tragă în răsculați, fraternizînd cu aceștia, au determinat conducerea statului burghez să ia măsuri și în acest sector. Vechiul organ de informații de pe lîngă Marele Stat Major al armatei, care nu desfășura decît o activitate foarte redusă, a fost transformat într-un organ specializat, denumit "Biroul II Contrainformații".

Acest organ avea menirea să formeze un aparat informativ care să-și desfășoare munca în interiorul cazărmilor, unde urma să descopere militarii ostili ordinii burgheze. El avea deci sarcini asemănătoare cu cele ale Siguranței Generale, cu deosebirea că își desfășura activitatea în mediul militar. Aparatul informativ aparținînd acestui birou mai avea și unele sarcini de contraspionaj, urmărind descoperirea unor eventuali spioni

./.

pătrungi în rîndurile armatei. Activitatea informativă a acestui aparat era, aşa după cum se vede, limitată. El nu se ocupa cu culegerea de informaţii cu caracter operaţional, nu avea nici misiuni informative în afara frontierelor. Astfel de sarcini erau atribuite, prin lege, Siguranţei Generale.

Informaţiile operaţionale, atît cu caracter extern, cît şi cele cu caracter intern, ce interesau armata în acele vremuri, erau culese, în principal, de către Siguranţă şi, într-o mai mică măsură, de către Jandarmerie şi grăniceri, prin aparatul informativ de care aceasta dispuneau.

Biroul II Contrainformaţii colabora cu aceste organe atît în ceea ce priveşte culegerea de informaţii de care avea nevoie armata, cît şi în ceea ce priveşte strecurarea de agenţi ai Siguranţei peste frontiere. Orice agent trimis cu misiuni informative în afară era instruit asupra modului cum trebuie să se comporte de către reprezentanţii ambelor instituţii.

In urma creării acestor noi organe informative, guvernele burghezo-moşiereşti şi-au întărit, într-o oarecare măsură, poziţiile. Informaţiile furnizate de aceste organe au pus de multe ori palatul şi guvernul în gardă în legătură cu o seamă de mişcări sociale ale maselor muncitoare. In acea vreme agenţii Siguranţei reuşiseră să se infiltreze peste tot. Trebuie precizat un lucru şi anume că Siguranţa Generală nu îşi desfăşura activitatea informativă numai cu ajutorul informatorilor recrutaţi din diferite medii sociale. Ea cerea fiecăruia dintre salariaţii săi să culeagă în mod nemijlocit informaţii. Anumite date cum ar fi cele referitoare la starea de spirit a populaţiei, lipsa unor produse de pe piaţa, etc. erau culese şi raportate direct de către lucrătorii Siguranţei. Informatorii erau recrutaţi numai pentru acele locuri unde nu puteau patrunde agenţii de Siguranţă.

./.

Ca urmare a acestor măsuri, organele de represiune ale statului burghez-moşieresc au reuşit să descopere, cu oarecare uşurinţă, unele elemente "răzvrătite" care "puneau în pericol" orînduirea burgheză şi să ia astfel măsuri represive împotriva lor. Guvernul a făcut "eforturi" şi a construit noi închisori. Cele existente erau pline. Si astfel, încetul cu încetul, s-a aşternut "liniştea" în casele celor cărora în 1907 le fuseseră ucişi fraţii şi părinţii, şi s-a instaurat viaţa tihnită în conacele stăpînilor de fabrici şi moşii.

Odată focul stins, se părea că nu a mai rămas nici un tăciune care să fumege. Dar se părea numai, pentru că, sub cenuşă, mocnea, încă cu destulă vigoare, jarul năzuinţelor de libertate şi dreptate socială. Lupta celor oropsiţi nu încetase nici o clipă. Masele muncitoare, îndeosebi proletariatul, îşi continuară, cu şi mai multă intensitate, activitatea. Revoluţionari de seamă, cum au fost Ion C.Frimu, Stefan Gheorghiu, Mihail Gh. Bujor, Alecu Constantinescu şi alţii, în anul 1910 au trecut la refacerea Partidului Socialist Democrat din România. Cu toată prigoana declanşată de burghezie, clasa muncitoare reuşise să-şi reorganizeze propria sa organizaţie politică. Burghezo-moşierimea nu izbutea să frîneze procesul de emancipare şi maturizare al maselor populare.

In ce priveşte lupta împotriva spionajului străin, organele de siguranţă române, deşi lipsite de experienţă în această direcţie, au desfăşurat totuşi o activitate rodnică.

Este cunoscut că România, care dispunea de numeroase bogăţii naturale, şi în primul rînd de petrol, se afla în atenţia marilor puteri imperialiste europene. Fiecare dintre acestea tînjeau să pună mîna pe aceste bogăţii. Astfel se şi explică faptul de ce în preajma primului război mondial pe teritoriul României mişunau agenţii diferitelor servicii de spionaj.

./.

Odată cu începerea primului război mondial, în anul 1914, serviciile de spionaj germane și austro-ungare și-au trimis în România o "armată" de agenți. Cei mai mulți dintre aceștia au intrat în țară pe căi legale, sub masca de "negustori", "voiajori", "oameni de afaceri", etc. Misiunea principală a agenturii germane era să intre în legătură cu o serie de personalități politice autohtone, cu ajutorul cărora să țină România cît mai aproape de Puterile Centrale, iar la momentul oportun să o poată determina să intre în război alături de ele. Agenții spionajului german și austro-ungar au desfășurat, în perioada respectivă, o vastă activitate de propagandă cu scopul de a contracara influența Puterilor Antantei în România. Insistența Puterilor Centrale pentru atragerea României de partea lor avea un substrat atît strategic, cît și economic. România dispunea de cereale, petrol, bunuri de care părțile beligerante aveau absolută nevoie pentru ducerea războiului.

In lupta împotriva spionajului german și austro-ungar, organele de siguranță române au descoperit că Banca Generală a Țării Românești, al cărui capital era aproape în întregime german, devenise în realitate o sucursală a acestor servicii de spionaj. Pe lîngă finanțarea exporturilor de petrol către Germania și Austro-Ungaria, Banca Generală finanța și unele organe de presă românești și pe unii politicieni români care militau pentru menținerea României în sfera de interese a Germaniei. S-a mai dezvaluit, de asemenea, că spionajul german reușise să-și recruteze agenți în unele obiective de importanță vitală pentru statul nostru. Astfel, însuși directorul general al Poștelor, anume Verzea, devenise agentul acestui serviciu. Verzea, la rîndul său, mai era în legătura și cu alte personalități de frunte, printre care generalul Zottu, șeful Marelui Stat Major al armatei române. Auzind ca Verzea a fost arestat de Siguranță în momentul

cînd preda spionajului german unele materiale foarte importante, generalul Zottu s-a sinucis.

<u>Odată cu organizarea și intensificarea activității informative în interiorul țarii, după anul 1908, s-a încercat și s-au obținut anumite succese și în activitatea informativa peste hotare</u>. "De la 1 noiembrie 1908 - precizeaza intr-o declarație a sa Mihail Moruzov, care avea sa organizeze ulterior Serviciul Special de Informații - am organizat și condus diferite servicii de siguranță în țara și în străinatate, insărcinat de Direcția Siguranței Generale și Marele Stat Major al Armatei.. ..." 1).

Siguranța Generala, in colaborare cu Marele Stat Major, au trimis o serie de agenți peste frontiere, în special în teritoriile românești ce se aflau încă sub jugul străin. Acești agenți s-au bucurat de sprijin din partea patrioților români care luptau, în condiții grele, pentru "unirea cu țara". Agenții trimiși, printre care se aflau și ofițeri detașați de către Marele Stat Major, erau puși în temă de către patrioți cu tot ceea ce îi interesa. Aceștia le dădeau hrană, îi fereau de organele de siguranță ale Imperiului Habsburgic.

Eugen Cristescu- fost șef al Serviciului Special de Informații, după asasinarea lui Mihail Moruzov de către legionari în anul 1940- arăta, referitor la această problemă, că: "Prin ofițeri special pregătiți și agenți de frontieră, se înfiltrau în țările vecine elemente informative pentru aducerea materialului ce era necesar, în special din Ardeal, unde aceștia aveau legături cu patrioții români din acea provincie"2).

După începerea primului război mondial, în anul 1914,

----
1). Ibidem, nr.20954, vol.1,f.240
2). Ibidem, nr.48163, vol.4, 5 și f.133.

organele de siguranță, în colaborare cu Marele Stat Major, au intensificat munca informativă peste hotare. Era și normal să se întîmple astfel, deoarece România trebuia să cunoască intențiile celorlalte țări față de ea. Cu mijloacele rudimentare de care dispunea la acea vreme, aceste organe au reușit să culeagă totuși o serie de informații prețioase. Desigur, acestea nu erau la înălțimea cerințelor la care ar fi trebuit să fie, dar dacă s-ar fi ținut cont întotdeauna de ele, chiar la nivelul la care se aflau, s-ar fi putut poate preîntîmpina unele evenimente nedorite pentru armata română, în campania de la sfîrșitul anului 1916.

Nu cu mult timp înainte de intrarea României în război alături de Puterile Antantei, în iarna anului 1916, Siguranța Generală l-a însărcinat pe comisarul Duca, din Brigada de Siguranță Constanța, să treacă imediat la organizarea unui "Serviciu de Informații" pentru Balcani, care să se deplaseze la fața locului și să stabilească: "ce anume pregătiri militare se fac în zona Varna-Șumla- Razgrad-Rusciuc, cu caracter ofensiv care ar viza România" 1).

Comisarul Duca era un om energic și priceput în munca informativă. Primind ordinul, el a trecut de îndată la executarea misiunii ce i se încredințase. A organizat și pregătit, într-un timp foarte scurt, oamenii de care avea nevoie, după care, în luna februarie 1916, s-a strecurat împreună cu ei peste frontieră. Aci, timp de peste trei luni de zile au colindat litoralul Mării Negre, de la Istanbul, la Balcic și zona de frontieră, de la Balcic, pînă la Vidin .

Încă din primele zile, agenții, conduși de comisarul Duca, au raportat centrului o serie de informații prețioase. Ei stabiliseră că, la 15 kilometri de granița românească, pe malul

----

1). Ibidem, nr.20954, vol.1 f.571.

Mării Negre, se concentraseră trupe germane și bulgare care amplasaseră, în spatele unor ridicături de pămînt, tunuri de 305 milimetri. Tunurile erau îndreptate, atît spre litoralul Mării Negre, cît și spre teritoriul românesc. Pe dealul Vladimirovo, deal ce se afla în apropierea graniței, trupele germane instalaseră baterii de artilerie și reflectoare, îndreptate tot spre frontiera cu România.

Agenții comisarului Duca nu neglijaseră să semnaleze și starea de spirit a populației și a armatei bulgare. Ei arătau că populația bulgară privește cu dușmănie trupele germane, că, în acest sens, în zilele lunii februarie 1916, la Varna a avut loc o demonstrație puternica la care au participat în cea mai mare parte femeile, copii și bătrînii, care cereau pîine și pace. Nemulțumiri față de prezența trupelor germane se manifestau și în rîndul soldaților bulgari, care, odată cu sosirea armatelor germane și austriece, fusesera obligați să părăsească căzărmile și să le predea acestora, iar ei trebuind să locuiască în timp de iarnă în corturi sau tranșee amenajate în acest scop.

Ceea ce constituia mai important din datele culese de agenți și raportate era faptul că, zilnic, soseau în zona de frontiera trupe germane sau austriece,iar de-alungul liniei Sumla-Varna-Galata-Sistov, Puterile Centrale săpaseră tranșee și aduseseră o numeroasă artilerie de cîmp.

Numai încăpea îndoială că Puterile Centrale se pregăteau să atace România.

In lunile care au urmat, agenții conduși de comisarul Duca au stabilit că se fac tranșee și amplasări de trupe pe toată frontiera cu țara noastră. Ei arătau că, în dreptul satului Beștepe de pe teritoriul Bulgariei, sapă la tranșee regimentul 21 infanterie german, că într-o localitate din apropiere se construește un hangar pentru aeroplane germane, că în fața tranșee-

./.

lor în apropierea graniței cu România s-au construit cîte trei garduri de sîrmă ghimpată, că tranșeele sînt legate între ele cu spatele frontului prin legături telefonice, că la circa 2 km de Varna germanii au construit un depozit de muniție subteran, precum și alte date care dovedeau că, pe zi ce trecea, pregătirile de război ale Puterilor Centrale, împotriva României, se intensificau.

Agenții din serviciul condus de către comisarul Duca au aflat, de asemenea, cu o relativă exactitate și numărul unităților militare, armamentul cu care acestea erau dotate, precum și alte amănunte de acest fel.

Datele culese au fost raportate Siguranței Generale care le-a adus, de urgență, la cunoștința Marelui Stat Major. Aci, avînd în vedere faptul că însuși șeful Marelui Stat Major- generalul Zottu, era filo-german, nu s-a dat atenția cuvenită informațiilor primite. La Statul Major s-a afirmat chiar că informațiile transmise de oamenii comisarului Duca sînt "exagerate", că Marele Stat Major deține "alte informații" care le contrazic pe acestea. Evenimentele care au urmat și-au spus însă cuvîntul. Ele au arătat cine a avut de fapt dreptate. Păcat însă că, datorită neluării în seamă a acestor valoroase date și informații, armata română, statul român, au avut de suferit daune grele.

Intrînd în război, la data de 4/17 august 1916, alături de Puterile Antantei, care făgăduiseră satisfacerea dezideratului secular al poporului român - realizarea unității naționale-România a concentrat cea mai mare parte a forțelor sale pe frontul din Transilvania și Bucovina. Frontului de sud nu i-a fost acordată importanța cuvenită.

Armatele române au trecut Carpații și au început ofensiva. Au zdrobit inamicul și au reușit să ocupe o serie de localități din Transilvania, ajungînd pînă la porțile Sibiului.

Dar greșeala comisă de a nu se lua în seamă informațiile furnizate de către agentura din Balcani, condusă de către comisarul Duca, s-a răsfrînt repede asupra întregului mers al războiului. Incă de la primul contact cu inamicul, frontul de sud s-a dovedit fragil. Din prima zi de luptă, cu toată vitejia ostașilor români, situația a devenit foarte critică. Forțele inamicului erau mult superioare forțelor noastre.

Comandamentul suprem francez, care și-a dat și el seama de pericolul ce amenința armata română, în cazul că inamicul ar fi invadat teritoriul românesc, prin înfrîngerea forțelor românești pe frontul de sud, a intervenit de îndată pe lîngă Marele Cartier General român, să oprească pentru moment ofensiva pornită pe frontul din Transilvania și Bucovina.

In luna august 1916, pe frontul de sud a căzut în mîinile inamicului Turtucaia, iar în luna următoare, acesta a început să înainteze spre interiorul Dobrogei.

Cartierul General român a apelat la sprijinul armatei ruse, aliată. La început, comandamentul rus, motivînd că dacă ar trimite trupe în sprijinul românilor ar slăbi frontul de nord, a refuzat ajutorul solicitat. La insistențele guvernului român, însă, a revenit asupra acestei hotărîri trimițînd cîteva divizii care au trecut Dunărea, în Dobrogea.

Ofensiva inamicului, deși zădărnicită pentru moment, nu a putut fi oprită. România a fost obligată să înceapă retragerea trupelor din Transilvania, In octombrie-noiembrie 1916, Puterile Centrale au declanșat o puternică ofensivă care s-a soldat cu forțarea Carpaților și cu ocuparea, la sfîrșitul lunii noiembrie, a Olteniei. La 6 decembrie al aceluiași an trupele inamicului au ocupat Bucureștiul.

Trupele române și ruse din Dobrogea, pentru a evita o învăluire din partea inamicului, s-au retras peste Dunăre.

La data de 9 decembrie 1916 dușmanul a ocupat și Tulcea. Din tot teritoriul dobrogean, sub controlul armatei române nu se mai găsea decît Delta Dunării.

După cum se vede, situația României la sfîrșitul anului 1916 era dezastruoasă. O mare parte din teritoriul țării fusese cotropit de armatele Puterilor Centrale. Incepuse să bîntuie foamea, bolile și în special tifosul exantematic. Armata se retrăsese în Moldova. Guvernul român și celelalte organe centrale s-au evacuat la Iași, care devenise capitala țării.

Din teritoriul ocupat de inamic știrile veneau cu mare greutate. Organele de siguranță, care asigurau activitatea informativă și pentru armată, nu se gîndiseră, încă înaintea intrării noastre în război, să creeze o rețea de informatori de rezervă, care să lucreze în spatele inamicului în cazul cînd acesta ar reuși să ocupe, vremelnic, o parte din teritoriul țării. In această direcție, evenimentele au surprins statul român aproape nepregătit. Agenții, care mai rămăseseră totuși pe teritoriul ocupat, reușeau cu multă greutate să ia legătura cu organele de siguranță de dincolo de linia frontului.

<u>In ianuarie 1917 s-a trecut la refacerea armatei române. Așa după cum am mai amintit, de astă dată s-a acordat o atenție mai mare și muncii informative.</u> Prin mobilizarea cîte unui agent de siguranță pe lîngă fiecare unitate militară, s-a urmărit eliminarea lacunelor existente la începutul campaniei în ce privește munca de culegere a informațiilor. Același lucru s-a urmărit și prin delegarea unor reprezentanți ai Siguranței Generale pe lîngă serviciile de informații ruse din zona de operații. In intenția Marelui Cartier General stătuse ideea întăririi efortului informativ, în vederea asigurării trupelor române și aliate cu informațiile necesare.

După evenimentele ce avuseseră loc, Cartierul General

./.

român a căutat să arate, de această dată, o atenție mult mai mare ca în trecut frontului de sud. Gurile Dunării reprezentau un punct strategic deosebit, de aceea ele nu trebuiau să cadă, cu orice preț, în mîna inamicului. S-au solicitat comandamentului rus noi întăriri pe acest front.

Comandamentul rus, ținînd seama și de interesul Rusiei în această parte a frontului, a satisfăcut cererea guvernului român. Așa s-a făcut că, în iarna anului 1917, au fost dislocate în sudul Basarabiei și zona Deltei Dunării, noi unități militare ruse, care au fost puse sub comanda amiralului Viskolin, instalat cu Cartierul General în orașul Ismail.

Cu ocazia sosirii acestor trupe în zona Deltei Dunării s-au ivit însă unele fisuri în colaborarea preconizată de către Marele Cartier General român. Organele de informații ale armatei ruse au început să opereze în Deltă o serie de arestări, fără a mai ține seama de autoritățile civile sau militare române. In această zonă se găseau, în acea perioadă, întreaga flotă românească de pe Dunăre și o parte din flota maritimă.

Situația creată a nemulțumit desigur autoritățile române. "Cînd se prindea de veste- arăta într-un raport V.N.Ionescu, fost șef al poliției Sulina între anii 1916-1918 - fie de către poliție, fie de către autoritățile militare, despre vreo arestare (e vorba de arestări de cetățeni ai statului român de către autoritățile ruse- n.a.) și se cereau informații de la ruși, aceștia răspundeau că armata rusa care operează de la Sfîntul Gheorghe pîna la Galați are dreptul să considere teritoriul român ca teritoriul rusesc și să-și ia singura măsurile de siguranță cu mijloacele de care dispune".

"Lucrul repetîndu-se, relatează în continuare V.N. Ionescu, și neputînd comunica cu Țara în nici un fel; am profitat de o călătorie pe care a făcut-o la Iași domnul comandor

./.

Botez Eugen, comandant militar al portului Sulina şi l-am rugat să comunice starea de lucruri din Sulina, atît la Marele Cartier, cît şi la Siguranţa Generală. Aceasta era în martie 1917".... "Cînd s-a întors domnia sa, după cîteva săptămîni, mi-a comunicat că în curînd va veni în Deltă un comisar al guvernului şi un Serviciu de Siguranţă..."[1].

Ca urmare a acestei stări de fapt, Marele Cartier General hotărîse ca, în această zonă, să numească un comisar special al guvernului, care să ţină legătura direct cu comandamentul armatelor ruse, iar pentru a fi la curent cu intenţiile inamicului, cît şi cu ale trupelor aliate din zonă, a hotărît înfiinţarea unui Serviciu Special de Siguranţă independent, care urma să-şi desfăşoare activitatea după indicaţiile Marelui Cartier General, date prin comisarul special al guvernului.

Hotărîrea Marelui Cartier General fusese luată după o îndelungată chibzuinţă. Pentru prima dată Cartierul General nu mai apelase la sprijinul direct al organelor de siguranţă. Infiinţarea unui Serviciu Special de Siguranţă care să lucreze direct cu Marele Cartier era o abatere de la regulă. Formal, după ce deja se luase hotărîrea înfiinţării acestui organ, a fost întrebată şi Siguranţa Generală, căreia bineînţeles i se cerea "sprijinul". Pentru a nu nemulţumi întru totul Siguranţa Generală, militarii au consimţit ca noul serviciu să fie finanţat de către siguranţă.

Acest serviciu de siguranţă, aşa după cum mai precizam, urma să lucreze independent de celelalte organe similare locale, el fiind subordonat numai Marelui Cartier General şi Siguranţei Generale. Cum însă noul organ urma să primească îndrumările şi instrucţiunile numai prin comisarul guvernului român pentru Deltă, comandorului Coandă, practic, Siguranţa Gene-

---

1). Ibidem, vol.1 f.675.

./.

rală nu putea să-i mai transmită nici un fel de instrucţiuni directe. Aceasta era de fapt prima îngrădire care i se aplica Siguranţei Generale care pînă la acea dată era atotputernică în activitatea informativă.

In fruntea Serviciului Special de Siguranţă al Deltei a fost numit Mihail Moruzov, agent de siguranţă, cunoscut militarilor cu ocazia trimiterii acestuia de cîteva ori peste graniţă cu misiuni informative.

Serviciul Special de Siguranţă al Deltei era instruit să desfăşoare atît munca informativă, cît şi contrainformativă. El trebuia să-şi organizeze o întinsă reţea de informatori atît în spatele inamicului, cît şi în rîndul şi în spatele trupelor aliate ce se găseau pe frontul de sud. Era prima misiune de acest fel, care i se încredinţa de către armată unui organ de informaţii, de la intrarea României în război alături de Puterile Antantei.

b. <u>SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANTA AL DELTEI.</u>

Primind misiunea şi puteri depline în organizarea Serviciului Special de Siguranţă al Deltei, Mihail Moruzov a trecut mai întîi la alegerea oamenilor necesari. S-a fixat pentru început asupra cîtorva cunoscuţi de ai săi care vorbeau limbile rusă, bulgară, turcă, germană şi franceză, elemente în care avea încredere şi care după părerea sa erau devotate ţării.

Activitatea informativă a început-o cu un număr redus de oameni: 3 ofiţeri de poliţie, 3 agenţi speciali primiţi din partea Siguranţei Generale, 7 agenţi detaşaţi de la Marele Cartier General, 1 agent de la poliţia din Tulcea, care era evacuată la Ismail şi un curier. Restul personalului şi l-a recrutat ulterior.

Mihail Moruzov şi-a împărţit oamenii pe trei sectoare: Sectorul Sulina, unde a numit şef pe subcomisarul Traian Cons-

./

tantinescu, Sectorul Vîlcov, unde a trimis ca şef pe subcomisarul M.Ivănescu şi Sectorul Ismail, pe care îl conducea personal. La fiecare sector a repartizat un anumit număr de agenţi speciali, din cei primiţi la înfiinţarea serviciului.

In afara acestui personal au fost recrutaţi, după <u>necesităţi, "informatori cercetaşi".</u> Aceşti informatori erau recrutaţi din rîndul locuitorilor din zonă care aveau rude sau prieteni, dincolo peste linia frontului. Acestora li se mai cerea să cunoască bine şi terenul respectiv. "Informatorii cercetaşi", după ce culegeau o serie de informaţii despre inamic, atît prin observare personală, cît şi prin exploatare, în orb, a diferitelor persoane, trebuiau să se reîntoarcă la baza de plecare. Astfel de informatori au acţionat în acea vreme peste tot, atît în zona Deltei Dunării, cît şi în adîncimea zonelor ocupate de inamic, în Dobrogea. Trecerea lor însă peste linia frontului, cît şi înapoierea, erau, întotdeauna, pline de riscuri. In afara "Informatorilor cercetaşi" Moruzov a mai folosit şi o serie de "informatori sedentari" adică informatori recrutaţi din rîndul populaţiei ce locuia în spatele frontului inamic. De regulă, aceştia ţineau legătura cu Serviciul Special de Siguranţă al Deltei prin "informatorii cercetaşi". Acestora, sau curierilor speciali trimişi de către serviciu, le predau informaţiile culese. Moruzov şi-a format agentură şi în sudul Basarabiei, unde staţionau armatele ţariste. Nu avea încrederea nici în sinceritatea acestora.

Acest om, care mai tîrziu avea să devină o figură centrală a activităţii informative române dintre cele două războaie mondiale, era în materie de informaţii de o abilitate şi iscusinţă rar întîlnită. Era un îndrăgostit al meseriei. Participa personal la cele mai îndrăzneţe acţiuni. In afară de cei mai intimi subordonaţi nu avea încredere în nimeni, deşi

./.

se arăta plin de afecţiune faţă de toţi. De fapt, tactica "curtoaziei" şi-o subordona în întregime unui anumit scop: aflarea de cît mai multe date şi informaţii în interesul serviciului pe care îl conducea. Concomitent cu serviciul special de siguranţă condus de Moruzov, în această zonă mai activau şi organele de siguranţă locale, subordonate pe cale ierarhică Siguranţei Generale, care erau însărcinate cu menţinerea ordinei. Ele însă se subordonau şi Serviciului special de siguranţă al Deltei condus de Moruzov, dar numai în problemele informative ce interesau armata.

Serviciul special de siguranţă al Deltei îşi stabilise sediul central în oraşul Ismail. O dată instalat, Moruzov şi ajutoarele sale au trecut la crearea unei reţele întinse de informatori. Moruzov ţinea legătura şi cu spionajul rus, în calitate de reprezentant al comisarului guvernului român pentru Deltă.

Pînă la Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie 1917, colaborarea dintre Serviciul de informaţii condus de Mihail Moruzov şi cel rus a decurs normal. <u>Moruzov, cu aprobarea Marelui Cartier General şi a Siguranţei Generale l-a infiltrat pe fratele său Afanase Moruzov în Serviciul de Informaţii rus</u>. Trebuie menţionat faptul că Serviciul de informaţii al armatei ruse, încă din primii ani de alianţă cu armatele române, a căutat să recruteze o serie de agenţi din rîndul aparatului de stat român şi în special din rîndul agenţilor de siguranţă. Fostul agent de siguranţă C.Rădulescu, în timp ce era angajat în Serviciul poliţiei române din Ismail, lucra şi pentru Serviciul de contrainformaţii rus, condus de către căpitanul Escholtz. Afanase Moruzov fusese "recrutat" tot de către căpitanul Escholtz. Acesta, cunoscînd că Afanase este frate cu Mihail Moruzov, care prin funcţia ce o deţinea era în posesia unor importante secre-

./.

te, într-o seară l-a invitat la o vodcă. Din vorbă, în vorbă, Escholtz a'ajuns în cele din urmă să-i propună lui Afanase să-i procure informații despre autoritățile române. In schimbul acestora i-a făgăduit o remunerare lunară de aproape zece ori mai mare decît primea de la autoritățile române. Afanase i-a făcut cunoscut fratelui său, Mihail Moruzov, Acesta a adus imediat la cunoştinţă faptul Marelui Cartier General şi Siguranţei Generale şi astfel la propunerea lui Mihail Moruzov, şi în urma încuviinţării acestor foruri, Afanase Moruzov "s-a lăsat" recrutat.

Dealtfel, propuneri pentru a trece în slujba spionajului ţarist i s-au făcut şi lui Mihail Moruzov, încă din anul 1915, prin soţia consulului rus de la Galaţi - Cartemişev şi ulterior prin Matznier, şeful Serviciului de informaţii de pe lîngă armata a 6-a rusă. Cu doamna Cartemişev, Mihail Moruzov ajunsese la relaţii foarte intime. Moruzov nu uitase însă nici un moment că el este agent al siguranţei române, aşa că, prin această doamnă, a aflat că "Ruşii, în timpul războiului european (care se desfăşura - n.a.) urmăreau să alipească Delta Dunării şi Moldova la ei" 1), lucru pe care l-a raportat imediat Marelui Stat Major al armatei. După ce România a devenit aliată Rusiei se pare că acest proiect a fost abandonat.

Tot cu ajutorul doamnei Cartemişev, care îl credea în serviciul ei, Moruzov a reuşit să descopere, pînă la intrarea României în război, cîţiva spioni ţarişti care lucrau în armata română, respectiv în regimentele 10 Călăraşi şi 33 Infanterie. Tot de ea se folosise şi în îndeplinirea unor misiuni încredinţate de Siguranţa Generală şi de Marele Stat Major, pînă în anul 1916, în spatele armatelor ţariste.

----

1). Ibidem, vol.19, f.78.

"Ştiu - arăta comandorul Coandă - că i s-a propus lui Moruzov de către Matznier, şeful Serviciului de informaţii al armatei a 6-a rusă, ca să-i facă servicii plătite, lucruri pe care Moruzov mi le-a declarat..." 1).

După izbucnirea Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie 1917, ~~activitatea~~ Serviciului Special de siguranţă al Deltei s-a complicat. Cea mai mare parte din trupele ruseşti au început să se retragă în interiorul Rusiei. In zona Deltei nu mai rămîneau decît un număr mic de soldaţi români. Deşi, practic, după înfrîngerile suferite în vară de trupele germane la Oituz, Mărăşti şi Mărăşeşti încetaseră ostilităţile între România şi Puterile Centrale, neîncrederea domnea şi de o parte şi de alta.

In rîndurile armatei ruse se produceau în fiecare zi revolte. In cîteva zile s-a şi creat un comitet revoluţionar format din soldaţii trupelor ruse staţionate în sudul Basarabiei.

Moruzov a primit misiunea să afle ce se petrece dincolo de Dunăre în tabăra inamică, care sînt intenţiile armatei germane şi ale aliaţilor săi, ca urmare a evenimentelor ce aveau loc. Datele trebuiau aflate de la surse cît mai sigure şi pe cît posibil chiar de la surse oficiale. Agenţii de care dispunea Serviciul special de siguranţă al Deltei în Dobrogea aveau însă posibilităţi limitate. Prin ei era greu de aflat datele de care avea nevoe Marele Cartier General. In faţa acestei situaţii, Mihail Moruzov a recurs la o stratagemă. El a hotărît să intre printr-un pretext oarecare în relaţii directe cu şeful serviciului de spionaj german din zona Dobrogei de nord, iar prin discuţii abil purtate cu acesta să afle ceea ce dorea. A consultat în această problemă şi pe comandorul Coandă

----

1). Ibidem, vol.19 f.78.

Comisarul Special al guvernului român pentru Deltă care în urma celor explicate de Moruzov a fost de acord cu planul propus. Moruzov a trecut la acţiune. In ziua de 23 decembrie 1917, el a chemat în biroul său pe agentul Fomino cunoscător al limbii germane şi bulgare şi de aci au plecat împreună, trecînd Dunărea din Ismail în comuna Lascăr Catargiu situată în Deltă. Din această comună au plecat cu o căruţă spre satul Carol, care era aşezat pe malul braţului Sulina, în dreptul oraşului Tulcea, de pe malul Dobrogean.

Drumul a fost parcurs în tăcere. Agentul Fomino nu cunoştea rostul acestei călătorii şi nici nu a îndrăznit să-şi întrebe şeful. Işi dădea seama că este vorba de o misiune. Cînd au ajuns însă pe malul braţului Sulina, Moruzov l-a întrebat dacă nu-i este teamă să treacă Dunărea pe malul celălalt.

Numai după ce agentul Fomino i-a răspuns că nu-i este frică, Moruzov i-a explicat pe scurt rostul acestei "plimbări" şi misiunea pe care agentul urma să o îndeplinească.

Agentul Fomino trebuia să treacă Dunărea pe malul Dobrogean, unde urma să ceară ostaşilor inamici să-l ducă la reprezentantul Serviciului de informaţii german sau bulgar. Aci, trebuia să-i comunice acestuia că un ofiţer român, reprezentant al autorităţilor din Deltă, doreşte să-i vorbească. Locul întîlnirii urma însă să aibă loc în Deltă pe teritoriul de sub autoritatea trupelor române.

Pentru a nu întîmpina greutăţi din partea trupelor de pază, Mihail Moruzov, a luat legătura şi cu un ofiţer rus, comandant al trupelor din zona respectivă. I-a explicat acestuia pe scurt cine este şi ce doreşte, apoi l-a rugat să-i facă rost de o barcă. Bineînţeles, că nu i-a spus ofiţerului rus că vrea să intre în legătură cu spionajul trupelor Puterilor Centrale. A găsit un alt pretext pentru a motiva trecerea agentului său în partea cealaltă.

Ofiţerul rus în sectorul său nu dispunea în acel moment de nici-o ambarcaţiune. Pînă la urmă lucrurile s-au rezolvat totuşi. Ofiţerul rus s-a apropiat împreună cu Moruzov şi agentul Fomino de nişte ostaşi din subordinea sa care făceau de pază pe malul Dunării, cărora le-a dat ordin să facă semne unui grup de soldaţi nemţi şi bulgari ce se zăreau pe celălalt mal al apei şi să-i roage să le trimită o barcă.

La semnele făcute de soldaţii ruşi, cei de dincolo le-au răspuns şi într-adevăr n-a trecut prea mult timp că aceştia le-au şi trimis barca solicitată.

Agentul Fomino s-a urcat în ea şi a trecut Dunărea. Ajuns pe malul Dobrogean, agentul a fost imediat înconjurat de un grup de soldaţi bulgari şi nemţi. L-au întrebat ce doreşte....

N-a apucat însă să se destăinuiască acestora fiindcă dinspre nişte adăposturi şi-a făcut apariţia un ofiţer german. Agentul Fomino s-a prezentat acestuia, apoi i-a spus în limba germană că trebuie să-i comunice ceva personal din partea unui ofiţer român.

Ofiţerul neamţ a dat dispoziţii soldaţilor ce-l înconjurau să-i lase singuri. Aceştia s-au îndepărtat. Priveau însă plini de curiozitate la ofiţerul român venit din partea cealaltă. Agentul Fomino era îmbrăcat în uniformă militară română. Intre timp şi-au mai făcut apariţia încă un ofiţer german şi unul bulgar. Primul ofiţer german, după ce l-a ascultat pe agent, s-a recomandat Von Rieger, cel care venise ulterior s-a prezentat, Hans Heling, iar locotenentul bulgar s-a recomandat Balef.

Agentul Fomino le-a comunicat rugămintea lui Moruzov de a trece unul dintre ei pe malul românesc, pentru a purta unele discuţii de interes reciproc.

Cei trei ofiţeri străini l-au ascultat cu interes, au acceptat propunerea de a purta discuţii, însă nu au fost de acord

acestea. Nu vroiau să
cu locul unde urmau să se desfăşoare
trească niciunul pe teritoriul controlat de armata română. Lu-
cru, desigur explicabil, dacă ţinem seama de starea de belige-
ranţă în care se aflau părţile. Ei au propus, la rîndul lor ca
ofiţerul român, care dorea să intre în legătura cu ei, să trea-
că Dunarea în oraşul Tulcea, unde se obligau să îi asigure se-
curitatea.

Agentul Fomino s-a reîntors în Deltă pentru a-i rapor-
ta şefului său rezultatul tatonării făcute.

Moruzov, care nu se grăbea nici el în luarea unei ho-
tărîri, n-a acceptat propunerea ofiţerilor inamici de a trece
pe teritoriul ocupat de aceştia. In timp de razboi se pot în-
tîmpla multe. Cu toate acestea misiunea primită trebuia îndepli-
nită, de aceia Moruzov a hotărît sa insiste în continuare pe
lîngă cei trei ofiţeri, poate că în cele din urmă se va hotarî
totuşi unul dintre ei să treacă pe teritoriul românesc. L-a tri-
mis din nou pe agent peste Dunare.

In urma insistenţelor agentului, unul dintre ofiţerii
germani l-a întrebat pe acesta, "cine este" şi "cum îl chiamă"
pe acel ofiţer român. Moruzov - le-a răspuns agentul.

La auzul acestui nume, ofiţerul german Heling l-a luat
de-o parte pe Von Rieger şi au discutat cîteva minute în şoaptă.
Apoi, după ce probabil obţinuse încuviinţarea acestuia, Heling
s-a apropiat de agent şi i-a făcut cunoscut că s-a hotărît să
meargă el.

S-a urcat împreună cu agentul în barcă şi s-au îndrep-
tat spre celălalt mal. Traversarea Dunării a durat cam o jumă-
tate de oră, timp în care neamţul l-a cercetat din priviri de
sus pînă jos pe agent. Probabil, în sinea sa ofiţerul german
se gîndea dacă nu cumva omul care îl însoţea îi întinde vreo
cursă. Astfel de cazuri, în timp de război mai erau cunoscute.

./.

In fine, au ajuns la mal, unde erau aşteptaţi de către Mihail
Moruzov care l-a primit pe Heling cu obişnuita-i "curtoazie",
după care l-a invitat să facă împreună o scurtă plimbare pe ma-
lul bătrînului Danubiu. Cei doi au discutat o bucată bună de
timp. Moruzov i-a vorbit despre evenimentele ce se desfăşurau
în Rusia, printre care i-a pomenit şi de soarta prizonierilor
germani ce se găseau în lagărele ruseşti din sudul Basarabiei.
Drept pretext, pentru a intra în relaţii cu ei, Moruzov s-a ofe-
rit să le procure ştiri despre aceştia, dacă la rîndul lor auto-
rităţile de ocupaţie din Dobrogea se obligă să uşureze repatrie-
rea unor refugiaţi dobrogeni.

Neamţul s-a arătat interesat în problemele amintite
de Moruzov şi i-a făgăduit că va raporta de îndată şefilor săi.
A doua zi agentul Fomino urma să treacă iarăşi Dunărea la nemţi
şi bulgari pentru a i se comunica rezultatul. Dacă reprezentan-
ţii forţelor de ocupaţie erau de acord cu cele propuse, agentul
trebuia să se întoarcă în Deltă împreună cu Heling pentru con-
tinuarea discuţiilor. De fapt, Heling nu era un ofiţer oarecare,
ci îndeplinea funcţia de subşef al serviciului de spionaj al
Puterilor Centrale din zona de operaţii Dobrogea de nord, lucru
pe care Moruzov îl cunoştea.

Trecînd Dunărea agentul Fomino s-a dus direct în ora-
şul Tulcea, unde îşi avea ofiţerul german Heling reşedinţa şi
s-a prezentat la biroul acestuia. Heling îl aştepta. I-a comu-
nicat că şefii săi sînt de acord cu continuarea discuţiilor în-
cepute însă el, Heling, preferă să se întîlnească cu Moruzov în
oraşul Tulcea şi nu în Deltă. Cu toate insistenţele agentului,
Heling n-a mai acceptat să treacă de partea cealaltă.

Agentul a fost nevoit să se întoarcă singur şi să-i
raporteze lui Moruzov părerea neamţului. Mihail Moruzov, nu era
nici el dispus să se deplaseze pe teritoriul ocupat de duşman,

./.

cu toate că Heling îl asigurase pe agent că dacă "va trece", domnul Moruzov se va găsi în deplină siguranţă. Din prudenţă, Moruzov evita să ia o astfel de hotărîre. Şi totuşi discuţiile începute cu Heling trebuiau continuate, altfel misiunea primită de a sonda intenţiile Puterilor Centrale pe acest front faţă de evenimentele ce aveau loc nu putea fi îndeplinită.

In acele momente, armata rusă, cuprinsă de iureşul revoluţiei, se retrăsese aproape în întregime din zona frontului Dobrogean. Armata română era atît de puţin numeroasă în această zonă, încît "au fost zile cînd pe porţiuni de 5-lo Km. nu exista nici un soldat" 1). Trebuia făcut ceva pentru a se evita, cel puţin pentru un timp cît de scurt, pornirea unei ofensive din partea inamicului. Trebuia cîştigat timp pentru ca Marele Cartier General Român să poată disloca trupe româneşti în această zonă. Moruzov nu s-a hotărît însă nici de astă dată să treacă Dunărea în oraşul Tulcea. El l-a trimis din nou pe agentul Fomino să mai încerce, să mai insiste pe lîngă Heling, să vină el totuşi pe malul românesc, să motiveze faţă de acesta că el fiind îmbrăcat în uniformă de ofiţer român, nu poate trece pe celălalt mal. Agentul Fomino s-a urcat din nou în barcă, a trecut Dunărea şi s-a prezentat iarăşi la ofiţerul german Heling căruia i-a comunicat rugămintea şefului său.

Heling ascultînd motivele expuse de Fomino, a acceptat, în cele din urmă, să se întîlnească cu Moruzov, dar nu în Deltă, ci să se urce fiecare în cîte o barcă şi să se întîlnească la mijlocul Dunării. Cu această variantă a fost de acord şi Moruzov.

La ora stabilită, Heling s-a prezentat la mijlocul apei, însoţit de o gardă formată din 3 soldaţi bulgari şi 2 germani. Moruzov s-a prezentat însoţit numai de agentul său. Tre-

---

1). Ibidem, vol.2, f.5 verso.

buie menţionat că Moruzov căuta să ţină în cea ma i desăvîrşită taină această operaţiune.

Timpul însă le era împotrivă. Încă de dimineaţă viscolul se înteţise, iar acum, cînd bărcile porniseră spre mijlocul apei, bătea parcă cu şi mai multă furie. Pe Dunăre se scurgeau sloiuri ameninţătoare de ghiaţă. Un astfel de sloi a izbit cu atîta putere barca în care se afla Moruzov încît aceasta era gata, gata să se răstoarne. A scăpat ca prin minune, cu greu au ajuns pînă la mijlocul apei.

Heling, care ajunsese mai înainte, îi aştepta. Cînd bărcile au fost una lîngă alta, Heling i-a făcut din nou propunerea lui Moruzov să treacă pe malul dobrogean, pentru a putea discuta în condiţii mai omeneşti. Moruzov şi-a dat şi el seama că în astfel de condiţii nu se va putea discuta mare lucru. Viscolul parcă se înteţise şi mai tare, biciuindu-le cu putere faţa. Valuri, valuri de zăpadă spulberată învăluiau cu furie bărcile. In cele din urmă, a acceptat şi Moruzov propunerea neamţului. Bărcile s-au îndreptat cu repeziciune spre Tulcea, împinse parcă de puterea vîntului. Ajungînd în cheiul portului, Moruzov şi-a privit în tăcere, cu strîngere de inimă, oraşul natal aflat sub ocupaţie. Aci, era aşteptat de către Von Rieger, şeful lui Heling şi de ofiţerul bulgar Balef. După prezentările de rigoare, s-au îndreptat cu toţii spre clădirea agenţiei fluviale, unde urmau să se desfăşoare discuţiile. Acestea s-au purtat în jurul evenimentelor legate de desfăşurarea revoluţiei socialiste ruse, s-a discutat despre soarta prizonierilor nemţi şi bulgari din sudul Basarabiei, despre intenţiile trupelor ruse faţă de aceşti prizonieri. Moruzov i-a asigurat că, în curînd, le va procura ştiri, iar prin relaţiile ce le are va insista să li se aplice un tratament corespunzător. A cerut ca şi nemţii şi bulgarii să asigure ace-

lași tratament prizonierilor români și ruși de sub puterea lor. N-a uitat, bineînțeles să le ceară acestora ca, în schimbul acestui "serviciu", să se permită reîntoarcerea unor refugiați dobrogeni la casele lor. Legătura directă fusese deci realizată, acum depindea de perspicacitatea lui Moruzov și a agentului său de a afla ceea ce îi interesau.

La despărțire, Moruzov le-a solicitat nemților cîteva ziare. Aceștia i-au făgăduit că îi vor da la întîlnirile următoare, dar în schimbul lor să le aducă alimente, In acea vreme Dobrogea era cuprinsă de foamete.

Moruzov avea nevoe de ziare de dincolo de linia frontului, pentru a putea trage unele concluzii asupra stării de fapt din teritoriul ce se găsea sub ocupație.

In tot timpul vizitei, Moruzov și agentul Fomino, atît cît avea posibilitatea să observe personal, au luat seama la mișcările de trupe din portul Tulcea, la soldații inamici din oraș, la circulația populației pe străzi, etc.

După două zile, așa după cum se înțeleseseră, Moruzov a trecut din nou Dunărea la Tulcea pentru convorbiri. A adus cu el și 3 pachete cu ceai și 2 roate de cașcaval, pe care urma sa le predea nemților în schimbul ziarelor făgăduite.

Heling i-a predat ziarele promise: vreo 15-2o de exemplare din ziarele "Lumina" și "Gazeta Bucureștiului", care apareau sub ocupație. Cu această ocazie s-au informat reciproc asupra celor stabilite anterior. Din discuțiile purtate, Moruzov a reușit să tragă o serie de concluzii asupra atmosferii din tabara inamică. El a aflat astfel, că nemții și aliații lor, în acele momente nu erau preocupați de pornirea unei ofensive, ci de înabușirea unor eventuale revolte în rîndul trupelor proprii. Pericolul însă, nu era înlăturat. Inamicul putea oricînd să profite de un moment prielnic și să atace armata româna.

./.

Pe lîngă aceste contacte directe, Mihail Moruzov a reușit să-și mai introducă și cîțiva agenți în spionajul german, care îl țineau în permanență la curent cu ceea ce se întîmpla peste linia frontului. Ceea ce este mai interesant, e că doi dintre aceștia s-au "lăsat" recrutați de spionajul german și astfel ei erau trimiși cu misiuni informative în "spatele" trupelor române, făcînd cu regularitate naveta de pe un mal pe celălalt al Dunării.

Cu ajutorul acestor agenți, unul pe nume "Cuza", iar altul "Ciorbă", Mihail Moruzov a intrat în posesia unor date foarte importante care au fost transmise imediat comandorului Coandă și de aci Marelui Cartier General.

In luna decembrie 1917, situația a devenit din ce în ce mai critică pentru autoritățile românești din Deltă. Masele muncitoare din această zonă erau însuflețite de victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917. Ideile revoluției socialiste pătrunseseră și în rîndul marinarilor români de pe flota maritimă și cea de pe Dunăre. In sudul Basarabiei, teritoriu care în 1812 fusese anexat de imperiul țarist la Rusia, luaseră ființă soviete revoluționare. O parte dintre muncitorii și ostașii români refugiați la Odesa au trecut de partea revoluției socialiste.

Agenții germani și ai aliaților lor căutau să creeze fisuri între armatele revoluționare și armata română din Deltă.

Un eventual incident între trupele revoluționare ruse și cele române ar fi dus desigur la lucruri neprevăzute pentru statul român, mai ales că armata germană și aliații ei se aflau pe poziții pe malul celălalt și abia așteptau să pună stăpînire și pe Deltă. Asta pe de o parte, iar pe de altă parte, Puterile Centrale nu uitau înfrîngerile suferite în vara aceluiași an la Mărășești, Maraști și Oituz și deci așteptau un mo-

./.

ment prielnic să-şi ia revanşa.

Moruzov, cu clarviziunea ce-l caracteriza, a căutat să împiedice o astfel de turnură a lucrurilor, care nu era folositoare nici romînilor şi nici trupelor revoluţionare. El a hotărît să intre în legătură directă cu conducătorul trupelor revoluţionare ruse. I-a explicat planul său comandorului Coandă. Planul era îndrăzneţ, riscant însă şi cu implicaţii politice. Moruzov l-a convins, în cele din urmă şi pe comandorul Coandă de utilitatea aplicării planului său. L-a convins că altă ieşire mai rezonabilă nu exista.

Coandă a acceptat. Moruzov a intrat în legătură cu preşedintele comitetului revoluţionar bolşevic - Filonof - şi l-a invitat în seara zilei de 30 decembrie 1917, împreună cu alţi reprezentanţi civili şi militari revoluţionari, la el acasă. "S-a dat un banchet acasă la Moruzov - preciza într-o declaraţie numitul Vatulef, fost locţiitor al şefului biroului de contrainformaţii ţarist al punctului Ismail, armata a 6-a rusă - la care erau invitaţi reprezentanţii militari şi civili ai bolşevicilor din localitate, în cap cu preşedintele lor Filonof. A fost un banchet grandios, foarte constisitor, la care s-au servit tot felul de băuturi, dulceţuri şi torturi...."[1]. Acelaşi Vatulef preciza mai departe: "Cu toate că posedăm toate indiciile că Moruzov făcea spionaj în folosul bulgarilor (se referea la trecerile lui Moruzov peste Dunăre - n.a.) nu am putut să-l arestez, deoarece se dăduse de partea bolşevicilor cu care lucra de comun acord şi m-aşi fi expus la neplăceri"[2].

Trebuie să precizăm că după victoria Marii Revoluţii Socialiste ruse din octombrie, în lunile care au urmat, deşi cea mai mare parte a trupelor ruse din sudul Basarabiei trecu-

---

1). Ibidem, vol.1 f.260.
2). Ibidem.

./.

seră de partea revoluţiei, se mai aflau încă trupe credincioase generalilor ţarişti sau lui Kerenski, care îşi aveau şi ele propria lor organizare.

Deşi ştia că îşi va atrage ura acestor generali ruşi care, oficial, erau aliaţi ai armatei romîne, Moruzov a acţionat cu toată hotărîrea pentru crearea unui climat de respect reciproc între trupele romîne de pe frontul din sud şi trupele revoluţionare ruse, lucru care, de altfel, pentru o perioadă de timp, a şi fost realizat.

Intre Moruzov, numit de comandorul Coandă ca reprezentant al trupelor romîne, şi conducătorii trupelor revoluţionare ruse s-au creat relaţii amicale. Moruzov a facilitat organizarea unor tratative directe între revoluţionarii ruşi şi reprezentanţii Puterilor Centrale, în vederea deminării de către nemţi şi bulgari a Braţului Sulina şi a organizării schimbului de prizonieri şi refugiaţi.

Moruzov, care avea legătură directă cu reprezentanţii serviciului german Von Rieger şi Hans Heling, le-a făcut cunoscut acestora că soarta prizonierilor germani din sudul Basarabiei depinde de acum în cea mai mare măsură de trupele revoluţionare ruse, care controlează, de fapt, aproape întreaga zonă. I-a convins pe aceştia că purtarea unor tratative cu trupele revoluţionare pe această temă ar fi în avantajul Puterilor Centrale. Nemţii au acceptat şi, astfel, pe data de 1 ianuarie 1918, Moruzov, însoţit de comisarul Filonof, împreună cu încă trei comisari revoluţionari, au trecut Dunărea de partea cealaltă prin dreptul satului Carol.

Pe malul dobrogean erau aşteptaţi de Hans Heling şi de Von Rieger. După ce Moruzov l-a prezentat pe Filonof şi pe cei trei comisari, au pornit cu toţii către o casă din apropiere, pregătită din timp pentru discuţii de către Heling şi Von

./.

Rieger. La convorbiri a participat, ca delegat al bulgarilor, locotenentul Balef. Tratativele între părţi au fost prezidate de către Mihail Moruzov, care a căutat ca operaţiunile ce urmau să se facă între părţi, să se efectueze numai prin Serviciul special de siguranţă al Deltei, lucru care de altfel s-a şi realizat. Discuţiile au durat cîteva ore. Ele s-au referit în general la cele două probleme ce interesau deopotrivă şi pe revoluţionari şi pe nemţi, şi anume: deminarea Braţului Sulina de către nemţi şi bulgari şi repatrierea prizonierilor ruşi din Dobrogea şi a celor nemţi şi bulgari din sudul Basarabiei.

Cu unele reţineri, s-a ajuns, în general, la perfectarea unei înţelegeri. Urma ca după cîteva zile participanţii la tratative să se întîlnească din nou, pentru a se lua cunoştinţă de hotărîrile organelor superioare.

La data de 4 ianuarie 1918, Moruzov, agentul Fomino şi comisarii revoluţionari au trecut din nou Dunărea la Tulcea. Răspunsurile de la şefii lui Heling şi Von Rieger sosiseră. In general, aceştia erau de acord cu cele perfectate.

S-au început operaţiunile de repatriere. Ele se făceau numai prin punctul Ismail. Oamenii lui Moruzov aveau de lucru şi noaptea. Ei nu numai că le întocmeau actele de repatriere celor vizaţi, dar pe fiecare, în mod discret, îl trăgeau de limbă asupra celor văzute şi auzite în locurile pe unde umblase.

Din spatele frontului german, Serviciul special de siguranţă al Deltei afla veşti de la cei ce se repatriau din Dobrogea, iar din spatele trupelor ţariste sau revoluţionare, de la cei care veneau din sudul Rusiei şi al Basarabiei.

Cu ajutorul acestui filtru, Serviciul condus de Moruzov ştia ce se petrece şi într-o parte şi în alta. Datele culese erau raportate Marelui Cartier General prin comandorul

Coanda. Evenimentele s-au precipitat însă din ce în ce mai mult. Au început agitaţiile.

Luna ianuarie 1918 a culminat cu mari manifestaţii ale elementelor revoluţionare. Marinarii români de pe flota maritimă şi fluvială au arborat pe vase steagul roşu al revoluţiei. De la Odesa au sosit o serie de delegaţi ai revoluţionarilor români, care îndemnau ostaşii şi populaţia să se alăture revoluţiei socialiste.

Siguranţa română a luat în Delta o serie de măsuri represive, lucru care a determinat trupele revoluţionare ruse să treacă la arestarea unor ofiţeri români, consideraţi de aceştia ca vinovaţi de măsurile ce se luau. Agenţii germani şi ai aliaţilor lor au început să desfăşoare şi ei o propagandă febrilă împotriva armatei române. Se încerca prin orice mijloace să se producă vrajbă între militarii români şi trupele revoluţionare ruse. Situaţia era destul de critică.

In aceste condiţii, trupele revoluţionare ruse au arestat în localitatea Vulcăneşti doi ofiţeri români pe care i-au condamnat la moarte. Urma ca sentinţa să se pună în aplicare. Oamenii Serviciului de informaţii din Deltă, prin "antenele" de care dispuneau, au aflat şi l-au anunţat imediat pe Moruzov. Acesta s-a grăbit să-l caute pe Filonof, explicîndu-i că ofiţerii arestaţi sînt nevinovaţi. Filonof, care nu era nici el de acord cu unele măsuri extremiste, i-a făgăduit că va lua măsuri.

Mihail Moruzov nu mai avea însă răbdare. El ştia că în acele vremuri execuţiile se făceau fără prea multă tocmeală. Uneori, nu se ţinea cont nici de dispoziţiile comandanţilor. Aşa că, deşi era noapte tîrziu s-a dus personal la Filonof şi l-a rugat să se deplaseze împreună la Vulcăneşti. Filonof, fără

a se lăsa prea mult convins, a acceptat și au pornit la drum. La Vulcănești au ajuns în ziua de 11 ianuarie, în jurul orei 5 dimineața, pe un ger care îți tăia răsuflarea. Aci au găsit pe colonelul Dragu și pe căpitanul Oprișenescu, ținuți sub stare de arest la spitalul din localitate. Ambii fuseseră condamnați la moarte și așteptau ca în ziua următoare să fie executați. Cei doi ofițeri nu se mai gîndeau la vreo salvare. Așteptau cu resemnare clipa fatală. Filonof, ajungînd la fața locului, a trecut la cercetarea faptelor ce li se imputau celor doi ofițeri. Convingîndu-se de nevinovăția lor, a dat dispoziții să fie imediat eliberați.

In comuna Găvănoasa, cei doi ofițeri au fost din nou arestați de un grup de revoluționari și din nou condamnați la moarte. A intervenit din nou Filonof, împreună cu Moruzov și iarăși au fost puși în libertate.

Tot datorită relațiilor amicale cultivate de Mihail Moruzov cu conducătorii trupelor revoluționare cu ocazia evenimentelor ce au avut loc în luna ianuarie în Deltă și în sudul Basarabiei, au mai fost salvați și alți ofițeri români care fuseseră reținuți de diferite grupuri revoluționare.

Desigur, obligat de împrejurări, Moruzov a pus și el în libertate unii revoluționari arestați de organele de siguranță locală din Deltă. Liniștea în această parte a țării nu putea fi menținută decît pe bază de reciprocitate.

"In timpul cît am stat în Deltă - arată într-un referat din 24 februarie 1920 numitul M.C. Stoenescu - am arestat pe individul Grigore Mladințov, capul mișcării bolșevice din Delta Dunării, contra căruia am dresat acte pe care le-am predat împreună cu suma de 500 lei, ce mi-i dăduse mită... după 3 zile a fost pus în libertate de Moruzov, iar banii și dosarul au dispărut"...

./.

In aceste împrejurări, destul de critice (pentru autoritățile române) Serviciul special de siguranță al Deltei a lucrat cu mult tact.

Printr-o serie de măsuri luate, Moruzov își cîștigase simpatia revoluționarilor. Ajunsese să fie chiar ascultat. Bineînțeles că măsurile erau impuse de situație, nu de faptul că Moruzov ar fi nutrit cumva idei comuniste.

<u>Moruzov, în afara "legăturilor" cu bulgarii, nemții și cu revoluționarii ruși, mai avusese "relații" și cu spionajul rus</u>. In acest serviciu de spionaj își infiltrase și cîțiva agenți. Relațiile lui Moruzov cu spionajul rus fuseseră însă relații oficiale. Relații ca între aliați, fiecare păstrîndu-și independența. Acestea au durat pînă în luna ianuarie 1918 cînd serviciul de contrainformații rus, ca urmare a evenimentelor ce au avut loc, a fost desființat.

Prin aceste "legături" cu spionajul rus, Moruzov a reușit să afle că Alexandru Escholtz, ofițer al acestui serviciu de spionaj, șef al punctului Ismail, încadrase în subordinele sale o serie de dezertori din armata română. Acești dezertori se ocupau cu înscenări împotriva funcționarilor români din Deltă, care mai apoi erau arestați și ținuți luni de zile sub anchetă de către spionajul țarist.

In martie 1917, cînd Moruzov fusese trimis în Deltă, situația era alarmantă. Sute de oameni nevinovați fuseseră arestați de spionajul țarist, pe baza informațiilor furnizate de aceste elemente declasate. Moruzov, pe baza datelor culese prin agenții infiltrați în spionajul rus, a raportat comandorului Coandă și împreună au expus situația generalului rus Matusevici, iar apoi viceamiralului Nenicov. Coandă și Moruzov le-au atras atenția acestora că protejarea dezertorilor români de către armata imperială rusă duce la consecințe grave. S-a cerut apoi

./.

punerea în libertate a celor arestați și înlăturarea provocatorilor respectivi din serviciul armatei ruse. Marea majoritate a acestor dezertori erau fii de elemente înstărite, dornice de înavuțire pe seama victimelor pe care le dădeau pe mîna spionajului țarist.

Comandamentul rus a luat, ce e drept, unele măsuri. O mare parte dintre arestați au fost puși în libertate. Foștii dezertori, însă deveniți acum agenți ai spionajului rus, nu au fost înlăturați. S-a încercat, din contră, să li se creeze o situație legală.

Reprezentanții spionajului rus l-au trimis pe dezertorul din armata română Petre Prihotin, care acum deținea o funcție de răspundere în acest serviciu, să insiste pe lîngă Serviciul special de siguranță al Deltei, ca persoanele încadrate în spionajul rus să fie scoase din poziția de dezertori.

Moruzov, la indicația Marelui Cartier General, a refuzat această tranzacție, lucru care după cum era și normal, i-a atras antipatia spionajului rus.

Relațiile dintre Moruzov și șefii spionajului rus au devenit din ce în ce mai reci. Cu toate acestea, Moruzov nu se sfia să le facă vizite, să-i descoase asupra unor probleme ce-l interesau. Refuză însă să le transmită acestora vreo informație din cele culese de oamenii săi, în afara acelora care nu prezentau importanță pentru armata română. Datorită acestui fapt, în vara anului 1917, Moruzov a fost pus în supraveghere de către spionajul rus și urmărit pas cu pas pînă în ianuarie 1918, cînd, o dată cu intrarea trupelor române în Ismail, Serviciul de contrainformații rus din această zonă s-a desființat.

O dată cu desființarea Serviciului de contrainformații rus din Ismail, Mihail Moruzov a cerut lui Prihotin să predea Serviciului special de siguranță din Deltă pe dezertorii români

./.

folosiți de spionajul rus.

Prihotin a refuzat. Moruzov l-a somat încă o dată, dar Prihotin a refuzat din nou. In aceste condiții, Moruzov a trecut la represalii. L-a arestat pe Petre Prihotin, învinuindu-l de trădare. Pentru eliberarea acestuia a intervenit Escholtz, apoi viceamiralul Nenicov. Mihail Moruzov i-a refuzat și pe unul și pe celălalt. Nenicov s-a adresat atunci locotenentului comandor Popescu, comandantul portului Ismail, care a intervenit și el, dar în zadar. Moruzov l-a înaintat pe Prihotin în fața instanțelor militare. Acestea nu erau însă interesate să ia măsuri împotriva spionilor ruși și astfel îl pun în libertate. In acea vreme, autoritățile burghezo-moșierești erau ocupate cu luarea de măsuri represive împotriva revoluționarilor, nu împotriva celor ce își trădaseră patria.

Pe lîngă metodele și mijloacele amintite, folosite în activitatea sa, Serviciul special de siguranță al Deltei și-a mai creat o agentură puternică și din rîndul pescarilor din Deltă. Moruzov a încredințat conducerea acestora agentului Luchian, un om întreprinzător și curajos, cunoscător al limbilor germană, rusă, bulgară și franceză. Agentura din rîndul pescarilor era dotată cu sumele necesare cumpărării de pește, icre, unele articole de manufactură, etc.

Sub masca unei activități de contrabandă, această agentură colinda întreg țărmul Mării Negre de la Varna pînă la Sevastopol. "Negustorii", în timp ce-și vindeau marfa, erau numai ochi și urechi. In plus, ei își creaseră și o serie de legături, tot în probleme de "negustorie". De la aceste legături aflau tot ce-i interesa : dislocări de trupe, starea de spirit a populației, amplasări de trupe, intenții ale armatelor străine față de statul român, etc. Datele culese erau transmise de Mihail Moruzov fără întîrziere comandorului Coanda, comandanților de

./.

unităţi, Marelui Cartier General.

Cu ajutorul acestor oameni, Moruzov a depistat o serie de agenţi germani, infiltraţi chiar în rîndul armatei noastre şi mai mulţi agenţi care lucrau pentru spionajul bulgar.

Primăvara anului 1918 a găsit Serviciul special de siguranţă al Deltei, condus de Moruzov, în plină activitate. Aceasta se desfăşura acum în condiţii noi. In tot sudul Basarabiei se găsea numai armata română. Direcţiile principale ale activităţii informative erau îndreptate spre teritoriul dobrogean cotropit de inamic şi spre ţărmul Mării Negre.

Moruzov nu abandonase desigur nici culegerea de informaţii de pe teritoriul Rusiei. El îşi creasse şi aci, prin ajutorul pescarilor "contrabandişti", o reţea numeroasă. In sudul Rusiei, Serviciul special de siguranţă urmarea în mod deosebit acţiunile revoluţionarilor români care se găseau la Odessa.

In afara "pescarilor" care făceau deplasarea cu bărcile pe mare, Moruzov şi-a mai trimis o serie de agenţi peste Nistru, sub masca de "refugiaţi" sau "negustori", care treceau fie clandestin, fie înarmaţi cu diferite autorizaţii.

Marele Cartier General, guvernul burghezo-moşieresc român, erau mulţumiţi de informaţiile pe care le procura Serviciul special de siguranţa al Deltei.

Măsurile luate de acest serviciu nu au fost însă aprobate de toţi. Cei care nu vedeau cu ochi buni activitatea Serviciului special de siguranţă condus de Moruzov, erau reprezentanţii Siguranţei locale. Ei erau încurajaţi în acest sens şi de unii şefi din Siguranţa Generală, care, prin denigrarea Serviciului special de siguranţă al Deltei, căutau să compromită însăşi măsura luată de militari, de dirijare directă a acestui organ.

Moruzov era acuzat de colaborare cu spionajul german

./.

şi cu cel bulgar, de favorizare a trupelor revoluţionare ruse şi de legături cu spionajul rus.

Impotriva sa fuseseră trimise o serie de rapoarte către Direcţiunea Siguranţei Generale prin care se căuta să se speculeze cel mai mic aspect din activitatea lui Moruzov. Se dădeau interpretări fiecărui gest al acestuia.

In luna aprilie 1918, Siguranţa Generală, care abia aştepta astfel de reclamaţii, a şi deschis o primă anchetă, prin care Mihail Moruzov era acuzat că se purtase prea frumos cu un grup de ofiţeri bulgari care veniseră, cu permisiunea autorităţilor române, să cumpere cereale din sudul Basarabiei. In realitate, Moruzov se purtase frumos, pentru că aşa îi cerea funcţia pe care o îndeplinea. Informaţiile de care avea nevoe nu se puteau obţine prin ţinerea bulgarilor la distanţă ci prin "apropierea" lor. Moruzov ştia mai bine ca oricare altul acest lucru.

Tot cu această ocazie i s-au mai adus şi alte acuzaţii din cele pe care le-am amintit mai sus (sprijinirea trupelor revoluţionare ruse, legături cu spionajul german, etc.). Ancheta făcută de Siguranţa Generală îl scotea pe Moruzov bun de dat pe mîna justiţiei militare.

Marele Cartier General a ordonat o nouă anchetă, care să fie efectuată de către militari. Aceasta a spulberat toate acuzaţiile aduse de către Siguranţa Generală. Mai mult, Serviciului special de siguranţă al Deltei i se aduceau mulţumiri pentru felul cum acţionase.

Tactica de a intra în legătură cu toţi, de a culege de la fiecare tot ceea ce se putea culege, de a preîntîmpina evenimente nedorite pentru armata română, de a evita pierderi inutile de vieţi omeneşti, a fost mult apreciată de Marele Cartier General.

./.

Informaţiile culese de Serviciul special de siguranţă al Deltei prin diversele metode întrebuinţate au ajutat operaţiunile militare.

Şicanele din partea Siguranţei Generale împotriva Serviciului special de siguranţă al Deltei au continuat însă.

In luna mai 1918, Ministerul de Interne - respectiv Siguranţa Generală - a hotărît, fără să consulte armata, să suspende independenţa de care se bucura Serviciul special de siguranţă al Deltei. Ea a dat dispoziţii telefonice lui Moruzov să se ataşeze, împreună cu oamenii de care dispunea, Serviciului de siguranţă din Bolgrad, înfiinţat după intrarea trupelor române în Basarabia.

Serviciul de siguranţă din Bolgrad era condus însă de un vechi rival al lui Moruzov, Florian Cristescu, care, în momentul cînd Moruzov fusese însărcinat cu crearea Serviciului de siguranţă din Deltă, se găsea pe lîngă Armata a 6-a rusă ca delegat al Siguranţei Generale.

Florian Cristescu era bun prieten cu Romulus Voinescu, inspector general al Poliţiilor din Ministerul de Interne, cunoscut ca un rival al Serviciului special de siguranţă al Deltei.

Primind ordinul, Moruzov s-a prezentat la Bolgrad. Florian Cristescu l-a primit rece, cu un aer de superioritate. Moruzov, care nici el nu era omul care să se lase dominat, şi-a privit cu aceeaşi indiferenţă interlocutorul. I-a comunicat, fără prea multă introducere, că "nu acceptă să lucreze în aceste condiţiuni, că el (Moruzov - n.a.) nu poate divulga nimănui cine sînt agenţii săi".

Florian Cristescu a căutat să-l lămurească că măsura e impusă de noua situaţie existentă pe frontul de sud, că apar-

./.

tenenţa directă de Marele Cartier General nu mai este necesară, etc...

Deşi fierbea în sinea sa, Moruzov se străduia să fie cît mai calm. In cele din urmă nu s-a mai putut abţine şi a răbufnit. El i-a declarat lui Cristescu că "mai bine trece cu toţi oamenii săi la spionajul rus, pentru că acesta nu-i va cere să şi-i divulge", decît să lucreze în subordinele Serviciului de siguranţă din Bolgrad.

Cristescu a intervenit din nou, a căutat să-i dea sfaturi, dar totul a fost în zadar. Moruzov a rămas pe poziţia sa.

Florian Cristescu a fost nevoit să comunice Direcţiunii Siguranţei Generale opoziţia lui Moruzov. Romulus Voinescu a cerut atunci Marelui Cartier General să-l pună la punct pe acest funcţionar "refractar". Marele Cartier General, care nu fusese întrebat cînd se hotărîse această măsură, nu a fost de acord cu subordonarea, aşa că, Serviciul special de siguranţă al Deltei a rămas să lucreze în continuare tot independent. Moruzov urma să înainteze rapoartele informative ca şi mai înainte Statului Major General Biroul II Contrainformaţii.

Siguranţa Generală a refuzat atunci să mai finanţeze Serviciului special de siguranţă al Deltei, cheltuielile suportîndu-le, pentru o perioadă, armata.

De altfel, Florian Cristescu, care fusese delegat al Siguranţei pe lîngă Armata a 6-a rusă, îl urmărise pe Moruzov încă de la venirea sa în Deltă. "Nedumerit de existenţa sa (a lui Moruzov - n.a.) - arată Cristescu într-un raport - am căutat să-l mai avem încă o dată în birou înaintea venirii noastre la Iaşi.... Discutînd din nou situaţia sa, ni s-a afirmat că de data aceasta are un ordin telegrafic.... prin care i se ordonă să se ataşeze la serviciul nostru, împreună cu 3 subcomisari şi 8 agenţi".

./.

"Știu că a plecat la Iași - arată în continuare Florian Cristescu - însă ceea ce a făcut acolo nu ni s-a adus la cunoștință nici pînă azi, cu toate că, actualmente, este în Deltă"1).

Din supravegherea făcută, Cristescu a "stabilit" că Moruzov intrase în legătură cu spionajul german, cu cel bulgar și cu conducătorii trupelor revoluționare ruse. In sinea sa îl credea pe Moruzov un trădător. Mai ales legăturile cu revoluționarii ruși le considera de neiertat pentru un om al Siguranței. De aceea, pe lîngă urmărirea pe care o desfășura prin oamenii săi, Cristescu a luat legătura și cu spionajul țarist, care de asemenea îl urmărea și el. La desființarea serviciului de spionaj rus din zonă, în ianuarie 1918, Cristescu care urmărea să strîngă documente compromițătoare împotriva lui Moruzov i-a luat o declarație și șefului acestuia, cpt.Escholtz, asupra lui Moruzov.

"Din toată activitatea lui Moruzov, n-am putut înțelege adevărata lui acțiune" 2)arăta cu un fel de amărăciune cpt. Escholtz în declarația amintită.

Decă spionajul țarist n-a reușit să afle "adevărata acțiune" a lui Moruzov, înseamnă că acesta a lucrat bine. De altfel, de aceea și fusese trimis în Deltă, să nu-i afle spionajul rus adevărata misiune.

Nu se poate spune că spionajul țarist, cît timp a funcționat în Deltă, nu s-a străduit să-i afle "adevărata acțiune". S-a străduit, a depus eforturi, a pus pe urma lui Moruzov și cîțiva agenți.

"Am fost însărcinat de domnul Vatulef (ajutorul lui Escholtz - n.a.) - arată trădătorul C.Rădulescu, fost agent în

---

1). Ibidem, vol.1, f.274-275.
2). Ibidem f.281.

Siguranța română și recrutat apoi de spionajul rus - cu supravegherea lui Moruzov și a agentului său Fomino), raportînd la timp toată activitatea lor" 1).

Florian Cristescu avusese grijă să strîngă astfel de documente pentru răfuiala viitoare cu Serviciul special de siguranță al Deltei și în special cu șeful acestuia.

Serviciul special de siguranță al Deltei acționase însă în toată această perioadă, așa după cum îi dictase situația. In îndeplinirea misiunii ce îi fusese ordonată, el folosise metodele cele mai variate, cele mai potrivite.

In primăvara anului 1918, deși România fusese obligată de împrejurări să încheie pacea înjositoare de la București(mai 1918), activitatea informativă din nordul frontului dobrogean nu încetase nici-o clipa. Serviciul special de siguranță al Deltei continua să-și facă datoria. Oamenii săi nu aveau nici un pic de odihnă. Ei cutreierau marea, uscatul, aduceau în fiecare zi știri despre mișcările armatelor Puterilor Centrale și ale aliaților lor din zona Marii Negre. Oamenii lui Moruzov acționau ca și pînă atunci, cu același curaj. Ei nu se sfiau să recruteze pe unii dintre agenții inamicului, cu ajutorul cărora s-a reușit să descopere o serie de agenți germani și bulgari strecurați în diferite posturi importante.

Sfîrșitul anului 1918, cînd Puterile Centrale au fost învinse și s-a trecut la reocuparea teritoriului cotropit, a găsit Marele Cartier General în posesia unor informații mult mai precise.

S-a acționat în cunoștință de cauză.

Pe frontul din sud, Serviciul special de siguranță al Deltei pusese la dispoziția armatei materiale și date de valoare.

---

1). Ibidem, f.321.

In acele momente, un agent al lui Moruzov a încercat să captu-
reze pe unul dintre cei mai destoinici ofițeri ai spionajului
maritim german, pe nume Von Mayer. A reușit sa-l atragă într-o
ambuscada, dar ofițerul german, opunînd rezistență, a fost ră-
nit grav și a decedat. Despre acest caz, ceva ma i tîrziu prin
anul 1939, avea să-i reproșeze lui Moruzov, amiralul Kanaris,
șeful Serviciului de informații al armatei germane.

In perioada funcționării sale, Serviciul special de siguranța al Deltei, a dat și unele jertfe, mai ales din rîndul informatorilor cercetași.

"Din zece agenți trimiși peste linia frontului în prima parte a anului 1917 - se menționa într-o notă a Marelui Cartier General - trei s-au întors cu rezultate după 2o-25 de zile; doi au fost spînzurați la Sarichioi; doi au fost omorîți la întoarcere; unul s-a întors acum trei luni și a adus relații; iar despre doi nu se știe" 1).

Jertfe din rîndul ostașilor care au luptat din umbră împotriva inamicului au mai fost date și pe celelalte fronturi ale armatei române. Ei și-au dat viața pentru apărarea patriei. Informațiile strînse și transmise de acești eroi ai frontului nevăzut au constituit picături de sevă dătătoare de putere în lupta cu dușmanii patriei.

Pe frontul din sud, înaintarea trupelor române pentru eliberarea teritoriului dobrogean, cotropit vremelnic de inamic, s-a făcut cu rapiditate. Trupele române au acționat cu promptitudine.

Inamicul a fost alungat. Organele administrative românești care se retrăseseră, o parte în Deltă, iar o altă parte în Moldova, s-au reîntors din refugiu. Viața a început să-și reia, încetul cu încetul, cursul ei normal.

----

1). Ibidem, vol.2,f.95.

./.

In ianuarie 1919, Serviciul special de siguranță al Deltei și-a mutat reședința din Ismail la Tulcea. Aci a funcționat, cîteva luni, sub denumirea de Brigada de siguranță Tulcea, după care, la sugestia Marelui Cartier General, s-a transformat în Serviciul special de siguranță al Dobrogei.

c) SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANȚA AL DOBROGEI.

Brigada de siguranță Tulcea, adică fostul Serviciu special de siguranță al Deltei, a funcționat de la începutul anului 1919, pînă în luna mai a aceluiași an. Deși operațiunile militare fuseseră terminate, pe frontul din umbră lupta nu încetase. In această parte a țării românești își dădeau întîlnire fel de fel de interese. Agenții diferitelor servicii de spionaj mișunau ca furnicile. Delta Dunării constituia una din porțile care duceau spre inima Europei.

Evenimentele care aveau loc în acele vremuri în Rusia dăduseră și mai multă importanță acestui sector. Zilnic, în porturile de pe malul mării soseau vapoare cu refugiați, vapoare militare ale puterilor intervenționiste. Zilnic se făceau repatrieri, ca urmare a evacuării de către trupele inamice a unei părți din populație.

Mișunau contrabandiștii, traficanții de valută. Situația impunea deci intensificarea și mai mult a muncii informative.

Aceasta a determinat Marele Cartier General să ceară
Siguranței Generale să înființeze un Serviciu special de si-
guranță al Dobrogei, care să aibă o rasă mai mare de acțiune.
Acest organ trebuia să-și întindă antenele în toată Dobrogea,
inclusiv în Delta Dunării, sudul Basarabiei și întregul țărm
al Mării Negre de la Constantinopol, pînă la Odesa.

In fruntea acestuia a fost numit omul care dovedise

./.

cea mai multă competenţă în munca de informaţii şi anume, Mihail Moruzov.

Această numire a întărit şi mai mult pe unii dintre adversarii lui Moruzov şi în mod deosebit pe inspectorul general al Poliţiilor, Romulus Voinescu. Cu toate că Voinescu se împotrivise la această numire, în faţa argumentelor prezentate de Marele Cartier General, a trebuit să cedeze.

Activitatea sa şi a serviciului pe care îl condusese în Deltă era mult apreciată de către reprezentanţii Biroului de contrainformaţii de pe lîngă Statul Major General, ca fiind "un element de valoare", şi care a adus "reale servicii operaţiunilor noastre militare şi cauzei naţionale..." şi îndeplinind "serviciul de contraspionaj cu multă pricepere" 1).

Luînd în primire Serviciul special de siguranţă al Dobrogiei, Moruzov a trecut la organizarea lui. Pe lîngă menţinerea oamenilor cu care lucrase în Serviciul special de siguranţă al Deltei, el şi-a mai recrutat o serie de oameni noi, în special cunoscători ai limbilor germană, bulgară, rusă, turcă, greacă, etc.

Mărindu-şi aparatul de lucru, Serviciul special de siguranţă al Dobrogei a devenit un organ cu o mare rază de acţiune. El folosea în interesul său tot ce putea folosi. Culegea informaţii de la foşti cetăţeni români evacuaţi de trupele inamice şi reîntorşi la vetrele lor, de la refugiaţii ruşi care soseau cu vapoarele în porturile de pe ţărm, de la militarii armatelor străine care transitau prin portul Constanţa. Se folosea de diferiţi cetăţeni care, în interes familial sau alte interese, vroiau să treacă graniţa în ţările vecine. A recrutat, prin şantaj, o parte din foştii agenţi

----

1). Ibidem, f.86-87.

ai Puterilor Centrale, depistaţi de informatorii Serviciului special de siguranţă al Dobrogei.

Moruzov a trimis în misiuni, cu sarcini informative o parte din vechii săi agenţi. Nu a abandonat, desigur, nici vechile sale metode de lucru, adică de a intra în "legătură" directă şi cu alte servicii informative. El a intrat în relaţii "amicale" cu Căpitanul Miron, şeful unui birou de informaţii al armatei franceze cu sediul la Constanţa. A trimis cîte un reprezentant de al său şi pe lîngă comandamentele franceze din Varna şi Sofia, care au reuşit să culeagă o serie de informaţii ce interesau statul român. A reuşit să pătrundă şi în Siguranţa bulgară. Un frate de al său, anume Ion Moruzov, de profesie pictor, s-a lăsat "recrutat" de bulgari. A mai introdus şi alţi agenţi. El a reuşit să recruteze agenţi chiar din conducerea organizaţiilor naţionaliste bulgare care acţionau în acea vreme pe teritoriul Dobrogei împotriva statului român.

In această zonă, considerînd-o una dintre cele mai importante, pentru că bulgarii fuseseră aliaţii Puterilor C entrale, Moruzov a trimis şi agenţi cu misiuni speciale, care trebuiau să culeagă în general, informaţii cu caracter militar. Unii dintre aceşti agenţi s-au dovedit oameni capabili şi foarte abili.

"Am fost detaşat de Serviciul special din Constanţa la Varna - arată cu ocazia unei anchete agentul "G". Aci, printre altele, am lucrat şi ordinea de bătaie a armatei bulgare; lucrare pe care o socotesc ca pe cea mai importantă"1).

Lùcrarea a fost predată desigur, de agent, lui Mihail Moruzov, şi de aci Marelui Cartier General, care a

----

1). Ibidem, vol.1, f.429.

apreciat-o ca atare.

Materiale tot atît de importante au procurat şi alţi agenţi. In special "negustorii" de peşte, icre, articole de manufactură, etc.

După cum mai aminteam, încă de pe timpul Serviciului special de siguranţă al Deltei, Moruzov îşi creese o puternică agentură în rîndul pescarilor. Aceştia, sub masca pescuitului, a contrabandei cu peşte sau cu diferite mărunţişuri, controlau de fapt tot ţărmul Mării Negre de la Varna la Sevastopol.

Conducerea lor o avea în continuare agentul "A.Luchian", unul dintre cei mai destoinici agenţi ai lui Moruzov. Acesta dusese la îndeplinire, pe timpul operaţiunilor militare, o serie de misiuni destul de grele. Moruzov îl numea în nişte însemnări ale sale "un brav agent", "devotat patriei".

Agentura "negustorilor" lucra şi în noile condiţii cu aceleaşi rezultate. Informaţiile culese erau valoroase. Marele Cartier General era la curent cu întreaga situaţie din ţările vecine şi mai ales din sudul Rusiei, unde se duceau lupte pe viaţă şi pe moarte între trupele revoluţionare şi cele alb-gardiste. Era la curent în mod deosebit cu activitatea revoluţionarilor români din Odesa, care se alăturaseră trupelor revoluţionare ruse. Aceasta constituia problema numărul unu, care interesa guvernul burghezo-moşieresc român, în acea vreme.

Zilnic se urmărea cu febrilitate mersul evenimentelor. Agenţii lui Moruzov strîngeau date despre modul cum evoluau aceste evenimente, despre forţele care se aflau în încleştare, despre trupele intervenţioniste care dădeau sprijin alb-gardiştilor, despre intenţiilor lor.

Informaţiile culese erau transmise fărăr întîrziere

./.

Marelui Cartier General.

Agentura "negustorilor", pînă la autodizolvarea ei, odată cu plecarea lui Moruzov din Siguranţă (mai 1920), a desfăşurat o activitate rodnică. Ea a întîmpinat însă, ca şi mai înainte, o serie de greutăţi făcute de unii şefi ai Siguranţei din Ismail, Tulcea, etc. şi de către unii şefi din Siguranţa Generală.

Se căuta, prin orice mijloace să se îngreuneze activitatea Serviciului special de siguranţă condus de Moruzov. S-a continuat cu vechile practici, de a se urmări pas cu pas personalul acestui serviciu, de a i se interpreta în mod tendenţios fiecare acţiune.

Contradicţiile dintre reprezentanţii Siguranţei Generale şi cei ai armatei au continuat. Mai ales după contra-ancheta ordonată de Marele Cartier General, prin Biroul II,Contrainformaţii, asupra învinuirilor ce i se aduseseră de către Siguranţă, Serviciului special de siguranţă al Deltei. Contra-ancheta, care a spulberat toate acuzaţiile, considerîndu-le calomnii, a pus şi mai mult în umbră relaţiile dintre cele două instituţii.

Aceste contradicţii dintre instituţiile centrale au avut urmări nefavorabile şi asupra colaborării pe plan local. Siguranţa locală se ferea de oamenii Serviciului special de siguranţă al Dobrogei, cînd putea şi unde putea le făcea fel de fel de şicane. Uneori, ajungeau pînă acolo încît căuta să-i desconspire unii agenţi sau, dacă era posibil, chiar să-i compromită.

Neînţelegînd metodele de lucru ale Serviciului special de siguranţă al Dobrogei (oamenii acestui organism pătrundeau în interesul muncii, în mediile cele mai dubioase), reprezentanţii Siguranţei locale considerau că unii dintre agen-

./.

ții acestui aparat lucreaza mînă în mîna cu contrabandiștii, cu spionii, etc.

Așa s-au petrecut lucrurile și în luna iunie 1919, cînd o echipa de agenți ai Serviciului special de siguranță al Dobrogei, care se îndrepta cu o barcă spre Odesa sub masca transportării unor mărfuri de contrabanda, a fost nevoită, din cauza timpului nefavorabil, sa tragă la țărm. Echipajul fusese prins pe mare de o furtună puternică. Cîteva zile echipa de agenți ai Serviciului special de siguranța al Dobrogei se luptasera cu valurile. Nu aveau voie să tragă la mal pentru a nu se desconspira. Terminînd însă proviziile de apă, echipajul a fost nevoit în cele din urmă, să calce consemnul primit. Fără apă nu puteau merge mai departe. După trecerea furtunii, ei s-au apropiat de țărmul românesc din apropierea orașului Cetatea Albă.

Cum a ajuns însă barca la țărm, echipajul a fost arestat de către grăniceri și înaintat pentru cercetări la Biroul de informații de pe lîngă Divizia V-a infanterie.

Aci au fost luați în anchetă. Agentul "A.Luchian" a fost nevoit să declare că face parte din Serviciul special de siguranță al Dobrogei, iar marfa găsită în barcă constituie pretextul deplasării către sudul Rusiei. Șeful Biroului de informații de pe lîngă Divizia V-a a cerut relații Serviciului special de siguranță al Dobrogei și Marelui Cartier General. La răspunsul pozitiv al acestora a luat imediat măsura de a pune în libertate pe agenții arestați, dispunînd totodată să li se elibereze marfa și să fie sprijiniți să-și continue drumul în vederea îndeplinirii misiunii.

Odată întîmplarea aflată la Siguranța Generală, s-a iscat o adevărată furtună. Adversarii Serviciului special de siguranță al Dobrogei și în mod deosebit, inspectorul gene-

./.

ral al Polițiilor, Romulus Voinescu, îl acuzau pe Moruzov de "depășirea atribuțiunilor", de luarea de măsuri "necuviința- te", (adică neîncuviințate de Siguranța Generală). Această misiune, susținea Romulus Voinescu, trebuia anunțată la Direcțiunea Siguranței Generale, la autoritățile militare din teritoriu (respectiv Cetatea Albă), la organele de grăniceri... că dacă s-ar fi "procedat așa" aceste organe ar fi "sprijinit" cu mai multă eficiență ducerea ei la îndeplinire.

Mihail Moruzov avea însă altă părere. El medita mai mult decît alții la proverbul după care "pisica cu clopoței nu prinde șoareci". Așa că nici după acest incident nu a dat ascultare sfaturilor "binevoitorilor" săi de a-și desconspira agenții cu ocazia trimiterii lor în diverse misiuni.

Reprezentanții Siguranței, însă, aveau să-i dea și acestui caz ceva mai tîrziu, o interpretare tendențioasă. Unii, ajunseseră chiar să afirme că Moruzov, pe lîngă activitatea informativă, ar fi avut și "alte interese" în activitatea de "contrabandă". Alții, păreau indignați că Moruzov a ajuns să folosească în activitatea serviciului pe care îl conducea "pînă și simpla contrabandă".

Moruzov, însă, nu a luat în seamă aceste acuzații. El își continua munca, căuta să exploateze în favoarea serviciului pe care îl conducea tot ceea ce putea exploata. Dealtfel sarcinile Serviciului de siguranță al Dobrogei se amplificaseră, pe zi ce trecea, tot mai mult. Prin portul Constanța se strecurau tot mai mulți spioni, contrabandiști, traficanți de valută, etc. Se bănuia că, din îndemnul serviciilor de spionaj inamice, se urmărea dezorganizarea finanțelor românești. Se primiseră informații că în curînd vor fi lansate pe piața românească circa 12 milioane ruble Kerenscki false, fabricate de o bandă cu [illegible]iul la Odesa, dar care lucra cu ajutorul

unor contrabandişti din Constantinopol.

Serviciul special de siguranţă al Dobrogei a primit misiunea să treacă la depistarea acestei bande de falsificatori.

Moruzov şi-a ales cîşiva agenţi dintre cei mai abili, oameni cu o pregătire multilaterală şi în special, cunoscători ai limbilor turce, greceşti, bulgare, ruse, etc. cărora le-a încredinţat noua misiune. I-a înarmat cu cîte o autorizaţie de "negustorie" şi i-a trimis la Constantinopol, în "interes de afaceri". Plecarea s-a făcut din portul Constanţa, într-o dimineaţă a lunei octombrie 1919.

"Negustorii" lui Moruzov, odată ajunşi la Constantinopol, au cutreierat oraşul, ungherele cele mai tainice ale acestuia, cafenelele şi casele comerciale.

Conducerea acestei grupe a fost încredinţată comisarului special clasa a III-a, Gănescu Spiridon şi agentului special clasa I-a, Constantin Chiriţescu. Ambii, cunoscători ai limbilor turce, greceşti şi ruse. Cu ani în urmă, înainte de a intra în siguranţă, aceştia mai practicaseră, sporadic, negustoria cu mărunţişuri, aşa că nu erau neiniţiaţi în tainele meseriei cu care de astă dată trebuiau să-şi acopere adevărata activitate. Acelaşi lucru îl avusese Moruzov în vedere şi la alegerea celorlalţi agenţi care formau grupa de "negustori" pentru Constantinopole. Aşa se explică şi faptul că aceştia şi-au creat repede legături. Au cîştigat cu uşurinţă încrederea altor negustori din acest oraş, astfel că n-a trecut prea mult timp şi agentul Chiriţescu s-a şi întors cu rezultate pozitive. Nişte "negustori" din Constantinopol îi încredinţaseră să introducă în ţară, prin contrabandă, însemnata sumă de un milion de ruble. Banii nu erau falşi, ci emişi legal.

./.

Agentul Chiriţescu, ajungînd la Constanţa, s-a prezentat cu banii la ajutorul lui Moruzov - comisarul George Dumitrescu, deoarece Mihail Moruzov nu se afla la reşedinţă fiind plecat la Bucureşti. Dumitrescu a raportat însă de îndată lui Mihail Moruzov despre întoarcerea agentului şi despre rezultatul misiunii. Moruzov a dat dispoziţii ca Chiriţescu să vină cu banii imediat la Bucureşti. A doua zi, comisarul George Dumitrescu, împreună cu agentul, s-a u prezentat la Moruzov. Încă în aceeaşi zi, Mihail Moruzov s-a înfăţişat cu banii la directorul Siguranţei Generale, Alexandru Ghica. I-a raportat cu lux de amănunte tot istoricul lor. Ghica l-a felicitat pentru reuşită, a cercetat şi el cu interes banii, apoi, scrutîndu-l cu privirea pe Moruzov, i-a amintit din nou de cele circa 12 milioane de ruble false care se auzea că vor invada piaţa României.

La observaţia şefului, Moruzov i-a raportat că agenţii trimişi la Constantinopol vor continua acţiunea de depistare a bandei de falsificatori, dar i-a mai raportat, de asemenea, că pentru această treabă va mai avea nevoie de bani. Sumele de la buget cu care este subvenţionat Serviciul special de siguranţă al Dobrogei - a raportat Moruzov - nu sînt suficiente, pentru întreprinderea unor acţiuni de avengură.

Directorul Ghica i-a răspuns că Serviciul de siguranţă al Dobrogei nu are nevoie de banii de la buget, că banii necesari cheltuelilor muncii şi i-a scos singur. Ghica făcea desigur aluzie la milionul de ruble.

"Cu acest milion veţi descoperi şi celelalte douăsprezece milioane false", i-a dat el de înţeles lui Mihail Moruzov. Ghica i-a înapoiat apoi banii aduşi lui Moruzov, atrăgîndu-i totodată atenţia că dacă Serviciul special de

./.

siguranță al Dobrogei nu va descoperi contrabandiștii și falsificatorii celor 12 milioane, acești bani vor trebui înapoiați în întregime, pentru a fi vărsați la stat.

Moruzov l-a asigurat pe Ghica că Serviciul special de siguranță al Dobrogei se va strădui să ducă la îndeplinire misiunea ordonată. Cu aceste cuvinte s-au despărțit. Moruzov își dădea seama de greutatea misiunii, avea însă încredere în oamenii săi, în perspicacitatea lor. Ajungînd la Constanța, i-a predat milionul de ruble agentului Chirițescu, căruia i-a comunicat dispoziția directorului general.

Agentul Chirițescu a preluat banii și s-a reîntors pentru îndeplinirea misiunii la Constantinopol.

Agenții trimiși de Serviciul special de siguranță al Dobrogei la Constantinopol nu se ocupau însă numai de depistarea traficanților de valută, ci aveau și alte sarcini, mult mai complexe. Ei trebuiau să culeagă o serie de informații necesare armatei, statului român. Sarcina depistării falsificatorilor de valută era numai o latură a activității lor.

Informațiile culese și transmise de acești agenți în acele vremuri au fost apreciate de forurile competente, ca valoroase.

In privința depistării falsificatorilor de valută, agentul Chirițescu părea că merge pe un drum bun. Iși crease o serie de legături în rîndul acelora care urmau să mînuiască banii, le cîștigase încrederea acestora. N-a apucat să-și ducă pînă la capăt misiunea, fiindcă în luna aprilie 1920 a fost chemat în țară pentru cercetări, acuzat, împreună cu Moruzov, că ar fi intenționat să-și însușească milionul de ruble.

Intre timp, directorul Ghica, fusese înlocuit de la conducerea Direcțiunii Siguranței Generale, iar în locul

lui ajunsese director Romulus Voinescu, care, pentru a îngră-
di activitatea lui Moruzov, a dat dispoziții ca Serviciul
special de siguranță al Dobrogei să treacă imediat în subor-
dinele prefectului de poliție din Constanța. Prefectul Poli-
ției Constanța era un anume Stefu, prieten apropiat al lui
Romulus Voinescu. Deci, independența de care se bucurase pînă
atunci Serviciul special de siguranță al Dobrogei încetase.

Măsura luată de Siguranța Generală a nemulțumit
din nou cercurile militare. Suspendarea independenței Servi-
ciului special de siguranță al Dobrogei, care pînă la acea
dată lucra în general, după directivele Marelui Stat Major,
fusese luată cu scopul de a se dovedi militarilor atotputer-
nicia Siguranței. In fața acestei situații, Biroul II, Contra-
informații, care ajunsese de fapt mai demult la concluzia că
singura rezolvare justă a divergențelor pe teme informative
cu Siguranța Generala o constituie crearea unui organ central
de informații și contrainformații, propriu armatei, a trecut
la acțiune.

Maiorul Țăranu, șeful Biroului II, Contrainformații,
care de fapt, mai discutase și mai înainte cu Mihail Moruzov
această problemă, l-a chemat pe acesta la Marele Stat Major
și i-a solicitat din nou părerea. Moruzov a susținut și de
astă dată cu căldură planul maiorului Țăranu, sperînd bine-
înțeles, că, odată înființat, acest organ va fi chemat să lu-
creze și el în cadrul lui și în acest fel va scăpa de Sigu-
ranța Generală.

Planul maiorului Țăranu, care avea în vedere o serie
de factori externi cît și interni, printre care și greutățile
făcute armatei de șefii Siguranței Generale în activitatea
culegerii de informații de care aceasta avea nevoie, a fost
imediat îmbrățișat de către toți conducătorii militari care

au reuşit, în cele din urmă, să obţină şi asentimentul pala-tului şi guvernului. Aşa s-a făcut că, în anul 192o, în ca-drul Biroului II, Contrainformaţii de pe lîngă Marele Stat Major a luat fiinţa un nou organ, denumit "Serviciul secret", în fruntea căruia a fost numit maiorul Bursan.

Pentru organizarea "Serviciului secret", Biroul II, Contrainformaţii se şi fixase încă de mai înainte asupra lui Mihail Moruzov, fost şef al Serviciului special de siguranţă al Deltei şi apoi şef al Serviciului special de siguranţă al Dobrogei.

Maiorul Ţăranu a luat legatura cu Moruzov şi l-a sfatuit să ceara printr-un raport mobilizarea sa la Marele Stat Major.

Propunerea Marelui Stat Major venise la timp. Moru-zov, care fusese afectat de măsurile luate de Romulus Voines-cu, a întocmit un raport prin care îşi oferea serviciile în slujba noii instituţii.

"Pornind de la convingerea - arăta el, printre alte-le, în raport - că forma sub care astăzi lucrează Serviciul de siguranţă al Dobrogei, care, transformîndu-se din institu-ţie a intereselor superioare de stat în serviciu de agentură electorală... m-a determinat a mă retrage de la conducerea acestui serviciu, cerînd concediu...". Şi mai departe arăta: "Ca şi în alte momente grele - îndeplinindu-mi datoria patrioti-că, am onoarea a pune la dispoziţia armatei serviciile mele, prin a fi mobilizat în gradul asimilat pe lîngă comandamentul ce îl conduceţi sau în altă parte" 1).

Tentativa lui Moruzov de a scăpa de Siguranţa Gene-rală se părea că are sorţi de izbîndă. Raportul său a fost

----

1). Ibidem, f.384.

./.

bine primit de cele mai competente foruri ale armatei. De alt-fel, Moruzov era bine cunoscut în lumea militarilor. De cînd condusese pe rînd cele două Servicii speciale de siguranţă, sub îndrumarea Marelui Cartier General, prin informaţiile pre-ţioase pe care le pusese la dispoziţia armatei se făcuse cu-noscut pînă la cele mai înalte eşaloane.

Calităţile lui, perspicacitatea în munca informativă, îi erau unanim recunoscute. De aceea se şi oprise Statul Major General asupra sa, hotărînd să-l însărcineze cu organizarea "Serviciului secret". Maiorul Ţăranu, şeful Biroului II, Con-trainformaţii şi maiorul Bursan, şeful "Serviciului secret" din cadrul Biroului II, Contrainformaţii i-au întocmit lui Moruzov un referat elogios.

"In toate ocaziile - se arăta în referat - (Mihail Moruzov - n.a.) s-a manifestat în sensul organizării unui Ser-viciu informativ şi contrainformativ, propriu Marelui Stat Major, după modelul tuturor statelor majore... că nu este pru-dent a lăsa Comandamentul Superior Militar să fie informat de elemente care nu au pregătire şi nici cunoştinţele necesare"1).

Maiorul Ţăranu se referea la agenţii de siguranţă de-taşaţi pe lîngă unităţile militare.

In încheiere se propunea Ministerului de Război să intervină la Ministerul de Interne pentru detaşarea lui Moru-zov la Marele Stat Major. Propunerile au fost aprobate.

Ministrul de Război - generalul Răşcanu - a cerut avizul şi asentimentul Ministerului de Interne. Acesta i-a răspuns la început că nu are obiecţiuni, mai tîrziu însă a re-venit asupra încuviinţării. Directorul Siguranţei Generale, Romulus Voinescu, aflînd de cele scrise la adresa sa şi de

----

1). Ibidem, f.384.

./.

cele menționate la adresa Siguranței Generale, s-a înfuriat. A hotărît să-l strivească pe Moruzov.

A dat îndată dispoziții prefectului de poliție Ștefu să-i pună convorbirile telefonice ale lui Moruzov sub urmărire. Dispoziția s-a executat cu maximum de rapiditate. Moruzov a aflat și el destul de repede de această măsură și fără a-și mai păstra calmul l-a insultat pe prefectul poliției. S-a declanșat un mare scandal, Siguranța Generală, prin Romulus Voinescu, deschide o anchetă "nepărtinitoare", în urma căreia împotriva lui Moruzov s-au stabilit peste douăsprezece capete de acuzare.

Pe baza acestora, la data de 12 mai 1920, Moruzov a fost suspendat din funcția de șef al Serviciului special de siguranță al Dobrogei, iar a doua zi [illegible]t arestat și pus sub acuzare.

S-a strîns un dosar voluminos, cu peste o mie de pagini scrise în amănunt, cu migală. Acolo era înmagazinată multă sudoare cursă de pe frunțile oamenilor lui Romulus Voinescu. Fiecare hîrtie trebuia să însemne o lovitură de ciocan dată lui Moruzov, iar toate la un loc trebuiau să constituie o presă hidraulică menită să-l strivească.

Au fost readuse în discuție vechile acuzații și s-au căutat altele noi. Au dat declarații comisarul M.C.Stoenescu, care îl mai reclamase pe Moruzov și cu alte ocazii și care "îl urmărea", așa după cum spunea el, "încă din 1915" ; Escholtz, fost șef al spionajului rus din punctul Ismail, care nu reușise "să-i afle adevărata acțiune" pe timpul cînd îl urmărea; Prihotin, care fusese arestat de Moruzov pentru trădare; Vatulef, fost ajutor al lui Escholtz, precum și alte persoane care prezentau "încredere", etc.

Moruzov era acuzat de spionaj în favoarea Rusiei,

./.

de favorizare a elementelor suspecte "antiromânești", de chel-
tuire a unor sume pentru serviciu provenite din "afaceri", de
protejarea elementelor revoluționare prin punerea în liberta-
te a lui Mladințov - șeful grupărilor comuniste din Deltă, de
așa-zisa sustragere a unor documente, de favorizare a contra-
bandei și, ca o încununare a tuturor acestora și a altor acu-
zații asemănătoare, el era învinuit de însușirea, împreună cu
unii oameni din subordine, a milionului de ruble.

De acum, adversarii lui Moruzov erau siguri că acesta nu va mai scăpa. Din atîtea capete de acuzare, instanța va reține măcar unul singur. Unii îl vedeau deja condamnat. Nimeni nu mai credea că există vreo scăpare.

Mihail Moruzov, însă, nu era omul care să se dea bătut cu una cu două. In sprijinul lui, pentru lămurirea învinuirilor aduse au venit o serie de militari care lucraseră direct cu el pe linie de serviciu.

Rînd pe rînd, au fost zdrobite, acuzație după acuzație. In cele din urmă, după un an de zile de migăloase cercetări, organele de justiție au ajuns la convingerea că Mihail Moruzov și cei cinci colaboratori ai săi implicați în cauză sînt nevinovați.

Această hotărîre s-a consfințit de către instanță prin ordonanța nr.46 din 30 martie 1921.

<u>De fapt, aci n-a fost vorba de o răfuială cu Moruzov
ca persoană, ci a fost o răfuială între Siguranța Generală și
conducătorii armatei. Moruzov, propriu-zis, nu era decît o
victimă a acestor contradicții.</u> Cele întîmplate însă, au lăsat
urme asupra lui Mihail Moruzov. După terminarea procesului,
deși fusese pus în toate drepturile, nu s-a mai întors înapoi
în Siguranță și nici la Marele Stat Major. Era hotărît să pără-
sească această activitate care, deși îi adusese, ce-i drept

./.

unele satisfacţii, îi pricinuise şi mult rău. Frămîntările începuseră să-i macine sănătatea. El a intrat funcţionar la Primăria oraşului Constanţa, unde a lucrat pînă în anul 1925.

Marele Stat Major, însă nici după acest faimos proces nu a renunţat la intenţiile sale, de a-l aduce pe Moruzov în cadrul "Serviciului secret".

Necesitatea aducerii lui Mihail Moruzov în fruntea acestui aparat s-a accentuat şi mai mult în anii care au urmat. Cu toate încercările, Marele Stat Major nu găsise încă un om cunoscător pe deplin al acestei complicate meserii, care să dea viaţă "serviciului secret". In anul 1924, Marele Stat Major a intrat din nou în legătură cu Moruzov. L-a convins să vină în armată. S-au făcut din nou o serie de intervenţii pentru angajarea sa.

"Cred că cunoaşteţi îndeajuns- raporta într-un referat către şefii săi, în anul 1925, şeful Statului Major- General - imperioasa nevoie ce o avem de a ne organiza un "Serviciu secret" complet acoperit, de informaţii, pe care nu-l putem face fără ajutorul unui specialist încercat în război" 1).

... "Este absolută nevoie a se numi domnul Moruzov, în funcţia echivalentă cu postul de şef de birou clasa I-a, care este vacant la M.S.M.... Dar chiar dacă n-ar fi un asemenea post, credem că s-ar putea numi anul acesta ca diurnist pînă la prevederea în bugetul viitor a unui post echivalent cu situaţia ce ar fi avut acest funcţionar dacă n-ar fi avut nenorocul să sufere consecinţele nemeritate ale unei erori" 2).

La data de 1 iunie 1925, Mihail Moruzov a fost angajat de către Marele Stat Major şi repartizat la Biroul căutarea informaţiilor din Secţia a II-a. Intre timp, ca urmare a

---

1). Ibidem, f.755.(vezi Anexe II, doc.nr.1-6)
2). Ibidem, f.755.

creşterii impetuoase a forţelor revoluţionare din interiorul ţării, conducătorii armatei hotărîseră ca fostul Birou II, Contrainformaţii de pe lîngă Marele Stat Major, să fie transformat în Secţia a II-a, care avea de astă dată sarcini mult mai sporite faţă de vechiul organ. Burghezo-moşierimea îşi întărise măsurile de prevedere.

Mihail Moruzov, pentru moment, nu a fost încadrat într-un post bugetar, el fiind plătit o vreme din fondul informativ în calitate de diurnist. La "Biroul căutarea informaţiilor" a primit misiunea de a se ocupa de organizarea aşa cum se cuvine a "Serviciului secret", denumit în acea vreme şi "Serviciul agenturii".

Mihail Moruzov, folosind bogata sa experienţă informativă a reluat legătura cu o parte din vechii săi colaboratori, pe care i-a încadrat în "Serviciul agenturii". A mai angajat, de asemenea şi o serie de oameni noi, tot după vechile lui principii: oameni curajoşi, inteligenţi, cunoscători de limbi străine,etc., făcînd astfel ca Serviciul agenturii, după această dată, să se înviorеze, să prindă viaţă.

Incă din anul 1925, Serviciul secret repurtează o serie de succese pe tărîm informativ, iar în anii care urmează se dezvoltă într-un ritm atît de vertiginos, încît devine unul dintre cele mai importante organisme de represiune ale statului burghezo-moşieresc român. Atotputernicia lui a crescut în aşa măsură şi aceasta datorită în bună parte lui Moruzov, încît toate celelalte organe de informaţii şi contrainformaţii ale statului burghezo-moşieresc român, după anul 1934 au trecut pe planul al doilea. Serviciul secret a ajuns la un moment dat factotum, să facă şi să desfacă guverne. Mulţi oameni politici burghezi şi-au datorat ascensiunea acestui aparat.

In capitolele care vor urma vom descrie, mai pe larg

modul, cum a evoluat Serviciul secret din anul 1925 pînă în anul 1940, aportul adus la întărirea şi apararea independenţei statului român, precum şi activitatea desfăşurată după anul 1940 pînă la desfiinţare. Vom descrie, de asemenea şi activitatea nefastă desfăşurată de acest aparat împotriva mişcării comuniste şi muncitoreşti.

oooo ooo oooo

PERICULOZITATEA SOCIAL-POLITICA A ACTIVITATII DESFASURATA DE SECTA RELIGIOASA "MARTORII LUI IEHOVA"

Lt.col.C.RISTACHE,
Maior H. IONESCU,
Locot. V. TONESCU

Invăţătura marxist-leninistă a demonstrat că religia, acest "opium pentru popor", cum o denumea Marx, este un fenomen istoric, trecător, că ea nu a existat dintotdeauna şi va dispare în mod necesar pe o anumită treaptă de dezvoltare a societăţii, ca rezultat al lichidării definitive a condiţiilor social-economice şi politice care o susţin.

Una din cele mai virulente forme de manifestare a caracterului retrograd al religiei o constituie sectele religioase [1]. Acestea au apărut la sfîrşitul secolului al XVIII-leq, în condiţiile ascensiunii capitalismului şi mai ales în epoca trecerii acestuia spre faza monopolistă. Esenţa retrogradă a lor este adîncită prin faptul că în dogmatica şi în practicile sectelor sînt aprofundate trăsăturile cele mai negative ale religiei: bigotismul, fanatismul, trăirea exclusivă religioasă, izolarea de viaţă socială, intoleranţa faţă de alte concepţii de viaţă, atitudinea refractară faţă de cultură şi progres.

Sectele religioase au pătruns în ţara noastră în condiţiile dezvoltării capitaliste. Ele şi-au extins activitatea cu deosebire după primul război mondial.

---

1). In legea pentru reglementarea regimului general al culte-
lor religioase din 4 august 1948, sectele (cele legale)
au fost înregistrate sub denumirea de culte. Pe întregul
parcurs al lucrării, noi ne vom însuşi termenul de secte,
avînd în vedere faptul că termenul respectiv este între-
buinţat frecvent şi de mult timp în limbajul organelor de
securitate.

./.

Puternicele contradicţii de clasă şi consecinţele crizei generale ale lumii capitaliste, au ridicat la luptă nu numai proletariatul, ci şi ţărănimea, precum şi importante pături ale micii burghezii. Pentru a abate atenţia acestora de la lupta pentru cîştigarea drepturilor lor economice şi politice, clasele exploatatoare au făcut totul ca să le întunece minţile, folosind în acest scop şi ideologia sectelor religioase.

De fapt, sectele urmăresc acelaşi scop şi au acelaşi conţinut ca orice alte culte religioase, dar, în vederea cîştigării încrederii credincioşilor, manifestă o anumită opoziţie faţă de cultele mai vechi, luptînd împotriva fastului ritualurilor religioase, interpretînd „original" unele din dogmele „scrierilor sfinte".

Răspîndirea sectelor în ţara noastră prin intermediul în primul rînd al misionarilor speciali străini a fost favorizată, pe de o parte, de ofensiva capitalului american şi englez, şi, pe de altă parte, de faptul că guvernele burghezo-moşiereşti, dependente de trusturile străine, duceau o politică antipopulară.

Ca urmare a lichidării complete a exploatării şi a dezvoltării socialiste a patriei noastre, au fost înlăturate şi principalele cauze care au dat naştere sectelor şi au alimentat religia sub diferitele ei forme.

Activitatea de culturalizare a maselor, desfăşurată de statul nostru, contribuie tot mai mult la transformarea conştiinţei oamenilor muncii. Ea are astăzi o dezvoltată bază materială.Partidul acordă o mare atenţie procesului de educare în spiritul marxism leninismului, îndepărtării din conştiinţa unor oameni a rămăşiţelor ideologiei burgheze, a concepţiilor mistice şi religioase.

După cum se ştie însă, transformările în conştiinţa oamenilor sînt mult mai lente, rămînînd de regulă în urma transformărilor revoluţionare,socialiste în baza economică, în rela-

ţiile de producţie. Aşa se explică faptul că,atît cultele legale, cît şi sectele ilegale continuă să aibă o anumită bază în rîndul acelor oameni care nu s-au desprins de sub influenţa religiei,în general a misticismului şi obscurantismului religios.

Conducătorii sectelor s-au opus procesului de transformare a credincioşilor lor şi, pentru a-i păstra sub influenţa lor, au desfăşurat o susţinută activitate de prozelitism 1). După preluarea puterii de către clasa muncitoare aceştia au căutat să facă din comunităţile sectante un refugiu pentru cei pe care puterea populară i-a scos din poziţiile politice şi economice pe care le-au ocupat în trecut.

Statul nostru acordă şi garantează deplină libertate religioasă,dar nu poate trece cu vederea faptul că sectele promovează şi în prezent sub diferite forme, linia sustragerii credincioşilor de la participarea activă la opera de constituire a socialismului, încercînd să lovească în regimul democrat popular. Manifestările de fanatism religios şi izolarea la care împing sectele, vin în contradicţie cu viaţa de zi cu zi a poporului nostru, cu realităţile generale ale societăţii.

In ţară există unele secte (adventişti de ziua a 7-a, Penticostali, Baptişti şi Creştini după evanghelie), care au drept legal de activitate.

Dar, în afară de aceste secte mai există şi altele ale căror concepţii antistatale alimentează şi propagă acţiuni contra securităţii statului, ordinei publice şi moralei socialiste,fapt pentru care sînt interzise prin lege. Acestea sînt: "Martorii lui Iehova", "Adventiştii Reformişti" şi "Nazarenieni". 2) Dintre acestea, secta "Martorii lui Iehova" este cea mai periculoasă, motiv pentru care am socotit util să analizăm, în acest studiu, aspectele fundamentale ale periculozităţii social-politice pe care o emană.

---

1. Prozelitism - activitate de atragere de noi elemente în sectă.
2. In secta "Nazarenieni" activează în prezent un număr restrîns de elemente (cca.2000) dar pentru că totuşi există,am menţionat-o.

./.

I.

CONDIŢIILE SOCIAL-ISTORICE ALE APARIŢIEI SECTEI "MARTORII LUI IEHOVA". PĂTRUNDEREA EI IN ŢARA NOASTRA.

Iehovismul apare pentru prima dată în S.U.A. Situaţia social-politică din S.U.A. a favorizat dezvoltarea mişcărilor sectante. Nivelul de viaţă al muncitorilor şi fermierilor la sfîrşitul secolului al XIX-lea a scăzut brusc datorită războiului civil (1861-1865), a speculei şi scumpetei. Majoritatea ţăranilor s-au ruinat, pămînturile lor fiind acaparate de marii fermieri. Impotrivirea muncitorilor şi fermierilor şi-a găsit expresia în intensificarea mişcărilor care au avut loc. Pentru a-şi menţine dominaţia, burghezia a întreprins o serie de măsuri printre care cumpărarea liderilor mişcării muncitoreşti, instigarea muncitorilor americani contra negrilor şi imigranţilor şi prin aţîţarea vrajbei între muncitorii imigranţi din diferite ţări. In scopul de a aduce la pasivitate populaţia oprimată, ea a acordat o mare atenţie susţinerii religiei aceasta fiind una din armele eficace în apărarea proprietăţii lor.

Burghezia americană, considerînd că vechile religii erau compromise, a dus o activitate susţinută pentru crearea, în locul acestora, a unor secte şi curente religioase, cu ajutorul cărora să frîneze procesul de scădere a influenţei misticismului şi obscurantismului în rîndul maselor. Astfel se explică înmulţirea excesivă în S.U.A. (şi alte ţări capitaliste) a curentelor religioase, fiecare dintre ele pretinzînd că oferă cea mai sigură cale către " fericire".

Pe lîngă vechile secte existente în S.U.A., apar altele noi, cum a fost şi cea a iehoviştilor, înfiinţată în anul 1872 1).

----
1) "In S.U.A. sectele sînt denumite "denominanţii", ca şi firmele sau asociaţiile comerciale. Sînt aproape 2oo. P.Nicoară, " Despre secte".

Intemeietorul sectei a fost Charles Russel, de origină scoţiană. La început el a făcut parte din secta adventiştilor, dar a părăsit-o şi a organizat în localitatea Brooklyn - S.U.A. un cerc de "cercetători în biblie..." 1).

Fiind comis-voiajor, Russel avea posibilităţi largi pentru propagarea concepţiilor sale în cadrul cumpărătorilor. Fostul vînzător ambulant, avînd calităţi excepţionale de comerciant, a turnat un film cu o denumire pompoasă "FOTODRAMA CREERII UNIVERSULUI". Colindînd oraşele Americii cu acest film şi ademenind mulţimea de curioşi, el a stors o mare sumă de dolari şi a mărit numărul adepţilor săi.

Deţinînd capitaluri imense şi folosind mijloacele puse la dispoziţie de adepţii săi, în anul 1884 a organizat o societate biblică cu denumirea "WATCH BIBBLE and TRACT SOCIETY" (Societatea de biblie şi tractate Turnul de Veghere), care avea drept scop editarea literaturii iehoviste. Cu ajutorul acestei societăţi Russel editează, în 7 volume, lucrarea "Cercetarea bibliei", unde asigură pe cititori că e mai bine să lase biblia necitită şi să citească interpretările normelor biblice.

O mare atenţie a acordat Russel interpretării "Revelaţiei lui Ioan Teologul" (Apocalipsul) şi în "cercetarea" sa de multe ori a făcut încercarea de a "aprofunda" învăţătura despre creştinism. Prin aceasta el urmărea crearea unor posibilităţi mult mai largi în difuzarea credinţei sale.

Societatea biblică fondată şi condusă de Russel, care era organul oficial al organizaţiei "Martorii lui Iehova", dispunînd de capitaluri imense, a editat în milioane de exemplare, literatură iehovistă, în peste 3o de limbi, prin care susţinea că Dumnezeu, cu ajutorul slugei sale Russel, anunţă lumii în-

----
1). Russel a corectat învăţătura adventistă cu privire la a doua venire, în sensul că Dumnezeu va restabili atunci lucrurile în faza lor de la crearea lumii şi că lumea va fi condusă de un guvern ales de acesta. Despre sectele religioase de P.Nicoară, pagina 29.

tregi tainele ascunse pînă acum. Tipăriturile obscurantismului religios și politic al lui Russel se difuzau fără plată în întreaga lume. Primul volum al lucrărilor lui Russel, așa-zisa "Explicare a scrierilor sfinte" a fost difuzat în 5.526.ooo de exemplare în 15 limbi, iar broșura "Hrană pentru credincioșii care gîndesc" într-un tiraj de 1.4oo.ooo exemplare.

Pe vremea lui Russel, organul periodic al centrului mondial al iehoviștilor, "TURNUL DE VEGHERE", se difuza într-un tiraj de 65o.ooo exemplare. In același timp, 5 editori ale așa-ziselor societăți biblice din Anglia, Germania și S.U.A., editau sute de milioane de exemplare din literatura iehovistă.

Centrala mondială a iehoviștilor a acordat o mare importanță măririi numărului de membri , nu numai în patria iehovismului, ci și în alte țări. In acest sens, Russel, în cei 4o de ani de "proroc" și "locțiitor" al lui Iehova, a rostit, în diferite țări, peste 3o de mii de predici, reușind să ademenească și să atragă în sectă o mulțime de credincioși. Pentru coordonarea activității iehoviste, au fost create, treptat, în diferite țări, peste 19o filiale ale organizației martorilor lui Iehova, care sînt conduse și dirijate de centrul mondial al iehoviștilor din Brooklyn.

Succesorul lui Russel și propagandistul principal al iehoviștilor, după moartea acestuia (9 noiembrie 1916), a devenit judecătorul orașului Brooklyn, J.F. Rutherford, cunoscut prin concepțiile sale anticomuniste și legăturile strînse pe care le avea cu clasele exploatatoare din S.U.A.

Pastorul Rutherford, prin scrierile sale, chema credincioșii să nu-și precupețească eforturile în lupta împotriva comunismului. In cartea sa intitulată: "DOMINATIA" Rutherford calomniază comunismul și scoate în evidență forma de guvernămînt din S.U.A. ca fiind "cea mai completă formă a democrației" pe pămînt.

Chiar în primii ani după înfăptuirea revoluției socialiste în Rusia, în mai toate publicațiile, iehoviștii atacau socialismul și democrația.

In anul 1919, organul oficial al iehoviștilor, revista "Turnul de Veghere", se străduia să demonstreze că libertatea în care-și pun speranța milioane de oameni cinstiți și pe care promite s-o dea socialismul este irealizabilă. "Bolșevismul - scria mai departe revista - amenință acum pămîntul și toți cei care cred că el le va da libertate și bună stare, vor fi dezamăgiți".

Rutherford a căutat să dovedească credincioșilor că organizația iehovistă este pur "religioasă" și nu se amestecă în politică, dar poziția sa anticomunistă, antimuncitorească, contrarevoluționară, infirmă încercarea de convingere și scoate la iveală legătura dintre întreaga concepție ideologică a iehovismului și interesele vîrfurilor capitalului american, pe care-l slujește.

Monopoliștii din S.U.A. nu precupețesc capitalul pentru întreținerea "slugilor lui Dumnezeu", întrucît aceștia îi servesc nemijlocit. Ei finanțează cu generozitate organizațiile religioase. Prin subvenții masive întăresc controlul asupra activității diferitelor culte și secte religioase. Astfel, este cunoscut faptul că, cel mai mare capitalist din S.U.A., Rocefeller, a acordat organizației iehoviste o subvenție în valoare de 2o.ooo.ooo dolari. Președintele asociației, Rutherford, cu banii primiți de la "slugile lui Dumnezeu" dirija activitatea asociației în sprijinul marilor monopoliști, construind și o stație de radio, a "lumii noi", prin care se făcea propagandă reacționară anticomunistă.

In anul 1942, după moartea lui Rutherford, conducerea mondială a iehoviștilor a fost preluată de Nathan Homer Knor, care a devenit președintele asociației.

Acesta slujeşte interesele imperialiştilor şi în prezent.El ia toate măsurile pentru înviorarea activităţii iehoviste, punînd mult accent pe activitatea clandestină din ţările socialiste. Knor participă direct la pregătirea conducătorilor iehovişti, prelucrează materialele primite de la filiale, editează cărţi şi reviste de îndoctrinare, face deplasări în diferite ţări unde ţine conferinţe şi editează cartea anuală, care se răspîndeşte apoi în filialele iehoviste. Folosind legăturile cultului iehovist din Brooklyn şi prin influenţa lui, sub masca misionarilor, agenţi ai diferitelor cercuri monopoliste sau de spionaj, pătrund în ţările socialiste şi, cu ajutorul iehoviştilor autohtoni, desfăşoară o intensă activitate de subminare a orînduirii sociale şi de stat din aceste ţări.

In ţara noastră, secta "Martorii lui Iehova", la fel ca majoritatea sectelor, găseşte teren prielnic mai întîi în Transilvania.

Imperiul austro-ungar a folosit toate mijloacele, inclusiv religia, pentru a asupri şi exploata masele muncitoare,a-şi prelungi stăpînirea, a ţine în frîu masele asuprite şi a anihila aspiraţiile populaţiei româneşti de unire a Transilvaniei cu România.

In Transilvania "învăţătura" iehovistă a fost adusă de Szabo Karol şi Iosif Kiss, care au imigrat în S.U.A., de unde s-au repatriat, stabilindu-se la Tg. Mureş. Aceştia au desfăşurat la început o activitate restrînsă, dar cu timpul au cîştigat aderenţi. Primele adunări iehoviste au fost organizate la Cluj şi Tg. Mureş 1). Mai tîrziu iehovismul pătrunde în Valea Jiului, iar începînd din anul 1916, au început să treacă la iehovism şi cetăţeni de naţionalitate română. Conducerea sectei este preluată de maghiarul Nagy Valentin, deoarece cei doi (Szabo şi Kiss) au fost condamnaţi pentru instigare la nesupunere

---

1). Nu dispunem de date care să ateste cînd anume au avut loc aceste adunări.Se apreciază însă că în anul 1915.

faţă de legile statului, după care s-au reîntors în S.U.A.

La sfîrşitul primului război mondial, conducătorul pe plan mondial al "Studenţilor în biblie", Rutherford, a trimis în România pe imigrantul român Iacob Sima, căruia i-a pus la dispoziţie importante sume de bani, în scopul organizării şi desfăşurării propagandei sectante în România. In anul 1924 acesta reuşeşte să fondeze la Cluj societatea "VIATA" al cărei preşedinte devine, fiind ajutat de Faluvegy Dionisie şi O.Filipoiu. Ei au întemeiat o tipografie modernă în care au tipărit broşuri, reviste şi altă literatură, prin care se propagau preceptele dogmatice ale sectei.

In anul 1927, între românii şi maghiarii din cadrul sectei s-au produs diferite disensiuni de ordin dogmatic şi de subordonare în sensul că unii iehovişti refuzau să se subordoneze centralei din S.U.A., fapt pentru care Rutherford a trimis în România pe iehoviştii de cetăţenie germană Dolliger şi Balzereit, cu misiunea de a cerceta cauzele şi a aplana conflictul. Aceştia au fost arestaţi de siguranţă, în urma intervenţiei lui Iacob Sima, care nu era interesat să se cunoască situaţia neînţelegerilor şi mai ales felul cum au fost cheltuiţi banii primiţi de la Rutherford, din care îşi însuşise o parte substanţială.

Disesnsiunile nefiind rezolvate au dus la sciziune în cadrul sectei. O parte din "Studenţii în biblie" şi-au luat denumirea de "Martorii lui Iehova". Conducerea societăţii "VIATA" s-a destrămat, odată cu formarea celor două grupări.

Grupările "Martorii lui Iehova" şi "Asociaţia studenţilor în biblie şi tractate Martorii lui Iehova" au fost reorganizate de Magyaroşi Martin, care primise instrucţiuni în acest sens cu ocazia congresului asociaţiei ce a avut loc la Berlin în anul 1931.

./.

Conducătorul asociației a devenit Albu Pamfil, ajutat de Magyarosi.

Pînă în anul 1939, "Martorii lui Iehova" au atras un important număr de aderenți, membri și simpatizanți, ducîndu-și activitatea cînd legal, cînd ilegal. Dar, ca urmare a faptului că, prin agenții săi, îndemnau tinerii să nu meargă în armată, această organizație a fost scoasă în afara legii în cursul aceluiași an.

In anul 1945 Magyarosi Martin se adresează, printr-o scrisoare, societății "Wacht Tower" din S.U.A., prin care solicită să-i trimită statutul, cu scopul de a înființa din nou asociația în România. Primind statutul și profitînd de libertățile acordate de guvernul democratic, acesta a reorganizat secta, fiind condusă de un comitet, compus din 5 membri , al cărui președinte a fost tot Albu Pamfil, iar ca vicepreședinte Magyarosi Martin. Comitetul organizează activitatea sectei pe regiuni și circuite și numește cadre de conducere (servi de regiune, servi de circuite și servi de grupe), dintre sectanții cu experiență, devotați, cunoscători ai dogmelor și preceptelor iehoviste. Aceștia au organizat activitatea iehovistă în sectoarele de care au răspuns, au numit predicatori, au strîns cotizațiile denumite fondul "Buna speranță" și au întocmit rapoarte de activitate pe care le-au predat ierarhic comitetului de conducere pe țară.Această ierarhizare a coordonării și conducerii activității a fost respectată, în general, pînă în anul 1949. In această perioadă, paralel cu activitatea religioasă, "Martorii lui Iehova" au desfășurat și o intensă propagandă dușmănoasă împotriva regimului nostru, concretizată prin refuzul iehoviștilor de a participa la viața social-culturală și politică a țării, prin defăimarea politicii partidului și statului și instigarea credincioșilor de a nu respecta legile.

./.

In Transilvania, "Martorii lui Iehova" au fost răspîndiți mai ales în județele Cluj, Mureș, Maramureș, Bihor, Satu Mare, Sălaj și Bistrița-Năsăud unde și în prezent se află în număr mare și mai puțin în celelalte județe.

In București numărul iehoviștilor este mai mic fiind grupați mai ales în cartierul Berceni și în sectoarele V și VI.

II.

TEZELE IDEOLOGICE FUNDAMENTALE ALE DOCTRINEI IEHOVISTE

Doctrina iehovistă susține că omenirea ar fi împărțită în două tabere: iehoviștii, adepți ai lui Dumnezeu, oameni nemuritori și adepți ai lui "satana", oameni muritori. Credința lor afirmă că, în locul statelor existente, considerate ale "diavolului" va lua ființă un stat teocratic al adepților sectei în frunte cu Iehova. Organizația manifestă ostilitate față de democrație, de ideile și organizațiile progresiste, față de cultură și știință.

Doctrina iehovistă a fost elaborată de Russel și înscrisă în publicațiile sale. Urmașii acestuia au scos extrase din scrierile sale, broșuri cu expuneri populare și materiale corespunzătoare condițiilor de dezvoltare.

Dogmele iehoviste sînt expuse sub diferite titluri derutante, cu multe subtilități, încît nu par a fi ale aceleiași secte. Scrisul lor este ascuns. Aceleași cărți, cu aceleași subiecte, sînt publicate sub titluri diferite și redacții cu adrese diferite.

Educarea credincioșilor în spirit iehovist se face prin numeroasele materiale, care au pătruns în țara noastră, cum ar fi: "Turnul de veghere", "Vestea Mileniului", "Vîrsta de aur", "Catedra Poporului", "Studenții biblici", "Realitatea", etc.

./.

Conținutul anticomunist al acestor materiale a ieșit în evidență încă de la apariția asociației în țara noastră.

Clasele exploatatoare au înțeles rolul iehoviștilor și i-au folosit de la bun început în acțiunile lor antidemocratice, considerînd că, împreună cu celelalte organizații religioase și cu ajutorul aparatului de stat, vor stăvili avîntul revoluționar al maselor. Elementele conducătoare iehoviste au acordat din plin sprijin regimului burghezo-moșieresc, mai ales din momentul cînd clasa muncitoare condusă de P.C.R. s-a afirmat ca o forță capabilă să răstoarne orînduirea burghezo-moșierească. In perioada crizei economice din anii 1929-1933 care a cuprins și țara noastră, cînd proletariatul și-a intensificat ofensiva împotriva exploatării, pentru drepturi politice și economice, conducătorii iehoviști au condamnat acțiunile clasei muncitoare calificîndu-le "crime": "Condamnăm cu convingere comunismul, cu toate ideile lui criminale și imorale și considerăm bolșevismul comunist de azi, ca cel mai înverșunat dușman al lui Dumnezeu" 1) - arăta conducerea pe țară a iehoviștilor într-un memoriu înaintat Ministerului de Interne în anul 1933.

Ridicarea la luptă a muncitorilor pentru a-și cere dreptul la o viață mai omenească era considerată ca fiind împotriva lui Dumnezeu. Dealtfel, este cunoscut că, în numele lui Dumnezeu, burghezo-moșierimea a asuprit, exploatat, terorizat și condamnat masele la o viață de mizerie.

<u>După cel de al doilea război mondial, cînd o serie de țări s-au desprins din lanțul imperialist și au ales calea de dezvoltare socialistă</u>, răsturnînd de la conducere clasele exploatatoare, în literatura iehovistă și-au făcut loc tot mai multe idei, prin care se calomniază comunismul și țările socialiste.

---

1). Arh.C.S.S., Dosar fond anchetă nr.17.123, vol.1, f.221.

Ei acuză pe comuniști că ar fi împotriva credinței, că pun piedici credincioșilor în activitatea lor 1).

Măsurile luate împotriva activității contrarevoluționare dusă de iehoviști sînt considerate de aceștia ca fiind împotriva religiei. Astfel într-o broșură de propagandă iehovistă se arată: "Astăzi martorii lui Iehova sînt prigoniți de toate statele comuniste, care interzic propovăduirea evangheliei. Frații noștri sînt condamnați pe baza acuzațiilor" 2).

Caracterul reacționar și anticomunist al activității iehoviștilor iese în evidență în majoritatea materialelor de propagandă ale acestora.

Ideologii iehoviști nu au ezitat ca, în publicațiile lor, să introducă fraze mincinoase, tendențioase, cu intenția vădită de a instiga pe credincioșii lor direct la luptă împotriva comuniștilor: "Oare trebuie noi (iehoviștii - n.a.) să ne temem de dictatorii comuniști sau de politicienii de rang înalt? Nu! Niciodată - sună răspunsul nostru..." 3).

<u>Doctrina iehovistă cu privire la apropiatul sfîrșit al lumii s-a dovedit a fi într-o perfectă și fățișă identitate de păreri cu susținătorii politicii agresive imperialiste</u>. Iehoviștii consideră "bătălia armaghedonului" ca un al treilea război mondial, în care va fi distrusă toată omenirea, în afară de iehoviști, care vor rămîne să stăpînească 4). Adeziunea lor directă, totală, la sprijinirea orînduirii capitaliste rezultă însă în mod clar și oricine își poate da seama că urăsc de moarte comunismul care își propune drept țel scoaterea maselor din ignoranță, de sub influența nefastă a religiei.

---

1). Vezi broșura "Lupta pentru libertate de propovăduire care cuprinde lumea întreagă", p.12.
2). I b i d e m, p.12.
3). I b i d e m, p.23.
4). Credința lor cu privire la sfîrșitul lumii o denumesc "Bătălia Armaghedonului". Iehoviștii dau diferite interpretări fiind contraversate, pentru că însăși învățătura iehovistă este confuză, poate da naștere multor interpretări. Arhiva C.S.S., fond corespondență, dosar nr.3197, vol.37, f.99.

Conţinutul anticomunist al acestor materiale a ieşit în evidenţă încă de la apariţia asociaţiei în ţara noastră.

Clasele exploatatoare au înţeles rolul iehoviştilor şi i-au folosit de la bun început în acţiunile lor antidemocratice, considerînd că, împreună cu celelalte organizaţii religioase şi cu ajutorul aparatului de stat, vor stăvili avîntul revoluţionar al maselor. Elementele conducătoare iehoviste au acordat din plin sprijin regimului burghezo-moşieresc, mai ales din momentul cînd clasa muncitoare condusă de P.C.R. s-a afirmat ca o forţă capabilă să răstoarne orînduirea burghezo-moşierească. In perioada crizei economice din anii 1929-1933 care a cuprins şi ţara noastră, cînd proletariatul şi-a intensificat ofensiva împotriva exploatării, pentru drepturi politice şi economice, conducătorii iehovişti au condamnat acţiunile clasei muncitoare calificîndu-le "crime": "Condamnăm cu convingere comunismul, cu toate ideile lui criminale şi imorale şi considerăm bolşevismul comunist de azi, ca cel mai înverşunat duşman al lui Dumnezeu" 1) - arăta conducerea pe ţară a iehoviştilor într-un memoriu înaintat Ministerului de Interne în anul 1933.

Ridicarea la luptă a muncitorilor pentru a-şi cere dreptul la o viaţă mai omenească era considerată ca fiind împotriva lui Dumnezeu. Dealtfel, este cunoscut că, în numele lui Dumnezeu, burghezo-moşierimea a asuprit, exploatat, terorizat şi condamnat masele la o viaţă de mizerie.

<u>După cel de al doilea război mondial, cînd o serie de ţări s-au desprins din lanţul imperialist şi au ales calea de dezvoltare socialistă</u>, răsturnînd de la conducere clasele exploatatoare, în literatura iehovistă şi-au făcut loc tot mai multe idei, prin care se calomniază comunismul şi ţările socialiste.

---

1). Arh.C.S.S., Dosar fond anchetă nr.17.123, vol.1, f.221.

şi acuză pe comunişti că ar fi împotriva credinţei, că pun piedici credincioşilor în activitatea lor 1).

Măsurile luate împotriva activităţii contrarevoluţionare dusă de iehovişti sînt considerate de aceştia ca fiind împotriva religiei. Astfel într-o broşură de propagandă iehovistă se arată: "Astăzi martorii lui Iehova sînt prigoniţi de toate statele comuniste, care interzic propovăduirea evangheliei. Fraţii noştri sînt condamnaţi pe baza acuzaţiilor" 2).

Caracterul reacţionar şi anticomunist al activităţii iehoviştilor iese în evidenţă în majoritatea materialelor de propagandă ale acestora.

Ideologii iehovişti nu au ezitat ca, în publicaţiile lor, să introducă fraze mincinoase, tendenţioase, cu intenţia vădită de a instiga pe credincioşii lor direct la luptă împotriva comuniştilor: "Oare trebuie noi (iehoviştii - n.s.) să ne temem de dictatorii comunişti sau de politicienii de rang înalt? Nu! Niciodată - sună răspunsul nostru..." 3).

<u>Doctrina iehovistă cu privire la apropiatul sfîrşit al lumii s-a dovedit a fi într-o perfectă şi fătişă identitate de păreri cu susţinătorii politicii agresive imperialiste</u>. Iehoviştii consideră "bătălia armaghedonului" ca un al treilea război mondial, în care va fi distrusă toată omenirea, în afară de iehovişti, care vor rămîne să stăpînească 4); Adeziunea lor directă, totală, la sprijinirea orînduirii capitaliste rezultă însă în mod clar şi oricine îşi poate da seama că urăsc de moarte comunismul care îşi propune drept ţel scoaterea maselor din ignoranţă, de sub influenţa nefastă a religiei.

---

1). Vezi broşura "Lupta pentru libertate de propovăduire care cuprinde lumea întreagă", p.12.
2). I b i d e m, p.12.
3). I b i d e m, p.23.
4). Credinţa lor cu privire la sfîrşitul lumii o denumesc "Bătălia Armaghedonului". Iehoviştii dau diferite interpretări fiind contraversate, pentru că însăşi învăţătura iehovistă este confuză, poate da naştere multor interpretări. Arhiva C.S.S., fond corespondenţă, dosar nr.3197, vol.37, f.99.

Iată, deschis, confesiunea lor de credinţă: "vor fi distruşi toţi comuniştii şi va triumfa lagărul capitalist". "In lupta care se duce între lagărul socialist şi cel capitalist, lagărul capitalist va învinge" 1) - susţin teoreticienii iehovişti.

Prorocirile lor cu privire la apropiatul sfîrşit al lumii, nu mai apar ca simple teorii ridicole, ci ca încercări disperate de diversiune care slujesc politica agresivă a burgheziei monopoliste îndreptată împotriva ţărilor socialiste. In broşura intitulată "Judecă Iehova", la capitolul "Preşedintele serveşte pe Formoza", se menţionează: "In timp ce guvernul din Formoza continuă lupta pe viaţă şi pe moarte împotriva comuniştilor chinezi, martorii lui Iehova pot mîngîia populaţia acestei ţări cu conştiinţa că împărăţia lui Dumnezeu va mătura în curînd comunismul".

Propaganda iehovistă în favoarea războiului atomic are scopul de a convinge pe credincioşi că S.U.A. trebuie prin orice mijloace să obţină dominaţia asupra întregii lumi. In broşura iehovistă "Alegeţi" se glorifică rolul, chipurile conducător al S.U.A. în lume şi se cere să se lichideze orice piedică în calea exercitării acestui rol conducător, să se lichideze suveranitatea naţională a tuturor statelor. Unii iehovişti au şi fixat cînd să înceapă războiul. Astfel, Voican Ion (iehovist) predica că: "pînă la armaghedon mai sînt 10 ani, dar el va veni odată cu cel de al 3-lea război mondial care este gata să izbucnească. Englezii şi americanii au o bombă care "adoarme" pe toţi oamenii din ţările socialiste, pe care apoi îi cotropesc cu uşurinţă" 2).

Iehoviştii consideră că războiul viitor va avea şi un puternic conţinut teocratic, deoarece în final "lupta se va duce între socialism şi teocraţie", socialismul ca idee şi

---

1). Vezi broşura iehovistă, Mesajul lui Iehova împotriva lui Gog din Magog.
2). Arhiva C.S.S., fond operativ, dosar nr.90975, vol.1, f.19.

practică fiind socotit produsul lui "satan" 1).

In activitatea lor de propagare a războiului, elementele iehoviste, mai ales cele cu funcţii, asigură credincioşii că un al treilea război mondial nu poate fi evitat. El va avea loc, deoarece "este dictat" de către Iehova. In acest fel ei, pe lîngă faptul că au devenit susţinători ai politicii agresive a imperialismului, sădesc panică în rîndul credincioşilor, îi demoralizează, îi demobilizează şi îi sustrag de la viaţa normală pe care o duce poporul nostru.

Problema principală pentru omenire este în momentul de faţă problema războiului şi a păcii. Capitalismul a fost însoţit permanent de războaie. In epoca capitalismului monopolist, puterile imperialiste au deslănţuit două războaie mondiale şi în prezent caută să arunce omenirea în catastrofa unui război termonuclear. Din exemplele date, a reieşit în mod evident că, isteria războinică a cercurilor imperialiste este susţinută şi de "Martorii lui Iehova", dîndu-i-se o justificare "biblică".

Vestitorii "Impărăţiei lui Iehova", în activitatea lor de sprijinire a politicii agresive a imperialiştilor, se împotrivesc luptei pentru pace. Iehoviştii au refuzat să semneze apelul pentru pace şi au acordat o importanţă de prim ordin propagandei în vederea unui război de exterminare.

In activitatea lor pe această linie, predicatorii iehovişti au îndemnat credincioşii să nu semneze apelul pentru pace, arătîndu-le că "degeaba aleargă omenirea să caute pace, pentru că nu o va găsi" 2). "Prevestind" sfîrşitul lumii, ei ademenesc elementele înapoiate, cerîndu-le să se alăture "turmei lui Iehova" pentru a supravieţui Armaghedonului.

---

1). I b i d e m, f.30.
2). Murăraşcu Teodor (conducător iehovist - n.n.) arăta în scrisoarea pe care am trimis-o eu în primăvara anului 1955 prin 1955: "Imi amintesc că în scrisoarea ... Sabău Ion în primăvara anului 1955 prin servilor Mihai şi ... le-am arătat în scrisoare că degeaba aleargă Bercea Vasile, le-am arătat ... a strînge semnături pentru pace milioane de oameni pentru ... căci nu o va găsi". (Arhiva C.S.S. dosar degeaba caută pace...

Credința lor cu privire la apropiatul sfîrșit al lumii îndepărtează pe credincioși de la tumultul constructiv ce se manifestă pretutindeni în țara noastră, prin aceea că li se pretinde să nu facă altceva decît să-și îndeplinească serviciul divin, să se pregătească pentru a "intra în grațiile lui Iehova".

Cu scopul de a împiedica consolidarea noilor state socialiste, imperialiștii au chemat pe credincioșii lor să împiedice transformările revoluționare. In acest scop, centrul mondial al iehoviștilor dispune de un puternic aparat de propagandă, de o editură și de o stație de radio care transmite în diferite limbi.

Președintele centrului mondial, cît și cei 7 directori ai săi, se află în strînsă legătură cu capitaliștii americani, astfel că dirijarea propagandei iehoviste se desfășoară în conformitate cu interesele lor. Comitetul a luat toate măsurile pentru înviorarea activității contrarevoluționare, în special a activității clandestine din țările socialiste.

Conducătorii centrului mondial al iehoviștilor nu au pierdut din vedere să dea directive pentru ca rapoartele de activitate anuale ce se trimiteau de organizația iehovistă din țara noastră, să cuprindă și informații politice. In acest sens, în anul 195o Magyaroși Martin, arestat de organele de securitate împreună cu un grup de cca.15o elemente conducătoare iehoviste, menționa că a primit o scrisoare de la centrala iehovistă din Brooklyn, prin care îi cerea și informații politice, "Centrala iehovistă din S.U.A. ne-a înaintat o scrisoare circulară - declara el - în care ne cerea articole pentru publicații și în special ne atrăgea atenția că informațiile politice constituie cele mai bune știri și acestea să fie raportate cît mai urgent."[1]

Conform dispozițiilor primite de la stăpînii lor, conducătorii iehoviștilor din țara noastră, au cuprins în rapoarte-

---

1). Arhiva C.S.S.,fond anchetă,dosar nr.17.123,vol.1,f.2.

le anuale din anii 1948-195o și informații mincinoase,tendențioase și eronate, referitoare la arestările făcute în rîndul iehoviștilor, tratamentul la care erau supuși, arestarea celor care se ocupau cu distribuirea ajutoarelor trimise din S.U.A. iehoviștilor, etc. Aceste informații erau cuprinse în cartea anuală redactată de centrul mondial iehovist, apoi răspîndită filialelor din cele 97 țări. Se înțelege, în mod clar, că aceasta se făcea în scopuri propagandistice, iar informațiile erau folosite și de posturile de radio imperialiste, pentru calomnierea țării noastre.

In activitatea lor, iehoviștii din țara noastră au primit în repetate rînduri ajutor de la centrala din S.U.A., sub formă de alimente, îmbrăcăminte și bani. Acest ajutor nu era o binefacere, ci recompensa activității lor antistatale.

Incepînd din anul 195o, legăturile oficiale ale iehoviștilor din țara noastră cu centrala din Brooklyn - S.U.A. și filiala pentru Europa cu sediul în Berna - Elveția s-au limitat. Legătura începe să se facă pe căi neoficiale, folosind diferite canale, precum și persoanele care veneau sau plecau în vizită ca turiști. Aceste procedeuri se folosesc și în prezent, prin intermediul unor turiști, colportînd în țara noastră literatură și mijloace de multiplicare. Scopul este de a menține trează doctrina iehovistă și a atrage în sectă noi credincioși.

III.

PERICULOZITATEA ACTIVITATII DUSMANOASE DESFASURATE DE UNELE ELEMENTE IEHOVISTE IMPOTRIVA STATULUI NOSTRU SOCIALIST

Din cele relatate rezultă cu suficientă convingere că secta "Martorii lui Iehova", îndeplinește un rol [illegible] elemente dușmănoase care au pătruns în [illegible] Pronunțat, oferind unor [illegible] această grupare, prilej de a întreprinde, sub masca desfășură-

./.

rii unei activități religioase, obișnuite, diferite acțiuni împotriva statului nostru socialist.

Ca urmare a înfăptuirii actului revoluționar de la 23 August 1944, guvernul democrat-popular a acordat libertăți democratice și pentru organizațiile religioase. Edificatoare în acest sens este și recunoștința mărturisită de către șefii unor culte din țara noastră"... declar cu cea mai adîncă recunoștință că atît Constituția cît și legile țării noastre ne asigură și nouă credincioșilor... să putem duce o viață bisericească ce se potrivește pe deplin cu convingerea noastră religioasă..." 1)_ spunea, printre altele, Episcopul reformat al Oradiei la întîlnirea cu tovarășul Nicolae Ceaușescu din anul 1968 : "...împreună cu celelalte culte...desfășurăm viața bisericii noastre în condițiile desăvîrșitei libertăți religioase..." 2) - întărea la rîndul său, șeful cultului mozaic, cu același prilej.

Si secta la care ne referim a fost recunoscută ca persoană juridică, sub denumirea de "Asociația Martorii lui Iehova", avînd un sediu central în București. Folosindu-se de aceste largi posibilități acordate, ea a început însă să desfășoare o intensă activitate propagandistică cu caracter mistic.

Astfel pe lîngă împotrivirea față de măsurile luate de partid, în scopul culturalizării maselor, unele elemente iehoviste care acționau în rîndul tinerilor, mai ales îi îndemnau pe aceștia să nu se prezinte la încorporare. Ca urmare, în perioada anilor 1947-1948, au fost semnalate tot mai multe cazuri de tineri care, datorită acestei propagande, refuzau să-și satisfacă serviciul militar. Deși iehoviștii își justificau refuzul lor, prin așa-zisa dorință de "a nu se transforma în instrumente ucigătoare", atunci cînd s-a pus problema luptei pentru pace,

----
1) "Scînteia", din 1 martie 1968.
2) Ibidem.

./.

au refuzat să se încadreze în acest șuvoi la care au subscris toți oamenii de bună credință din țara noastră, din întreaga lume.

In alegerile parlamentare din 1948, elementele din secta "Martorii lui Iehova" au desfășurat o intensă activitate dușmănoasă instigînd sectanții, precum și pe alți cetățeni, să nu-și exprime drepturile prevăzute în Constituția țării.

Tot în această perioadă, conducerea sectei a început să editeze, în mod ascuns revista "Informator", prin care au declanșat o campanie de defăimare la adresa statului nostru. Ca urmare, avîndu-se în vedere această poziție dușmănoasă la adresa poporului, în aprilie 1948 s-a interzis sectei să mai editeze și să difuzeze materiale propagandistice. Conducerea sectei însă, precum și alte elemente, au continuat activitatea ostilă, multiplicînd materialele clandestin.

La cele de mai sus se adaugă și alte dovezi deținute de organele de stat, din care rezultă că secta primea indicații de la centrala iehovistă din Brooklyn, căreia îi trimetea rapoarte ce nu se refereau numai la activitatea sectei, ci și la unele aspecte din viața și activitatea poporului nostru, dar prezentate tendențios.

Datele din asemenea rapoarte erau folosite de cercurile reacționare străine în cadrul propagandei intreprinsă împotriva României. De asemenea ei întrețineau legături strînse și cu centrala iehovistă din Berna, de la care primeau materiale propagandistice și mijloace financiare.

Ca urmare a tuturor acțiunilor dușmănoase la [illegible] august 1949 "Asociația Martorii lui Iehova" a fost dizolvată, iar activitatea ei interzisă prin lege.

Din materialele deținute de organele Consiliului Securității Statului rezultă că elementele dușmănoase din rîndul sec-

./.

tei "Martorii lui Iehova", și-au continuat activitatea mistică împletită cu cea ostilă măsurilor luate de către partid și guvern și după punerea în afara legii.

<u>Un aspect deosebit de important al activității ilegale il constituie reorganizarea grupării sectante</u> în scopul menținerii concepțiilor mistico-reacționare în rîndul credincioșilor pentru ca, pe această bază, să poată fi folosiți în diverse acțiuni dușmănoase îndreptate împotriva statului nostru socialist.

Reorganizarea sectei interzisă de lege s-a făcut de regulă pe baza vechilor scheme organizatorice, punîndu-se un mare accent pe menținerea unei stricte conspirativități. Așa de exemplu, s-a constatat că membrii unei grupe iehoviste nu-i cunosc pe cei ai altr grupe, și nici pe conducătorii de circuite, legăturile realizîndu-se prin servul de grupă. De asemenea, conducătorii sectanți au recurs la numirea unor locțiitori ai lor, pentru ca în eventualitatea arestării, aceștia să preia conducerea grupării respective.

In aprilie-mai 1951 sectanții Dobrican și Calotă, aflîndu-se în clandestinătate au trecut la reorganizarea sectei. Ei au constituit grupe restrînse și au folosit metode de legătură bazate pe utilizarea numelor conspirative și a poreclelor. Forma de organizare a rămas aceeași (teritoriu, regiune, grupă) legătura între conducătorii de grupe stabilindu-se prin curieri. Pentru continuarea studierii bibliei au fost copiate și multiplicate de mînă unele articole din numerele vechi ale revistei "Turnul de Veghere", sau au fost utilizate cărți și broșuri distribuite în anii 1946-1948. Aceasta a stimulat activitatea iehovistă înregistrîndu-se o creștere a numărului de sectanți.

După reținerea și condamnarea elementelor ce au desfășurat activitate contrară legilor țării, conducerea sectei a fost preluată de Mandric Teodor și Pricop Dumitru, care au ela-

borat o nouă formă de organizare și noi metode de activitate dușmănoasă.

Acest grup a fost descoperit în anul 1956, iar șefii sectanți au dispărut de la domiciliile lor, și-au procurat acte false, devenind fugari. Ei au împărțit teritoriul țării în patru sectoare, iar pentru conspirarea acțiunilor dușmănoase au impus noi reguli de predare și primire a materialelor și a instrucțiunilor iehoviste, în sensul că acestea să se facă numai între două persoane și ca urmare în cazul arestării să nu fie și o a treia să servească ca martor în proces. In acțiunile lor de reorganizare, pentru a se feri de rigorile legii, grupările iehoviste aplică și alte reguli astfel: comunicările și instrucțiunile sînt transmise cifrat; întîlnirile au loc sub diferite pretexte verosimile (deplasări la tîrguri, căutare de lucru, diferite reparații manuale, etc.), folosesc consemne și parole, limbaj convențional, improvizează mijloace proprii de tipărire pentru multiplicarea de materiale iehoviste, ascund materialul de propagandă în locuri greu accesibile (în stupi de albine, butuci de lemn găuriți, borcane de sticlă îngropate în pămînt, etc.). Conducătorii iehoviști au dat indicații ca întîlnirile
să se țină în locuri periferice, la persoane care nu sînt în
atenția organelor de stat, la care să nu participe mai mult de
4-5 persoane și să se facă în mod legendat x) de exemplu vizi-
te prietenești. Au dat indicații ca la locul de muncă și față
de vecini, credincioșii să aibe comportări corecte, pentru a cîș-
tiga încrederea celor cu care vin în contact.

Este semnificativ și faptul că în unele cazuri elemen-
tele iehoviste, pentru a nu fi descoperite, au folosit și folo-
sesc metoda desfășurării activității sub masca altor secte cu
drept legal de activitate. In legătură cu acest aspect, s-au se-
sizat și unii preoți ai cultului ortodox.

x) acoperit.

tei "Martorii lui Iehova", și-au continuat activitatea mistică împletită cu cea ostilă măsurilor luate de către partid și guvern și după punerea în afara legii.

<u>Un aspect deosebit de important al activității ilegale îl constituie reorganizarea grupării sectante</u> în scopul menținerii concepțiilor mistico-reacționare în rîndul credincioșilor pentru ca, pe această bază, să poată fi folosiți în diverse acțiuni dușmănoase îndreptate împotriva statului nostru socialist.

Reorganizarea sectei interzisă de lege s-a făcut de regulă pe baza vechilor scheme organizatorice, punîndu-se un mare accent pe menținerea unei stricte conspirativități. Așa de exemplu, s-a constatat că membrii unei grupe iehoviste nu-i cunosc pe cei ai altor grupe, și nici pe conducătorii de circuite, legăturile realizîndu-se prin servul de grupă. De asemenea, conducătorii sectanți au recurs la numirea unor locțiitori ai lor, pentru ca în eventualitatea arestării, aceștia să preia conducerea grupării respective.

In aprilie-mai 1951 sectanții Dobrican și Calotă, aflîndu-se în clandestinătate au trecut la reorganizarea sectei. Și au constituit grupe restrînse și au folosit metode de legătură bazate pe utilizarea numelor conspirative și a poreclelor. Forma de organizare a rămas aceeași (teritoriu, regiune, grupă) legătura între conducătorii de grupă stabilindu-se prin curieri. Pentru continuarea studierii bibliei au fost copiate și multiplicate de mînă unele articole din numerele vechi ale revistei "Turnul de Veghere", sau au fost utilizate cărți și broșuri distribuite în anii 1946-1948. Aceasta a stimulat activitatea iehovistă înregistrîndu-se o creștere a numărului de sectanți.

După reținerea și condamnarea elementelor care au desfășurat activitate contrară legilor țării, conducerea sectei a fost preluată de Mandric Teodor și Pricop Dumitru, care au ela-

./.

borat o nouă formă de organizare și noi metode de activitate dușmănoasă.

Acest grup a fost descoperit în anul 1956, iar șefii sectanți au dispărut de la domiciliile lor, și-au procurat acte false, devenind fugari. Și au împărțit teritoriul țării în patru sectoare, iar pentru conspirarea acțiunilor dușmănoase au impus noi reguli de predare și primire a materialelor și a instrucțiunilor iehoviste, în sensul că aceasta să se facă numai între două persoane și ca urmare în cazul arestării să nu fie și o a treia să servească ca martor în proces. In acțiunile lor de reorganizare, pentru a se feri de rigorile legii, grupările iehoviste aplică și alte reguli astfel: comunicările și instrucțiunile sînt transmise cifrat; întîlnirile au loc sub diferite pretexte verosimile (deplasări la tîrguri, căutare de lucru, diferite reparații manuale, etc.), folosesc consemne și parole, limbaj convențional, improvizează mijloace proprii de tipărire pentru multiplicarea de materiale iehoviste, ascund materialul de propagandă în locuri greu accesibile (în stupi de albine, butuci de lemn găuriți, borcane de sticlă îngropate în pămînt, etc.). Conducătorii iehoviști au dat indicații ca întîlnirile să se țină în locuri periferice, la persoane care nu sînt în atenția organelor de stat, la care să nu participe mai mult de 4-5 persoane și să se facă în mod legendat x) de exemplu vizite prietenești. Au dat indicații ca la locul de muncă și față de vecini, credincioșii să aibe comportări corecte, pentru a cîștiga încrederea celor cu care vin în contact.

Este semnificativ și faptul că în unele cazuri elementele iehoviste, pentru a nu fi descoperite, au folosit și folosesc metoda desfășurării activității sub masca altor secte cu drept legal de activitate. In legătură cu acest aspect, s-au sesizat și unii preoți ai cultului ortodox.

---

x) acoperit.

./.

Este cunoscut faptul că legionarii au folosit religia pentru realizarea scopurilor lor politice, de ațîțare a naționalismului și șovinismului în rîndul păturilor înapoiate ale populației.

După îngustarea posibilităților de acționare, ei au căutat să-și mascheze activitatea dușmănoasă prin intermediul religiei, pătrunzînd și în asociația "Martorii lui Iehova". Ei au preluat unele funcții în cadrul sectei. Din materialele existente rezultă că, în mai multe locuri, legionarii, precum și unele elemente din fostele partide istorice, și-au desfășurat activitatea lor contrarevoluționară alături de iehoviști.

Predicatorii asociației "Martorii lui Iehova", care sînt promotorii principali ai acțiunii de lărgire a organizației, cu toate măsurile ce s-au luat împotriva lor, nu au renunțat la activitate nici după decretul de grațiere din anul 1964, cînd au fost puși în libertate.

In fosta regiune Brașov a fost demascat public în 1965, la locul său de muncă, iehovistul Cucu Valer de la Uzinele Steagul Roșu. In același an, la Gherla și Zalău, au fost depistate mai multe grupări iehoviste, prinse în flagrant delict în timpul adunărilor clandestine. Elementele conducătoare au fost avertizate, confiscîndu-se și materialele de propagandă.

Un puternic nucleu iehovist, care era reorganizat după vechea schemă a sectei, în grupe și circuite, a fost descoperit în octombrie 1965 în fosta regiune Maramureș. Conducătorii nucleului organizau multiplicarea și difuzarea materialelor iehoviste, strîngeau rapoarte de activitate și cotizații. Pentru mascarea activității foloseau claca, unde se multiplicau materialele și se ascultau predici înregistrate pe bandă de magnetofon. O parte din conducători au fost trimiși în justiție, iar circa loo au fost avertizați.

Caracteristică este și acțiunea intreprinsă de Coman

Dobre fost profesor, scos din învățămînt din 1966, care, pentru a atrage noi aderenți a multiplicat, cu ajutorul soției sale, în zeci de exemplare, materialul de propagandă ce-l poseda, procurînd în acest scop și două mașini de scris. El a reușit să dețină controlul asupra iehoviștilor din județele Bistrița și Cluj, avînd adepți și în alte județe. A organizat și condus adunări cu un număr mare de membrii, iar în septembrie 1968 a convocat la Dej o adunare a conducătorilor iehoviști, cu scopul de a crea o nouă conducere a sectei pe țară și de a pune la punct sistemul de predare a rapoartelor și difuzare a materialului. Urma ca după această adunare să se organizeze altele de amploare la Turda și Bistrița Bîrgăului. Insă acest plan a eșuat, deoarece în decembrie 1968 a fost prins în flagrant delict și arestat. Cu această ocazie au fost luate măsuri operative și asupra legăturilor sale din mai multe județe, fiind arestate un număr mare de conducători iehoviști fanatici, cunoscuți ca principali instigatori la acțiuni antistatale.

Trebuie arătat, de asemenea, faptul că un rol important în activitatea desfășurată pentru reorganizarea sectei l-au avut elementele dușmănoase, care au pătruns în cadrul ei. Astfel, într-o grupare iehovistă din fosta regiune Mureș, care cuprindea mai multe circuite și peste 60 de grupe, majoritatea servilor de grupe și circuite erau membrii ai fostelor partide și organizații naționaliste.

Elemente iehoviste din nucleu, constituit pe raza fostei regiuni Cluj, pentru o mai adîncă conspirație, foloseau nume conspirative ca de exemplu: "Pavel", "Iacob", "Pruncul", etc. Dealtfel, în acest nucleu se găseau și mulți fugari, care foloseau buletine de identitate false.

De menționat că fugarii au primit însărcinări să activeze în locuri depărtate de domiciliile lor, pentru a nu putea fi identificați cu ușurință.

Un rol important în cadrul sectei l-au avut "pionie-rii" [1] iehoviști. Aceștia au primit însărcinări să elaboreze forme și metode de activitate cît mai adecvate, să asigure pe fiecare sectant cu literatură iehovistă pentru studiu, să strîngă și să centralizeze rapoartele de activitate, să țină evidența sectei la zi, să rezolve neînțelegerile care se ivesc între sectanți și altele.

Elementele dușmănoase iehoviste manifestă o grijă deosebită pentru ca fiecare credincios să devină un misionar capabil să desfășoare activitate de prozelitism. Ei dau prozelitismului un caracter de obligativitate, în sensul ca fiecare membru al asociației să fie înarmat cu dogmele și preceptele iehoviste, pentru a le transmite și celor care urmează să fie convertiți la învățătura lor.

Predicatorii sectei întreprind o verificare minuțioasă a comportării credincioșilor, determinîndu-i să respecte cu strictețe dogmele și preceptele în activitatea de îndoctrinare a celor ce urmează să fie atrași în sfera activității iehoviste. Ei încearcă, și de multe ori reușesc, să supună influenței lor viața de familie a credincioșilor. La aceasta contribuie și organizarea interioară a sectei, mai ales cînd sînt în clandestinitate. Adunările, care se țin la domiciliul iehoviștilor, la care participă în afară de cei invitați și membri de familie ai gazdei, se face cu scopul de atragere în sectă a noi membri. Această metodă generalizată este considerată ca dînd cele mai bune rezultate în activitatea de lărgire a numărului de iehoviști.

Altă sursă de atragere în sectă o constituie elementele înapoiate, care, fiind lipsite de cultură, sînt ușor influențate de propaganda iehovistă. Astfel, pînă în anul 1948, propa-

----
1) "pionieri" -elemente fanatice cu practică îndelungată în sectă și în activitatea dușmănoasă.

ganda iehovistă care a fost dusă fără dificultate, a atras în activitatea iehovistă un număr apreciabil de elemente, în special din domeniul rural. "Trimișii domnului" mergeau prin diverse localități, unde ademeneau pe mulți înapoiați, care, pentru a-și găsi mîngîierea într-o viață viitoare, deveneau victime ale sectei.

Scoaterea în afara legii a sectei în august 1949 și demascarea activității conducătorilor au dus la îngustarea sferei de activitate.

Si în aceste condiții însă activitatea de recrutare a candidaților din rîndul elementelor înapoiate și a familiilor celor care activează în sectă a continuat, deși pe o scară mult mai redusă. De asemenea, au fost atrași membri din alte secte religioase, îndeosebi dintre cele care cunosc dogmele, sau din rîndul elementelor care au fost condamnate, al celor care au pierdut pozițiile politice și economice deținute în timpul regimului burghezo-moșieresc, ca și din rîndul unor elemente care au suferit de pe urma unor necazuri sau nenorociri întîmplătoare (decese, îmbolnăviri, incendii) etc.

Metodele de atragere în sectă sînt foarte subtile. La început se folosesc mijloace de educare, treptată, în spiritul dogmelor și preceptelor iehoviste, prin discuții de la om la om, organizarea diferitelor adunări, întruniri familiare etc. Pentru îndoctrinare se folosesc materiale de propagandă redactate simplu, pe înțelesul tuturor, care sînt înmînate celor vizați. Alteori, materialele sînt aruncate în curțile oamenilor, iar cînd se organizează vizite în familie, servii de grupă sau alți iehoviști deschid discuții pe teme religioase.

Iehoviștii se strecoară în locuri aglomerate, unde de asemenea încep discuții în jurul unor probleme ivite pe moment și după ce au cohstatat că împrejurările permit, întrețin discuții în problemele care-i interesează.

Un rol important în cadrul sectei l-au avut "pionierii" [1] iehoviști. Aceștia au primit însărcinări să elaboreze forme și metode de activitate cît mai adecvate, să asigure pe fiecare sectant cu literatură iehovistă pentru studiu, să strîngă și să centralizeze rapoartele de activitate, să țină evidența sectei la zi, să rezolve neînțelegerile care se ivesc între sectanți și altele.

Elementele dușmănoase iehoviste manifestă o grijă deosebită pentru ca fiecare credincios să devină un misionar capabil să desfășoare activitate de prozelitism. Ei dau prozelitismului un caracter de obligativitate, în sensul ca fiecare membru al asociației să fie înarmat cu dogmele și preceptele iehoviste, pentru a le transmite și celor care urmează să fie convertiți la învățătura lor.

Predicatorii sectei întreprind o verificare minuțioasă a comportării credincioșilor, determinîndu-i să respecte cu strictețe dogmele și preceptele în activitatea de îndoctrinare a celor ce urmează să fie atrași în sfera activității iehoviste. Ei încearcă, și de multe ori reușesc, să supună influenței lor viața de familie a credincioșilor. La aceasta contribuie și organizarea interioară a sectei, mai ales cînd sînt în clandestinitate. Adunările, care se țin la domiciliul iehoviștilor, la care participă în afară de cei invitați și membri de familie ai gazdei, se face cu scopul de atragere în sectă a noi membri. Această metodă generalizată este considerată ca dînd cele mai bune rezultate în activitatea de lărgire a numărului de iehoviști.

Altă sursă de atragere în sectă o constituie elementele înapoiate, care, fiind lipsite de cultură, sînt ușor influențate de propaganda iehovistă. Astfel, pînă în anul 1948, propa-

---
1) "pionieri" -elemente fanatice cu practică îndelungată în sectă și în activitatea dușmănoasă.

./.

ganda iehovistă care a fost dusă fără dificultate, a atras în activitatea iehovistă un număr apreciabil de elemente, în special din domeniul rural. "Trimișii domnului" mergeau prin diverse localități, unde ademeneau pe mulți înapoiați, care, pentru a-și găsi mîngîierea într-o viață viitoare, deveneau victime ale sectei.

Scoaterea în afara legii a sectei în august 1949 și demascarea activității conducătorilor au dus la îngustarea sferei ei de activitate.

Și în aceste condiții însă activitatea de recrutare a candidaților din rîndul elementelor înapoiate și a familiilor celor care activează în sectă a continuat, deși pe o scară mult mai redusă. De asemenea, au fost atrași membri din alte secte religioase, îndeosebi dintre cele care cunosc dogmele, sau din rîndul elementelor care au fost condamnate, al celor care au pierdut pozițiile politice și economice deținute în timpul regimului burghezo-moșieresc, ca și din rîndul unor elemente care au suferit de pe urma unor necazuri sau nenorociri întîmplătoare (decese, îmbolnăviri, incendii) etc.

Metodele de atragere în sectă sînt foarte subtile. La început se folosesc mijloace de educare, treptată, în spiritul dogmelor și preceptelor iehoviste, prin discuții de la om la om, organizarea diferitelor adunări, întruniri familiare etc. Pentru îndoctrinare se folosesc materiale de propagandă redactate simplu, pe înțelesul tuturor, care sînt înmînate celor vizați. Alteori, materialele sînt aruncate în curțile oamenilor, iar cînd se organizează vizite în familie, servii de grupă sau alți iehoviști deschid discuții pe teme religioase.

Iehoviștii se strecoară în locuri aglomerate, unde de asemenea încep discuții în jurul unor probleme ivite pe moment și după ce au constatat că împrejurările permit, întrețin discuții în problemele care-i interesează.

In sînul familiilor lor, în fanatismul lor orb, în închistarea lor bigotă, membri acestei secte imprimă soţiilor şi copiilor, aceeaşi educaţie, obligîndu-i în ultimă instanţă, să devină şi ei membri. Copiii, fiinţe nevinovate, sînt supuşi unei vieţi rigide, de disciplină religioasă, care-i obligă să urmeze aceeaşi viaţă dusă de părinţii lor. Nu sînt lăsaţi să devină pionieri sau U.T.C.-işti, să frecventeze cinematografele şi alte mijloace şi instituţii culturale, iar unii iehovişti fanatici pun piedici copiilor să urmeze şcolile, considerînd că prea multă învăţătură îi abate de la credinţa lor. Predicatorii iehovişti verifică cum membrii sectei imprimă în rîndul familiilor educaţia în spiritul iehovist.

In anul 1959 fiind descoperit un grup de elemente duşmănoase iehoviste, conducătorul grupului Ispas Roman (fost legionar, condamnat la 10 ani muncă silnică pentru participarea la rebeliune-n.a.), arăta că activitatea clandestină a grupării se desfăşura numai la locuinţele membrilor iehovişti. Adunările aveau loc şi la domiciliile celor noi primiţi în sectă, deoarece nu erau în atenţia organelor de stat, precum şi la diferiţi cetăţeni de încredere, care urmau să devină sectanţi. In acest sens el precizează : "In general, activitatea grupării iehoviste din Capitală condusă de mine se desfăşura în mod organizat şi în conformitate cu instrucţiunile date de mine. Astfel, atît la domiciliul meu, cît şi la domiciliul altora din membrii grupei, am organizat şi ţinut un foarte mare număr de întruniri secrete, în cadrul cărora am studiat scriptura şi diferite materiale iehoviste date de mine. Apoi pe baza celor studiate am purtat discuţii, în scopul de a ne însuşi cu toţii la fel cele studiate şi de asemenea tot la fel să le răspîndim în rîndul celor pretabili de a deveni iehovişti..." 1)

----

1) Arhiva CSS., fond anchetă dosar nr.115863, vol.1, f.31

./.

In activitatea de atragere în sectă, predicatorii dau instrucţiuni ca fiecare iehovist să studieze individual sau în familie biblia şi alte materiale şi să convertească la iehovism noi elemente 1).

Pentru a atrage noi adepţi în activitatea iehovistă, predicatorii folosesc şi metoda ajutorării în bani, alimente sau îmbrăcăminte. Acest ajutor se dă familiilor unor sectanţi sau rudelor acestora, care urmează să fie atrase în asociaţie. In acest sens, predicatorii iau din fondul " buna speranţă" (cotizaţiile) şi ajută pe cei nevoiaşi. Această metodă are dublu scop: atragerea de noi aderenţi, care, mărind numărul grupării, măresc şi fondul "buna speranţă". Conducătorii iehovişti au interesul ca acest fond să fie cît mai substanţial, deoarece, aşa cum se va vedea, o mare parte din sumele strînse sînt folosite de ei în scopuri personale.

Cotizaţia se strînge de şeful grupării (servul de grupă), care apoi o predă ierarhic, pînă la conducerea pe ţară. Cotizaţia sau fondul "buna speranţă" este folosită pentru redactarea sau procurarea de materiale de propagandă, deplasări în diferite localităţi şi pentru ajutorarea celor cu o situaţie materială mai grea sau sînt în închisori.

Cu toate că predicatorii iehovişti îndeamnă credincioşii să fie cinstiţi, mulţi dintre conducătorii sectei s-au dedat la acte necinstite, folosind, în scopuri personale, o mare parte din cotizaţiile strînse. Semnificativ în acest sens este declaraţia lui Magyaroşi Martin, care arată : "O parte din fondurile "buna speranţă" erau împărţite la predicatorii grupelor

----

1) "Am dat instrucţiuni ca fiecare iehovist să studieze în mod individual sau în familie scriptura şi revistele iehoviste, date de mine în acest scop. Să răspîndească dogmele şi preceptele iehoviste şi să atragă noi membrii în grupări. Noii convertiţi, după un timp de pregătire, îmi erau prezentaţi mie, îi lămuream asupra problemelor neînţelese şi apoi în raport de voinţa lor îi şi botezam..." (Declaraţia lui Ispas Roman, dosar nr.115863, vol.1, f.31).

din Capitală, iar ce mai rămîneau îi foloseam eu în scopuri personale".

In numeroase cazuri nunţile sau botezurile au fost transformate în adunări, unde s-au pus în discuţie dogmele iehoviste, pentru a atrage noi prozeliţi. Ispas Roman mărturiseşte cum s-a procedat la nunta unui iehovist: " în conformitate cu obiceiul iehovist, s-a citit întîi biblia, apoi am interpretat cele citite, pentru ca să aduc la cunoştinţă învăţătura noastră (iehovistă-n.a.)... , am făcut acest lucru ca să ştie toată lumea, inclusiv o femeie care venise din U.R.S.S. la iehovistul care se cununa, pentru ca să devină şi ea iehovistă. Eu am discutat cu ea pentru a o converti la iehovism, dar a mai rămas să studieze biblia şi apoi să hotărască..." 1).

Pentru lărgirea organizaţiei, predicatorii iehovişti caută adepţi în special în rîndul rural. Această acţiune o duc prin grupele iehoviste sau prin misionari. Folosindu-se de unele greutăţi ce s-au ivit în perioada de trecere de la economia capitalistă, la economia socialistă, unii predicatori iehovişti, combinînd propaganda sectantă cu cea duşmănoasă, de calomniere a orînduirii democrat-populare din ţara noastră, au ademenit-o serie de elemente din rîndul ţărănimii, pe care le-a atras în sectă, după care au început să ducă activitate contra statului nostru. Astfel, în anul 1952 - Pop Augustin (conducător iehovist-n.a.) din comuna Panticeu judeţul Cluj, chiabur, sub pretextul ajutorării unor ţărani, a convertit la iehovism, un mare număr de elemente din comună, atrăgîndu-i apoi la activitatea contrarevoluţionară.

Considerînd că indivizii care fac parte din alte secte pot fi atraşi mai uşor, predicatorii acestei asociaţii au dat instrucţiuni credincioşilor în acest sens. In legătură cu acest

----
1) Ibidem, dosar nr.115863, vol.1, f. 30-31.

./.

aspect, iehovistul Ispas Roman precizează : "In vederea lărgirii acestei grupări(gruparea iehovistă condusă de el-n.a.), încă de la început am dat instrucţiuni să se recruteze elemente. Recrutarea acestora urma să se facă în special din rîndul altor secte: baptişti, tudorişti, adventişti, care, cunoscînd scriptura, consideram că ar fi mai uşor de convertit la iehovism..."1).

O altă formă principală a activităţii desfăşurate de elementele duşmănoase din rîndurile sectei "Martorii lui Iehova", o constituie propaganda şi agitaţia împotriva statului nostru socialist.

Trebuie subliniat că această activitate duşmănoasă este strîns îmbinată cu propaganda religioasă pe care o folosesc drept paravan. Prin aceasta elementele care acţionează sub masca sectei, urmăresc să sustragă pe membrii grupării de la respectarea legilor, de la viaţa culturală, politică şi productivă a ţării, să-i împiedice să ia cunoştinţă de descoperirile ştiinţifice şi să aprecieze just înfăptuirile revoluţionare ale poporului nostru.

Propaganda şi agitaţia desfăşurate de unele elemente iehoviste îmbracă mai multe aspecte, dintre care cele mai caracteristice sînt : îndoctrinarea în spirit mistic a credincioşilor, instigarea acestora la nerespectarea măsurilor luate de partid şi guvern, influenţarea membrilor sectei, să nu se încadreze şi să nu activeze în organizaţiile de masă.

In desfăşurarea acestei acţiuni, elementele duşmănoase folosesc diferite procedee, cum ar fi de pildă, studierea individuală sau în cadrul unor grupe restrînse a publicaţiilor sectante, prin adunări, difuzarea de materiale, prin înfiinţarea unor şcoli unde se predau cursuri mistice, la care participă membrii familiilor de iehovişti, precum şi alţi tineri 2).

----
1) Ibidem, dosar nr.115863, vol.1, f.1o.
2) La locuinţa lui Hursoni D. era instalată o şcoală iehovistă. Declaraţia lui Bercea Vasile- conducător iehovist. Arh.CSS., fond anchetă dosar nr.23073, vol.2, f.316.

Odată cu acțiunea de catehizare și prozelitism, predicatorii iehoviști îndeamnă credincioșii să adopte o atitudine refractară față de măsurile cultural-educative intreprinse de partid și stat. Ei sînt obligați, în ultima instanță, să ignoreze mijloacele de civilizație și cultură, să nu folosească căminul cultural, radioul, televiziunea, etc. Sînt împiedecați să cunoască adevărul științific, sînt sfătuiți să nu citească ziarele, cărțile literare, să desconsidere tradiția culturală a poporului nostru.

Ideologia iehovistă frînează dezvoltarea spirituală a tineretului, cerîndu-i să se înveșmînteze în dogmele religioase. In materialele de îndoctrinare iehovistă se arată că în școli ar exista criminalitate, iar părinții trebuie să educe copii în spirit iehovist.[1] Ei pretind credincioșilor tineri să fie fideli dogmelor iehoviste, făcînd din acestea singura lor învățătură.

Semnificativă este și activitatea desfășurată de către servul de regiune Sicol Roman. Acesta a reușit să creeze o grupare compusă din 61 elemente, dintre care majoritatea aveau sub 30 ani. Cu ocazia ședințelor pe care le-au ținut cu membrii grupării, el le-a trasat sarcina de a căuta să-și scoată copiii de sub influența învățăturii primite în școală. Datorită acestui fapt un iehovist a ajuns pînă acolo, încît a interzis copiilor săi să mai meargă la școală.

In anul 1956 predicatorul Ranca Petru, în acțiunea ce o ducea pentru îndoctrinarea credincioșilor, îndemna pe aceștia să nu lase copiii să urmeze învățămîntul de stat. In caietul personal își extrăgea pasaje din broșurile iehoviste, apoi le prelucra cu iehoviștii din gruparea ce o conducea. Intrebat cu privire

---

1) Ei spun că în școlile laice există criminalitate și imoralitate. Părinții ar trebui să educe copiii în spiritul teocratic pentru " a rezista împotriva săgeților de foc" ale satanei. Prin educația teocratică s-ar evita și anihila influența negativă a școlii asupra copiilor. Vezi broșura iehovistă <u>Tinerii în societatea lumii noi</u>, p.11-12.

./.

la un text din broșura "Școala teocratică" el preconizează: "Acest text învață martorii lui Iehova să nu vizioneze filme, teatre, să nu asculte radioul, ci tot timpul trebuie rezervat pentru studierea materialelor iehoviste 1).

In unele localități au fost organizate școli unde erau atrași copiii din clasele elementare și educați în spiritul iehovist. Astfel, la Satu Mare au fost înființate trei grupări iehoviste denumite "Școala teocratică", în cadrul cărora, copiii iehoviștilor din clasele elementare erau catehizați de iehoviști mai vechi. Asemenea organizații au fost constituite și în alte localități.

<u>O înverșunată luptă desfășoară iehoviștii împotriva științei și tehnicii, socotind cuceririle tehnice ca fiind "creații ale satanei".</u>

Cu prilejul lansării de către Uniunea Sovietică a primului satelit artificial al pămîntului, un sectant iehovist spunea: "Aceste realizări ale tehnicii reprezintă încercarea lui "satana" de a ridica pe om la treapta dumnezeiască, dar acest lucru nu va reuși" 2).

Este evident că astfel de interpretări au drept scop de a face pe credincioși să stea pasivi și izolați față de tot ce este progresist.

In condițiile cînd în țara noastră socialismul a învins deplin și definitiv, atît la orașe cît și la sate, cînd poporul nostru merge impetuos pe drumul desăvîrșirii construcției socialismului, îndemnurile predicatorilor iehoviști cu privire la neparticiparea credincioșilor la viața culturală, nu au alt scop decît să-i abată pe aceștia de la măsurile luate de statul nostru, să-i izoleze de efortul general constructiv al po-

---

1) Arhiva CSS., fond anchetă dosar nr.23o73, vol.2, f.48o
2) Ibidem, fond corespondență, dosar nr. 197, vol.37, f.234.

./.

porului. De aceea, scoaterea acestora de sub influența dogmelor religioase, printr-o muncă susținută, pentru izolarea celor care întrețin propaganda iehovistă și printr-o activitate conștientă de culturalizare a maselor, constituie o preocupare constantă a partidului și statului.

Doctrina iehovistă obligă pe credincioși să nu exercite dreptul de vot. In broșura iehovistă "Dumnezeu să fie drept" se precizează : "... întrucît ei (Martorii lui Iehova-n.a.) sînt subalternii celui mai sublim dumnezeu și împărăției sale,nu participă la alegeri locale, naționale sau internaționale și în politică..."

Aceste îndemnuri sînt în deplină concordanță cu conținutul politic reacționar al activității desfășurate de elementele iehoviste, în special de predicatorii lor.

Cu ocazia alegerilor din anul 1965, numita Voican Maria, influențată de dogmele iehoviste s-a pronunțat că : "Nu a mai votat de mult și majoritatea fraților (se referă la iehoviști-n.a.) nu votează fiindcă au votat cu Iehova" 1).

Unii iehoviști au plecat de la domiciliu în ziua alegerilor, iar alții s-au baricadat în locuințele lor, pentru a se sustrage de la această obligație cetățenească.

Predicatorii iehoviști îndeamnă credincioșii ca, atunci cînd merg la vot, să simuleze că votează, sau să-și ceară iertare lui Iehova, pentru că nu din vina lor fac acest lucru.Semnificativ în acest sens este cazul predicatorului Murărașu Teodor care, în discuțiile cu alt iehovist, l-a îndemnat să se prezinte la vot, dar cînd va fi în cabină să pună mîna pe frunte și "să rostească o rugăciune, ca să fie iertat de Iehova, pentru că nu cu voia lui face bine dușmanilor săi" 2).

Poziția refractară față de îndatoririle cetățenești

---

1) Ibidem, fond operativ dosar nr.90975, f.33.
2) Ibidem, fond anchetă dosar nr.3310, vol.1, f.8.

este imprimată credincioșilor la tot pasul, dîndu-i caracter de obligativitate, ca fiind "porunci ale lui Iehova".Cu ocazia găsirii broșurii iehoviste "Libertate în lumea nouă", Murărașu Teodor, acesta a fost întrebat de conținutul ei. El a declarat: "ataca sistemul electoral de vot democratic din R.P.R. și din alte țări cu orînduiri democratice" 1).

In dogmele "Martorii lui Iehova" se arată că secta este împotriva tuturor statelor, că acestea în general sînt ale "satanei", propovăduind demagogic înființarea unui stat teocratic al adepților sectei. In realitate, încă de la apariția lor,iehoviștii au susținut statele și orînduirea capitalistă, în special pe cel american, elogiind în repetate rînduri ca fiind " cea mai perfectă formă". De fapt, secta a fost creată și subvenționată de mari capitaliști, fapt pentru care mulți dintre aceștia activează în asociație în calitate de conducători, subordonînd-o atît lor, cît și statului capitalist respectiv.

Intr-adevăr iehoviștii sînt împotriva statelor,dar a acelor state în care masele populare au preluat puterea politică.

După Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, conducerea mondială a iehoviștilor și-a îndreptat atacurile împotriva statului sovietic. In perioada ce a urmat celui de al doilea război mondial, cînd într-o serie de țări s-a instaurat puterea politică a clasei muncitoare, iehoviștii și-au îndreptat atacurile contra noilor state socialiste.Broșura iehovistă "Numele său înfricoșează", referindu-se la un articol apărut în nr.3 al revistei "Turnul de veghere" intitulat : "Ziua domnului",arată că încă din anul 1879 revista a atras atenția asupra pericolului comunist. Apoi broșura arăta iehoviștilor că, de la apariția revistei, comunismul a luat amploare constituind un "pericol pentru creștinism". "De atunci a luat ființă blocul unit al națiu-

---

1) Ibidem, f. 48o

nilor comuniste, care cuprinde 1/3 de pe suprafaţa globului pămîntesc... Martorii lui Iehova nu le este frică de comunism ca altora din întreaga lume..." 1).

Incă de la instaurarea regimului democrat-popular în ţara noastră, "Martorii lui Iehova" şi-au îndreptat activitatea lor duşmănoasă împotriva statului. In diferite împrejurări ei căutau să denigreze reformele înfăptuite şi preconizau schimbarea regimului printr-o intervenţie din afară. Manifestîndu-şi ura faţă de regimul nostru, conducătorul iehovist Pop Augustin, arestat de mai multe ori împreună cu alte elemente iehoviste, pentru activitatea contrarevoluţionară, spunea în 1952 : "vor veni şi zilele acelea cînd voi avea şi eu cuvîntul... acest regim nu este al săracilor , ci al diavolilor de comunişti" 2).

Cu ocazia evenimentelor contrarevoluţionare din Ungaria, iehovistul Farcaş I.Stefan din Ploieşti, elogia crimele săvîrşite în Ungaria, exprimîndu-se că : "dacă ruşii nu puneau mîna pe Budapesta să strîngă cheia, se întîmpla şi la noi în ţară la fel ca în Ungaria şi "Martorii lui Iehova" erau liberi" 3).

Elementele duşmănoase din rîndul sectei instigă împotriva capacităţii de apărare a patriei. In acest scop ei influenţează pe tinerii căzuţi sub mrejele misticismului, îndemnîndu-i să nu se prezinte la încorporare, iar în cazul că vor fi obligaţi să-şi satisfacă stagiul militar, să nu pună mîna pe armă. Ca urmare a unei asemenea propagande, s-au înregistrat cazuri cînd unele elemente devenite fanatice au ajuns pînă la automutilare. Trebuie arătat că aceasta nu este singura metodă folosită de elementele fanatice pentru a determina pe unii tineri să nu-şi facă datoria faţă de ţară şi de popor. Unii, pentru a

---

1) Broşura "Numele său înfricoşează"
2) Arhiva CSS., fond anchetă dosar nr.3310, vol.1, f.8
3) Ibidem, fond corespondenţă dosar nr.197, vol.41, f.143

./.

duce în eroare organele militare la încorporare au înghiţit cantităţi mari de cretă şi săpun sau, după încorporare, au practicat procedeul subalimentării în mod sistematic, sperînd că în acest fel se vor îmbolnăvi şi vor fi reformaţi.

In decursul mai multor ani şi chiar în prezent, datorită educaţiei veninoase imprimată tinerilor iehovişti, în unele judeţe ale ţării ca : Mureş, Timiş, Suceava, Maramureş, Cluj, mai mulţi tineri au refuzat să se prezinte la încorporare, motivînd că preceptele lor îi îndeamnă să nu îmbrace haina militară şi să nu depună jurămîntul militar, în ciuda faptului că prin aceasta vin în contradicţie cu legile statului nostru, cu constituţia care consfinţeşte că serviciul militar în forţele armate ale Republicii Socialiste România este obligatoriu şi constituie o îndatorire de onoare a tuturor cetăţenilor patriei" 1). Ori, căutînd să-şi sustragă membrii de la îndeplinirea acestei datorii de onoare, secta duce o acţiune duşmănoasă împotriva capacităţii de apărare a statului nostru. In alte cazuri, cînd tinerii iehovişti au fost încorporaţi, predicatorii lor i-au îndemnat să dezerteze sau să facă totul pentru a nu se instrui temeinic în cunoaşterea armamentului,etc. Astfel, îndrumătorul iehovist Ispas Roman precizează: "...prin propagandă şi agitaţie făcută de mine, am lovit în sistemul de apărare a statului, îndemnînd la neprezentarea la încorporare, sau în caz că totuşi vor fi luaţi în armată şi s-ar afla în faţa inamicului, să nu tragă în acesta, adică să dezerteze din armată în caz de război..." 2).

Sub influenţa unor astfel de dogme iehoviste tînărul Zolta Ioan, în timp ce-şi satisfăcea stagiul militar, a dezertat. Folosindu-se de acte false, el a început să ducă activitate iehovistă în localităţile Galaţi, Brăila şi Buzău.

---

1) Articolul 40 din Constituţia Republicii Socialiste România.
2) Arhiva CSS., fond anchetă dosar nr.115863, vol.1, f.31.

In anul 1945, Nichiforov Petre (iehovist), cînd s-a aflat în fața tribunalului pentru nesupunere la încorporare a arătat că : "dacă patria i-ar cere ca să tragă în contra dușmanului, nu ar trage, pentru că credința lui nu-i permite".

Activitatea de instigare a tinerilor pentru a nu se prezenta la încorporare este dusă și în prezent cu intensitate de iehoviști, înregistrîndu-se în fiecare an cazuri de trimitere în justiție. Numai în anul 1968 au fost condamnați pentru insubordonare 58 de tineri iehoviști.

La îndemnul conducătorilor iehoviști, unii tineri, care au fost încorporați în armată, au început să ducă activitate și în unitățile lor. In unele unități militare au fost găsite fițuici iehoviste care îndemnau militarii să urmeze credința iehovistă.

Un tînăr iehovist, judecat pentru activitate antistatală în unitatea din care făcea parte, a declarat în fața instanței, că jurămîntul pe care l-a depus " nu are valoare" și că el ca soldat nu vrea republică, fiindcă este "Martor al lui Iehova".[1] Dar trebuie remarcat faptul că între aceste precepte ale sectei și activitatea unor iehoviști, există o evidentă contradicție. In timp ce dogmele le interzic să pună mîna pe armă, la unii iehoviști au fost găsite arme și muniții. Astfel, la Marincaș Ion (iehovist din comuna Vama,Baia Mare-n.a.), cu ocazia unei percheziții s-au găsit o pușcă mitralieră, un pistol automat,alte arme și o mare cantitate de muniții [2]. Aceasta demonstrează că elementele din secta "Martorii lui Iehova," folosesc preceptele învățăturii lor numai pentru a-și masca activitatea contrarevoluționară.

Paralel cu aceste activități, elementele dușmănoase din rîndul sectei "Martorii lui Iehova", propagă ideea necesității

---

1) Ibidem, fond operativ dosar nr.112653, vol.1, f. 15
2) Ibidem, fond corespondență dosar nr.197, vol.37,f.139.

./.

izbucnirii unui nou război. Aceasta este motivată cu ajutorul diferitelor citate din cărțile religioase pe care le interpretează în spiritul concepțiilor lor.

Uneori, elementele sectante, pentru a-i influența mai ușor pe credincioși și a-i convinge de justețea "teoriilor"lor, recurg la ajutorul viziunilor. Astfel, Cupea Ion, din Județul Cluj, serv în cadrul sectei, a vizitat mai multe elemente iehoviste, cărora le-a spus că a avut o discuție în timpul unei nopți cu Iehova și că acesta i-ar fi spus că "războiul sfînt" va începe curînd și toți credincioșii să se pregătească pentru aceasta.

Trebuie amintit, de asemenea, și faptul că elementele iehoviste, grupate în nucleul organizat pe țară de către Mircea Ion și Rusu Vasile, au multiplicat în cîteva sute de exemplare materialele primite din străinătate. In acestea se vorbea despre apropierea așa-zisei bătălii a Armaghedonului. Pe lîngă materialele respective conducătorii grupei au elaborat o serie de mesaje în care instigau credincioșii să se pregătească în vederea sprijinirii lui Iehova în declanșarea războiului sfînt.

Concludentă în acest sens este activitatea grupului condus de Firică Alexandru din comuna Bragadiru, descoperit în anul 1965. El a impus membrilor grupării și alte restricții, în sensul să-și vîndă avutul personal, să aibă o ținută vestimentară cît mai simplă (bărbații să se tundă complet, iar femeile să se lege în așa fel la cap pentru a nu li se vedea părul). De asemenea el a impus iehoviștilor să nu lase copiii să urmeze mai mult de 4 clase, considerînd că dacă învață mai mult își pierd credința. Tot el a răspîndit ideea că iehoviștii trebuie să se mute mai mulți într-o locuință, pentru a studia și a-i găsi "bătălia Armaghedonului" cît mai apropiați.

In noiembrie 1965 Firică Alexandru și Radu Petre din același grup, au fost demascați public în comuna respectivă

./.

în fața unui număr de circa 1ooo de persoane.

In legătură cu politica agresivă a imperialiștilor,iehoviștii preconizează un nou război care va produce schimbarea prin forță a regimului nostru. In acest sens, Seuleanu Vasile din Brașov (serv de regiune-n.a.) care a fost condamnat de mai multe ori pentru activitate iehovistă, arăta că: "Nu va mai dura mult această situație încordată a războiului rece",manifestîndu-și dorința pentru schimbarea regimului democrat-popular din țara noastră [1].

Un alt aspect al activității contrarevoluționare desfășurată de elementele conducătoare iehoviste îl constituie propaganda împotriva operei de construire a socialismului în țara noastră.

Iehoviștii declară pe față că linia de conduită dată de doctrina lor este de a duce activitate împotriva regimului din țara noastră. Astfel, Bercea Vasile arăta : "Revistele (cele iehoviste-n.a.) arată credincioșilor să nu aibă încredere în acest regim, fiindcă tot ceea ce realizează nu este realizarea lui Dumnezeu.Planurile regimului de viitor nu vor putea fi realizate, fiindcă nu este în stare să le îndeplinească" [2].

Potrivit acestei doctrine ,predicatorii iehoviști instigă credincioșii să nu folosească tot timpul de muncă în instituții, fabrici și uzine, pentru că acestea vor fi distruse de bătălia Armaghedonului. Ei sfătuiesc pe credincioși să folosească timpul pentru studierea bibliei și alte materiale.

Iehoviștii calomniază poporul nostru, efortul său pentru aplicarea în viață a politicii partidului de desăvîrșire a construcției socialiste și de dezvoltare impetuoasă a economiei naționale. Iehovistul Anton Ștefan din comuna Turcheș-Brașov, în discuțiile cu muncitorii arăta : "nici un muncitor

1) Ibidem, fond corespondență dosar nr.197,vol.41, f.146
2) Ibidem, fond anchetă dosar nr.23o73, vol.2,f.346.

nu lucrează conștiincios, toți sînt dezinteresați și la orice pas distrug tot ce le vine în cale fără nici un pic de conștiință, lucru ce-l execută, îl fac doar din mîntuială..." [1]. De asemenea propagandiștii iehoviști interpretează dușmănos o seamă de măsuri luate de partid și stat pentru îmbunătățirea situației materiale a maselor. Iehovistul Seuleanu Vasile, referindu-se la principiul socialist de retribuire a muncii arată: "Majorarea salariilor la ingineri și tehnicieni are drept scop să-i atragă de partea comuniștilor și apoi prin ei să exploateze masa de muncitori, care vor trebui să muncească pînă le vor ieși ochii pentru o bucată de pîine și nu vor putea spune nici un cuvînt, pentrucă conducătorii lor sînt cumpărați de comuniști" [2]

Politica partidului cu privire la transformarea socialistă a agriculturii a fost înțeleasă și urmată de majoritatea țărănimii noastre. Activitatea desfășurată de organele și organizațiile de partid, pentru atragerea maselor țărănești pe făgașul socialismului a dat roadele scontate. Dar, în "Martorii lui Iehova" și-au găsit "mîngîierea" o serie de legionari,chiaburi,care, sub masca religiei, au instigat credincioșii să saboteze politica partidului și statului de transformare socialistă a agriculturii. Mulți iehoviști au refuzat să se înscrie în C.A.P.-uri, motivînd că despre acestea nu se scrie în biblie, că sînt " organizații ale lui satana, pe care diavolul vrea să le așeze în locul împărăției lui Iehova" [3].

După definitivarea procesului de transformare socialistă a agriculturii, unii conducători iehoviști au îndrumat credincioșii să muncească cît mai puțin în C.A.P.-uri, pentru a avea timp să studieze biblia. Asemenea indicații au fost date și în anul 1968 de Firică Alexandru și Radu Petre, conducătorii

1) Ibidem, fond corespondență dosar nr.219, vol.33, f.177
2) Ibidem
3) Ibidem, dosar nr. 197, vol.37, f. 234

unei grupări iehoviste din comuna Bragadiru, judeţul Ilfov.

In cadrul activităţii duşmănoase desfăşurate de unele elemente iehoviste se evidenţiază şi faptul că, de la scoaterea sectei în afara legii şi pînă în prezent, aceştia caută să menţină legătura cu centrele iehoviste din străinătate.

In ultimii ani, legătura dintre elementele duşmănoase iehoviste şi centrele lor din străinătate s-a realizat din ce în ce mai mult prin canale legale, cum ar fi : turişti, vizite la rude, diferite delegaţii sau prin plecarea unor sectanţi din ţara noastră în străinătate.

Intrucît numărul străinilor care ne vizitează ţara a crescut an de an, s-au creat posibilităţi sporite pentru elementele sectante şi centrele lor conducătoare din străinătate de a folosi, din ce în ce mai mult, această cale pentru realizarea legăturii între ele. Aşa de exemplu, în anul 1961 a venit în vizită la rudele sale, domiciliate într-un oraş din nordul Ardealului, un turist dintr-o ţară capitalistă. Cu această ocazie el a înmînat unor iehovişti o biblie şi mai multe reviste sectante. In acelaşi timp acesta i-a dat instrucţiuni ca gruparea iehovistă să-şi intensifice activitatea religioasă. Iată şi un alt caz din care se vede că transmiterea de informaţii şi primirea de instrucţiuni de la centrele conducătoare sectante se realizează şi prin deplasarea unor elemente duşmănoase din cadrul sectei din ţara noastră în străinătate. O cetăţeană română, mergînd în vizită într-o ţară străină, la întoarcere, a adus ascunse într-o pîine, mai multe materiale cu caracter iehovist.

De asemenea, în căptuşeala hainei unei alte cetăţene române, care urma să plece în străinătate, s-a descoperit un raport referitor la activitatea sectei iehoviste scris pe o bucată de tafta. Raportul conţinea informaţii secrete şi urma să fie trimis de respectiva cetăţeană centralei iehoviste după ce părăsea ţara noastră.

Au fost descoperite şi cazuri cînd, pentru transmiterea de instrucţiuni către grupele sectante din ţara noastră,sau pentru scoaterea de informaţii, elementele duşmănoase au folosit microfilmele. Astfel, s-a descoperit un cetăţean român care a încercat să introducă în ţară cîteva microfilme aduse dintr-o ţară capitalistă şi care cuprindeau diferite instrucţiuni şi materiale cu caracter iehovist.

Elementele duşmănoase sectante folosesc, pentru conspirarea activităţii lor, scrierea convenţională, sub timbru,etc.

Reorganizarea activităţii iehoviste după anul 1964 s-a datorat, în mare măsură, faptului că, pe diferite căi, au păruns în ţara noastră materiale de propagandă. Aceasta s-a făcut prin poştă, precum şi cu ajutorul turiştilor. Unii iehovişti din Oradea se deplasau în R.S.Cehoslovacia şi R.P.Ungară, de unde procurau materiale iehoviste, între care revista "Turnul de veghere". In urma propagandei făcute, au fost atraşi în sectă o serie de tineri printre care şi elevi care erau apoi folosiţi la multiplicarea şi difuzarea materialelor de propagandă iehovistă (găsite cu ocazia descoperirii grupării în 1965-n.a.).

x

x x

In ultima perioadă iehoviştii s-au constituit în mai multe grupări între care există divergenţe legate de faptul că fiecare se consideră grup conducător ale sectei pe ţară. Deşi numărul lor este relativ mic, trebuie avut în vedere că aceasta este una din cele mai agresive secte.

Din mai multe materiale existente în arhiva C.S.S.,rezultă că, în multe judeţe, organele de securitate, sub conducerea şi îndrumarea P.C.R., au folosit metoda influenţării activităţii iehoviste în scopul atenuării caracterului antistatal al dogmelor acesteia, folosindu-se chiar de unele elemente cu funcţii de conducere în sectă. Ca urmare elementele fanatice

iehoviste, constatînd că nu sînt respectate dogmele în intregime, au părăsit grupările respective, creînd altele tot atît de periculoase ca și cele în care au activat în trecut. Și aceștia trebue descoperiți și demascați în fața opiniei publice.

x

x x

In concluzie, se poate afirma și exemplele au demonstrat-o, că secta "Martorii lui Iehova" a avut și are un rol reacționar. Pe deoparte, datorită dogmelor care-i împiedecă pe credincioșii ei să-și pună forțele în slujba progresului social, iar pe de altă, datorită faptului că-i transformă pe membrii ei din oameni novinovați în unelte oarbe în mîinile elementelor dușmănoase pătrunse în conducerea sectei.

Datorită măsurilor de educare luate de partid și statul nostru socialist, conștiința maselor de oameni ai muncii a crescut slăbind tot mai mult influența mistico-religioasă. Cunoscînd fanatismul a unor elemente sectante, legăturile lor cu elementele dușmănoase din țară și din strainătate, faptul că în rîndul lor s-au strecurat diferite elemente contrarevoluționare, ofițerii de securitate au datoria să ia asemenea măsuri încît să cunoască în orice moment intențiile, acțiunile, starea de spirit, relațiile lor și altele. Numai în acest fel vor putea descoperi la timp activitatea dușmănoasă și vor putea lua măsurile cele mai eficace.

In conformitate cu sarcinile încredințate de partid, organelor de securitate le revine îndatorirea de serviciu de a lua măsuri de anihilare completă a activității dușmănoase desfășurate de elementele sectante, de a documenta acțiunile potrivnice statului socialist a acestei grupări puse în afara legii, de a demasca în fața oamenilor muncii și de a-i trage pe sectanți la răspundere penală în baza actelor normative ale Republicii Socialiste România.

UNELE ASPECTE ALE ACTIVITATII DE SUBMINARE A ECONOMIEI NATIONALE A ROMANIEI PE LINIA COMERTULUI EXTERIOR IN PERIOADA 1960 - 1968.

Lt.maj. IOAN MOT,
Locot. MARIN GSICU

După eliberarea țării noastre de sub jugul fascist, în fața poporului român au stat sarcini deosebit de complexe impuse pe de o parte de slaba dezvoltare economică moștenită de la regimul burghezo-moșieresc, iar pe de altă parte de necesitatea reconstrucției economice, a lichidării urmărilor grele ale războiului. Pentru realizarea acestor sarcini Partidul Comunist Român a mobilizat, într-un singur șuvoi, clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, toate forțele progresiste și patriotice ale națiunii.

Incă din anul 1945, cu prilejul Conferinței Naționale, partidul a indicat direcțiile principale ale programului său de refacere economică a țării și modul de soluționare în perspectivă a problemelor economice și sociale fundamentale ale României, preconizînd ca principală cale de urmat pentru asigurarea progresului societății noastre, industrializarea.

Printr-o muncă încordată, plină de eroism, cu numeroase eforturi și sacrificii, poporul nostru a reușit să înfăptuiască, încă în primii ani ai regimului democrat-popular, refacerea economiei naționale. Pe această bază, după cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare, după înlăturarea monarhiei, instaurarea Republicii și înfăptuirea actului revoluționar al naționalizării principalelor mijloace de producție, poporul român a trecut la înfăptuirea vastei opere de construire a socialismului.

./.

Animat de justeţea învăţăturii marxist-leniniste, P.C.R. a condus masele largi de oameni ai muncii la înfăptuirea programului său de industrializare socialistă a ţării. Rezultatul se oglindeşte în faptul că în perioada anilor 195o - 1956 industria a luat un avînt remarcabil, ajungînd la un ritm mediu anual de creştere de peste 13%. In felul acesta industria a devenit ramura conducătoare a economiei noastre naţionale, ponderea sa în realizarea venitului naţional crescînd de la 3o,8% în anul 1938 la peste 5o% în prezent. Totodată, în profilul industriei româneşti s-au produs modificări substanţiale, în sensul că ramurile de bază ale industriei cum ar fi: industria constructoare de maşini, industria chimică, producţia de energie electrică şi altele, au ocupat locul principal.

O atenţie deosebită a fost acordată agriculturii,mult rămasă în urmă sub vechiul regim. Trecerea micii producţii ţărăneşti, cu posibilităţile sale limitate, la marea producţie socialistă, a creat condiţii pentru avîntul continuu al acestei ramuri importante. Agricultura şi-a sporit necontenit producţia vegetală şi animală, asigurînd cantităţile de produse necesare alimentaţiei populaţiei, aprovizionării industriei, exportului, contribuind în felul acesta la mersul înainte al întregii economii.

Paralel cu industria şi agricultura, s-au dezvoltat în mod proporţional şi celelalte ramuri ale economiei naţionale, au luat fiinţă noi ramuri, s-a îmbunătăţit repartizarea teritorială a forţelor de producţie, unele regiuni în trecut rămase în urmă înregistrînd, în aceşti ani, ritmuri superioare de dezvoltare industrială.

Toate realizările obţinute în această etapă au avut ca efect realizarea ţelului fundamental al programului de construcţie economică înfăptuit de partid şi anume, ridicarea ne-

contenită a bunăstării materiale şi culturale a celor ce muncesc.

Avînd asigurată o bază solidă, economia noastră naţională a înregistrat succese remarcabile de la o etapă la alta. Toate ramurile economice au înregistrat ritmuri din ce în ce mai înalte de dezvoltare.

In perioada anilor 196o-1965 industria în ansamblul ei a înregistrat un ritm de creştere mediu anual de peste 14%, iar în cadrul industriei, producţia mijloacelor de producţie s-a dezvoltat într-un ritm mediu anual de 15,7%. Ca urmare, la sfîrşitul planului şesenal, producţia industrială era de 2,24 ori mai mare decît în anul 1959.

In prezent, ţara noastră se află într-un proces de dezvoltare continuă sub toate aspectele vieţii economice, politice şi social-culturale, în procesul desăvîrşirii construcţiei socialiste, cu o industrie puternică, proporţional repartizată pe întreg teritoriul ţării, cu o agricultură socialistă înaintată. Poporul român este angajat puternic în opera de înfăptuire a prevederilor planului cincinal şi ale hotărîrilor Congresului al IX-lea al P.C.R. In această perioadă venitul naţional va creşte într-un ritm mediu anual de 7%, rolul primordial în realizarea acestui ritm revenindu-i industriei, care la rîndul său va creşte anual în proporţie de 1o,5%. Datorită menţinerii în continuare a acestui ritm de creştere a producţiei industriale, la sfîrşitul actualului plan cincinal, întreaga producţie a anului 1938 va fi realizată în numai 24 de zile.

In aceeaşi perioadă, producţia agricolă globală va creşte cu cca. 2o% faţă de media anilor 196o-1965, partidul acordînd în continuare o mare atenţie dezvoltării agriculturii, sporirii producţiei vegetale şi animale. Dotarea acestei ramuri cu maşini şi agregate de mare randament, asigurarea unor canti-

tăţi crescînde de îngrăşăminte chimice şi încadrarea unităţilor agricole cu cadre bine pregătite, sînt principalele probleme care stau în prezent în atenţia conducerii de partid şi de stat. Tot în scopul asigurării unor recolte bogate, în faţa întreprinderilor agricole de stat şi a cooperativelor agricole de producţie, stau sarcini sporite pe linia irigării unor suprafeţe tot mai mari.

Semnificativ pentru această perioadă este accentul deosebit pe care-l acordă partidul laturii calitative a producţiei. In faţa lucrătorilor şi specialiştilor din toate domeniile de activitate economică stă sarcina de a depune eforturi susţinute pentru realizarea unor produse la nivelul cerinţelor actuale ale tehnicii moderne, încît ţara noastră să fie capabilă să participe pe piaţa mondială de la egal la egal cu statele avansate din punct de vedere economic. In condiţiile necesităţii sporirii eficienţei economice şi progresului tehnic ca mijloc pentru ridicarea sistematică a nivelului de viaţă, problema calităţii producţiei a fost ridicată la rangul de politică de stat. Pînă în prezent s-au obţinut unele rezultate pe această linie, însă în viitor aportul tuturor lucrătorilor din economie va trebui să fie mai mare şi desigur că rezultatele vor fi şi ele mai bune.

Rezultatele obţinute pînă în prezent pe linia dezvoltării economiei noastre naţionale sînt rodul activităţii creatoare a maselor largi de oameni ai muncii care, printr-o muncă plină de abnegaţie, dau viaţă liniilor călăuzitoare ale programului Partidului Comunist Român de desăvîrşire a construcţiei socialiste. P.C.R. aplică în mod creator principiile marxist-leniniste la condiţiile concrete din ţara noastră în fiecare etapă a construcţiei socialiste, lucru ce-i dă posibilitatea să găsească cele mai potrivite căi spre asigurarea pro-

gresului nostru continuu, punînd în aplicare totodată, cele mai avansate forme de conducere şi planificare a economiei naţionale, în scopul satisfacerii intereselor fundamentale.

Ca urmare a succeselor dobîndite în dezvoltarea economiei naţionale, în industrializarea socialistă, prestigiul ţării noastre pe plan mondial a crescut considerabil. De unde pînă în urmă cu cîţiva ani ţara noastră era recunoscută ca o ţară slab dezvoltată din punct de vedere economic şi în exporturile căreia cea mai mare parte o constituiau produsele agricole şi materiile prime, astăzi este considerată ca o ţară industrial-agrară într-un proces de continuă dezvoltare economică.

Cu ocazia diverselor expoziţii şi tîrguri internaţionale la care ţara noastră a participat, produsele realizate în întreprinderile noastre s-au bucurat de o bună apreciere, unele din ele fiind chiar premiate pentru nivelul tehnic ridicat la care au fost realizate.

Se fac aprecieri elogioase la adresa ţării noastre, atît în cercurile economice din străinătate, cît şi de către diverse personalităţi care ne vizitează ţara. Unii vizitatori care au cunoscut ţara noastră şi în trecut rămîn impresionaţi de realizările obţinute de poporul nostru într-o perioadă istorică relativ scurtă.

Gebauer Kurt, ziarist din R.F. a Germaniei, a afirmat că România a făcut după al doilea război mondial uriaşe progrese, că industria grea, agricultura cooperatistă, construcţiile la sate şi oraşe, au dat ţării o nouă faţă şi că foarte mulţi străini care cunoşteau România antebelică, sînt impresionaţi de avîntul său constructiv de acum.1)

Comerciantul elveţian Zvetler Victor a afirmat că este extraordinar de impresionat de transformările pe care le-a văzut, de progresul industrial şi economic al ţării noastre.

---

1) Arhiva CSS, fond corespondenţă, dosar nr.309, vol.104, f.119

"In Elveția - România se bucură acum de mult prestigiu în lumea economică. Inainte existau reticențe față de lumea comercială din România și față de statul român, care nu-și respectau angajamentele și scandențele. Acum lucrurile s-au schimbat mult și țara mea știe că un contract semnat va fi respectat, iar plățile se vor face cu exactitate",[1] a conchis el.

La rîndul său, directorul Industriei Metalurgice din Karlsruhe, Gunther Roland, exprimîndu-și speranța că va putea încheia unele contracte cu organele de resort din țara noastră, a spus că "în ciuda politicienilor din R.F.G., care din motivul împărțirii Germaniei nu propagă comerțul cu țările socialiste, noi industriașii, căutăm să dezvoltăm afacerile comerciale cu Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și mai ales cu România".[2]

Ziaristul austriac H.Lucht, care a venit în România cu ocazia celui de al IX-lea Congres al P.C.R., a mărturisit că intenționează să scrie o carte "despre dezvoltarea și problemele țărilor socialiste" și că României îi va acorda cea mai mare importanță în cadrul cărții, deoarece dezvoltarea ei este fenomenală și politica ei la fel".[3]

I.

LARGIREA RELATIILOR COMERCIALE ALE TARII NOASTRE CU ALTE STATE

Dezvoltarea multilaterală și în ritm susținut a economiei naționale a făcut posibilă și necesară extinderea continuă a schimburilor comerciale cu alte țări, participarea tot mai intensă a României la schimbul internațional de bunuri materiale. Fără angajarea țării noastre la circuitul de valori materiale pe plan mondial, nu este posibilă asigurarea dezvoltării economice într-un ritm susținut.

----
1) ibidem dosar nr.3o7, vol. 1o4, f.368
2) ibidem vol. 1o9, f.12o-121
3) ibidem f.52

Este cunoscut faptul că dezvoltarea industriei, cu pivotul ei principal - industria constructoare de mașini, a creat condițiile ca o mare parte din necesarul nostru de instalații și utilaje să fie acoperit din producția internă. O gamă largă însă a acestor produse trebuiesc achiziționate din străinătate, din țările mai dezvoltate din punct de vedere economic. In special este vorba de acele instalații și utilaje pe care deocamdată țara noastră nu le poate produce la nivelul actual al tehnicii moderne, precum și de unele materii prime deficitare. Pe de altă parte, a crescut gama produselor pe care țara noastră le poate exporta, industria noastră reușind să producă tot mai multe mașini, utilaje și instalații cu un înalt grad de competitivitate pe piața mondială, produse cerute în tot mai numeroase state de pe tot globul.

In prezent volumul comerțului exterior este aproape dublu față de anul 196o, iar numărul țărilor cu care întreținem relații comerciale a depășit cifra 1oo.

Din considerentele arătate mai sus, partidul și statul nostru acordă o atenție din ce în ce mai mare acestui sector de activitate.

Desigur că locul principal în comerțul nostru exterior îl ocupă schimburile comerciale cu țările socialiste. Superioritatea relațiilor dintre statele socialiste constă în faptul că la baza acestor relații stau principiile marxist-leniniste ale internaționalismului socialist, ale egalității în drepturi, avantajul reciproc și întrajutorării tovărășești, ale respectării independenței și suveranității naționale și neamestecului în treburile interne. Totodată în cadrul acestor relații sînt îmbinate în mod armonios interesele fiecărei țări în parte cu interesele generale ale sistemului mondial socialist.

In același timp, au fost lărgite mult legăturile

economice şi implicit relaţiile comerciale cu un număr tot mai mare de state cu orînduiri sociale diferite, cum ar fi ţările din vestul Europei, America Latină, Asia, Africa. Comerţul exterior realizat cu aceste state ridică însă probleme diferite şi destul de dificile, care solicită mari eforturi valutare din partea statului nostru.

Pentru a asigura comerţului exterior o înaltă eficienţă economică, în ultimul timp au fost luate o serie de măsuri organizatorice şi de îmbunătăţire a structurii importului şi exportului ţării noastre. S-a preconizat pe de o parte trecerea unor activităţi de export şi import la ministerele economice şi centralele industriale, iar pe de altă parte au fost trasate noi sarcini Ministerului Comerţului Exterior, care trebuie să asigure controlul respectării legilor privind importul şi exportul în toate unităţile economice, aplicarea consecventă a politicii partidului şi guvernului.

Este cunoscut faptul că, în cadrul schimburilor economice, statele capitaliste caută, prin diferite metode, să-şi impună punctele lor de vedere, să-şi impună dominaţia asupra statelor mai mici şi mai slab dezvoltate.

Partidul şi guvernul nostru, aplicînd consecvent principiile marxist-leniniste cu privire la relaţiile dintre state, s-a pronunţat întotdeauna împotriva unor asemenea practici, scoţînd în evidenţă efectele negative pe care le-ar putea avea asupra dezvoltării economiei noastre combătîndu-le şi promovînd în acelaşi timp principiile echitabile care trebuie să stea la baza extinderii relaţiilor României cu alte state. Este de neconceput dezvoltarea acestor relaţii fără respectarea cu stricteţe a principiilor suveranităţii şi independenţei naţionale, egalităţii în drepturi şi neamestecului în treburile interne, întrajutorării tovărăşeşti şi avantajului reciproc.

../..

II.

METODE SI FORME DE SUBMINARE A ECONOMIEI NATIONALE IN DOMENIUL COMERTULUI EXTERIOR.

In condiţiile dezvoltării multilaterale a economiei noastre naţionale, tot mai multe state şi firme capitaliste şi-au manifestat dorinţa de a lărgi schimburile comerciale cu ţara noastră. Atît creşterea necesităţii dotării economiei noastre cu instalaţii moderne, utilaje, materii prime, cît şi posibilităţile crescînde de export, au stîrnit interesul firmelor capitaliste pentru încheierea a cît mai multe contracte cu ţara noastră.

In vederea obţinerii de profituri cît mai mari, firmele capitaliste, în căutarea de noi pieţe de desfacere şi surse de materii prime şi produse alimentare, se află într-o continuă luptă de concurenţă. Această luptă se desfăşoară pe piaţa noastră şi cu ocazia încheierii diverselor contracte. Reprezentanţii unor firme capitaliste nu precupeţesc nici un efort, apelînd deseori la mijloace ilegale, pentru a-şi înlătura concurenţa şi asigura încheierea unor afaceri rentabile cu ţara noastră.

In condiţiile înlăturării din competiţie a firmelor concurente care ar fi livrat ţării noastre produse la un nivel tehnic mai ridicat şi la preţuri mai scăzute, acţiunile reprezentanţilor unor firme sînt deosebit de dăunătoare economiei noastre naţionale. Este ştiut că de multe ori statul nostru a achiziţionat diverse instalaţii şi utilaje după a căror punere în funcţiune s-au constatat deficienţe de fabricaţie sau pur şi simplu nu au putut fi utilizate.

In cîştigarea bătăliei concurenţei, reprezentanţii unor firme capitaliste se bazează pe sprijinul unor elemente din interior care, prin natura funcţiilor ce le deţin, au posibilitatea să influenţeze mersul tratativelor în favoarea firmelor respective. Cunoscînd date despre necesarul nostru de diverse produse, disponibilităţile pentru export, preţuri, ofertele concurenţei şi mersul tratativelor, unele firme reuşesc să-şi

asigură prioritatea, sau uneori exclusivitatea, la încheierea contractelor.

Pentru statul nostru activitatea acestor elemente este deosebit de periculoasă prin faptul că, supunînd la eforturi valutare suplimentare economia națională, frînează progresul nostru economic.

Din acțiunile intreprinse de organele de securitate împotriva activității dușmănoase a reprezentanților unor firme străine nu rezultă direct că în spatele lor se află serviciile de spionaj imperialiste, că aceștia ar fi agenți ai acestor servicii.

După opinia noastră însă între activitatea acestor oameni de afaceri și cea a serviciilor de spionaj străine, nu poate să nu existe o legătură cauzală, deși nu este materialmente demonstrată. Acest punct de vedere al nostru pornește de la faptul că scopul și de cele mai multe ori metodele prin care acționează acești comercianți, industriași, etc. și agenții dovediți ai diferitelor servicii de spionaj există nu numai asemănări, concordanță, dar se îmbină și se completează. Credem că nu denaturăm adevărul dacă afirmăm că activitatea reprezentanților unor firme străine este paravanul activității serviciilor de spionaj care fac totul pentru a compromite principiile politice ale statelor socialiste. Demn de reținut este faptul că în ultimul timp au fost înființate organizații comerciale specializate în comerțul cu țările socialiste, organizații controlate de serviciile de spionaj din țările respective. Sub acest aspect, activitatea comercianților străini, care prin conținutul ei subminează economia noastră, apare cu mult mai periculoasă, iar organele noastre trebuie să le acorde cea mai mare atenție pentru a le putea contracara.

Faptul că în ultimul timp activitatea de subminare

a economiei naționale pe linia comerțului exterior a fost destul de intensă, denotă că acest sector este vulnerabil din acest punct de vedere, prezentînd condiții prielnice pentru desfășurarea unor acțiuni. Diversitatea operațiunilor ce se efectuează, modul ușor de pătrundere a străinilor în cadrul acestui sector și numărul mare de persoane care vin în contact cu acești străini, sînt unii din factorii care au favorizat acțiunile elementelor dușmănoase de subminare a potențialului economic al statului nostru.

Aceste aspecte caracteristice ale comerțului exterior au fost folosite de elemente corupte, necinstite, carieriste, pentru atingerea scopurilor lor, în dauna intereselor statului nostru, au creat condiții prielnice pentru folosirea intreprinderilor de comerț exterior în interesul unor firme străine și în defavoarea statului nostru.

Reprezentanții unor firme străine care au venit la noi pentru tratative comerciale s-au folosit de serviciile unor asemenea elemente din cadrul ministerelor, instituțiilor centrale, intreprinderilor economice și de comerț exterior, orientîndu-se mai ales asupra acelora care să nu ridice probleme dificile pentru recrutarea și îndeplinirea misiunilor ce urmau să le fie încredințate.

In acest sens, comercianții străini și-au îndreptat atenția asupra elementelor cu poziție dușmănoasă regimului nostru, ușor coruptibile, avide după cîștiguri ilicite, care-și manifestau intenția de a părăsi definitiv țara noastră.

Realitatea este că, atît manifestările dușmănoase ale acestor elemente, cît și pofta lor de parvenire, de a duce un trai îmbelșugat, au constituit terenul prielnic pentru străini de a le depista, recruta și folosi pentru realizarea scopurilor lor.

Spre astfel de persoane s-au orientat de pildă "Hans Mayer" - reprezentantul firmei austriece "ISOVOLTA", "Iohann Stern" - directorul firmei vest-germane "KREBS", "Korner Baniamin" - reprezentant al mai multor firme din Suedia și R.F.a Germaniei, "Roger" - reprezentantul firmei franceze "COLLECTORGANE", "Pepino Lodetti" - reprezentantul firmei italiene "SASS", "Otto Klein" - reprezentantul firmei austriece "STOLLACK" și alții.

Desigur, ar fi o mare greșeală dacă s-ar reține concluzia că în intreprinderile de comerț exterior ar exista o masă mare de astfel de elemente. Adevărul este că majoritatea covîrșitoare a salariaților sînt elemente cinstite, atașate regimului nostru. Există însă elemente cu concepții dușmănoase, reacționare, naționaliști, foști comercianți, cu concepții burgheze. Majoritatea acestora au o slabă pregătire profesională, dar strecurate în funcții de răspundere prin diverse mijloace necinstite. Sub masca unei activități profesionale și politice bine intenționate, astfel de persoane au lovit în orînduirea noastră socială, prin provocarea unor importante pagube economiei naționale.

Dintre elementele care au acționat împotriva intereselor statului nostru din ură față de regimul socialist, cităm cazul numitului Donath Pavel, fost director la "Prodexport", element deosebit de periculos, care datorită concepțiilor sale dușmănoase a acționat un timp îndelungat la favoarea diverselor firme străine, făcînd tot posibilul pentru a aduce prejudicii cît mai mari economiei noastre naționale. El a declarat că, prin favorizarea firmelor străine, a urmărit printre altele să submineze economia națională în folosul firmelor capitaliste, fiind un dușman al orînduirii democrat-populare [1].

----

1) Arhiva CSS, fond operativ, dosar nr. 36470, vol.4, f.268 (vezi Anexe IV, doc.nr.2)

../..

Pentru a lovi cît mai puternic în economia noastră națională, sus-numitul s-a înconjurat de elemente necinstite de teapa lui ca Suzin Micu, Wulich Milea și alții. Acest fapt denotă că el a acționat cu premeditare tocmai pentru a submina efortul statului nostru în direcția dezvoltării economice.

De asemenea, Vrînceanu Viorica, fostă șef de serviciu la "Prodexport", a fost o ușoară pradă pentru francezul "Roger Lefevre", care a știut să profite de pe urma concepțiilor și slăbiciunilor sale, reușind să facă din ea o unealtă docilă în realizarea scopurilor propuse. Sus-numita, cu ocazia mai multor discuții purtate cu comerciantul francez, și-a exprimat poziția ei dușmănoasă de denigrare a statului nostru și de elogiere a modului de viață capitalist [1].

Francezul a profitat de pe urma acestei situații, adîncind relațiile sale cu sus-numita, reușind să obțină de la ea orice informație dorea. Cu ocazia unei discuții, comerciantul francez i-a cerut lui Vrînceanu Viorica să nu-și îndeplinească conștiincios atribuțiile de serviciu, să saboteze munca "Prodexportului" [2]. Totodată, străinul a căutat să-i amplifice sentimentele dușmănoase, reușind s-o determine chiar să afirme că nici nu merită să muncească pentru regimul acesta [3].

Asemănător a procedat și "Marcelo Santini" - reprezentant al mai multor firme de import produse alimentare din Italia. In discuțiile pe care le avea cu numita Wulich Milea, fostă șef serviciu la "Prodexport", sus-numitul a căutat să amplifice concepțiile dușmănoase ale acesteia, denigrînd sistemul comunist și elogiind pe cel capitalist. Intr-un termen

----

1) Ibidem, dosar nr.36470, vol.5, f.162. "Eu am desfășurat a-
ceastă activitate (de subminare a economiei naționale n.a.),
datorită atitudinii mele dușmănoase regimului democrat-
popular din R.P.Română, ce a făcut să-mi fie străine de mine
interesele statului și avînd dorința de a apăra numai inte-
resele firmei capitaliste "COLLECTORGANE".
2) Ibidem, dosar nr.73111, vol.5, f.774. (vezi Anexe IV, doc.nr.3)
2) Ibidem, vol.5, f.601-885.
3) Ibidem, vol.4, f.595-600 și vol.5, f.601-885.

scurt el a reuşit să o determine pe Wulich Milea de a acţiona în interesul firmelor pe care el le reprezenta.

Moldvai Emil, fost şef de serviciu la Ministerul Industriei Uşoare, în discuţiile purtate cu diverşi oameni de afaceri străini s-a manifestat duşmănos la adresa regimului din ţara noastră şi a conducătorilor de partid şi de stat, afirmînd că la noi cetăţenii nu s-ar bucura de o adevărată libertate, că nivelul de trai al populaţiei ar fi scăzut, că unele măsuri luate pe linie de stat ar fi nejustificate. Totodată, a afirmat că conducătorii statului nostru ar duce o politică naţionalistă, în sensul că evreii ar fi persecutaţi [1].

Străinii au acţionat şi asupra unor persoane uşor coruptibile, dornice de un trai îmbelşugat realizat prin cîştiguri ilicite. La început cu mici atenţii în cadrul oficial, apoi cu unele cadouri mai substanţiale în cadrul neoficial, ei au reuşit să cumpere conştiinţa unor funcţionari cărora statul nostru le-a încredinţat misiunea să-i reprezinte interesele.

Deşi unii dintre aceşti funcţionari nu au avut intenţia directă de a submina economia noastră naţională, acţionînd în scopul satisfacerii unor interese meschine, de căpătuială, şi-au dat seama şi au acceptat urmările socialmente periculoase ale faptelor lor.

Metodele cele mai frecvente folosite de reprezentanţii unor firme străine pentru coruperea unor funcţionari români, au fost acordarea de cadouri în obiecte: aparate de radio, magnetofoane, aparate de fotografiat, medicamente, obiecte de îmbrăcăminte, etc. şi sume de bani oferite fie direct în numerar, fie depuse la diferite bănci din străinătate. Aceste sume erau calculate sub forma unor comisioane, reprezentînd un anumit procent (de la 0,5% la 2%) din valoarea contractelor

---
1) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56074, vol.1, f.320-321.

../..

încheiate de firma respectivă cu ţara noastră. In general, străinii s-au folosit de metoda coruperii treptate, lăsînd la început să se înţeleagă că acele mici cadouri le oferă în mod dezinteresat. Odată terenul pregătit, ei s-au întrecut în a acorda cadouri tot mai valoroase, deschizînd din ce în ce mai mult apetitul celor prinşi în jocul corupţiei. In felul acesta au procedat, de exemplu, fraţii "Cadetti" - proprietarii firmei italiene "NOVA" cu numitul Deak Paul, fost inginer şef la Uzinele "Steagul Roşu"-Braşov şi director tehnic la Fabrica de Maşini Unelte şi Agregate-Bucureşti. Treptat, treptat, prin diverse mici cadouri oferite iniţial din iniţiativa lor, apoi la cererea lui Deak, fraţii "Cadetti" au reuşit să-l aducă pe acesta în situaţia să accepte trădarea intereselor statului nostru în favoarea lor. Dealtfel, susnumitul, descrie clar modul cum a ajuns în această situaţie :

"Declar şi recunosc că în cadrul relaţiilor de prietenie ce s-au stabilit între mine şi fraţii "Cadetti", am comis o serie de fapte negative, în sensul că am admis să primesc de la aceştia atît în ţară, cît şi în Italia cu ocazia vizitelor, o serie de cadouri în obiecte şi bani. De asemenea cu ocazia vizitelor făcute în Italia în anul 1964 am avut diferite beneficii materiale din partea lui "Giuliano Cadetti", fie la cererea mea, fie din iniţiativa lui, beneficii care au fost sub formă de obiecte, valută lichidă, cît şi suportarea cheltuielilor de cazare şi transport de către el integral pe toată durata de 21 zile cît am stat în Italia, cît şi suportarea în mai multe rînduri a meselor servite la restaurante. Precizez că în timpul de 6-7 zile cît am stat în localitatea Bologna-Italia, am fost invitat la masă şi cazat de familia lor [1].

Dealtfel şi fraţii "Cadetti", ori de cîte ori au venit în ţara noastră pentru tratative comerciale, nu au omis

---
1) Ibidem, dosar nr.148235, f.56-61.

../..

să-i aducă lui Deak Paul diverse cadouri în obiecte [1].

Edificator în acest sens este și cazul numitului Gămulea Emilian, fost director în Ministerul Industriei Alimentare. In decurs de aproape doi ani, în cadrul întîlnirilor oficiale și neoficiale avute cu reprezentanții firmei vest-germane B.M.A., la inițiativa acestora sau la cererea sa verbală și în scris, pe baza unor liste, a primit o serie de obiecte și diverse avantaje materiale sau valori [2]. Unul dintre reprezntanții firmei sus-menționate, "Frantz Bohl" a arătat că, în perioada 1963 - 1966, s-a întîlnit de mai multe ori cu soții Gămulea în mod neoficial în oraș, la hotel sau la locuința acestora, cu care ocazie le-a predat din partea firmei cadouri în obiecte și bani ca răsplată pentru buna colaborare dintre Gămulea Emilian și firma pe care el o reprezenta [3].

"Schultze Wolfgang" directorul firmei B.M.A., a acționat asupra soților Gămulea după un prealabil și minuțios studiu asupra lor. Cu ocazia întîlnirilor neoficiale el a observat că Ana Gămulea este avidă după obiecte de lux, o femeie costisitoare și că din salariul soțului nu-și poate satisface toate poftele. Mai știa că Emilian Gămulea, în viața particulară este totalmente sub influența soției și că este dispus să facă orice pentru satisfacerea tuturor capriciilor ei. Acționînd asupra lui Gămulea Ana, vest-germanul i-a dat de înțeles că dacă soțul ei se va pune în slujba intereselor firmei B.M.A., va avea posibilitatea să-i satisfacă toate doleanțele. Tactica lui a dat rezultate reușind, prin soție, să-l subordoneze pe

----
1) Ibidem, f. 13o-135
2) Ibidem, dosar nr.166181, vol.1, f.167 și 277-278. Notă de
supraveghere. Se arată că în ziua de 5 mai 1966 "Schultze
Wolfang" a ieșit de la hotelul "Lido" cu un pachet în mînă,
s-a dus în fața restaurant."Parcul Trandafirilor" unde s-a
întîlnit cu soții Gămulea, De aci au plecat împreună în
Parcul Herăstrău la restaurant. "Pescăruș" unde au discutat
mult, au consumat mîncare și băutură, consumația plătind-o
cet.vest-german. La plecare Gamulea Ana a luat pachetul pe
care-l adusese acesta.
3) Ibidem, dosar nr.166183, f. 31.

../..

Gămulea Emilian și să-l determine să acționeze în defavoarea statului nostru.

Reprezentantul firmei vest-germane "Bayer", "Kurt Spitz", a reușit să se informeze, prin numitul Gheța Matei, fost merceolog la I.S.C.E. "Chimimport", asupra necesarului de import al țării noastre la produse chimice, asupra aprobărilor Ministerului Comerțului Exterior referitoare la importurile pe 1968, datelor despre concurență, limitelor de prețuri, poziției părții române la tratative. In acest sens, sus-numitul a sustras de la locul de muncă fotocopia unui document privitor la importurile de materii prime de la firma respectivă, precum și două anexe cu necesarul de import produse chimice, cu cantități, valori, etc. pe anul 1968 al țării noastre, pe care le-a predat străinului [1].

Comerciantul austriac "Hans Mayer" a obținut din partea lui Kobielsky Leopold informații tile asupra situației ofertei sale în comparație cu concurența, precum și indicii asupra procentului real de rabat pe care să-l acorde pentru a fi sub nivelul concurenței [2]. Procedînd conform indicațiilor primite, comerciantul străin s-a așezat la masa tratativelor înarmat cu o serie de date valoroase cu ajutorul cărora avea să influențeze mersul negocierilor. Acordînd de la început un procent de rabat puțin mai mare decît al firmelor concurente, dar cu mult mai mic decît cel care se putea obține, el a reușit să le înlăture din competiție și să-și plaseze ofertele pe piața noastră.

Un alt comerciant austriac "Otto Klein", în lupta pentru a-și menține pozițiile cucerite pe piața noastră și urmărind să împiedice pătrunderea altor firme cu produse similare, el a cerut numitului Walner Ivan, fost inginer șef la Uzina "Tractorul"-Brașov, să-l informeze despre rezultatul

----
1) Ibidem, dosar nr.148316, vol.2, f.139-14o.
2) Ibidem, dosar nr.56o78, vol.2, f.4o și 168

../..

demonstrațiilor pe care le vor face firmele concurente, ori de cîte ori acestea vor încerca vopsele similare cu acelea livrate de firma pe care el o reprezenta. Referitor la interesul străinului față de aceste informații, Walner Ioan relata:

"Pentru "Otto Klein", ca reprezentant comercial al firmei "STOLL", era interesant să știe care sînt rezultatele demonstrării produselor concurenței cu vopsele similare celor livrate de "STOLL", deoarece după cum mi-a spus el, statul român intenționează să contracteze licența unei fabrici pentru producerea vopselelor solubile în apă, utilizate în industria grea (camioane, tractoare și mașini-unelte) și în industria prelucrătoare a lemnului, iar el vrea să știe ce șanse are să încheie un asemenea contract" 1).

Unii reprezentanți ai firmelor străine care au reușit să recruteze elemente dintre funcționarii cu care veneau în contact, promiteau acestora că le vor asigura și alte avantaje materiale, știind însă că după încheierea contractelor nu mai puteau fi forțați să-și achite obligațiile.

Au fost cazuri cînd procentul comisionului promis a fost micșorat după aprecierea comercianților străini, sau cînd o parte din obiectele promise nu au mai fost predate. Așa s-a întîmplat în cazul numitului Moteț Vasile, care arăta: "Pentru informațiile furnizate lui "Körner Beniamin", am primit de la acesta în mai multe rînduri : un aparat de radio marca "Telefunken", mai multe brichete și 300 lei, ciorapi de damă. Mi-a promis că-mi va aduce un magnetofon și stofă pentru haine, însă pînă în prezent nu mi le-a adus" 2).

O altă categorie de elemente pretabile la acțiuni de subminare o constituie persoanele stăpînite de dorința de a părăsi definitiv țara noastră care, pentru a-și asigura un trai îmbelșugat în străinătate, caută să-și realizeze, prin

----

1) Ibidem, dosar nr.158064, vol.2, f.192.
2) Ibidem, dosar nr.38784, vol.1, f.47.

../..

încheierea unor contracte dezavantajoase statului nostru, depozite de valută la diverse bănci din occident. Reprezentanții unor firme străine se folosesc de aceste elemente în apărarea intereselor firmelor lor, acordînd acel comision procentual din valoarea contractelor pe care le încheie. Sumele rezultate sînt depuse pe numele celor care îi avantajează la diverse bănci, promițîndu-le totodată ajutor pentru a părăsi țara noastră și a se stabili în occident.

De asemenea, trebue să menționăm că în cazul acestor elemente, comercianții străini mai exploatează și sentimentele lor naționaliste.

Pentru exemplificare cităm cazul lui Pienczykowski Iosif, fost inginer la M.I.A., care a favorizat un mare număr de firme capitaliste la încheierea unor contracte dezavantajoase pentru țara noastră, în scopul obținerii unui comision din care o sumă de bani să-i fie depusă la o bancă din străinătate. "Intenționam să realizez depozite de valută în străinătate, deoarece așa cum am mai declarat a fost o perioadă cînd eu voiam să plec din R.S.România într-un stat capitalist" 1).

In declarația sa, numitul Klein Mihail fost tehnician la Combinatul pentru industrializarea lemnului Pipera, vorbind despre motivele care l-au determinat să acționeze în favoarea firmelor austriece "STOLLACK" spunea: "Deși sînt tînăr, crescut în timpul acestei orînduiri, totuși o serie de elemente - legate de educația pe care am primit-o în familie și de trecutul familiei din care fac parte- m-au făcut să simt că trăiesc numai fizicește în această țară, spiritul fiind în altă lume, în occident, unde tindeam să ajung. In această privință arăt concret următoarele : acasă, în familia în care am crescut, mi s-a ținut mereu trează în față ideea că, deși sînt născut aici, în România, sînt totuși de origină germană și

----

1) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56043, vol.1, f.272

../..

Germania este locul unde va trebui să ajung să trăiesc...

De aceea, atunci cînd a venit "Otto Klein" (reprezentantul firmei austriece "STOLLACK" - n.a.) cu propunerea să fiu omul lui de încredere, el a găsit în mine un teren pregătit pentru aşa ceva şi nu a avut nevoie să depună eforturi pentru a mă convinge, deoarece eu am fost recrutat de la început"[1].

Materialul existent la dosar confirmă că numitul Klein Mihail a făcut totul pentru îndeplinirea cerinţelor comerciantului străin în detrimentul statului nostru.

Aceleaşi tendinţe au călăuzit-o şi pe numita Căpitănescu Ana - fostă şef de serviciu la I.S.C.E."Prodexport", care a trădat interesele statului nostru în favoarea firmei olandeze "VAN DOORN". Ea a scontat că datorită acestei activităţi, la care a fost antrenată de reprezentantul firmei "Rotman Edgar" va obţine din partea acestuia sprijinul necesar pentru a-şi asigura o situaţie bună atunci cînd va pleca în străinătate împreună cu soţul.[2].

Comercianţii străini nu au omis să aibă în vedere faptul că elementele pe care şi le subordonau propriilor lor interese, trebuia să îndeplinească condiţia esenţială, anume, aceea de a duce la finalizare sarcinile încredinţate, adică să-i favorizeze pînă la încheierea contractelor. Prin natura funcţiilor ce le deţineau, se impunea ca aceste elemente, sau să aibă acces la informaţiile secrete sau posibilitatea să intre în posesia lor. Din exemplele citate a reieşit că toate persoanele implicate în acţiuni de subminare au deţinut funcţii de conducere în unităţile în care lucrau sau, dacă nu au îndeplinit astfel de funcţii, au avut posibilitatea să acţioneze,

----

1) Ibidem, dosar nr.53o89, vol.1, f.119-12o
2) Ibidem, fond operativ, dosar nr.73189, vol.2, f.79 şi 89. "Motivele ptr.care am avantajat pe "Rotman" au fost acelea că pe de o parte îl simpatizam, iar pe de altă parte m-am gîndit că în eventualitatea plecării mele şi a soţului meu în străinătate, "Rotman" m-ar putea ajuta ca să obţin un serviciu în ţara în care ne-am fi stabilit".

într-o formă sau alta, pentru atingerea scopurilor urmărite.

In activitatea ce o desfăşoară pe teritoriul ţării noastre în scopul obţinerii unor profituri cît mai ridicate, în dauna economiei naţionale a R.S.România, reprezentanţii unor firme străine se ocupă de culegerea informaţiilor cu caracter secret din domeniul economic, informaţii care măresc şansele de reuşită în lupta de concurenţă cu alte firme. Intrînd în posesia unor informaţii ei au posibilitatea să acţioneze în cadrul tratativelor în asemenea manieră, încît să influenţeze desfăşurarea în favoarea lor, să-şi asigure, adeseori, prioritatea sau chiar exclusivitatea la încheierea unor tranzacţii.

Din materialele studiate [1], rezultă că dintre informaţiile care îi interesează în mod deosebit pe comercianţii străini, se remarcă cele privitoare la necesarul nostru de maşini, utilaje şi instalaţii, calitatea şi caracteristicile tehnice ale acestora, preţurile pe care statul nostru este dispus să le plătească, disponibilităţile noastre în ceea ce priveşte diversele produse destinate exportului şi preţurile la care pot fi achiziţionate.

Pe lîngă datele de mai sus, o mare atenţie este acordată firmelor concurente. Cunoaşterea mersului tratativelor privind cererile şi ofertele celorlalte firme oferă celor interesaţi posibilităţi mari de a interveni cu propuneri care să înlăture firmele concurente şi să-şi asigure încheierea unor contracte dezavantajoase pentru statul nostru. Numai în felul acesta a fost posibil ca unele firme străine să ne livreze produse de proastă calitate şi la preţuri ridicate sau să achiziţioneze din ţara noastră produse de calitate superioară la preţuri mici.

Desigur, reprezentanţii firmelor străine care ac-

----

1) Este vorba de cca.15 acţiuni închise prin arestarea elementelor implicate.

Germania este locul unde va trebui să ajung să trăiesc... De aceea, atunci cînd a venit "Otto Klein" (reprezentantul firmei austriece "STOLLACK" - n.a.) cu propunerea să fiu omul lui de încredere, el a găsit în mine un teren pregătit pentru așa ceva și nu a avut nevoie să depună eforturi pentru a mă convinge, deoarece eu am fost recrutat de la început"[1].

Materialul existent la dosar confirmă că numitul Klein Mihail a făcut totul pentru îndeplinirea cerințelor comerciantului străin în detrimentul statului nostru.

Aceleași tendințe au călăuzit-o și pe numita Căpitănescu Ana - fostă șef de serviciu la I.S.C.E."Prodexport", care a trădat interesele statului nostru în favoarea firmei olandeze "VAN DOORN". Ea a scontat că datorită acestei activități, la care a fost antrenată de reprezentantul firmei "Rotman Edgar" va obține din partea acestuia sprijinul necesar pentru a-și asigura o situație bună atunci cînd va pleca în străinătate împreună cu soțul.[2].

Comercianții străini nu au omis să aibă în vedere faptul că elementele pe care și le subordonau propriilor lor interese, trebuia să îndeplinească condiția esențială, anume, aceea de a duce la finalizare sarcinile încredințate, adică să-i favorizeze pînă la încheierea contractelor. Prin natura funcțiilor ce le dețineau, se impunea ca aceste elemente, sau să aibă acces la informațiile secrete sau posibilitatea să intre în posesia lor. Din exemplele citate a reieșit că toate persoanele implicate în acțiuni de subminare au deținut funcții de conducere în unitățile în care lucrau sau, dacă nu au îndeplinit astfel de funcții, au avut posibilitatea să acționeze,

---

1) Ibidem, dosar nr.53o89, vol.1, f.119-12o
2) Ibidem, fond operativ, dosar nr.73189, vol.2, f.79 și 89. "Motivele ptr.care am avantajat pe "Rotman" au fost acelea că pe de o parte îl simpatizam, iar pe de altă parte m-am gîndit că în eventualitatea plecării mele și a soțului meu în străinătate, "Rotman" m-ar putea ajuta ca să obțin un serviciu în țara în care ne-am fi stabilit".

../..

într-o formă sau alta, pentru atingerea scopurilor urmărite.

În activitatea ce o desfășoară pe teritoriul țării noastre în scopul obținerii unor profituri cît mai ridicate, în dauna economiei naționale a R.S.România, reprezentanții unor firme străine se ocupă de culegerea informațiilor cu caracter secret din domeniul economic, informații care măresc șansele de reușită în lupta de concurență cu alte firme. Intrînd în posesia unor informații ei au posibilitatea să acționeze în cadrul tratativelor în asemenea manieră, încît să influențeze desfășurarea în favoarea lor, să-și asigure, adeseori, prioritatea sau chiar exclusivitatea la încheierea unor tranzacții.

Din materialele studiate [1], rezultă că dintre informațiile care îi interesează în mod deosebit pe comercianții străini, se remarcă cele privitoare la necesarul nostru de mașini, utilaje și instalații, calitatea și caracteristicile tehnice ale acestora, prețurile pe care statul nostru este dispus să le plătească, disponibilitățile noastre în ceea ce privește diversele produse destinate exportului și prețurile la care pot fi achiziționate.

Pe lîngă datele de mai sus, o mare atenție este acordată firmelor concurente. Cunoașterea mersului tratativelor privind cererile și ofertele celorlalte firme oferă celor interesați posibilități mari de a interveni cu propuneri care să înlăture firmele concurente și să-și asigure încheierea unor contracte dezavantajoase pentru statul nostru. Numai în felul acesta a fost posibil ca unele firme străine să ne livreze produse de proastă calitate și la prețuri ridicate sau să achiziționeze din țara noastră produse de calitate superioară la prețuri mici.

Desigur, reprezentanții firmelor străine care acționează ...

---

1) Este vorba de cca.15 acțiuni închise prin arestarea elementelor implicate.

../..

ționează în direcția obținerii de informații cu caracter secret, nu au posibilitatea să-și culeagă singuri acește informații, ci se folosesc de serviciile acelor persoane pe care au reușit să și le subordoneze și prin natura funcției lor, lucrează cu documente secrete sau participă direct la tratativele comerciale.

In virtutea relațiilor neoficiale pe care și le-au stabilit cu aceste persoane, ca urmare a cadourilor și promisiunilor făcute, străinii au reușit, în multe cazuri, să-și atingă scopurile. Ei au intrat în posesia unor informații valoroase care le-au dat posibilitatea să realizeze profituri însemnate. In același timp, statul nostru a avut de suferit pierderi valutare destul de mari.

Pentru exemplificare au fost reținute cîteva cazuri semnificative, privind natura informațiilor economice ce au fost furnizate reprezentanților unor firme străine.

Astfel, numitul Moteț Vasile, fost locțiitor șef de serviciu la I.S.C.E. - "Mașinimport", la cererea lui "Körner Beniamin", a întocmit o listă cu necesarul nostru de utilaje prevăzute a fi importate din țările socialiste și capitaliste pe anul 1963 și, la o întîlnire ce a avut loc în mașina străinului, i-a înmînat această listă [1].

In perioada 1965-1966 Gămulea Emilian a transmis firmei B.M.A. din R.F. a Germaniei numeroase informații secrete cu privire la planurile noastre de construire a unor fabrici de zahăr și de reutilare a altora. Sus-numitul, referindu-se la importanța informațiilor pe care le-a furnizat, a declarat următoarele :

"Cunoscînd datele pe care i le-am relatat privind perspectiva dezvoltării industriei zahărului, "Schultze" (directorul firmei B.M.A.-n.a.):

----
1) Ibidem, dosar nr.38784, vol.1, f. 47.

- putea să-și facă planuri de viitor pentru industria firmei B.M.A. ;

- cunoscînd de ce anume avem nevoie, putea să-și impună anumite prețuri în cazul unor tratative ;

- putea să intre în tratative cu celelalte firme concurente care sînt în număr de 4-5 în toată lumea, pentru a se înțelege în privința împărțirii beneficiilor" [1].

Deci, obținînd informațiile dorite, și-a putut realiza scopurile propuse.

Astfel de informații a mai furnizat sus-numitul și francezului "Mercier", în timp ce acesta ducea tratative la "Mașinimport", indicîndu-i totodată să nu mai coboare prețul utilajelor pe care urma să ni le furnizeze. Gămulea l-a mai informat pe francez și asupra diferenței în lei valută sau dolari, ce exista între prețul său și cel a firmelor concurente din momentul respectiv al tratativelor [2].

Deosebit de activă în ceea ce privește volumul informațiilor transmise a fost numita Vrînceanu Viorica. Ea a furnizat francezului "Roger Lefevre" date referitoare la cifrele de plan privind exportul de carne al "Prodexportului" în țările capitaliste pe anul 1960, firmele capitaliste din Austria, Suedia și Italia cu care au fost încheiate contracte și despre care francezul nu avea cunoștință, prețurile la care au fost încheiate contractele respective, cantitatea produselor livrate și tratativele ce s-au purtat în această problemă. Totodată, Vrînceanu Viorica i-a adus la cunoștință că I.C.S.E.

----
1) Ibidem, dosar nr.166183, vol.1, f. 147-151 (vezi Anexa IV, doc.nr.5)
2) ibidem, fila 68.

"Prodexport" are disponibilităţi de organe pe care nu are cui să le vîndă, neavînd plasament în altă ţară cu excepţia "COLLECTORGANULUI" (firma pe care o reprezenta "Roger Lefevre"[1]).

Cunoscînd aceste date şi lăsînd să se înţeleagă că nu ar avea nevoie de produsele respective, comerciantul francez a acceptat totuşi să le achiziţioneze, însă la preţuri mult mai mici. Pentru moment el a lăsat impresia că depune eforturi pentru ca totuşi statul să plaseze acele produse, reuşind să-şi menţină exclusivitatea la contractările de organe şi carne pe piaţa franceză.

Comerciantul austriac "Hans Mayer" a obţinut din partea lui Kobielsky Leopold informaţii utile asupra situaţiei ofertei sale în comparaţie cu concurenţa, precum şi indicaţii asupra procentului real de rabat pe care să-l acorde pentru a fi sub nivelul concurenţei [2].

Procedînd conform indicaţiilor primite, comerciantul străin s-a aşezat la masa tratativelor înarmat cu o serie de date valoroase, cu care avea să influenţeze mersul negocierilor. Acordînd de la început un procent de rabat puţin mai mare decît al firmelor concurente, el a reuşit să le înlăture pe acestea din competiţie şi să-şi plaseze ofertele pe piaţa noastră.

Un alt comerciant, austriacul "Otto Klein" în

----
1) Ibidem, dosar nr.73111, vol.1, f.196; 241.
Ibidem, dosar nr.73111, vol.2, f.303. Numita Simon Silvia, sora numitei Vrînceanu Viorica, a declarat următoarele cu privire la relaţiile dintre sora sa şi "Roger Lefevre": "Datorită acestui fapt Roger Lefevre, intrînd în relaţii neoficiale cu sora mea, a început s-o viziteze la domiciliu, tocmai cu scopul de a afla anumite probleme secrete şi care îl interesau, tocmai pentru a realiza un beneficiu mai mare pentru el şi firma pe care o reprezenta, în dauna economiei R.P.R. In acest scop, aşa cum am mai declarat, el a primit de la sora mea o serie de informaţii ca: planul de export curent, planul de export în viitor, calităţile şi preţul acestora, preţul de livrare către alte firme, informaţii pe care în cadrul oficial la "Prodexport" nu le putea obţine, fiind secrete".
2) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56078, vol.2, f.40 şi f.68.

lupta pentru a-şi menţine poziţiile cucerite pe piaţa noastră şi urmărind să împiedice pătrunderea altor firme cu produsele livrate de el, a cerut numitului Walner Ioan, fost inginer şef la Uzina "Tractorul"-Braşov, să-l informeze despre rezultatul demonstraţiilor pe care le vor face firmele concurente, ori de cîte ori acestea vor încerca vopsele similare cu acelea livrate de firma pe care el o reprezenta. Referitor la interesul străinului faţă de aceste informaţii, Walner Ioan a relatat următoarele:

"Pentru "Otto Klein" ca reprezentant comercial al firmei "STOLL", era interesant să ştie care sînt rezultatele demonstrării produselor concurenţei cu vopsele similare celor livrate de "STOLL", deoarece după cum mi-a spus el, statul român intenţionează să contracteze licenţa unei fabrici pentru producerea vopselelor solubile în apă, utilizate în industria grea (camioane, tractoare şi maşini unelte) şi în industria prelucrătoare a lemnului, iar el vrea să ştie ce şanse are să încheie un asemenea contract" [1].

Un volum mare de informaţii secrete a furnizat reprezentanţilor unor firme străine şi numitul Pienczykowsky Iosif, fost inginer la M.I.A., dîndu-le totodată indicaţii preţioase asupra poziţiei pe care s-o adopte în cadrul tratativelor. Astfel, comerciantului englez "Hari Taxon" i-a spus să nu facă nici un fel de reduceri de preţuri la instalaţiile ce urmează să le vîndă ţării noastre, pentru că nu are concurenţi, iar instalaţiile respective trebuie contractate urgent şi că nu mai este realmente timp pentru prospectarea pieţii [2]. Ca urmare, comerciantul englez s-a postat pe o poziţie rigidă în cadrul tratativelor, ştiind că statul nostru va trebui să plătească preţul pretins de el. Este de la sine înţeles că străi-

----
1) Ibidem, dosar nr.158064, vol.2, f.192
2) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56043, vol.8, f.19

nul nu s-a sfiit să ceară un preţ ridicat şi să impună condiţiile de plată şi termene convenabile pentru el.

Comercianţilor vest-germani "Herman" şi "Stepansky" le-a furnizat informaţiile cerute de aceştia în legătură cu ofertele firmelor concurente 1).

După cum s-a putut constata, elementele care se pun în slujba intereselor unor firme străine transmit reprezentanţilor acestora informaţii pe care le culeg de la locul de muncă. Alte elemente care însă nu au acces la asemenea date cu caracter secret ce-i interesează pe reprezentanţii firmelor străine, caută să culeagă informaţii prin intermediul salariaţilor care au contigenţă cu asemenea date. In cazul acesta, elementele respective profită de relaţiile de prietenie sau de rudenie pe care le au cu persoane ce deţin funcţii importante în diverse intreprinderi sau instituţii centrale şi fie că încearcă să le corupă oferindu-le o parte din obiectele şi sumele pe care le încasează din partea firmelor cărora le transmit informaţii, fie că le exploatează informativ. Străinii au apelat deseori la sprijinul unor asemenea elemente, care nu îi puteau sprijini în mod nemijlocit la încheierea unor contracte, sau nu le puteau culege informaţii direct de la locul de muncă. De altfel, pe străini îi interesa mai puţin cine şi cum îi favorizează. Principalul era să intre în posesia unor informaţii secrete pentru a putea proceda de aşa natură încît să-şi atingă scopurile propuse, adică încheierea unor contracte cît mai avantajoase pentru firmele lor.

Aşa a procedat comerciantul vest-german "Iohan Stern" - reprezentantul firmei "KRESS". El l-a recrutat pe numitul Mihălcescu Stefan,fost inginer la Uzinele Chimice-Turda, pentru a-l sprijini în contractarea unei instalaţii de electroliză pentru această uzină, în schimbul unui comision de

----

1) Ibidem,proces verbal de interogatoriu. "Eu cunoşteam conţinutul ofertelor firmelor concurente, le-am transmis acestor reprezentanţi date cu privire la gabarit,parametrii,capacitatea,cît şi preţurile prevăzute în aceste oferte".

o,50% din valoarea contractului. Acesta nu avea însă cum să-l informeze pe străin asupra datelor ce-l interesau şi nici nu-l putea sprijini în mod direct la încheierea contractului, deoarece nu avea dreptul şi nici posibilitatea să participe la tratative. I-a promis în schimb că-l poate ajuta prin intermediul unor cunoscuţi de la Ministerul Industriei Petrolului şi Chimiei şi de la "IPROCHIM". In acest sens Mihălcescu Stefan a luat legătura cu Mureşan Ion - fost şef de proiect la "IPROCHIM" cu care era în relaţii de prietenie şi care a fost de acord să-l sprijine, urmînd să împartă între ei comisionul.

O situaţie cu totul deosebită o reprezintă cazul numitului Ghibu Octavian fost agent de teren la A.D.A.S. Susnumitul deşi prin natura funcţiei ce o deţinea nu venea în contact cu nici un fel de date secrete din domeniul economic, a reuşit să culeagă un volum de date cu caracter secret şi să le transmită unor firme vest-germane. Element abil, Ghibu şi-a făcut o a doua profesie din culegerea şi transmiterea de date secrete din domeniul economic. Prin intermediul unui frate şi al unor cunoscuţi el a intrat în posesia diferitelor informaţii secrete privind necesarul de import de utilaje ale ţării noastre pentru diverse fabrici şi combinate care erau să se construiască, firmele concurente, preţurile oferite acestora şi mersul tratativelor la "Maşinimport". Toate aceste informaţii le-a transmis cetăţeanului vest-german "Schuller Adam", spre a fi predate unor firme din R.F. a Germaniei 1). Descriind modul cum a reuşit să intre în posesia acestor date, Ghibu Octavian relata următoarele: "Datele pe care le-am transmis lui "Schuller Adam" le-am obţinut de la Păunescu Matei,şef de serviciu la Intreprinderea "Maşinimport" şi de la fratele meu Ghibu Mihai,director adjunct la Direcţia Lucrări Capitale din

----

1) Ibidem, dosar nr.29257, vol.5, f.164-173

Departamentul Construcţiilor, care cunoşteau scopul pentru care eu culeg şi transmit aceste date firmei respective 1).

Activitatea acestui element apare cu atît mai deosebită, cu cît el s-a lăsat foarte uşor antrenat la acţiunea de subminare de către cetăţeanul vest-german pe care-l cunoştea mai dinainte. El şi-a bazat acţiunile sale pe faptul că deşi nu lucra direct cu date secrete din domeniul economic, putea totuşi să culeagă astfel de date de la alte persoane şi în felul acesta nu era suspectat de către organele de securitate.

Din exemplele prezentate mai sus, iese în evidenţă faptul că o serie de reprezentanţi ai firmelor străine, atunci cînd îşi propun să atragă la activitate ostilă statului nostru pe unii funcţionari romàni, se orientează întotdeauna asupra acelor elemente care, sub o formă sau alta, au posibilitatea să le furnizeze informaţiile de care au nevoie.

Dacă de la caz la caz problema recrutării unor elemente care să-i sprijine în activitatea lor a fost rezolvată mai uşor sau mai greu de către reprezentanţii firmelor străine, în schimb intrarea în posesia informaţiilor şi menţinerea contactelor a fost mai dificilă. De aceea, acestei chestiuni i s-a acordat o importanţă deosebită cu scopul evitării pericolului de a se expune primejdiei din partea organelor de stat.

Pentru a-şi camufla cît mai mult acţiunile, străinii au căutat şi au aplicat cele mai diverse soluţii, punîndu-se de acord cu cei de la care urmau să primească informaţii şi instruindu-i asupra modului şi mijloacelor de transmitere a acestora. Intr-adevăr, din materialele studiate rezultă că reprezentanţii firmelor străine au găsit metode destul de ingenioase în acest sens.

Pe de altă parte, camuflarea legăturilor cu străinii a ridicat probleme dificile în faţa romînilor care s-au dedat la acţiuni de subminare a economiei naţionale, principalul motiv pentru aceasta fiind faptul că funcţionarii romîni erau dunoscuţi de multe persoane, iar apariţia lor în compania unor străini ar fi oferit prilej de bănuială. Dîndu-şi seama că acţiunile lor sînt dăunătoare statului, iar în cazul în care ar fi descoperiţi, ar risca să primească pedepse severe, infractorii s-au preocupat şi au insistat faţă de străini să găsească metode cît mai sigure de caumflare a furnizării informaţiilor secrete.

----
1) Ibidem, f.177-178 şi 133-134 .

In stabilirea căilor de preluare şi transmitere a informaţiilor, elementele interesate au avut în vedere, pe lîngă conspirativitate, problema asigurării operativităţii acestor acţiuni. Au fost folosite asemenea metode care să dea posibilitatea folosirii informaţiilor la momentul oportun, în aşa fel ca, de pe urma cunoaşterii lor, comercianţii străini să obţină maximum de avantaje în procesul desfăşurării tratativelor.

<u>Cele mai frecvente căi de transmitere a informaţiilor folosite în perioada la care ne referim au fost:</u> transmiterea directă cu ocazia întîlnirilor oficiale sau neoficiale organizate şi transmiterea indirectă, prin intermediari, sau corespondenţă neoficială.

<u>Transmiterea informaţiilor cu ocazia întîlnirilor oficiale</u> a fost folosită deoarece prezenta avantajul că "părţile" nu puteau fi bănuite că întreţin relaţii neoficiale. Cei interesaţi profitau de faptul că rămîneau singuri în sala de tratative, sau de neatenţia celorlalţi participanţi, pentru a transmite şi respectiv a prelua informaţiile.

In felul acesta au procedat numiţii Ticuşan Viorel şi Răzuş Virgiliu, foşti salariaţi la "Maşinimport", care, pen-

tru a-l ajuta pe comerciantul vest-german "Bayer Gustav" să încheie cît mai multe contracte cu ţara noastră, au profitat de faptul că se aflau singuri în sala de tratative şi i-au dat să consulte opisul cu necesarul de import prese-foraje pe anul 1965, comerciantul luîndu-şi notiţe asupra necesarului nostru în astfel de piese şi asupra valorii acordate în plan în acest scop [1].

Aceeaşi metodă a folosit-o şi numita Căpitănescu Ana în cadrul relaţiilor sale cu comerciantul olandez "Rotman". Ei se întîlneau în incinta intreprinderii "Prodexport" şi profitau de faptul că uneori rămîneau singuri sau ceilalţi participanţi nu erau atenţi, pentru a se pune de acord asupra cantităţilor de ulei pe care ţara noastră le exporta în Olanda şi Franţa, asupra preţurilor şi asupra modalităţilor de a falsifica actele oficiale în scopul avantajării firmei olandeze. Pentru a nu da naştere la bănueli în legătură cu înţelegerea de favorizare a firmei sus-menţionate, Căpitănescu Ana a preferat să nu discute prea des cu străinul, ci, în mod tacit, stabilea preţuri mai mici la marfa pe care o vindea acestuia, comunicîndu-i doar să accepte preţul stabilit de ea [2].

Cu toate avantajele pe care le prezintă această metodă, ea nu permite desigur transmiterea unui volum mare de informaţii, întrucît nu întotdeauna există condiţiile necesare, mai ales că în majoritatea cazurilor la tratative participă un număr mai mare de persoane. <u>De aceea, în cele mai multe cazuri s-a practicat metoda transmiterii informaţiilor</u>

---

1) Ibidem, dosar nr.55000, vol.1, f.251-252 şi 328. Declaraţia lui Ticuşan Viorel. "Cu această ocazie (a unei întîlniri oficiale la "Maşinimport" în vederea tratativelor-n.a.) l-am trimis pe Răzuş Viorel să aducă opisul din birou în sala de tratative. Răzuş Viorel a adus opisul cu necesarul de import al secţiei prese-forjă pe anul 1965, informînd pe "Bayer" de ce fel de prese avem nevoie, în vederea prezentării de prospecte şi oferte. "Bayer" şi-a notat cerinţele noastre urmînd să expedieze ofertele şi utilajele respective".

2) Ibidem, fond operativ, dosar nr.73189, vol.2, f.73-77.

../..

<u>cu ocazia întîlnirilor neoficiale organizate</u>. Cu prilejul acestor întîlniri se poate transmite un volum mai mare de informaţii, se pot purta discuţii în condiţii mai bune şi se pot oferi cadouri mai voluminoase. Dezavantajul utilizării metodei de mai sus constă în faptul că elementele în cauză se expun pericolului de a fi văzute de cunoscuţi şi deci de a se naşte suspiciuni asupra naturii relaţiilor pe care le întreţin.

Pentru a diminua cît mai mult riscul de a fi descoperite, elementele implicate şi-au luat tot felul de măsuri de precauţie, stabilind întîlniri la ore tîrzii, în locuri puţin frecventate sau chiar în străinătate şi altele.

Pentru exemplificare, cităm cîteva cazuri din care se pot desprinde unele procedee mai des folosite pentru camuflarea activităţii infracţioniste desfăşurate de elemente duşmănoase statului nostru.

Numitul Gămulea Emilian, pentru a nu fi suspectat de către organele de stat, a însărcinat-o pe soţia sa să-i organizeze întîlnirile cu vest-germanul "Schultze Wolfgang". Pentru a constata dacă aceste legături au atras atenţia cuiva sau nu, sus-numitul a luat diferite măsuri în consecinţă, măsuri ce au fost arătate în declaraţia sa : "Astfel, i-am indicat lui "Schultze" să nu telefoneze de la hotel, ci numai de la telefoane publice. Intrucît o parte din întîlniri (neoficiale - n.a.) le-am fixat cu el la întîlnirile de protocol, am făcut acest lucru discret" [1]. Tot în acest scop au fixat, de comun acord, anumite parole, cît şi locuri dinainte stabilite, deseori controlîndu-se, la răstimpuri, pentru a vedea dacă nu cumva sînt urmăriţi.

Supravegherea operativă a lui "Schultze Wolfgang" a stabilit că, într-adevăr, acesta se întîlnea în mod organizat în oraş cu soţia numitului Gămulea Emilian, făcînd împreună

---

1) Ibidem, dosar nr.166183, vol.1, f.186-187

plimbări cu mașina, în locuri puțin aglomerate (de preferință muzee) și autoverificîndu-se. "La intrarea în muzeu, MICA (Gămulea Ana-n.a.) a mers înainte, iar MAUR (Schultze Wolfang" - n.a.) a rămas în urmă și a privit înapoi la persoanele care erau în apropierea lui" 1). Fiecare întîlnire dintre ei era organizată în mod discret și sub diferite pretexte. De multe ori au însărcinat pe altcineva din familie să-i supravegheze, pentru a vedea dacă nu cumva sînt urmăriți de organele de securitate. Dacă li se părea ceva suspect renunțau la întîlnirea respectivă stabilind alta, tocmai cu scopul de a-și camufla cît mai bine relațiile lor de natură dușmănoasă.

Numitul Ghețu Matei, fost merceolog la I.S.C.E. "Chimimport" se întîlnea cu comercianții vest-germani cărora le transmitea informații secrete la diverse restaurante, după care se deplasau cu mașina de preferință în afara orașului. Astfel, într-o seară s-au întîlnit la restaurantul "Perla", de unde, cu mașina străinului, s-au deplasat în comuna Străulești la restaurantul " 2 Cocoși ". "Wentze" a discutat foarte amical cu Ghețu Matei iar acesta, ascultînd ce spunea "Wentze", și-a scos din buzunar un carnet și a notat cele spuse.

La rîndul său, "Wentze" și-a scos și el un carnet din buzunar și a notat cele spuse de Ghețu 2).

Cu mult tact au acționat și numiții Kobielsky Leopold și "Hans Mayer", pentru conspirarea legăturilor lor. Întîlnirile neoficiale erau organizate numai noaptea și în locuri puțin aglomerate, după un prealabil și minuțios control. Cînd austriacul "Hans Mayer" sosea în București, uneori dădea un telefon lui Kobielsky Leopold acasă și-i spunea parola : "Halo, Mogoșoaia, Nitsch Hubert". Era semnalul că a sosit la București și se puteau întîlni peste cca.30 minute la locul stabilit dinainte stația de tramvai Sf.Vineri. După ce se ve-

---

1) Ibidem, f.275 și f.277-278 (vezi Anexa IV, doc.nr.6)
2) Ibidem, dosar nr.148316, vol.2, f.73.

../..

deau, sus-numiții supravegheau dacă nu cumva sînt urmăriți și se îndreptau spre parcul "România Muncitoare" mergînd unul în spatele celuilalt la distanță de cîțiva metri. De cele mai multe ori străinul venea la întîlnire deghizat, schimbînd pălăria cu un basc, pe care i l-a dat Kobielsky, și paltonul cu un ballonsseide 1).

Aspectele de mai sus au fost bine relevate de comerciantul austriac într-una din declarațiile sale, în care sublinia : "Aceasta s-a petrecut în vara și toamna anului 1966 și ele (întîlnirile neoficiale-n.a.) au fost stabilite cu Kobielsky în timp ca mă aflam la "Mașinimport". Ne-am înțeles să ne vedem la ore tîrzii, pentru a nu fi văzuți de persoane ce cunoșteau pe Kobielsky. La aceste întîlniri n-au participat alte persoane. Parcul era pentru noi avantajos, întrucît dacă ne-am fi văzut în localuri sau restaurante, aș fi fost recunoscut ca străin din cauza limbii și înfățișării mele" 2).

Moteț Vasile și "Körner Beniamin" s-au întîlnit de nenumărate ori în oraș, după care se plimbau cu mașina lui "Körner" pe diverse străzi întortochiate, cu viteză mare, oprindu-se din loc în loc și discutind cîteva minute, fără a coborî din mașină. La o astfel de întîlnire, după ce au stat puțin de vorbă, au aprins lumina și au studiat mai multe coale de hîrtie ce erau scrise de mînă și pe care le țineau ascunse între ei, pentru a nu putea fi văzute de trecători 3).

Numitul Donath Pavel, profitînd de faptul că, prin natura funcției ce o deținea, făcea deplasări în străinătate, a căutat să folosească aceste deplasări pentru a desfășura acțiuni de favorizare a unor firme străine și de subminare a economiei naționale. Acolo se întîlnea cu reprezentanții fir-

---

1) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.36073, vol.2, f.277,39-40, 181, 17-18.
2) Ibidem, f. 30.
3) Ibidem, fond operativ, dosar nr.38784, vol.1, f.72-73 și 78.

../..

melor preferate cărora le transmitea informaţii şi le facilita încheierea unor contracte avantajoase pentru ei. Astfel, cu ocazia unei deplasări la Viena s-a întîlnit cu un reprezentant al firmei italiene "CENTINI". Cu această ocazie au discutat asupra problemelor legate de încheierea unor contracte avantajoase firmei italiene. Donath Pavel a dat dispoziţii în ţară conform cărora contractele de livrare a unor cantităţi de produse alimentare în Italia, urmau să fie încheiate la preţuri mai mici decît nivelul preţurilor de pe piaţa internaţională [1].

Toate măsurile de precauţie luate de elementele care s-au dedat la acte de subminare a economiei naţionale au avut ca scop camuflarea cît mai perfectă a acţiunilor lor faţă de organele de stat, precum şi posibilitatea de a acţiona în continuare. In toate cazurile studiate s-a constatat că, odată antrenate la acţiuni duşmănoase, elementele respective îşi continuă activitatea un timp îndelungat. Dealtfel, în toate aceste cazuri acţiunile lor au fost curmate de către organele de securitate prin arestarea elementelor implicate.

Atunci cînd transmiterea informaţiilor, din anumite considerente legate de timp şi distanţă, nu s-a putut face în mod direct, personal, s-a apelat la alte metode de legătură, impersonale, cu ar fi: corespondenţa şi intermediarii.

Metoda corespondenţei oferă condiţii pentru transmiterea informaţiilor în mod mai discret, destul de operativ şi cu mai puţine riscuri pentru autori de a fi bănuiţi că întreţin relaţii neoficiale. In majoritatea cazurilor, corespondenţa a fost cifrată sau codificată, pentru ca din conţinutul ei să nu se poată deduce de către alte persoane natura informaţiilor ce erau transmise.

Spre exemplificare, a fost reţinut, în mod expres,

---

1) Ibidem, dosar nr.36470, vol.1, f.77 Notă informativă.

../..

cazul numitului Ghibu Octavian, element versat în această direcţie. El a întocmit un cod pe care l-a trimis lui "Schuller Adam", omul său de legătură din R.F.G., pentru a putea citi conţinutul scrisorilor motivînd că în prezent lucrurile nu mai sînt atît de simple ca altădată şi trebuie să se lucreze cu extrem de multă fineţe şi numai cu persoane recomandate. Un alt exemplar al codului a fost reţinut de el, pentru a putea la rîndul său să citească scrisorile pe care le primea din străinătate [1]. Referitor la această chestiune, sursa "Kraft Hans" relata următoarele: "Pe data de 7 ianuarie 1961 am fost acasă la Ghibu Octavian cu telegrama (scrisoarea-n.a.) primită de la "Schuller Adam" din R.F.G. Ghibu nu a fost prea mulţumit de conţinutul scrisorii. A părăsit camera şi s-a întors cu patru foiţe de mărime ministerială bătute la maşină şi împăturite în şase, legate cu o gumă. Cu ajutorul conţinutului acestor hîrtii a descifrat textul telegramei" [2].

Dealtfel, numitul Ghibu Octavian nici nu putea folosi altă cale pentru transmiterea informaţiilor, deoarece, aşa cum s-a mai arătat, locul său de muncă şi funcţia pe care o îndeplinea nu-i permiteau să se întîlnească în mod direct cu cei cărora le furniza informaţii şi pe care, dealtfel, nici nu-i cunoştea. "Schuller" era numai un fel de dispecer care dirija informaţiile primite către firmele interesate şi încasa cota-parte pe care o pretindea Ghibu în schimbul datelor transmise. Din acest motiv, sus-numiţii au căutat să perfecteze

---

1) Ibidem, fond operativ dosar nr.29257, vol.1, f.133; dosar nr.29257, vol.5, f.177-178. "La începutul colaborării mele cu "Schuller Adam" am întocmit un cod în scopul ca datele pe care urma să le transmit, să nu fie înţelese de cel ce va duce scrisorile. Un exemplar din acest cod a fost transmis prin Biliski (ghid la O.N.T.-Carpaţi-n.a.) lui Schuller Adam, iar o copie am oprit-o eu. In baza acestui cod, eu am întocmit scrisorile codificate prin care am transmis lui "Schuller" date în R.F.G. (vezi Anexa IV, doc.nr.7

2) Ibidem, dosar nr.29257, vol.1, f. 88.

../..

cît mai bine această cale de transmitere a informațiilor, pe care să o poată folosi în permanență.

Această metodă a fost folosită și de numita Vrînceanu Viorica pentru a-l informa pe "Roger Lefevre", atunci cînd acesta nu se afla în țara noastră. In felul acesta sus-numita a transmis o serie de informații comerciantului francez și i-a dat indicații asupra poziției pe care trebuie s-o adopte în discuțiile cu reprezentanții "Prodexportului". Scrisorile aveau un caracter codificat, folosind de exemplu în loc de cuvîntul "Interagro"- expresia "France", în loc de "Prodexport" - expresia "prietenul", iar atunci cînd vorbea de alți comercianți străini cum ar fi "Georges Lamare", folosea doar inițialele G.L. "Aceste expresii convenționale le-am stabilit cu "Roger Lefevre" să le folosim în corespondența noastră, cu ocazia unei discuții avute cu el la locuința mea" 1)- a conchis sus-numita.

Numitul Merkler Ioan, fost maistru la C.I.L. Gherla utiliza metoda corespondenței pentru a-l informa pe austriacul "Boltz Walter" asupra rezultatelor obținute la probele pe care le făceau alte firme străine cu vopsele pe care urmau să le livreze țării noastre. Iată textul celscria el : "Dragă domnule "Boltz". Vă aduc la cunoștință că firma "Baxer G.A." a făcut aici o ofertă pentru livrări de poliester (vopsele) în România. A sosit o delegație și a făcut probe aici la Gherla. La probe eu am fost singurul reprezentant al fabricii și am lucrat împreună cu Bitcu. Nu au reușit nici probele. Materialele nu erau pentru noi. De fapt amestecurile le-am făcut noi doi". Precizăm că amestecurile au fost făcute de așa natură, încît probele să nu dea rezultate, firmele concurente neputîndu-și astfel plasa ofertele lor" 2).

Metoda de transmitere a informațiilor prin intermediari

---

1) Ibidem, dosar nr.73111, vol.1, f.253
2) Ibidem, dosar nr.158o64, vol.2, f. 137-138

../..

diari a fost mai puțin utilizată pentru că, într-adevăr, din cazurile studiate a rezultat că această metodă nu era eficientă, în sensul că nu asigura operativitatea necesară, iar în ceea ce privește găsirea intermediarilor se punea problema recrutării unor persoane de încredere, lucru ce i-ar fi expus la folosirea altor complici și bineînțeles la împărțirea cîștigurilor. Totuși, ea a fost folosită atunci cînd condițiile au permis acest lucru sau cînd elementele în cauză nu au găsit alte procedee mai potrivite.

Numitul Gămulea Emilian, despre care s-a arătat mai înainte, a preferat să folosească această metodă de transmitere a informațiilor către comercianții străini "Mercier" și "Schultze Wolfgang", deoarece, ca intermediar, a folosit-o pe propria lui soție. El o infarma pe soția sa cu toate datele necesare pe care aceasta, întîlnindu-se cu străinii sub diverse pretexte, cum ar fi: împrumutarea și restituirea unor cărți, vizite la anticariat pentru cumpărarea unui tablou și altele, le transmitea mai departe. Sus-numitul motiva această manevră afirmînd că nu dorește să mai fie solicitat în mod nemijlocit, să fie văzut cu străinii, tocmai în perioada cînd se purtau tratativele comerciale. S-ar fi născut astfel bănueli și nu dorea de fel să ajungă în atenția organelor de stat care i-ar fi urmărit în mod sigur legăturile ilicite întreținute cu diverse firme străine 1).

De asemenea, numitul Pienczykowski Iosif a transmis informații secrete comerciantului vest-german "Schwartz Mihail" prin mijlocirea altui comerciant din R.F.G. care venea mai des în țara noastră. Astfel, prin intermediul lui "Stepansky" a transmis date privind utilajele și instalațiile trecute în planul de import pe anul 1967 în domeniul industriei laptelui 2)

Menționăm că metodele de transmitere a informațiilor

---

1) Ibidem, dosar nr.166183, vol.1, f.71 și f.68
2) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56o43, vol.1, f.17o și
vol.8, f.17.(vezi Anexa IV, doc.nr.8)

enunţate mai sus au fost folosite, în cele mai multe cazuri, nu în mod independent, ci combinate în funcţie de împrejurările existente în diferite etape ale activităţii duşmănoase desfăşurată de elementele respective. Această combinare a căilor de transmitere a informaţiilor a permis celor ce le utilizau să-şi camufleze cît mai bine acţiunile, pentru a nu fi depistaţi de organele de stat. De la caz la caz aceştia au recurs şi la altę căi de transmitere a informaţiilor, la care însă nu ne-am referit datorită caracterului lor sporadic şi neconcludent.

Aspectele tratate pînă în prezent privind furnizar a către reprezentanţii unor firme străine a informaţiilor secrete referitoare la planurile noastre de import şi disponibilităţile pentru export, ofertele şi cererile firmelor concurente, preţurile şi mersul tratativelor reprezintă cea mai concretă formă de favorizare a firmelor respective , în dauna economiei noastre naţionale. Această metodă s-a dovedit a fi cea mai operativă şi mai eficientă, însă datorită faptului că expune pe cei implicaţi la riscuri mari, s-a apelat la alte metode mai camuflate oarecum, dar cu efecte tot atît de evidente.

Din materialele studiate au reieşit mai multe metode de favorizare a firmelor străine în dauna statului nostru, dintre care remarcăm pe cele mai frecvent utilizate şi anume: neprospectarea sau prospectarea într-o măsură mai mică a pieţii mondiale de specialitate; acordarea de preţuri mari firmelor favorizate, peste nivelul obtenabil în momentul respectiv; întocmirea referatelor de import şi a notelor de comparaţie pe bază de date ireale sau falsificate; netratarea preţurilor cu firmele concurente sau tergiversarea negocierilor pînă la eliminarea firmelor din competiţie; livrarea unor pro-

../..

duse de calitate superioară la preţul produselor de calitate inferioară; refuzarea, sub diferite motive, a cererilor unor firme; compromiterea unor produse indigene, etc.

Menţionăm că metodele enumerate nu au fost folosite izolat, ci fiecare caz studiat prezintă o combinaţie a acestor procedee. Pe lîngă furnizarea de informaţii de natura celor arătate mai sus, elementele duşmănoase respective, în funcţie de condiţiile şi posibilităţile existente la un moment dat, au acţionat prin una sau mai multe din metodele menţionate, toate urmărind în final acelaşi scop: favorizarea unor firme străine şi subminarea economiei naţionale.

Din analiza acestor aspecte rezultă că, în activitatea lor, elementele duşmănoase, puse în slujba unor interese meschine, străine statului nostru, au profitat de împrejurări favorabile pentru a lovi în orînduirea noastră socială şi de stat, s-au folosit de cea mai mică fisură existentă în sistemul de organizare a relaţiilor comerciale cu străinătatea sau de cea mai mică slăbiciune a forurilor conducătoare, pentru a-şi motiva într-un fel sau altul acţiunile.

Concluzia noastră în această privinţă rezultă din reţinerea cîtorva din cele mai semnificative cazuri de favorizare a unor firme străine, în detrimentul economiei noastre naţionale.

Astfel, în scopul favorizării comerciantului "Marcelo Santini" şi menţinerii pentru el a exclusivităţii totale la exporturile de carne pe piaţa Italiei, numita Wulich Milea, nu a dat niciodată dispoziţii subalternilor săi de la "Prodexport" să mai negocieze şi cu alţi comercianţi capitalişti care ar fi acordat preţuri mai ridicate, deşi unele din cererile de ofertă i se prezentau chiar ei. În schimb, a contractat cantităţi mari de carne cu comerciantul

../..

italian, la preţuri inferioare celor practicate pe piaţa mondială în perioada respectivă 1).

Pentru realizarea scopurilor propuse, numitul Beer Moritz fost merceolog la I.S.C.E. "Metalimport", a intreprins acţiuni formale de prospectarea pieţii de specialitate, tocmai cu scopul de a stăvili interesul altor firme în ofertare şi pentru a menţine un nivel ridicat al preţului de tranzacţie, evitînd reduceri corespunzătoare la nivelul preţului real obtenabil, pregătind în felul acesta o conjunctură favorabilă firmei preferate "Cablexport" - Italia, cărei îi regla apoi preţurile în aşa fel încît să obţină şi comenzile dar şi profituri exagerate în dauna economiei noastre naţionale.

In acest sens, sus-numitul arăta că favorizarea firmei italiene consta în aceea că el îi comunica preţul concurenţei cît şi rabatul exact ce trebuia să-l acorde pentru a primi comanda. Adică, el îi spunea reprezentantului firmei respective diferenţa dintre el şi concurenţă, arătîndu-i că deşi "Metalimportul" cere un rabat de 15% spre exemplu, totuşi contractul se va încheia dacă va oferi un rabat de 10% sau 11% care va aduce preţul lui la nivelul concurenţei sau ceva sub acest preţ. "Prin acest procedeu eu făceam ca "Nino Pratti" să primească comanda, deci să se încheie contractul cu el, fără a risca să acorde un rabat mai mare decît acel al concurenţei aşa cum dealtfel noi ceream în cadrul tratativelor oficiale... In felul acesta, înlăturînd riscul ca el să dea rabatul cerut oficial în cadrul tratativelor şi care bineînţeles ar fi fost în favoarea "Metalimportului" 2).

Numitul Pienczykowski Iosif a depus toate eforturile pentru favorizarea firmei vest-germane AHLBORN. Deşi iniţial s-au primit oferte de la mai multe firme capitaliste

----
1) Ibidem, fond operativ, dosar nr.3647o, vol.5, f.213
2) Ibidem, dosar nr.56o64, vol.1, f.158-159.

../..

pentru instalaţiile şi utilajele necesare Complexului de Industrializare a Laptelui de la Galaţi, totuşi, în urma referatului pe care l-a întocmit pe baza studiului comparativ, acesta le-a înlăturat din competiţie, propunînd conducerii ministerului şi direcţiei din care făcea parte să intervină către organele în drept, pentru a invita la tratative numai pe reprezentanţii firmei AHLBORN din R.F.G. şi ALFA LAVAL din Anglia. In referatul de prezentare a celor două firme rămase în competiţie, el a favorizat firma vest-germană, scoţînd în evidenţă în mod exagerat aspectele principale al utilajelor acestei firme faţă de cealaltă. In schimbul acestui favor, firma vest-germană prin reprezentanţii săi, i-a oferit un comision mare 1).

In raportul de expertiză tehnico-economic, din 8 iulie 1967, se precizează că unele firme ca PAASCH 8c. SILKEBORG-Danemarca şi A.B. SEPARATOR-Suedia, au fost scoase în mod nejustificat din competiţie, fapt ce a dus la alterarea condiţiilor de desfăşurare a tratativelor în continuare, din lipsă de concurenţă şi la imposibilitatea determinării preţului real oferit pe piaţă. In felul acesta s-a ajuns la perfectarea contractului cu firma AHLBORN la un preţ foarte ridicat 2).

Pentru a favoriza firma italiană "ESSADEX" numitul Deak Paul a insistat în mod deosebit la conducerea M.I.C.M. să se importe sculele fabricate de această firmă, pe motiv că ar fi mai bune şi că formalităţile de cumpărare

----
1) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56o43, vol.8, f.16
2) Ibidem, dosar nr.56o43, vol.3, f.28. "In această situaţie afirmaţia din nota Dir.G-rale a Ind.Laptelui şi a Dir.Tehnice din M.I.A. (vizată de ing.Pienczikowski I.-n.a.) în sensul că utilajele firmei PAASH 8c.SILKEBORG au fost oferite cu preţuri mai mari cu 7-9% decît a celorlalte firme concurente este neîntemeiată şi ca atare scoaterea din competiţie a firmei daneze pe acest motiv este neîntemeiată".

../..

ar fi deja avansate. El a reușit prin multiple manevre să impună cumpărarea unor scule de slabă calitate. Ulterior s-a constatat că aceleași scule, importate de la alte firme au fost mai bune, iar achiziționarea lor s-a făcut în condiții mai avantajoase [1].

Cu ocazia contractării vînzărilor de produse alimentare către firmele italiene și franceze, numitul Donath Pavel a acționat de așa natură ca și cînd ar fi fost încredințat de statul nostru cu mandatul de a apăra interesele acestor firme. Acționînd fără scrupule, el dădea dispoziții să se livreze produse de calitate superioară la prețul unor produse de calitate inferioară cu un grad sau două, a satisfăcut toate pretențiile firmelor respective, intervenind, de nenumărate ori, pentru a obține de la Ministerul Comerțului reducerea nejustificată a prețurilor la produsele ce urmau să fie livrate către firmele favorizate [2].

Această favorizare a fost atît de evidentă încît a fost sesizată și de unii comercianți străini care erau împiedecați în mod nejustificat să pătrundă pe piața noastră. Spre exemplu, comerciantul italian "Bonelli Carlo" a spus că el își dă seama că "Marcelo Santini" a reușit să încheie contracte atît de avantajoase în România, datorită relațiilor pe care și le-a creat aici. El s-a exprimat că nu odată a văzut cînd s-au deschis în Italia vagoane românești cu carne și deși în fract era scris "carne de vacă" în vagoane era numai carne de vițel...." nici cel puțin nu au pus în fața ușii de la vagon carne de vacă - să mascheze, tot vagonul era complet cu carne de vițel". Apoi afirmă că din cîte vagoane a văzut el, la cîntărire au avut în plus carne între 500-600 kg., deci la fiecare 15-20 vagoane a fost un vagon de carne în plus [3].

----
1) Ibidem, fond operativ, dosar nr.148235, f.104-Notă informativă
2) Ibidem, dosar nr.36470, vol.4, f.304-327 și 329-343
3) Ibidem, dosar nr.73111, vol.7, f.155-Notă informativă.
(Pentru tr.1 vezi Anexe IV, doc.nr.9, pentru tr.3 vezi doc. nr.10).

Favorizînd firma austriacă "STOLLACK", prin împiedecarea realizării unor produse românești (lacuri și vopsele), numitul Klein Mihail, maistru electrician la C.I.L.-Pipera, a desfășurat o activitate deosebit de ostilă. Fiind recrutat de reprezentantul firmei respective, "Otto Klein" sus-numitul, împreună cu alte elemente din combinat, au căutat să compromită produsele românești, pentru ca țara noastră să continue importul din Austria al lacurilor și vopselelor necesare industriei lemnului. Comerciantul austriac avea tot interesul să împiedice realizarea de către țara noastră a vopselelor pentru a nu pierde o piață bună și sigură care-i absorbea produsele de mai mulți ani.

In vederea realizării scopului propus, Klein Mihail și compania au întreprins mai multe acțiuni concrete, printre care turnarea peste lacul romînesc, care urma să fie experimentat, a unor cantități de ulei de transformator. De asemenea, prin manevrarea defectuoasă a instalației electrice, s-a produs o încălzire excesivă a plăcii de lemn, peste care se turnase lacul respectiv, producîndu-se prin aceasta fenomenul de "încrețire", de unde concluzia că lacul nu este bun [1].

Din exemplele citate rezultă că metodele de favorizare a unor firme străine sînt variate și multiple, că aceste metode au fost utilizate în funcție de condițiile concrete în care elementele ostile își desfășurau activitatea.

Toate acțiunile despre care s-a vorbit au provocat pagube însemnate economiei noastre naționale. Fiecare contract încheiat în urma acțiunilor menționate, ca și a altora, a însemnat pierderi de zeci de milioane lei valută, statul nostru fiind supus unor eforturi valutare suplimentare.

Prin furnizarea de informații cu caracter secret din domeniul economic sau aplicarea unora dintre celelalte me-

----
1) Ibidem, fond anchetă dosar nr.53089, vol.1, f.93-94; fond operativ, dosar nr.158064, vol.3, f. 110-112.

todă de favorizare a firmelor străine, prin faptul că s-au încheiat contracte cu importatorii capitaliști de produse alimentare la prețuri derizorii, mult sub nivelul prețurilor oferite în perioadele respective, în special în exporturile de carne, ulei și zahăr, grupul de elemente dușmănoase de la "Prodexport", în frunte cu fostul director Donath Pavel, au prejudiciat statul nostru cu sume care depășesc cifra de 5o milioane lei.

Deși pe piața mondială existau cereri mari pentru aceste produse, Donath Pavel și complicii săi au favorizat unele firme franceze și italiene, făcînd chiar insistente intervenții la conducerea Ministerului Comerțului Exterior pentru reducerea în continuare a prețurilor la produsele respective 1). Edificatoare în acest sens este declarația sus-numitului în care arăta că și alte firme ar fi dorit să cumpere de la noi, dar a respins cererile acestora sub diverse pretexte printre care invocarea "lipsei" disponibilităților. În același timp el a încheiat noi contracte cu firmele favorizate, la prețuri mult dezavantajoase pentru țara noastră, asigurînd exclusivitatea acelor firme la contractările de produse alimentare 2).

Prin modul voit defectuos de prospectare a pieții internaționale, de ducere a tratativelor și de încheiere a contractelor, ei au făcut ca statul nostru să suporte pierderi mari și la importul unor utilaje și instalații. Datorită abaterilor și sistemelor oneroase practicate în tratative, încheierile și derulările de contracte cu firmele preferate de Kobielsky Leopold, au avut drept consecință pagube suportate de economia noastră națională în valoare de 333.576 dolari, echivalînd cu 7.663.848 lei 3).

---

1) Ibidem, fond operativ, dosar nr.3647o vol.4, f.3o4-327
2) Ibidem, f. 344
3) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56o78, vol.3, f.192 (vezi Anexa IV, doc.nr.11 și doc.nr.12).

../..

Analizînd practicile folosite de sus-numitul în atingerea scopului propus, din comparația mai multor oferte, rezultă că, pentru a justifica în fața M.C.E. că firma preferată de el este mai avantajoasă, a mărit artificial cu 22-29% prețurile ofertelor firmelor concurente înlăturîndu-le din competiție, deși în mod real ofertele acelor firme erau mai ieftine 1).

La rîndul său, numitul Pienczykowski Iosif, prin importul de utilaje de la firma AHLBORN, preferată de el, a produs pagube economiei noastre naționale în valoare de cca. 2,5 milioane lei. El a reușit să înlăture firme care ofereau aceleași utilaje la prețuri mult mai avantajoase 2).

Importante pagube a provocat economiei noastre naționale și numitul Botnar Octav, fost director la "Cartimex". Din evaluările făcute de organele Direcției Valutare din Ministerul Finanțelor, rezultă că numai la livrările de covoare către firma "ATICO" efectuate în cursul anului 1958, au fost aduse pagube de cca.55.ooo dolari, prin faptul că marfa livrată a fost de calitate superioară față de prevederile contractuale 3).

Dintr-o scurtă analiză a acestor aspecte se constată că valoarea pagubelor aduse economiei naționale reprezintă un procent ridicat din valoarea contractelor încheiate cu concursul elementelor respective. Spre exemplu, în cazul numitului Beer Moritz, pagubele suportate de economia națională însumînd 72.153 dolari, reprezintă 9,4% din sumele totale contractate (766.121 dolari) de el. Ținînd însă seama de abaterile grave constatate în tratarea și documentarea prețului obtenabil, ele trebuiesc considerate minime, deoarece - în cazurile în care s-au putut găsi documentații mai complete - pagubele s-au ridicat pînă la 3o% din valoarea convenită prin contract 4).

---

1) Ibidem f.12-13 și 29
2) Ibidem, dosar nr.56o43, vol.3, f.23-29 (vezi Anexa IV, doc.13)
3) Ibidem, fond operativ, dosar nr.29186, vol.1, f.21
4) Ibidem, fond anchetă, dosar nr.56o64, vol.2, f.276-Raport ...

Valoarea totală a pagubelor aduse economiei naţionale în perioada analizată, de elementele amintite, se ridică la sute de milioane lei, irecuperabile. In timp ce statul nostru face eforturi susţinute în domeniul valutar, în timp ce sume tot mai mari sînt investite pentru dezvoltarea continuă a economiei şi ridicarea nivelului de trai al poporului, elementele duşmănoase regimului au diminuat valoarea rezultatelor obţinute de ţara noastră pe linia progresului economic. In măsura în care aceste acţiuni nu au putut fi prevenite, elementele respective şi-au atins scopul, aducînd grave prejudicii economiei naţionale, procesului de desăvîrşire a construcţiei socialiste.

x

x x

După cum s-a putut constata, în ultimii ani activitatea de subminare a economiei naţionale desfăşurată de elementele duşmănoase din interior şi exterior, pe linia comerţului exterior a fost intensă. Acest lucru a fost favorizat, printre altele, şi de condiţiile create în urma dezvoltării relaţiilor economice ale ţării noastre cu majoritatea statelor capitaliste, fapt ce a impus ca un număr tot mai mare de comercianţi şi tehnicieni străini să vină pe teritoriul ţării noastre.

Faţă de această situaţie, sarcinile organelor de securitate au sporit mult, conducerea de partid atrăgînd în mod deosebit atenţia organelor de securitate asupra necesităţii prevenirii, depistării şi curmării activităţii elementelor duşmănoase îndreptate împotriva dezvoltării economiei noastre naţionale.

Din studiul efectuat asupra celor mai importante acţiuni finalizate în ultimii ani a rezultat faptul că organele de securitate au desfăşurat o activitate intensă împotriva

../..

activităţii de subminare a economiei naţionale pe linia comerţului exterior, reuşind să depisteze şi să pună capăt activităţii deosebit de ostile a unor elemente duşmănoase strecurate în diverse funcţii importante în aparatul de stat.

In toate cazurile citate în lucrarea de faţă, precum şi în multe alte cazuri, organele de securitate au desfăşurat o muncă încordată, încununată în cele din urmă de succes, activitate în urma căreia elementele respective şi-au primit pedeapsa cuvenită.

Acţiunile duse împotriva numiţilor Donath Pavel şi a complicilor săi, Gămulea Emilian, Botnar Octav, Kobielsky Leopold, Răzuş Virgil şi alţii, au fost încheiate prin arestarea şi trimiterea lor în faţa justiţiei. De remarcat că activitatea tuturor acestor elemente a fost demascată prin documente concrete scoase la iveală, astfel încît în faţa organelor de anchetă elementele respective au fost nevoite să-şi recunoască în întregime faptele lor murdare, antistatale.

Faţă de succesele obţinute de organele noastre de securitate, se pare însă că rezultate mai slabe au fost obţinute pe linia prevenirii activităţii de subminare a economiei naţionale. Conducerea partidului nostru, conducerea Consiliului Securităţii Statului, au atras atenţia asupra necesităţii şi importanţei prevenirii acestor activităţi, pentru a nu permite elementelor duşmănoase să frîneze mersul nostru înainte pe linia progresului economic. Un rezultat mult mai bun se obţine atunci cînd sînt sesizate intenţiile elementelor respective, decît descoperirea lor după ce au adus economiei noastre pagube importante. Făptaşii şi-au primit desigur pedeapsa aspră pe care o meritau din plin însă pagubele pricinuite nu au mai putut fi recuperate.

Considerăm însă că, în multe din situaţiile anali-

../..

sate, printr-o muncă mai calificată, organele noastre ar fi putut obține rezultate mult mai bune. Dacă spre exemplu, organele noastre ar fi reușit să stabilească intențiile reprezentanților unor firme străine, prin anumite combinații bine concepute, ar fi putut exploata intențiile lor în favoarea statului nostru. Astfel, prin plasarea în anturajul lor a unor informatori competenți, s-ar fi putut realiza, pe de o parte, dezinformarea sistematică iar, pe de altă parte, unele elemente, ușor coruptibile, nu ar mai fi fost expuse pericolului de a fi atrase la activitate dușmănoasă. In felul acesta credem că organele noastre ar fi putut chiar influența mersul tratativelor în favoarea statului nostru, mai ales în ceea ce privește stabilirea prețurilor și a cotelor de rabat. Un comerciant străin, fiind convins că persoana pe care a reușit să și-o subordoneze îl informează în mod real asupra prețului oferit de concurență, ar fi oferit prețuri mai ridicate, pentru a reuși totuși să încheie afaceri în țara noastră.

Intr-adevăr, multe din cazurile studiate au oferit la un moment dat condiții optime pentru aplicarea unor asemenea combinații, dar elementele dușmănoase au fost lăsate să-și continue activitatea probabil sub motivul documentării cît mai complete a activității lor. Aplicarea unor asemenea combinații impune însă necesitatea existenței unei rețele informative bine puse la punct în toate unitățile care desfășoară activitate de comerț exterior.

Desigur că un rol hotărîtor în depistarea și curmarea activității elementelor dușmănoase în cazurile studiate l-a avut munca cu rețeaua informativă. Dacă această rețea ar fi fost mai bine organizată, dacă ea ar fi cuprins persoane cu posibilități de informare mai mari, organele noastre ar fi reușit desigur, să acționeze în așa măsură

încît să depisteze, înaintea străinilor, pe acele persoane pretabile să desfășoare acțiuni ostile și să contracareze intențiile lor.

Folosirea judicioasă a celorlalte mijloace ale muncii informative în supravegherea reprezentanților firmelor străine și a elementelor puse în slujba lor a dat posibilitatea organelor noastre să le urmărească îndeaproape activitatea zilnică, să descopere și să identifice legăturile lor. De exemplu, în cazul comerciantului francez "Roger Lefevre", supravegherea operativă a dus la descoperirea și identificarea precisă a legăturii sale, iar prin tehnica operativă introdusă la domiciliul acesteia, s-a putut cunoaște precis natura relațiilor dintre ei, planurile lor în desfășurarea activității dușmănoase.

După părerea noastră, îmbunătățirea continuă a mijloacelor folosite pentru contracararea activității elementelor ostile statului nostru trebuie să constituie o preocupare permanentă a organelor de securitate. In acest sens este absolut necesar să ținem seama și de faptul că și elementele respective sînt preocupate de a găsi forme cît mai variate și cît mai camuflate în activitatea lor. Această considerație o facem avînd în vedere că au fost situații, în perioada analizată, cînd elementele supravegheate au descoperit filajul, iar în continuare au luat măsuri și mai severe de camuflare sau au încetat o perioadă să mai desfășoare activitate, lucru ce a avut ca efect întîrzierea finalizării acțiunii.

Este cunoscut faptul că în activitatea lor organele de stat pun un accent deosebit pe colaborarea cu un număr cît mai mare de oameni cinstiți, că de multe ori aspecte importante în ceea ce privește activitatea acestor organe, sînt sesizate de simpli cetățeni care, dînd dovadă de un înalt pa-

triotism, aduc la cunoștința organelor respective diverse aspecte care nu li se par normale.

Și în problemele de care ne ocupăm în lucrarea de față au fost cazuri cînd organele de securitate au primit un sprijin prețios din partea unor asemenea persoane. Spre exemplu, cităm cazul numitului Klein Mihail, asupra căruia organele de securitate au putut lua măsura arestării în urma sesizărilor unui muncitor cinstit, care a refuzat să colaboreze cu elementele dușmănoase la desfășurarea unor acțiuni ostile[1].

Considerăm că față de numărul mare al acțiunilor ostile statului nostru desfășurate în ultimii ani, activitatea organelor de securitate, pe linia lărgirii colaborării cu un număr cît mai mare de oameni ai muncii, ar fi putut să fie mult mai rodnică. Asigurarea unei stricte conspirativități asupra acțiunilor intreprinse și mijloacelor muncii de securitate, lărgirea legăturilor cu un număr cît mai mare de specialiști din intreprinderile de comerț exterior etc., pot avea un efect deosebit în obținerea unor rezultate din ce în ce mai valoroase pe linia prevenirii, demascării și curmării activității de subminare a economiei noastre naționale.

----

1) Ibidem, dosar nr.158064, vol.1, f.21 și 132.

--oOo--

A N E X E I
(1)

Traducere legalizată din limba engleză

R E Z U M A T

MINUTA INTILNIRII DIN 18 SEPTEMBRIE 1946.

N. Motivul pentru care vecinii ocupați de Ruși ai
României, ca de exemplu Polonia și Jugoslavia, sînt înaintea
ei în organizarea și eficiența mișcărilor lor subterane, este
că amîndouă aceste ultime țări le-au început cu mult timp
înainte: Polonia avînd a se supune de la izbucnirea celui de
al doilea război mondial ambelor ocupații, germană și rusă,
în timp ce Jugoslavii au avut să se lupte întîi cu Germanii
și apoi cu Tito - ceea ce în realitate înseamnă să se lupte cu
Rusia, astfel că există o continuitate în mișcarea subterană
din aceste două țări. Pe de altă parte, lovitura de Stat din
România a fost făcută cu întregul și intactul său aparat de
stat din care cauză a și reușit atît de bine. Pînă acum, aproape nimic nu s-a desăvîrșit pe liniile unei organizări serioase
a mișcării noastre de rezistență, deoarece am așteptat îndeplinirea înțelegerilor de la Yalta și Moscova, prin care România și-ar fi cîștigat libertatea și prin aceasta posibilitatea
de a organiza liber o puternică armată națională, instrumentul cel mai bun cu putință pentru o viitoare rezistență. Considerînd totuși că aceste înțelegeri nu au fost respectate,
este evident că noi nu putem crea nici o mișcare paramilitară
efectivă, în circumstanțele actuale, îndreptată împotriva Ru-
siei Sovietice. Noi trebuie de aceea să ne străduim să alcă-
tuim mai întîi un plan în acord cu circumstanțele actuale și
să clădim pe el o asemenea mișcare de rezistență. Mai tîrziu
această mișcare poate adopta o politică antirusă; dar la în-
ceput nu putem face din această politică scopul nostru oficial.
Pe aceste linii, ar fi înțelept să se formeze un tip special
de organizații paramilitare defensive, pe întreg teritoriul,
cu scopul de a rezista agresiunii comuniste, alegerile viitoare ne vor furniza un motiv de rezistență, justificînd prin
aceasta existența unor asemenea organizații defensive. Vor
trebui folosiți oamenii cei mai de încredere.

In ce privește organizația centrală, membrii și grupului nostru vor furniza partidelor din opoziție mijloacele,

./.

fără a le aduce totuşi la cunoştinţă sursa, 'sau menţionînd
eventual că vin de la particulari bogaţi, devotaţi partidelor
de opoziţie, astfel ca toate riscurile de indiscreţie să fie
evitate. Furnizîndu-le fonduri, vom fi îndreptăţiţi să le con-
trolăm. Vom desemna pentru aceasta un comitet cu ramificaţii
în toate localităţile, luînd ordine de la ele. Inalta tensiune
politică ce se va întări în timpul alegerilor şi îşi va atinge
culmea, ne va furniza cel mai bun temei pentru mişcarea noastră
de rezistenţă.

In momentul în care aceste organizaţii vor trebui să
devie subterane, va fi foarte uşor să dirijăm activitatea şi
politica lor către ultimul scop. Această tactică, pe care o pro-
punem, are toate avantajele practice posibile. Putem lucra pa-
ralel cu partidele politice, fără să le lăsăm să cunoască sco-
pul nostru final. Ele vor fi astfel folosite ca instrument.Vom
putea de asemenea să constituim un comitet oficial special,care
să aibă întreaga încredere a şefilor lor, dar care va păstra
secret chiar faţă de ei adevărul întreg, de teama indiscreţii-
lor şi primejduirii securităţii.

Noi socotim că orice altă examinare a acestei proble-
me ar fi extrem de primejdioasă şi condamnată la eşec, aşa cum
alte organizaţii au terminat lamentabil (ca spre pildă aceea
a Generalului Aldea, care a căzut în capcană). Metoda propusă
de noi prezintă de asemenea avantajul de a cere mai puţine chel-
tuieli şi a servi ca o preţioasă experienţă pentru operaţiuni
ulterioare pe o scară mai largă.

In consecinţă, trebuie să încercăm mai întîi să cîşti-
găm alegerile, pentrucă dacă reuşim şi venim la putere, vom
putea repeta 23 august 1944, iar dacă pierdem, vom putea obţine
cert cel puţin o importantă participare la guvern, asigurînd
astfel dezvoltarea şi munca organizaţiilor noastre subterane,
pînă ce se va descoperi şi deci vor trebui să devină subtera-
ne.

A crea un maquis şi a-l ţine în aşteptare este o im-
posibilitate din toate punctele de vedere, politic şi militar
şi actele de terorism n-ar fi de niciun folos acum, pe cîtă
vreme, chiar dacă o parte din organizaţia propusă ar fi desco-
perită, scopul şi adevărat nu ar putea fi găsit, de vreme ce
componenţii ei înşişi nu ar şti ce sînt în realitate.

Acesta este planul pe care vi-l supunem. Totuşi, noi
sîntem pregătiţi să examinăm cu dv. orice contrasugestie doriţi

să ne daţi şi eventual să introducem unele modificări în pla-
nul nostru. Voi menţiona, totuşi, că dacă altcineva va veni la
dv. cu propunerea de a crea chiar dintru început un adevărat
maquis, o asemenea propunere n-ar fi decît o aventură, astfel
cum a fost aventura generalului Aldea şi sortită să fie des-
coperită ca şi restul intenţiunilor, lucru ce vă va implica şi
pe dv.

R. Imi pare că ar fi trei faze într-o asemenea orga-
nizare; 1) muncă pe o bază politică, 2) organizarea reţelei,
3) acţiunea de masă.

N. Acesta ar fi cursul natural al evenimentelor şi
se va desvolta de la sine.

R. Ce justifică actuala situaţie politică din Româ-
nia ?

N. Ea justifică planul nostru, a cărui amploare de-
pinde numai şi în întregime de mijloacele furnizate. Dacă am
dispune de mijloace mai mari, mişcarea noastră va fi compara-
tiv mai bine organizată, cu mijloace mai mici, chiar dacă ar fi
numai ale noastre, noi încă vom întreprinde lupta, pentrucă
circumstanţele actuale cer acţiune imediată, dar, desigur, că
fără mijloace suficiente mişcarea noastră nu poate fi bine coor-
donată şi acţiona ca un tot.

Cît despre activitatea legală, ea a fost dusă cu suc-
ces dealungul celor 2 ani trecuţi.

R. Nu credeţi că înfiinţarea unor asemenea organiza-
ţiuni de protecţie împotriva terorii comuniste va indispune
pe ruşi, determinîndu-i să menţină o importantă forţă armată
în România, sau eventual s-o mărească ?

N. Cred că ruşii vor menţine în orice caz o importan-
tă forţă de ocupaţie în România şi chiar o vor întări, dacă si-
tuaţia internaţională devine mai încordată, independent de fap-
tul dacă noi vom organiza sau nu asemenea mişcări. Eu cred, cu
toate acestea, că potrivit cu tratatele de pace, Rusia va fi
obligată să-şi retragă trupele din România, cu excepţia unor
anumite unităţi menţinute în scopul de a-şi asigura comunicaţii-
le cu Austria. U.S.A. şi Marea Britanie vor avea de aceea drep-
tul să protesteze împotriva menţinerii unui număr nelimitat de
trupe în ţara noastră şi împotriva măririi numărului lor.

R. Oare dacă C.A.C. pleacă, cum vom fi în măsură să
protestăm împotriva menţinerii acestor trupe ?

N. C.A.C. va fi desigur înlocuită de comisiuni ale

căror atribuţiuni vor fi să observe stricta aplicare a tratatului nostru şi cele trei legaţii aliate din Bucureşti, vor avea mai mult sau mai puţin aceleaşi drepturi.

R. Presupunînd că pierdeţi alegerile, cum va fi în stare sistemul dv. să-şi continuie munca ?

N. Vom bate guvernul, cel puţin în Transilvania, cu atît mai mult dacă vom reuşi să ne asigurăm majoritatea voturilor maghiare. Cu mai mult sau mai puţin ajutor efectiv, vom reuşi să ne asigurăm în toată ţara o foarte puternică minoritate în Parlament (aproximativ 40%). Această puternică minoritate va întreţine starea de permanentă ridicare împotriva lor prin criticile sale. Din cauza acestei politici, agresiunile comuniste vor continua în întreaga ţară, creînd prin aceasta un teren favorabil pentru continuarea activităţii organizaţiilor noastre.

Cu privire la organizaţia plănuită de noi, vor trebui să fie două-trei comitete distincte: (1) un comitet politic format din membri din grupul nostru, în contact permanent cu guvernul dv., (2) un alt comitet politic, compus din reprezentanţii tuturor celor trei partide de opoziţie şi cel puţin un membru al primului comitet, în contact permanent cu organizaţiile judeţene. (Acest al doilea comitet nu trebuie, cu toate acestea, să ştie nimic despre scopurile noastre finale, natural exceptînd pe membrii ce aparţin ambelor comitete politice).

Această colaborare politică suprapusă, ne va pune în situaţia de a obţine acceptarea unei singure liste în alegeri, pentru ambele partide principale din opoziţie, ca şi o înţelegere între toate aceste trei partide de opoziţie, în ceea ce priveşte organizaţiile lor comune de apărare pe timpul alegerilor.

R. Odată tratatul de pace semnat, legaţiile noastre vor avea nevoie de informaţii pozitive asupra poziţiei trupelor ruseşti din România.

N. Am putea avea un mic comitet militar, compus numai din cel mai bun tip de oameni, care ar putea să vă dea toate informaţiile cerute. Ar fi înţelept ca acest comitet să fie în contact cu comitetul secret, fără să cunoască totuşi scopul ultim. Ar trebui să ştie numai că are de procurat informaţii militare pentru aliaţi.

R. Noi înţelegem perfect că n-ar fi cuminte să se înfiinţeze organizaţii Aldea sau Olteanu, însă România cu toate

./.

acestea trebuie să aibă o intensă reţea subterană.

N. Noi putem construi o organizaţie tehnică, cu un scop politic ce ar putea fi mărturisit (şi care poate fi transformată într-o organizaţie militară subterană) pentru culegerea informaţiilor. Ar trebui pentru aceasta să avem trei comitete : a) un comitet secret, b) un comitet public şi c) un comitet militar legat de primul.

Acest plan pe care vi-l supunem are marele avantaj de a fi foarte suplu şi adaptabil oricăror împrejurări, în funcţiune de desvoltarea situaţiei internaţionale. Pentru prezent, organizaţia pe care o creem în vechile sectoare, va avea drept singur scop cunoscut membrilor săi, protecţia împotriva teroarei comuniste. Prin cursul evenimentelor, această organizaţie va deveni tot mai puternică şi va atinge o tot mai înaltă dezvoltare, astfel că la data finală să poată fi transformată într-o mişcare subterană. Insă aceasta trebuie să se întîmple numai în momentul final, de comun acord şi ţinînd seama de circumstanţe. Un alt avantaj al acestui plan este că, dacă printr-o întîmplare unul din sectoarele organizaţiei este descoperit, nici-o cercetare nu va ajunge la vreo concluzie care ar conduce-o să descopere scopul final al organizaţiei, lucru care ar putea să vă implice şi pe dv. în cel mai înalt grad. Singurul risc existent în planul nostru ar fi pentru o parte din oamenii noştri să fie prinşi. Aceasta nu ar avea prea mare importanţă. Alţii le vor lua locul şi vor lupta chiar mai cu tărie împotriva guvernului, ca răzbunare. Reacţiunile guvernului vor înverşuna lumea şi mai mult, aceasta încurajînd cît mai multă lume să se ataşeze mişcării.

x

N. România nu are nimic comun cu Rusia. Infiltraţia rusească este numai foarte superficială. Se poate aştepta ca chiar unităţile Tudor Vladimirescu să revie la vechea credinţă. Toată lumea aşteaptă de la noi un al doilea 23 august. Starea de spirit peste tot este de a răsturna regimul actual şi pentrucă dv. vă oferiţi să ne ajutaţi în munca noastră, noi salutăm sprijinul dv. Odată mai mult, dacă noi cîştigăm alegerile, vom avea o şansă minunată de a repeta pe 23 august, cu întregul nostru aparat de stat şi chiar dacă obţinem numai puţine locuri în guvern, încă vom fi în stare să-l răsturnăm oricînd. Guvernul nu contează să cîştige alegerile prin forţă, cît doreşte

./.

să o facă prin înşelăciune. Ei nu pot dispune decît de 3-4000 luptători şi dacă alegerile se vor efectua în opt mii de puncte diferite în aceeaşi zi, aceşti luptători se vor dovedi a fi cu totul insuficienţi. Este însă în cel mai înalt grad important, ca alegerile să fie amînate cu două luni, cel puţin pînă la 1 decembrie. Este de aceea vital ca M.S. să amîne semnarea decretului ce convoacă corpul electoral. Cu atît mai mult, cu cît ştim că Groza nu este sigur de rezultate, considerînd că Maniu are o bună şansă de a le cîştiga. El a declarat chiar că compunerea viitorului guvern depinde în întregime de rezultatul conferinţei de la Paris.

In concluzie, sîntem gata să colatorăm cu dv., în vederea împlinirii tuturor idealurilor noastre comune: interesele noastre nu sînt opuse, în timp ce noi ne străduim să ne salvăm ţara, dv. tindeţi la stabilirea unei păci permanente. In acest scop şi dv. aveţi nevoie tot ca şi noi de organizaţii speciale vaste. Dar dacă dorind colaborarea, nu o putem accepta decît în termeni egali. Dv. puteţi găsi mulţi agenţi şi noi vom face bucuroşi uz de asemenea agenţi, dar trebuie să fie clar că noi nu putem fi decît colaboratori politici şi nu în solda dv.: noi lucrăm pentru un ideal, nu pentru bani, nici pentru ambiţie personală sau numai de dragul servituţii, cum o fac comuniştii pentru Rusia, şi trebuie să accentuăm chiar de la început că nu putem fi consideraţi decît ca un grup de oameni independenţi reprezentînd cele mai înalte interese ca şi opinia generală a unei naţiuni suverane şi ca atare, sîntem gata să acceptăm sugestiile, sfaturile şi sprijinul dv. Dacă, pe de altă parte, planurile noastre nu sînt acceptate, aceasta încă nu va însemna sfîrşitul discuţiilor noastre.

R. Vorbind ca particular şi indicînd în general recomandările mele, noi nu ne aşteptăm ca să fiţi agenţii noştri. Este o posibilitate ca să avem vre-o ofertă sau vre-o încredinţare, dar oricum noi nu ne gîndim în special decît la o strînsă colaborare şi nu la servitute.

N. Tocmai pentru aceasta vom primi cu plăcere controlul dv. asupra fondurilor puse la dispoziţie de dv.

R. Este de asemenea necesar să se discute în viitorul apropiat, ideile grupului dv. asupra României viitoare. Noi dorim să ştim ceea ce gîndiţi, deoarece este important ca baza colaborării noastre să fie clară, pentrucă nu dorim vre-o neînţelegere viitoare faţă de colaborarea noastră.

./.

N. Putem să vă asigurăm deîndată că politica României va fi ca şi în trecut una de totală loialitate faţă de orice organizaţie internaţională, supunîndu-se tuturor deciziilor de ordin internaţional. Nu sîntem o putere imperialistă în ceea ce priveşte frontierele, dar trebuie să ne recîştigăm graniţele din 1939, cu o excepţie posibilă referitor la cele cu Bulgaria cu care sîntem pregătiţi să ajungem la o înţelegere durabilă, pentrucă Dobrogea şi-a pierdut astăzi vechea ei valoare strategică. Economiceşte de asemenea noi favorizăm politica porţilor deschise.

Un alt scop al politicei noastre pentru viitor este de a consolida pentru totdeauna regimul democratic din România, deaceea primim cu plăcere orice proect, întovărăşit de garanţii efective în actualele sau viitoarele Tratate de Pace, garantînd drepturile politice ale cetăţenilor. Asemenea garanţii ar acoperi în acelaşi timp cîmpul de protecţie a minorităţilor. Noi nu dorim stipulaţiuni speciale pentru protecţia minorităţilor, deoarece acestea ar forma atitudini centrifugale şi dizolvante, îndreptate împotriva statului român. Noi credem că prin protecţia drepturilor politice ale cetăţenilor, noi garantăm suficient în acelaş timp, toate drepturile umane şi legitime ale minorităţilor. Acesta este singurul mijloc pentru a rezolva democratic problema minorităţilor în România. Atîta vreme cît pacea este asigurată pentru viitor, minorităţile nu vor fi îndreptăţite să dorească un război prin care să guverneze pe români, cum doresc spre exemplu să facă minorităţile ungureşti din Transilvania. Problema minorităţilor se va stinge astfel: - Minoritarii cu drepturile lor garantate, vor deveni cetăţeni credincioşi ai României, pe lîngă aceasta eventuala creare a unei Confederaţii la care să participe România şi Ungaria, va ajuta considerabil să se rezolve această problemă.

Nu trebuie de asemenea să subestimaţi importanţa contribuţiei noastre: Toate organizaţiile noastre existente în ţară ca şi un personal de înaltă clasă în străinătate care a intrat de curînd în acţiune în timpul discuţiilor Tratatului nostru la Paris.

Ca un ultim punct, dorim să vă reamintim că pînă acum am fost mereu lăsaţi deoparte: Armistiţiul pe care l-am convenit la Cairo nu a fost acela pe care am avut să-l semnăm la Moscova şi nici înţelegerile de la Yalta şi Potsdam nu au fost respectate. In august 1945, Guvernul dv. a sfătuit pe Rege să

reziste tuturor presiunilor rusești și curînd după aceia a retras tot sprijinul pe care Majestatea Sa îl aștepta. Deși de la 23 august 1944 v-am dovedit dispoziția noastră la o loială colaborare, nici un sprijin nu ne-a fost acordat pînă astăzi. Noi convenim acum din nou să urmăm sugestiile dv., dar trebuie să insistăm asupra faptului că refuzăm să mai fim lăsați deoparte încă odată.

R. Noi trebuie să procedăm foarte încet și cu grije pentru a nu face cea mai ușoară greșeală. Părerea mea personala poate să difere de politica noastră generala, însă gîndesc că evenimentele ne vor prinde și cea mai înaltă politica va deveni identică cu cea oficiala.

N. Este absolut necesar să lămurim că cheia de boltă a colaborării noastre constă în faptul că, dacă nu aveți intenția să fiți legați fața de noi în chestiuni în care interesele noastre pot fi diferite de acelea ale anumitor alte organizații naționale cu care colaborați, nu putem admite ca să luați fața de ele vre-o obligație pe care nu-ați lua-o fața de noi.

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.40001, vol.7

(2)

STATUTUL C.P.M. AL P.N.Ţ.

I. ORGANIZARE.

Art.1. C.P.M. face parte din organizația P.N.Ţ.

Art.2. Sediul C.P.M. are centrala în București.

Art.3. C.P.M. se compune din:

a) Organizația centrală.

b) Organizații regionale(V.R.și Ard. Banat).

c) Organizații județene.

d) Organizații de plasă.

e) Organizația Capitalei cu organizații de sector și Circumscripție sau Suburbană.

Fiecare dintre aceste organizații are un președinte, doi-trei membri cel puțin și un secretar.

II. MEMBRII C.P.M.

Art.4. Poate fi înscris membru în Cercul P.M., orice ofițer sau subofițer care îndeplinește condițiunile prevăzute la Art.4, 5, 6 și 7 din Statutul P.N.Ţ. din februarie 1935.

III. ORGANIZAREA CENTRALA.

Art.5. Se compune din :

- Comitetul de conducere.
- Comitetul de direcție.
- Comisiile de specialitate.
- Si Președintele organizației centrale care este și Președintele Comitetului de Conducere.

Art.6. Comitetul de Conducere se compune din :

- Președinte.
- Președinte regional.
- Trei-patru vicepreședinți (ca membri).
- Președinții comisiilor de specialitate.
- Președinți C.P. de județ și al Capitalei.
- Președinții C.P. de Sector.
- Secretar.

El se întrunește de două ori pe an, sau cînd este necesar în convocări excepționale.

Art.7. Atribuțiunile Comitetului de Conducere.

./.

a) A lua cunoştinţă de mersul C.P.M. pe întreaga ţară.

b) A lua cunoştinţă de activitatea organizaţiilor.

c) Discuţii şi hotărîri cu privire la programul C.P.M. în legătură cu hotărîrile luate de Congresul General al Partidului Ţărănesc.

d) Discuţii şi hotărîri în legătură cu Statutul C.P.M. în funcţie de hotărîrile luate de Congresul General asupra Statutului Partidului.

e) Discuţii şi hotărîri cu privire la propagandă şi în special la directivele date de Comitetul de Direcţie şi Comisiile Speciale.

f) Constituirea şi confirmarea Comitetului de Direcţie.

g) Orice măsuri cu privire la bunul mers al C.P.M.

<u>Art.8</u>. Lucrările Comitetului de Conducere sînt pregătite de Comitetul de Direcţie.

- Rapoartele sînt prezentate şi citite de secretar.
- Sedinţele Comitetului de Conducere se ţin cu orice număr de membri.

<u>Art.9</u>. <u>Comitetul de Direcţie</u> este organul de conducere al C.P.M.

El se constituie şi se confirmă de Comitetul de Conducere pentru un an, astfel :

a) Preşedinte.

b) Vicepreşedinte.

c) Preşedinţii Comisiilor Speciale.

<u>Art.1o</u>. Comitetul de Direcţie se întruneşte la două săptămîni, lunea.

<u>Art.11.</u> In atribuţiunile Comitetului de Direcţie intră toate chestiunile privitoare la conducere, organizarea şi bunul mers al C.P.M.

El are şi atribuţiuni disciplinare prevăzute în Statutul P.N.T.

<u>Art.12</u>. Comitetul de Direcţie aprobă sau respinge lucrările prezentate de către Comisiunile Speciale.

De asemeni, el ţine legătura permanentă cu Delegaţia Permanentă a Partidului N.T. şi cu Comitetul Central Executiv.

El prezintă sugestii asupra organizării, încadrării şi dotării armatei, sau orice altă informaţie, atunci cînd îi sînt cerute de către partid.

<u>Art.13</u>. Comitetul de Conducere primeşte rapoartele organizaţiilor regionale şi de la organizaţia Capitalei.

El este cel care se îngrijeşte de trimiterea directive-

./.

lor şi a oricărui ordin, tuturor organizaţiilor din ţară, prin delegaţii trimişi de partid.

<u>Art.14</u>. Comitetul de Conducere este cel care constituie şi confirmă Comisiile speciale şi anume:

- Organizare.
- Juridică.
- Informativă.

<u>Art.15</u>. Aceste comisii sînt compuse fiecare din :

- Preşedinte.
- Trei-cinci membri.
- Secretar.
- Ele se întrunesc odată pe săptămînă.

<u>Art.16</u>. Atribuţiunile lor sînt :

a) <u>Comisia de organizare</u>:

- Să prevadă şi să întocmească în principiu organizarea armatei în mare.
- Să ţină conferinţe şi lucrări în legătură cu utimile organizări moderne ale armatelor mari.
- Să fie la curent cu organizarea şi toate modificările survenite la armata română.
- Să propună Comitetului de Direcţie, dacă este cazul, modificările ce ar fi de adus în organizarea C.P.M.
- Să prezinte Comitetului de Direcţie sugestii în legătură cu organizarea şi încadrarea armatei în cazul cînd Partidul Naţional Ţărănist ar fi la guvern.
- Să aibă studii cu privire la posibilităţile de organizare ale armatei, ţinîndu-se seama de : efective, nevoi, situaţie geografică, posibilităţile industriale ale ţării,etc.
- Să constate dacă modificările aduse armatei sînt folositoare sau nu şi care din aceste modificări trebuiesc menţinute sau înlăturate.

b) <u>Comisia juridică</u>.

- Este la curent cu toate legile militare.
- Studiază şi constată care sînt legile utile, în vigoare şi care nu sînt şi trebuiesc modificate sau chiar înlăturate.
- Studiază şi face sugestii Comitetului de Direcţie asupra legilor noi ce ar trebui introduse.
- Este la curent cu organizarea Justiţiei Militare şi în acelaşi timp în măsură să prezinte, dacă este cazul modificările ce trebuiesc aduse.

./.

- Este în măsură oricînd să prezinte sugestii partidului, dacă acesta o cere.
- Este la curent cu orice lege care are legătură cu armata și cu modificările esențiale ce au survenit.

c) Comisia Informativă.

- Este la curent cu toate evenimentele politico-militare ce au intervenit intern sau extern.
- Prezintă la ședințele C.P.M. sinteze asupra evenimentelor militare și politice din întreaga lume.
- Ține legătură permanentă cu organele de propagandă civile ale partidului și cooperează cu acestea.
- Culege informațiuni de orice natură pe care le triază, le verifică și apoi le prezintă Comitetului de Direcție.
- Este la curent cu moralul și starea armatei.
- Ține conferințe, informînd C.P.M. asupra tuturor evenimentelor mai importante de orice natură.

Art.17. Orice lucrare sau conferință ce va fi prezentată de vreuna din comisii la ședințele C.P.M., va fi în prealabil prezentată Comitetului de Direcție spre aprobare.

Art.18. Comisiile Speciale sînt organe de lucru și studii ale comitetului de direcție.

III. ORGANIZAREA REGIONALA

Art.19. C.P.M. are două organizații regionale, Vechiul Regat, Ardealul și Banatul.

Art.2o. Organizația regională se compune din toți membrii C.P.M. regionali. Ea are un comitet de conducere, compus din :

- Președinte.
- Vicepreședinte.
- Trei membri.
- Președinți de județe.
- Secretar.

Ea se întrunește normal, săptămînal, fără președinții de județ și odată lunar (la 1 ale fiecărei luni) cu președinții de județ.

Art.21. Atribuțiunile Comitetului Regional:

a) Supraveghează normala funcționare a organizațiilor județene.

b) Executarea de către organizațiile județene a directivelor date de organele centrale.

c) Verifică și se îngrijește ca directivele și orice altă corespondență venită de la organizația centrală, să pornească și să fie executată de către organizațiile județene.

d) Studiază și constată nevoile generale cu caracter regional, în raport cu directivele primite de la organizația centrală și se pune de acord cu organele politice regionale.

e) Coordonează inițiativele și activitatea organizațiilor județene.

f) El are atribuțiunile disciplinare prevăzute în statutul, precum și orice alte atribuțiuni ce i se vor încredința de către comitetul de conducere central.

Art.22. Comitetul Regional alege din sînul său pentru un an, pe președintele organiz.regional., pe vicepreședinte și pe secretar.

IV. ORGANIZATIA JUDETEANA.

Art.23. Organizația județeană se compune din toți membrii C.P.M. județean. Ea are un comitet de conducere compus din :

- Președinte.
- Doi membri.
- Președinții de plasă.
- Secretar.

Art.24. Comitetul județului alege din sînul său pe președinte, doi membri și secretar, pe termen de un an de zile.

Se întrunește săptămînal.

Art.25. Atribuțiunile comitetului județean sînt aceleași cu ale comitetului regional, referitoare la județ și plasă, în plus caută să facă cît mai mulți adepți ai crezului și programului partidului.

Art.26. Comitetul județean colaborează și ajută organele județene politice.

V. ORGANIZATIA DE PLASA.

Art.27. Organizația de plasă se compune din toți membrii C.P.M. din acea plasă.

Art.28. Organizația de plasă are un comitet compus din:

- Președinte.
- Doi membrii.
- Un secretar.

Aceștia sînt aleși pe termen de un an de toți membrii din sînul acelei plăși.

Art.29. Comitetul de Plasă ține ședințe săptămînale.

Art.3o. Atribuţiunile Comitetului de Plasă sînt aceleaşi cu ale Comitetului de Judeţ.

VI. ORGANIZATIA CAPITALEI.

Art.31. Organizaţia Capitalei se compune din toţi membrii partidului din Capitală.

Art.32. Organizaţia Capitalei are un comitet de conducere compus din :

- Preşedinte.
- Vicepreşedinte.
- Doi membri.
- Preşedinţii de sectoare.
- Secretar.

Preşedintele, vicepreşedintele şi secretarul sînt aleşi din sînul comitetului pe termen de un an.

Art.33. Comitetul se întruneşte săptămînal.

Art.34. El are aceleaşi atribuţiuni ca şi comitetele regionale.

Art.35. Sectorul este compus din toţi membrii din sectorul respectiv,iar secţiunile sînt în număr de patru.

El are un comitet compus din :

- Preşedinte.
- Secretar.
- Preşedinţii de circumscripţie.

Art.36. Comitetul de Sector alege din sînul său pe preşedinte şi secretar pe timp de un an de zile.

El se întruneşte săptămînal.

Art.37. Atribuţiunile comitetului de sector sînt aceleaşi cu ale comitetului de judeţ.

Art.38. Circumscripţia sau Suburbana cuprinde toţi membrii din acea circumscripţie sau suburbană.

Art.39. Circumscripţia are un preşedinte şi un secretar aleşi pe timp de şase luni, de către membrii vechi ai acelei circumscripţii.

Art.4o. Atribuţiunile Circumscripţiei sînt aceleaşi cu ale organizaţiei de plasă.

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.4oool, vol.23.

(3)

D E C L A R A T I E

Subsemnatul VASILE V.SERDICI declar următoarele:

Activitatea mea de la 23 August 1944 a fost următoarea :

Ca un fel de premiu de consolare Dl.Maniu în Dec. 1944 m-a rugat să mă ocup de Biroul Presei. Am angajat pe Oscar Stoenescu,Ing.şi pe Coletta Bruteanu, O.Stoenescu n-a funcţionat decît 3 luni.

Scoteam 2 buletine. Unul pentru conducerea partidului conţinînd: revista presei şi traduceri de articole mai importante din presa străină şi din buletinele Misiunilor.

Un alt buletin pentru străini. Acestea cuprindea studii şi informaţiuni din ţară, şi asupra activităţii partidului.

Studiile erau asupra :

1). Reforma agrară (Serdici)
2). Proiecte de reorg.a armatei (dat de St.Stoika)
3). " " " jandarm. " " (Grl.Barbu şi Zosjor)
4). " " " poliţiei (Bauer)
5). Politica tarif vamal Română (Serdici)etc.etc.

Informaţiunile din ţară erau variate:

Iată unele titluri:

1). Guv.Român instrueşte milităreşte în Str.Mircea Vodă
tineri evrei şi-i trimite la Belgrad (inf.adusă de Dl.F.....
singurul fabricant de pălării din Jimbolia.
2). Dezordinea pe C.F.R.
3). Trei rapoarte asupra repartizării cerealelor.
4). Colectate (Inf.de la Dl.Prof.Tătaru,bun prieten al Dlui.
5). Maniu. Numai după consultare cu Dl.Maniu am dat drumul
la notă.
6). Nimicirea stocului de vite de tras prin colectare.
7). 8 noiembrie.
8). Plină anarhie: înlocuirea prefecţilor şi primarilor cu
decret, cu oameni fără secret.
9). Dispariţia flotei noastre.
10). Cărdaşii între Dl.Maniu şi legionar ?
11). Politica P.N.Ţ. faţă de Soviete din 1919.

12). Cum se trăeşte în Moldova (de Ing.Marcuţiu)

Apoi f.numeroase articole privitor la inciden-te mai mult sau mai puţin grave, agresiuni, asasinate, între P.N.Ţ. şi P.S.D. De asemeni relatări asupra întru-nirilor noastre reuşite şi activitatea judeţeană.

Toate informaţiile îmi veneau fie de la Secre-tariat, fie aduse de exclusiv membrii ai Partidului şi îmi erau predate mie sau Drei Bruteanu, cînd nu eram acasă. Plicurile de predare "Cpt.Key, Press Office" şi la Dl.Gh.Hubick la U.S.A. Unele articole provocau cere-ri de complectare din partea unora sau altora (mai des Key îmi cerea complectări) pe cari le dădeam după docu-mentare.

Toate aceste buletine erau văzute de Dl.Maniu şi adeseori scrise după note informative primite de Dsa. In chestiuni mai grele îmi dădea Dsa lămuriri sau mate-rial (de la chestia cu legionarii şi multe altele).

Obişnuiam să trimit misiunei Americane şi En-gleze toate buletinele, pe cînd la Sovietici era mai puţin important.

Si misiunea Engl.(Key) cerea material. America-nii nu. Key cerea în deosebi material privitor limita-rea libertăţilor, a activităţii Guvernului şi asupra personalităţilor de la conducerea ţării. Au cerut şi ştiri economice şi asupra insurecţiei publice.

O singură dată Dl.Maniu mi-a comunicat că nu-meroase trupe ruseşti trec Dunărea spre Bulgaria, după inform. primită din Giurgiu spunînd că informez misi-unile: Americană şi Engleză. Spunînd lui Key informaţia mi-a spus că nu e compartimentul meu dar să mă duc la misiunea militară. Eu însă nu m-am mai dus.

De asemeni ambele misiuni mi-au cerut situaţia eventuală a antisemitismului. Lucrarea a fost făcută de mine după consultare cu Dl.Maniu şi Gh.Popp. In acest raport prezentat misiunilor Americane şi Engleze arătam că în ţară este un curent antisemit şi că numai Dl. Maniu prin trecutul său de toleranţă ar putea să-l stă-pînească dacă ar fi adus la putere. Am avut impresia că Key ar fi dorit ca acest curent să stăruie mai de-parte.

Altădată Cpt.Key cerîndu-mi informaţiuni des-pre mişcarea muncitorească şi eu dîndu-i-le pre sumar, a mers la Dl.Maniu cu care vorbea româneşte, şi apoi m-a batjocorit spunînd că ce nu i-am dat eu a dat Dl. Maniu.

Cu ziariştii străini aveam un contact f.spora-dic. Din dorinţa Dlui Maniu am invitat la masă odată pe Markham, pe Lehrer, pe Mac Kormack şi colegul său al cărui nume îl uit, altădată pe A.Gibson şi pe Geny Frank şi Lamgas şi Mesthan. Ziariştii îmi cereau material şi le dădeam ultimele buletine (nu scoteam decît 6 exem-plare din fiecare) şi le dădeam şi broşurile Institu-tului de Statistică a Dl.Manoilă. In general îi intere-sa somaţia, iar alt material asupra ţării, cel puţin în franţuzeşte, nu puteam procura.

La Athenée Palace am vizitat la cererea sa pe Faust (American) pe care-l interesa enorm problema Sa-şilor pe care o cunoşteam f.bine.

(Aş putea desvolta pe larg acest punct).

Biroul presei a funcţionat regulat pînă după 6 martie 1945. După aceia făceam maximul 2 buletine pe săptămînă, iar după 1946, numai extrem de rar şi numai pentru Americani (Cele mai multe ori îl duceam perso-nal) şi deloc pentru Englezi (de la venirea Dlor Benett) In sept.1946 am cerut D-lui Maniu să mă desărcineze pentru motivul că trebuie să merg în alegeri. Dl.Maniu l-a trecut Secretar General, care a numit ca responsa-bil pe Dl.Mocanu cu un întreg Stat Major incl.Dra Colette

Biroul Presei, organ statutar, era un oficiu pentru informarea cercurilor străine. Eu nu lucram de-cît cu Dra C.Bruteanu, la Secretariatul General erau 5 sau 6 funcţionari.

Din cele 6 exemplare care le scoteam (cît războia maşina) 2 ex.mergeau la misiuni, unul la Dl. Maniu, iar restul la eventual ziarişti străini aflători în Bucureşti: englezi, americani, elveţieni. La înce-put dădea şi Dlui Pătraşcu şi Dlui Langos (turc).

Eu nu aveam informatori plătiţi sau neplătiţi între străini. In general depindeam pentru informaţii dd Dl.Maniu pe care trebuia în acest scop să-l vizitez aproape zilnic dim. la 8, apoi de Secret.General.Cele-

lalte informaţ. mi le dădeau exclusiv prietenii de partid din Bucureşti şi judeţe.

La 1 aprilie 1947 am înfiinţat Bir.Economic şi sociale din lume. Materialul folositor: Economist, Tribuna, Spectator, Riders Digert, Temps Narveaux etc.

Ideea înfiinţării mi-a dat-o Dl.Parter care mi-a spus mie şi apoi şi Dlui Manuilă şi Lazăr, cu ocazia unei mese la mine, că în Anglia se recunoaşte că Maniu e bun, dar că partidul e slab, face numai naţionalism dar n-are tehnicieni.

Acest buletin era pur ştiinţific şi n-avea nici un astfel de scop.

Un prim număr l-am dat şi Dl.Parter (secretarul Leg.Engleze) şi Dlui Melbourne (Consilier la U.S.A)

In acest buletin nu se publicau decît traduceri din susnumita reviste, engleze, americane, ruse sau belgiene. Nu se ocupa cu lucruri din ţară, cari erau la îndemîna oricui. Publica numai articole străine, celor mulţi şi din provincie inaccesibile.

Funcţionara Bora de la Radio difuziune îmi aducea din cînd în cînd Buletinul de Radio ascultare, crezînd că-mi face plăcere. Eu însă care ascultam mult radio nu prea eram interesat.

Cealaltă activitate a mea a început prin 1946 primăvara ca interpret şi curier al Dlui Maniu. O singură dată am servit de curier şi la 9 ianuarie 1946.

In această calitate am cunoscut pe Dl.Holman, Sarck, Beny şi Melbourn.

Pe Cpt.Key l-am cunoscut cel dintîi, în 1944, o lună, două, două dupe armistiţiu, pe cînd era la o partidă intimă la nora mea şi fiul meu, în apartamentul lor din Gh.Tell 10. Tot atunci pe Hogg, dar care-l vedeam rar de tot.

Pe Dl.Parter l-am cunoscut prin Dl.Key mult mai tîrziu, prin primăvara 1945.

In ianuarie 1945 am organizat pentru Ky, Hogg, Gr.Greer o vînătoare de mistreţi în judeţul meu, unde l-am cunoscut mai bine.

Am fost interpret în 6 rînduri cu Englejii şi de 6 ori cu Americanii.

./.

Prima conversaţie (april.1946) şi cu unii şi cu alţii (la Engl. Dl.Holman şi Parter) la Americani (Dl.Berry şi Skyler la locuinţa acestuia în Elisa Brătianu) a avut ca subiect terorizarea partizanilor noştri şi cum spunea Dl. Maniu, înfrîngerea totală a promisiunilor acordului de la Moscova.

Dl.Maniu a terminat cerînd energice proteste din partea Anglo-Americanilor pe lîngă Rusia Sovietică şi Guv. Român, altfel se descurajează poporul Român care este singura rezistenţă a democraţiei.

In cursul discuţiunei Dl.Maniu a întrebat dacă nu ar fi mai bine să uzeze şi el de violenţă, avînd suficientă lume a bate el pe adversar şi nu să se lase bătut.

La care Dl.Grl.Schulyler a răspuns că protestează şi că în calitate de membru al Comisiei de Control sfătuieşte ca Dl.Maniu să nu facă acest lucru. Si Dl. Berry şi General l-au sfătuit să continue atitudinea lui de rezistenţă şi mai departe.

A doua conversaţie, pe la sfîrşitul verei se referea la falsificarea, cum spunea Dl.Maniu a listelor electorale, cînd a şi prezentat un voluminos dosar. Dl. Maniu a protestat contra indiferenţei Eng.şi Americanilor faţă de încălcările acord. de la Moscova şi la care se acţioneze. Dl.Holman l-a întrebat atunci dacă nu cumva ar dori că Anglia să facă război pentru România. Dl. Maniu a mai declarat că se retrage, faţă de lipsa de sprijin din partea Anglo-Americanilor din alegeri. Dl.Holman i-a spus că nu poate sfătui oficial, dar personal îi spune că cel care nu luptă pierde partida încurajîndu-l să continue acţiunea lui de astăzi.

In această intrevedere Dl.Maniu a cerut observatori oficial din partea Engl. şi Americanilor, însă Dl.Holman i-a arătat că acordul de la Moscova exclude aceasta şi că vor veni numai ziarişti, lucru care l-a repudiat Dl.Maniu fiind f.nemulţumit cu aceasta.

O altă intrevedere a avut loc tot înainte de alegeri prezentînd iarăşi un vast dosar cu diverse rapoarte din care reieşia pregătirile pentru violarea alegerilor şi teroarea exercitată. Rapoartele veneau de la şefii de org.judeţene.

Dl.Maniu cerea note energice de protest,amînarea alegerilor și refacerea listelor electorale.

Si Dl.Berry din partea sa și Dl.Holman au răspuns că vor informa Guvernele lor și vor comunica, ceea ce apoi au făcut prin mine.

Urmarea a acestor demersuri au fost notele adresate Guv.Român.

Si în această intrevedere Dl.Maniu a vorbit de a răspunde la violența cu violența. Dl.Berry și-a rezervat răspunsul, comunicîndu-l apoi Dl.Maniu prin mine. (Nota Acheson) adică :

NOTA OFICIALA

La Nr......... comunicați Maniu că nu sfătuim violențe cari vor aduce poporului Român dureroase și inutile suferințe.

D.Acheson.

In aceeași conversație Dl.Maniu a protestat că alte țări sînt ajutate și noi deloc (Grecia și Turcia), la care Dl.Berry a răspuns că asta e deocamdată și nu este exclus ca ajutorul să progreseze și spre Nord. Că în tot cazul problema Romîniei nu se rezolvă de una singură, ci formează o problemă comună cu Polonia, Jugoslavia, Bulgaria și Ungaria.

Si de asemeni că există o listă de prioritate (a spus Dl.Holman) și după Grecia și Turcia, vine Coreea, apoi Austria și apoi noi.

Totdeauna Dnii Miniștrii la urmă îl sfătuiau să fie liniștit și să-și urmeze neclintit drumul.

După alegeri a avut loc pe la 20 noiembrie 1946 o nouă întrevedere unde Dl.Penescu traducea în franțuzește și eu din engl.în Rom.

Dl.Maniu a prezentat 2 f.voluminoase dosare: unul cu dovezi ale violențelor și altul pentru O.N.U. pe care îl ruga să-l transmită acelei organizații și avea da scop să provoace O.N.U. să repună problema României.

Dl.Berry în ce privește alegerile a spus că va răspunde. Iar în ce privește dosarul O.N.U., regretă dar nu-l poate transmite, deoarece nu înaintează decît

./.

documente destinate departamentului de Stat.

In aceiași conversație a rugat să se intervină la rege să nu deschidă Camera. Dl.Berry a răspuns că asta nu o poate face.

In una din convorbiri Dl.Maniu a spus Dlui Holman că față de promisiunile făcute de Engl.și Americani și inexistența vre-unui ajutor îl face să regrete că nu s-a împăcat cu Rusia la vreme, pentru a cruța atîta lume de suferințe.

In ultima convorbire la care am participat numai ca traducător, Dl.Maniu a înfățișat un dosar relativ la arestări, cerînd proteste energice, și ca deobicei în toate convorbirile, demiterea Guvernului. De asemeni a cerut ca Comisia de Control să funcționeze și ca ofițeri americani, să meargă la diversele închisori. Dl. Berry a răspuns că ofițeri nu poate trimite căci nu vor fi admiși, iar Comisia de Control nu funcționează nu numai aci, dar nici măcar la Berlin.

Dl.Maniu a avut o ultimă convorbire cu Dl.Berry cînd acesta pleca din țară și exprimîndu-și regretul pentru aceasta Dl.Berry i-a spus că nu trebuie să regrete căci el va fi la Waschington un avocat mai bun al Dvoastră decît am putut fi de aci.

In calitate de curier al Dlui Maniu: am vizitat fie pentru a transmite o comunicare, fie pentru a primi un răspuns în următoarele ocazii:

1). Am fost chemat de Dl.Melbourn care m-a rugat să comunic Dlui Maniu că răspunsul dela Waschington este negativ în ce privește observatorii oficiali.

2). Dl.Melbourn m-a rugat să comunic Dlui Maniu că în cîteva zile vor fi publicate notele cerute de Dsa.

3). După alegeri: Dl.Melbourn m-a rugat să comunic Dlui Maniu că Guv.U.S.A. nu crede că acum (nov.1946)este oportun a face nota către Rusia, deoarece tot efortul lor este a ajunge la înțelegere cu Rușii în ceea ce privește încheerea tratatelor de pace. Acest răspuns, ca și celelalte în urma cererii Dlui Maniu de a se face note.

4). Dl.Maniu m-a însărcinat să comunic Dlui Berry că nu poate încă înainta memoriul său relativ la tratatul de pace, nefiind terminat și că dînsul Maniu, nu

./.

poate face un memoriu fără de a vorbi de Basarabia și Bucovina.

5). Dl.Maniu m-a însărcinat să comunic Dlui Berry părerea dsale asupra ajutorului economic și anume: In principiu este de acord să fie ajutați Românii cari mor de foame, însă acest guvern nu merită nici un bob de grîu și deci trebuie făcut control. In conversație particulară s-a referit de asemeni că acest ajutor ar putea fi exploatat ca un succes de comuniști.
Desigur vorbele comunicate prin mine de către Dl. Maniu lăsau să se înțeleagă că Dl.Maniu nu este prea entuziasmat de acest ajutor.

6). Cu ocazia demisiei Dl.Maniu, de la conducerea partidului, Dl.Melbourn m-a chemat rugînd să transmit Dlui Maniu că nu trebuie să abandoneze șefia.

7). Am fost însărcinat de Dl.Maniu să comunic Dlui Negel să intervină pe lingă M.S.Regele (Negel fiind mareșalul Palatului) să nu deschidă parlamentul, deoarece nu el l-a convocat, ci acordul de la Moscova și deci trebuiesc consultați în prealabil semnatarii acordului de la Moscova.

Si Gafencu și Cretzianu au scris Dlui Maniu, cerînd instrucțiuni în ce privește activitatea lor la Paris în timpul conferinței de pace. De asemeni domnii de mai sus au raportat Dlui Maniu activitatea lor în această perioadă și rezultatele obținute.

Nu știu prin cine au fost trimise.

Deși eu nu am avut nici un amestec în aceste directive lui Gafencu etc., totuși am cetit scrisorile venite din care reeșea că acțiunea D-lor a fost bine primită, că s-au solicitat informațiuni suplimentare de cercurile diplomatice în special Francezii, Engl. Australian și Americani și că în special chestiunea reparațiilor plătite de Rom. în realitate au provocat un val de uimire, astfel că delegatul American a și luat cuvîntul blamînd Rusia. Datele erau procurate de către domnii cari se ocupau cu chestiunile externe (Buzești, Vișoianu, Pogoneanu) și de Secretarul General al P.N.T.

Nu știu unde se mai întîlnea Dl.Maniu cu

./.

străinii. Aceasta o știe sigur Leucuția, probabil N.Popovici și poate Coposu.

Privitor la masa la care am invitat pe Dl. Porter, Key,Ann Samuily, (englezi) Ilie Lazăr și Sabin Manuilă, aceasta ca scop ca Dl.Sabin Manuilă, bun prieten cu Dl.Maniu și om de știință să poată aprecia propunerea mea de înființarea a acestui birou Social-economic, ascultînd și direct părerea D-lui Porter, care îmi sugerase ideea.-

29.VIII.1947.

V.V.Serdici.

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr. 40001, vol. 22, f. 00310 - 00319.

(4)

D E C L A R A Ț I E

Subsemnatul Florin Roiu, ca urmare a tuturor declarațiilor date de subsemnatul pe timpul de la 13 august 1947, pînă la 23 septembrie 1947, redau - textual - următorul rezumat al faptelor mai importante, din fiecare declarație, pe care le susțin cu toată tăria :

1. Declarația din 27 august 1947.

a/ Mișcarea organizată în țară și străinătate care a fost definită de mine în declarațiile anterioare, drept Mișcarea de Rezistență, urmărea ca un final crearea în țară și străinătate a forței necesare cu care la momentul oportun să se poată răsturna prin violență regimul democratic instaurat la 6 martie 1945 și pe care organizatorii l-am prevăzut încă de la 23 august 1944.

Ideea acestei rezistențe a încolțit chiar la 23 august 1944, deoarece toate negocierile duse în străinătate în numele lui Maniu și care căpătaseră un aspect personal, altul decît cel necesar pentru cauza țării, eșuaseră prin surpriza actului de la 23 august 1944, ce fusese realizat numai sub influența directă a trupelor sovietice, care spărseseră frontul Iași-Chișinău și înaintau vertiginos către Capitală.

./.

Imi este cunoscut, că aceste negocieri duse în numele lui Maniu, legau momentul Armistițiului de prezența în România a trupelor anglo-americane.

Condițiunea prezenței trupelor anglo-americane, înaintea celor sovietice în România trebuia cu orice preț înfăptuită, deoarece în acest mod negociatorii își creau platforma necesară pentru a-și păstra rolul predominant în conducerea viitoare a poporului român.

Din momentul ce actul de la 23 august 1944, a fost înfăptuit în totală contrazicere cu negocierile duse, de la început au căutat mijloace cu care să combată efectele pe care le prevăzuseră și să creeze instrumentul cu care la momentul oportun să răstoarne situația politică, care nu putuse fi evitată.

b/ Mijloacele imediate de combatere a efectelor evidente a desvoltării democratice, au fost cele două Guverne Sănătescu și în special Guvernul Rădescu, care inspirate de Anglo-americani și de interesele burgheziei românești și urmînd ordinele conducerii oculte în cap cu MANIU, se opuneau sistematic și hotărît la realizarea oricărei reforme democratice și care sabotau aplicarea convenției de Armistițiu.

c/ In țară, în epoca celor trei guverne dinainte de 6 martie 1945, POGONEANU conducea efectiv resortul Presei și Propagandă, adică fostul Minister, care trecuse la Externe. Prin HILLARD, foarte bun prieten imprima prin presă și radio, sub masca menținerii echilibrului între partide, voința conducerii oculte de sub influența anglo-americană și conducerea lui MANIU.

Notez, în această idee că la cererea Confederației Generală a Muncii de a se acorda o oră sindicală, POGONEANU a dat dispoziții la HILLARD să nu aprobe cererea sub motivul deghizat că ar fi o oră politică.

In aceeași idee remarc opoziția categorică făcută de BUZEȘTI, VIȘOIANU, POGONEANU, oricărei încercări de înjghebarea sindicatului M.A.S.

d/ In concret POGONEANU, al cărui rol, inițiativă și conducere în epoca celor trei guverne amintite, nu pot fi neglijate, începe construirea instrumentului amintit mai sus.

Astfel, trimite în străinătate chiar în dimineața zilei de 23 august, pe CIUREA la Ankara și DJUVARA la Stokholm, doi colaboratori foarte intimi ai lui POGONEANU, care făcuseră

./.

parte din echipa restrînsă de cifrori, care erau la curent cu toate negocierile duse și care puteau fi utilizați pentru continuarea legăturilor necesare cu anglo-americani.

De asemenea menține în posturile cheie din străinătate diplomații care duseseră negocierile necunoscute și care erau prieteni devotați și lui POGONEANU. /La Lisabona, COSTE; la Berna ANASTASIU și TITU POGONEANU; la Ankara, CRETZEANU și DIMITRIE POPESCU; la Stokholm DUCA/.

e/ In fine creează "fondul rezistenței" de 6 milioane franci elve[illegible]ni. Acest fond a fost creeat în ultimele zile ale Ministeriatului lui VIȘOIANU, prin trecerea sumei de mai sus, care se afla la Berna, pe numele personal al lui CRETZEANU.

f/ Din moment ce măsurile de frînare arătate mai sus n-au avut efect - dealtfel lucru prevăzut de ei - și la 6 martie 1945, se instaurează regimul democratic reprezentat prin guvernul de concentrare democratică Dr. PETRU GROZA, atea acum instrumentul preconizat pentru răsturnarea acestui regim trebuia să fie dezvol[illegible] și perfecționat.

Cum conducătorii proeminenți au fost îndepărtați din posturile pe care le dețineseră, acțiunea acestora a căpătat de la început un caracter net de clandestinism.

g/ Intreaga mișcare era organizată astfel :

- Un grup lărgit sub conducerea directă a lui MANIU din care făceau parte: BRATIANU, TITEL PETRESCU, NICULESCU BUZEȘTI, VIȘOIANU, POGONEANU, STYRCEA, RADU BUZESTI și CAMIL DEMETRESCU. Grupul avea atașați ca reprezentanți ai Anglo-americanilor pe generalul SCHUYLER, HULICK, MAYORIBANKS.

- Un grup executiv mai restrîns, secret al cărui creer era POGONEANU și din care făceau parte: NICULESCU BUZEȘTI, VIȘOIANU, RADU BUZEȘTI, CAMIL DEMETRESCU, STYRCEA și BARBUL.

- Organizarea grupărilor pe țări era următoarea :

2/ <u>Declarația din 27 august 1947.</u>

- în Franța : Un secretariat compus din BURILEANU, CIUREA și PLEȘA, în plus NICOLAE DIANU, Maiorul RAȚIU și MIHAI ROMNICEANU.

- In Elveția: GAFENCU, CRETZEANU, GEORGE ANASTASIU, GEORGE CARANFIL, BRUTUS COSTE și TITU POGONEANU.

- în Anglia: TILEA, CORNEL BIANU, Lt.col. ILIESCU.

./.

- în Italia: DUMITRU POPESCU și AUGUSTIN POPA.

- în America: DAVILLA.

Rolul acestor grupe coordonate într-o oarecare măsură de GAFENCU, era acel transmis prin POGONEANU de către conducerea oculată din țară de sub conducerea lui MANIU.

Știu de la POGONEANU, că după concepția sa, deci a P.N.Ț.-ului, grupările din străinătate duceau o acțiune de uzură împotriva prestigiului guvernului prin articole tendențioase și informațiuni eronate, publicate în presa străină cu tendințe de dreapta.

In plus prin contacte personale cu personalitățile politice străine, prin intervenții oficiale pe lîngă instituțiile internaționale și cancelariile străine, prin prezentări de memorii cuprinzînd un alt punct de vedere decît cel al Guvernului Român, prin colportări de svonuri tendențioase referitoare la situația internă din România și în genere printr-o veghe permanentă asupra evoluției situației internaționale, urmărindu-se ca orice eventuală disensiune între Marile Puteri să poată fi folosită ca argument în sprijinul tezei rezistenței, se urmărea să determine pe anglo-americani să intervină direct în afacerile interne ale poporului român, natural conform năzuințelor Partidelor Istorice.

3/ <u>Declarația din 9 septembrie 1947.</u>

Organizarea este aceea arătată anterior, în plus însă am de adăugat că grupurile rezistenței pe țări sînt ajutate și de alte persoane, foști reprezentanți ai regimului Antonescian rămași în străinătate, prieteni personali ai celor din grup cu legături în lumea Anglo-Americană...

4/ <u>Declarația din 5 septembrie 1947.</u>

Conducerea întregei organizații subversive de rezistență o avea IULIU MANIU. Acesta - așa cum am mai declarat - transmitea ordinele sale fie direct lui POGONEANU - /aceasta mai rar din cauza invalidității lui POGONEANU, care se deplasa cu greutate/, fie prin emisari de încredere, recte CAMIL DEMETRESCU și RADU BUZEȘTI, aceasta după plecarea lui NICULESCU BUZEȘTI.

5/ <u>Declarația din 9 septembrie 1947.</u>

a/ In casa ȘTIRBEY, încă din vara anului 1945, aveau loc întruniri frecvente la care participau: IULIU MANIU, BARBU ȘTIRBEY, DINU BRATIANU, TITEL PETRESCU, NICULESCU BUZEȘTI

./.

VIŞOIANU,POGONEANU, STYRCEA, CAMIL DEMETRESCU, RADU BUZEŞTI.
Aceste întruniri se efectuau fie în plen, fie pe grupuri de persoane.

Adeseori la întrunirile în plen participau şi reprezentanţii anglo-americanilor.......... din toate acestea am dedus că persoanele de mai sus formau un grup de conducere al intregii acţiuni de rezistenţă care lua hotărîri de comun acord cu reprezentanţii anglo-americani.

b/ După întrunirile grupului arătat mai sus şi cu mult mai frecvent decît acesta se întrunea un alt grup, de cele mai multe ori la casa ŞTIRBEY, uneori la MANIU acasă şi la POGONEANU acasă........ Acest grup traducea în măsuri /scrisori, instrucţiuni, memorii, declaraţii, comunicate ale P.N.Ţ., etc./ hotăririle ce se lua de grupul arătat mai sus sau de cele mai multe ori de MANIU personal, care avea intervederi şi singur cu reprezentanţii anglo-americanilor.......

Din faptele arătate mai sus, din modul de lucru al acestui grup, dar în special din faptul că orice hotărîre care se lua nu era o iniţiativă a acestora ci o consecinţă a unei instrucţiuni primite de la MANIU, am dedus că acest grup avea un rol de execuţie, rol pe care şi l-a păstrat şi chiar accentuat după plecarea lui VIŞOIANU şi BUZEŞTI.

c/ POGONEANU folosea pentru nevoile sale informative o serie de prieteni personali pe care i-am văzut adeseori venind la el. Intre aceştia notez următoarele nume : ANTON GOLOPENŢIA, subdirectorul Institutului de Statistică, OCTAVIAN NEAMŢU - de la Fundaţiile Regale -, NAE POPESCU tot de la Fundaţiile Regale, PANAIT GHEORGHIU - Secretar la Finanţe, DORIN ILIESCU, avocatul POPP de la Municipiul Bucureşti, OPRIŞAN, DODY GEORGESCU, D'ALBON, TIBERIU IONESCU, KABISCH, BALACEANU, CALIN BOTEZ, HILLARD, MIRONESCU, CESIANU, VAIEANU, CISEK, CARMEN LAZARESCU, MUREŞ AXENTE, CHINEZU, BUZNEA, MIHAI POPP, POPESCU ORADEA.

6/ <u>Declaratia din 28 august 1947</u>.

Scrisorile şi instrucţiunile se predau lui RADU BUZEŞTI şi CAMIL DEMETRESCU, care le transmiteau prin intermediul unor militari americani, cu care familia ŞTIRBEY era în vizita dar al căror nume era păstrat în cel mai mare secret..........

O altă cale de transmitere era prin intermediul Misiunii Politice Americane, lucru care se aranja prin desele intrevederi care aveau loc între POGONEANU şi MELBOURNE la POGONEANU

acasă........ Subsemnatul sînt convins că de această transmitere aveau cunoştinţă şi se făcea cu asentimentul /dacă nu chiar prin respectivii/ lui BERRY şi General SCHUYLER.

7/ <u>Declaratia din 28 august 1947</u>. /a doua declaraţie/.

In completarea legăturilor dintre conducerea din ţară de sub şefia lui MANIU şi grupul din străinătate s-au mai folosit şi urmatoarele căi:...... D-na HODOŞ, secretara M.S.Reginei /funcţionară în Ministerul de Externe detaşată la Palat/ a primit prin CAMIL DEMETRESCU, o scrisoare de la POGONEANU, pentru NICULESCU BUZEŞTI, urmînd ca această scrisoare să fie dusă la destinaţie.

Alte legături au fost realizate prin curierii diplomatici prin ajutorul lui OPRIŞANU. Astfel chiar OPRIŞANU, a trimis cînd se afla la Paris, prin curierul diplomatic lui POGONEANU memoriile intocmite de GAFENCU.

O alta cale de legatura era cu ajutorul Misiunii Militare Engleze şi anume prin PORTER, TED MASTERSON, BILL YOUNG, prieteni personali ai lui VIŞOIANU, iar primul şi al lui BUZEŞTI.

8/ <u>Declaratia din 4 septembrie 1947</u>.

In completarea declaraţiilor mele referitoare la legătura conducerii din ţară cu grupările aflate în străinătate, menţionez că aceste legături se făceau şi prin VANIA NEGROPONTE /soţul unei nepoate a lui ŞTIRBEY - fiica D-nei BOXHALL/ care locueşte în casa ŞTIRBEY şi care are o funcţiune la Palat.

O altă persoană din familia ŞTIRBEY care era folosită pentru transmiterea corespondenţei, avînd legături strînse cu ofiţerii anglo-americani, era D-na NADEJDA FLONDOR.

9/ <u>Declaratia din 31 august 1947</u>.

Rolul Maiorului VERGOTI în afară de menţinerea legăturii între Palat şi grupul POGONEANU, a fost şi acela de legătură cu grupul din străinătate.

10/ <u>Declaratia din 23 august 1947</u> /a doua declaraţie/.

Grupul secret executiv al conducerii avea legături strînse cu Palatul. Astfel la început şi în deosebi în pregătirea crizei din august 1945, participa direct la şedinţele grupului STYRCEA prieten personal al lui BUZEŞTI - POGONEANU - VIŞOIANU, care la rîndul lui păstra legături strînse cu palatul

In plus, ştiu cu precizie că BUZEŞTI se întîlnea cu NEGEL...... IOANIŢIU, iar VIŞOIANU, îl vedea des pe

./.

Rolul reprezentanților palatului era de a informa pe rege asupra celor hotărîte de conducerea rezistenței și în același timp de a-l determina să ia atitudinile convenabile acestor hotărîri.

11/ Declarație din 29 august 1947.

Rezultatul final care se urmărea a fi obținut în întreaga activitate subversivă, condusă de MANIU, cu ajutorul anglo-americanilor și al palatului, era în general creerea unui "al doilea 23 august". In concret, organizațiile teroriste ce se creau în țară de către P.N.Ț./ formațiuni muncitorești, studențești, militari deblocați sau chiar activi/ folosind momentul politic favorabil determinat prin intervenția în țară a anglo-americanilor, pe baza activității din străinătate a grupului aflat acolo, trebuiau, la un semnal dat, să răstoarne prin violență ordinea existentă și să înlocuiască regimul democratic printr-un guvern al celor trei partide de opoziție, condus de MANIU.

Acest guvern ar fi trebuit să fie format inițial - la momentul oportun - total sau parțial în străinătate și ar fi venit în țară în momentul izbucnirii insurecției. In această idee, era necesar ca să fie trimiși în străinătate figuri reprezentative ale partidelor de opoziție, întrucît cei aflați în străinătate erau fie personalități care avuseseră animozități cu P.N.Ț., fie numai tehnicieni. Așa se explică necesitatea fugii în străinătate a grupului MIHALACHE.

12/ Declarația din 5 septembrie 1947.

a/ Prin aprilie 1947, am văzut pe POGONEANU, scriind o scrisoare adresată lui BUZEȘTI. Am putut citi în grabă aproximativ următoarea frază: Trebuie urmărit în acțiunea ce o duceți să putem obține cel puțin o "soluție gen Iran". Notez ca această chestiune s-a mai desbătut și în discuții, întrucît se produsese cunoscută acțiunea americană în Adzerdeidgian.

b/ Unul din obiectivele de mare importanță pe care conducerea rezistenței îl urmărea permanent în acțiunea dusă în străinătate cu ocazia redactării Tratatului de Pace, era obținerea plecării trupelor sovietice din țară și în aceeași idee schimbarea liniilor de comunicație a U.R.S.S., cu Austria prin Rusia Subcarpatică și Polonia.......

După semnarea Tratatului de Pace cu ocazia unor comentarii asupra Tratatului de pace făcute de POGONEANU, acesta

afirma că cea mai grea clauză din Tratat /pentru ei/ o constituie neobținerea evacuării trupelor sovietice din România, spunînd că "această clauză încurcă toate lucrurile". Este neîndoios că aceasta îngreuna declanșarea acțiunii de răsturnarea guvernului, prin violență, deoarece prezența trupelor sovietice punea piedici totale.

13/ Declarația din 9 septembrie 1947 /prima declarație/.

Așa cum am mai arătat anterior, susțin că pregătirea și execuția plecării lui NICULESCU BUZEȘTI - VIȘOIANU, au fost angajate - din ordinul lui MANIU - de către POGONEANU, RADU BUZEȘTI, STYRCEA și CAMIL DEMETRESCU.

14/ Declarația din 15 august 1947.

POGONEANU, personal mi-a afirmat mie și lui RADU BUZEȘTI că MANIU, l-a investit pe NICULESCU BUZEȘTI - la plecarea acestuia din țară - cu o împuternicire scrisă care îi permitea acestuia să reprezinte punctul de vedere oficial al P.N.Ț., în străinătate......... Să facă demersurile necesare pe lîngă factorii internaționali, să organizeze propaganda în străinătate și să exercite asupra grupului de români dezidenți o adevărată tutelă.

15/ Declarația din 26 august 1947.

In această privință BUZEȘTI și VIȘOIANU îmi cereau să le dau informațiuni, rezultate din telegramele cifrate, cu toate că nu eram la Direcția Cifrului, dar obținute prin relații. Ii interesau conferința de la Londra, Conferința de la Moscova, date asupra procesului de 6 milioane de franci elvețieni de la Berna, întrevederile Domnului FRANASOVICI înainte de conferința de la Paris.

16/ Declarația din 18 septembrie 1947.

Imi amintesc cu prilejul comentariilor asupra crizei din august 1945, că notele remise de Suveran Comisiei Aliate de Control ar fi fost redactate de NICULESCU BUZEȘTI. Ceea ce l-a făcut pe POGONEANU, să-și exprime satisfacția /desigur că colaborase și el/ și pe un ton de glumă să se adreseze lui BUZEȘTI spunîndu-i: "Va trebui să-ți pui firmă pe casă - Specialist în lovituri de stat".

17/ Declarația din 13 august 1947.

Prin luna oct.1945, Dl.Consilier POGONEANU, mi-a spus că va trimite pe D-ra SORESCU, viitoarea sa soție, să ridice

de la Minister două valize cu haine și cîteva casete cu hîrtii personale........ Valizele erau depozitate într-o cameră a Direcției Cifrului de mult, din timpul cînd Domnia Sa era Directorul Cabinetului și Cifrului, de unde au fost scoase seara pe scara de serviciu și transportate cu mașina lui POGONEANU la el acasă. D-ra SORESCU ferindu-se de a fi observată, de aici nu știu ce s-a mai făcut cu acestea.

Despre aceasta nu am înștiințat nici un șef ierarhic, fiindcă mi s-a spus că sînt lucruri personale.

18/ Declarația din 17 august 1947.

Imi amintesc că odată rugîndu-mă (POGONEANU) să trec pe la MELBOURNE spre a-i cere să vină să-l vadă, POGONEANU mi-a dat un plic pe care urma să-l predau lui MELBOURNE. După cele spuse de POGONEANU, plicul conținea scrisori pentru CRETZEANU care trebuiau să fie expediate în America prin intermediul lui MELBOURNE.

19/ Declarația din 17 august 1947 /a doua declarație/

In preziua remiterii notei de către Suveran celor trei șefi ai Misiunilor Militare aliate, am fost însărcinat de către NICULESCU BUZEȘTI, să iau contact cu MARJORIBANKS, de la Legația Britanică spre a vedea care este punctul de vedere Britanic față de atitudinea care voia să o ia Suveranul peste o zi.

20/ Declarația din 28 august 1947 /prima declarație/

Notez că subsemnatul am fost însărcinat de multe ori să aranjez întrevederi între cei doi de mai sus /POGONEANU și MELBOURNE/ fără a cunoaște însă subiectul întrevederei.

Sînt convins însă că aceste intrevederi aveau drept obiectiv, în afara altor chestiuni de ordin politic și aranjarea transmiterii corespondenței, deoarece, după o astfel de intrevedere am transmis din ordinul lui POGONEANU lui MELBOURNE o scrisoare adresată lui CRETZEANU.

21/ Declarația din 1 septembrie 1947.

Prin sept.1946, în timp ce mă aflam la minister, CAMIL DEMETRESCU mi-a propus să plec eu în străinătate. Am refuzat fără a cere vre-o lămurire. După cîteva zile în timp ce eram la ȘTIRBEY, POGONEANU de față cu soția sa actuală mi-a propus de asemenea să meditez asupra plecării mele, referindu-se la discuția între mine și CAMIL. Am repetat, refuzînd.

./.

22/ Declarația din 5 sept.1947.

In luna aprilie 1946, am fost chemat de POGONEANU acasă la el în Șos. Jianu. Mi-a dat un plic să-l duc lui HULICK, spunînd că e foarte urgent și secret, că lucrul era deja aranjat și că acesta nu putuse trece să-l ia; în fine că plicul trebuia să-l ducă BERY, care pleca la Ankara foarte curînd și care avea să-l prindă pe CRETZEANU la Ankara înaintea plecării acestuia.

23/ Declarația din 19 sept.1947.

VIȘOIANU avea relații personale foarte strînse cu Col.englez TED MATERSON și Maior englez YOUNG. Aproximativ în februarie 1945, cînd VIȘOIANU era ministru de externe, am fost chemat în cabinetul său și mi-a predat un plic cu ordinul să-l ducă la Misiunea Militară Engleză și să-l predau Col. MASTERSON, lucru pe care l-am executat cunoscînd astfel acest ofițer.

24/ Declarația din 19 sept.1947.

Legătura conducerii grupului de rezistență din țară cu misiunile civile anglo-americane din țară se realiza fie direct cu șefii acestor misiuni de către VIȘOIANU, BUZEȘTI, POGONEANU sau chiar MANIU, fie prin intermediul lui CAMIL DEMETRESCU, HILLARD și subsemnatul.

In afara legăturilor cu anglo-americanii arătate de subsemnatul în declarațiile anterioare, subsemnatul mai adaug că am fost trimis de POGONEANU și din ordinul acestuia am transmis următoarele documente lui MELBOURNE și PORTER :

- In sept.1946, memoriul lui GAFENCU, prezentat la Conferința Păcii;

- Inaintea începerii Conferinței de la Paris, o analiză a situației din țară făcută de NICULESCU BUZEȘTI sub aspectul intereselor P.N.Ț.;

- Diverse memorii întocmite tot de Buzești;

- In iarna anului 1946, un studiu asupra situației economice și textul complet al primului acord economic de la Moscova. Acest Pogoneanu l-a primit acasă de la D-na Spirescu - de la Cabinetul D-lui Tătărăscu.

- Acordul economic încheiat la Moscova împreună cu anexele secrete. Acest acord mi-a fost dat de Consulul Tincu, din M.A.S., pentru Pogoneanu, de la care l-am primit pentru cele două misiuni;

- In primăvara anului 1947, am primit de la Pogoneanu

./.

un studiu asupra stabilizării, întocmit de Romniceanu și care fusese adus de Villard;

- Cam în același timp am transmis D-lui Porter și Melbourne, protocolul încheiat de delegația Română la Belgrad, protocol pe care Pogoneanu îl primise de la D-na Spirescu;

- Aproximativ în luna iulie 1947, memoriul D-lui Tătărăscu pe care de asemenea Pogoneanu îl primise acasă prin D-na Spirescu;

In afara declarațiilor și faptelor al căror rezumat l-am arătat mai sus, adaug următoarele fapte:

- La punctul 6 /Declarația din 28 august 1947:/

In legătura cu contactele directe care le aveau Buzeștii și Vișoianu cu anglo-americanii, îmi amintesc de o convenție avută cu Vișoianu prin iarna lui 1945, cînd acesta mi-a afirmat că atunci cînd îl vede pe Le Rongemtal, mîine îi va da și o scrisoare personală de expediat în străinătate".

- La punctul 10 /Declarația din 28 august 1947/

Imi amintesc că deseori Buzești și Vișoianu mi-au confirmat că l-au văzut pe Suveran /bineînțeles în legătură cu un eveniment politic mai important/, de pildă, în iarna lui 1945, Vișoianu, fiind invitat la o vînătoare unde participa și Suveranul și care urma peste o săptămînă - mi-a spus că "va putea să-i vorbească regelui în liniște în chestiunea crizei de atunci ca să nu cedeze".

- La punctul 15 /Declarația din 28 august 1947/.

Adaug că și Pogoneanu - pe lîngă Buzești și Vișoianu cereau informațiuni din telegramele cifrate.

- La punctul 19 /Declarația 17 august 1947/.

Adaug că atunci cînd - în timpul crizei din august 1945, am fost trimis din ordinul lui Buzești să-l văd pe Majoribanks, și Vișoianu m-a însărcinat să-i aranjez o întrevedere cu Majoribanks - chiar pentru după amiaza zilei, spunîndu-mi numai pentru mine că trebuie să-l vadă imediat cu toate că îi vorbise recent. Dar am impresia că englezii ezită și nu se poate face nimic fără sprijinul lor în chestiunea aceasta. De altfel, nu poate lăsa pe Rege descoperit. Dl. Majoribanks a acceptat întrevederea și a spus că va discuta pe larg această chestiune cu Vișoianu.

La punctul 24 /Declarația din 19 septembrie 1947/.

Adaug că tot D-na Spirescu mi-a dat pentru Pogoneanu în iulie 1947, protocolul încheiat de delegația României la

./.

Sofia care, din ordinul lui Pogoneanu, le-am remis anglo-americanilor.

Pe lîngă cele mai sus, mai adaug acest fapt și anume :

A/ Știu de la Pogoneanu și Camil Demetrescu că - aproximativ în primăvara lui 1945, aceștia au fost invitați, împreună cu Buzești la o masă privată de Suveran, ca unii care participasera discret la actul de la 23 august 1944.

B/ Legaturile lui Pogoneanu cu partidul național liberal Brătianu erau făcute prin Camil Demetrescu. Aceștia îl vizitau des pe Dinu Brătianu, căruia îi duceau scrisori la semnat pentru expediat în străinătate, informațiuni de la grupurile din străinatate despre activitatea lor sau articole de presă ale acestora.

Am asistat deseori la conversațiuni între Pogoneanu și Demetrescu, cînd primul îl trimitea la Dinu Brătianu: "Mai treci pe la Dinu Brătianu, vezi ce-ți mai spune" ce mai e în partid ? tu ai relații doar".

Menționez că și Hillard îl vedea pe M.Romniceanu.

C/ Palatul avea legături directe cu anglo-americanii, deoarece l-am văzut de 2-3 ori pe Ioanițiu ieșind de la Melbourne și Le Rongemtal.

D/ In primăvara anului 1947, Pogoneanu mi-a spus că îi va scrie lui Atanasiu /la Geneva/ "să pună articolele trimise în mare siguranță, fiindcă ar putea fi sustrase de acolo, de interesați".

E/ In primăvara anului 1945, cînd Bălăceanu a plecat din postul de director al mareșalului palatului, s-a pus problema numirii unui funcționar - detașat de la Externe, Pogoneanu a numit atunci pe Consulul Naum Ionescu /aflat atunci la Rusciuk/ - fost consul mult timp în America - după un timp de gîndit asupra eventualei persoane, spunînd: "îl cunosc, e un om serios și am încredere în el. Trebuia să fie un om cunoscut acolo".

F/ Inaintea plecării delegației române la conferința de la Paris /vara 1946/ Filotti care conducea comisiunea păcii din minister, mi-a încredințat două pachete pentru a fi puse în valizele pentru Paris/ care plecau cu Filotii/, spunîndu-mi că sînt ale lui Păchișeanu și conțin documente importante.

Notez că la întoarcere, Păchișeanu, care a făcut

./.

parte şi el din delegaţiune, m-a întrebat de Pogoneanu şi mi-a spus că la Paris "i-a văzut pe toţi cei din rezistenţă - pe Augustin Popa/ cu care e bun prieten/ pe Coste, pe fratele lui Pogoneanu şi alţii mai mari cu care se întîlnea pe ascuns în restaurante de cartier şi a stat mult de vorbă.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau, o susţiu şi o semnez.

26 septembrie 1947. /ss/Florin Roiu.

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.40001, vol.23.

(5)

D E C L A R A T I E

Subsemnatul N.CARANDINO declar următoarele :

Pasagiile de mai jos fac parte din declaraţiile subsemnatului pe care le menţin:

"In seara zilei de 13 iulie 1947 am luat hotărîrea de a părăsi ţara cu avionul la ordinul d-lui Maniu.Destinaţia era Turcia. Am fost chemat de preşedintele P.N.T. la orele 20 în ziua de 13 iulie 1947 pentru a-mi comunica plecarea împreună cu alte trei persoane. Dl.Ion Mihalache, Dl.Ilie Lazăr şi Dl.N.Penescu"...

"Am primit instrucţiuni de la dl.Maniu pe la orele 9 seara în ziua de 13 iulie ca să-mi fac bagajele, să fiu gata pentru orele 1 din noapte la rondul tranvaiului Nr.14 la capul liniei în ziua de 14 iulie..."

"De acesă am plecat cu un taxiu la Arcul de Triumf unde l-am găsit pe Ilie Lazăr aşteptîndu-mă conform instrucţiunilor ce am primit de la dl.Iuliu Maniu".

(Extrase din decl.14 iulie 1947).

"Prima oară cînd dl.Maniu a discutat cu mine problema plecării a fost în seara zilei de 13 iulie, aproximativ orele 7-8".

(Extras din decl.15 iulie 1947).

"Cu ocazia vizitei ce am făcut d-lui Iuliu Maniu la înapoierea de la Constanţa, i-am comunicat că pe calea mării nu este posibilă (de) plecarea, deoarece vasele sînt supraveghiate. Am discutat apoi despre posibilitatea plecării pe calea aerului".

După călătoria de la Buzău... "cu această ocazie m-a întrebat cum merge chestiunea plecării mele".

(Extras din decl.28 iulie 1947).

"D.Maniu a opinat că probabil mă vor ajuta ceilalţi pînă mă voi descurca singur".

(Extras decl. 25 iulie 1947).

"In ceea ce priveşte mijloacele mele de subsistenţă

E.F. ./.

în Turcia mă bizuiam în afară de puținii bani pe care îi aveam la mine și pe o temporare susținere a vreunuia dintre tovarășii mei de drum mai avuți".

(Extras decl.V-5 august 1947).

"Suma de una sută dolari aflată asupra mea am avut-o de la doctor Buzulenga. El mi-a dat-o în noaptea de 13 iulie pe la orele 11 noaptea aproximativ, acasă la mine,unde telefonic îl chemasem".

(Extras decl.11 Septembrie 1947).

"Fiind lipsit de bani sînt sigur că dl.Maniu mi-ar fi dat dacă ar fi avut suma absolut necesară plecării, el fiind în acel moment partidul".

(Extras decl. 13 Septembrie 1947).

"L'am întrebat pe dl.Iuliu Maniu ce voi avea de făcut în străinătate. Mi-a răspuns că nu are el să mă învețe pe mine știind eu foarte bine cum să mă descurc. Firește a adăugat că trebuie să lupt pentru democrație, pentru libertăți publice și pentru ușurarea regimului din închisori".

(Extras decl. 15 iulie 1947).

Din conversațiile de atunci n-a reeșit nici-o misiune precisă, cel puțin în fața mea".

(Extras decl. 15 iulie 1947).

"Activitatea mea în străinătate ar fi avut ca obiectiv susținerea luptei partidului național-țărănesc din țară, în sensul restaurării unui regim de libertăți publice și democrație în sensul național-țărănesc". "Totuși cred că activitatea mea s-ar fi desfășurat pe linia păstrată în țară și condusă peste hotare de I.Mihalache".

(Declarația 18 iulie 1947).

"Referitor la rolul nostru în străinătate nu-mi reamintesc decît lucruri de ordin general între care rolul de a continua lupta partidului în străinătate pentru asigurarea libertăților publice, a democrației în sensul programului P.N.T.".

(Declarația II - 28 iulie 1947).

"Nu am primit personal vreo misiune precară din partea d-lui Iuliu Maniu, însă ne-a spus că va trebui să ducem în străinătate lupta necesară, pentru a obține prin impresionarea opiniei publice străine, respectarea acordului de la Moscova. Intenționam să plecăm în Turcia și de

acolo după împrejurări, - așa s-a vorbit în seara de 13 iulie - să plecăm eventual în Italia, Franța, Elveția, Anglia, America".

(Declarația V-5 August 1947).

"Pînă la plecare am mai avut cîteva întrevederi cu dl.Maniu în care am discutat posibilitățile de plecare. Cu aceste ocazii am discutat obiectivele generale ale activității mele din străinătate".

(Declarația 3o August 1947).

"Mie personal mi-a comunicat Duminică 13 iulie seara înainte de plecare, că urmează să lupt pentru democrație, pentru libertățile publice și pentru ușurarea situației deținuților politice. Mijloacele mele de luptă pentru atingerea acestor obiective generale, ar fi fost scrisul și conferințele eventuale".

(Declarația 3o August 1947).

"In concepția mea misiunea era aceia desprinsă tot din conversații, de a lupta pentru democrație, libertăți publice și ușurarea situației deținuților politici.

(Declarația 1 Septembrie 1947).

"Eu plecasem în străinătate în seara de 13 iulie cu misiunea de a lupta pentru democrație și libertăți publice. Fiind lipsit de bani, sînt sigur că dl. Maniu mi-ar fi dat dacă ar fi avut suma absolut necesară plecării, el fiind în acel moment partidul".

(Extras decl. 13 Septembrie 1947).

"In ce privește misiunea peste hotare nu am auzit de la dl. Maniu decît considerațiuni de ordin general. Intrebat de mine în mod expres, mi-a replicat că nu are să învețe el iepurele ce are de făcut în pădure. Mi-a spus de asemenea în prezența d-lui Mihalache că peste hotare să luptăm pentru democrație, libertățile publice și ușurarea situației deținuților politici. Am discutat despre direcțiile de drum și după ce am aflat că vom ateriza în Turcia la San Stefano, am auzit ipotezele pentru viitor, adică eventuale plecări de acolo în alte state europene și eventual în Statele Unite".

(Extras decl. 15 Septembrie 1947).

"Precizez că atunci cînd am vorbit prima dată cu dl. Iuliu Maniu, despre plecarea mea în străinătate, i-am expus o serie de sugestii privitoare la ce aş putea face în străinătate. Aceste sugestii se refereau la articole de ziare, conferinţe, legăturile de presă ce aş fi avut posibilitatea să le fac"...

Răspunsul pe care mi l-a dat dl. Maniu în seara de 13 iulie cînd l-am întrebat ce voi avea de făcut în străinătate, a fost o evitare de indicaţie, întrucît eu întrebînd nu mă refeream la date tehnice despre felul de a lucra în gazetărie, ori răspunsul dumnealui numai astfel poate fi interpretat".

(Extras decl. 16 Sept. 1947).

"Recunosc că am plecat în străinătate pe baza indicaţiunilor generale primite de la dl.Maniu în seara de 13 iulie şi cu sugestiile pe care i le-am făcut cu ocazia primei discuţiuni".

(Extras decl. 23 Septembrie 1947).

"Nu am primit personal vreo misiune precisă din partea domnului Iuliu Maniu".

(Declaraţia V-5 August 1947).

"Despre eventuale legături în străinătate nu mi s-a comunicat nimic".

(Decl.V-5 August 1947).

" Nu am cunoştinţă despre relaţiile d-lui Grigore Gafencu cu P.N.T. şi nu ştiu că acţiunea acestuia la conferinţa de pace să fi fost rezultată unei dispoziţiuni date D-sale de cele trei partide de opoziţie din ţară".

(Decl. 3o iulie 1947).

" S-a găsit la mine o carte de vizită proprie pe care era scrisă o adresă dictată mie de dl. Maniu. Adresa este mi se pare a unei rude a D-sale, Lucreţia Tarcea din Cleveland Maner, Avenue 1o746 număr de casă. Pe verso o altă adresă, Aurelia Radu şi părintele Vasile Haţieganu (New) care este preot la biserica română din New - York".

(Declaraţia II- 15 iulie 1947).

-/-

"Adresele mi s-au dat de dl. Maniu ca să corespondăm sau eventual să vedem persoanele respective în ipoteza în care ne-am fi dus acolo".

(Declaraţia II- 15 iulie 1947).

"Mi-a comunicat că obiectivul chemării mele este hotărîrea de a mă trimite în străinătate chiar în acea noapte, deoarece se ivise o ocazie favorabilă cu un avion. Mi s-a mai comunicat că nu voi pleca singur şi că detalii voi primi către orele 9,3o - 1o,oo cînd urma să revin".

(Extras decl. 25 iulie 1947).

"La întrebarea mea făcută d-lui Maniu asupra activităţii ce aveam de desfăşurat în străinătate, D-sa mi-a răspuns că aceasta nu avea să mă înveţe D-sa şi că activitatea se va desfăşura căvînd şi făcînd".

(Decl. 25 iulie 1947).

"L-am întrebat de asemenea cu cine urmează să plec şi ce am de făcut în străinătate. Mi-a comunicat că atît persoanele, cît şi alte detalii privitoare la plecare îmi va da la orele 21 - 21,3o cînd va trebui să revin din nou la D-sa".

Decl. 28 iulie 1947).

Propunînd să-mi iau soţia .... " Dl. Maniu a răspuns că este preferabil dacă este un loc liber să plece un bărbat".

(Decl. 28 iulie 1947).

" In cazul în care aş fi plecat în America, aş fi luat legătură cu ziariştii americani, pe care i-am cunoscut în calitate de corespondenţi de presă în România şi anume : Frank Shea, Harkhan şi alţii".

(Decl. V-a 5 August 1947).

"Dacă în străinătate prietenii mei politici cu care am plecat ar fi scos un ziar pentru susţinerea luptei democratice, în vederea scopului urmărit, este

-/-

posibil să fi acceptat conducerea acelui ziar după examinarea programului respectiv".

(Decl. 3o August 1947).

"La discuţiunile avute cînd eu am spus că aş putea să scriu şi să vorbesc în public în străinătate, dl. Maniul a replicat " da, d-ta ai fi util acolo ".Această utilitate reieşea în folosul partidului".

(Decl. II- 13 Sept. 1947).

"Lupta mea în străinătate pentru democraţie şi libertăţii publice s-ar fi încadrat în lupta partidului naţional-ţărănesc, pentru răsturnarea regimului instaurat la 6 martie 1945 "...

(Decl. 13 Sept. 1947).

"Sînt convins că dl. Maniu ar fi discutat cu mine şi mi-ar fi dat instrucţiuni asupra activităţii mele din străinătate, asupra legăturilor pe care eventual trebuia ca să le iau cu diverşi oameni politici, precum şi despre conduită de presă faţă de diverşi oameni politici ; această convingere o aveam din faptul că atunci cînd l-am întrebat pe dl. Maniu că eu ce voi face acolo, D-sa mi-a spus că despre aceasta ar trebui să stăm mai mult de vorbă şi că mă va chema într-o după amiază cînd va avea răgaz. Probabil că precipitarea evenimentelor nu i-a dat răgazul necesar să stea cu mine de vorbă mai pe larg"...

(Decl. 15 Sept.1947).

" Precizez că aveam cunoştinţă că existau în străinătate mai mulţi foşti şi actuali membrii ai P.N.T. şi străini de partid. Precizez de asemenea că în declaraţiile anterioare mă refeream la lipsa mea de cunoştinţe precise asupra legăturilor dintre partidul naţional - ţărănesc, în sensul că aflasem de existenţa unor legături cu scrisorile d-lui Bianu, scisoarea de omagiu iscălită Gafencu, Tilea, etc., etc., către dl. Maniu şi primisem

-/-

indicaţia de a nu-l ataca pe dl. Gafencu în ziar. Stiu că dl. Maniu primea scrisori de la dl. Bianu".

(Decl. 13 Septembrie 1947).

"In ceea ce priveşte acţiunea membrilor P.N.T. din străinătate, Dl. Iuliu Maniu mi-a vorbit adesea despre lipsa lor de activitate şi concurs".

(Decl. 8 Septembrie 1947).

"Stiu că acţiunea d-lui Gafencu la conferinţa de pace nu era în concordanţă cu acţiunea guvernului".

(Decl. 3o August 1947).

"Am auzit că dl. Maniu ar fi primit din străinătate o scrisoare de omagiu din partea mai multor personalităţi româneşti ... Printre semnături mi s-ar fi citat numele D-lor Gafencu, Tilea, Augustin Popa ş.a. Auzind despre această scrisoare am făcut asociaţie de idei între ce îmi spusese dl. Maniu cu privire la dl. Grigore Gafencu şi am bănuit că s-a produs între dumnealor în prealabil o împăcare".

(Decl.II - 1 Sept. 1947).

" Am auzid din sediile de Partid că ar mai fi fost întocmite şi alte memorii". A, cerut în repetate rînduri d-lui N. Penescu textele memoriilor partidului, dar dumnealui nu mi le-a remis niciodată".

(Decl. 2 Septembrie 1947).

"Nu aveam nici un fel de cunoştinţă în acel moment de faptul că dl. Grigore Gafencu ar duce o acţiune sistematică şi organizată în subordinea conducerii P.N.T. Astăzi legînd între ele informaţii şi impresii sporadice, ca scrisoarea de omagiu cu bănuiala consecinţei logice de împăcare, directiva de a nu ataca în ziar pe dl. Gafencu şi coincidenţa între unele teze ale partidului şi ale d-lui Gafencu şi cu simpatia faţă de anglo-americani, îmi dau seama că legături mai strînse între

-/-

partid şi dl. Gafencu, au existat fără ca eu să fi avut cunoştinţă despre ele în alt fel".

(Decl. 19 Septembrie 1947).

"Astăzi apreciind această serie de coincidenţe şi legîndu-le între ele, îmi dau seama că trebuie să fi fost legături mai strînse între partid şi Gafencu..."

(Decl. 3o Sept.1947).

"Tonul de critică vehementă al ziarului şi linia de atac împotriva guvernului şi a regimului de la 6 Martie era imprimat, de conducerea partidului şi anume personal de dl. Iuliu Maniu, care în conversaţiile cu subsemnatul cerea menţinerea atitudinii de atac contra guvernului".

(Decl. 4 August 194 .

"La 8 decembrie am vorbit la o întrunire a tineretului naţional-ţărănesc şi am l˘udat spiritul de "sacrificiu" al celor tineri la 8 Noiembrie", comemorînd moartea studentului Iacovlov, am sfătuit pe ascultători să fie " prudenţi".

(Decl.II. din 4 August 1947).

"Dacă asemenea fenomene locale s-au produs, bănuesc că ele s-au datorat participării la alegeri a elementelor foste cuziste şi legionare, care au profitat de împrejurare, pentru a-şi răspîndi doctrina".

(Decl.II. din 4 August 1947).

"Dr. Magea... "el cît şi Bocşa-Mălin reprezentau elemente cu inclinaţii către dreapta şi din această cauză n-au fost de acord cu " (eventuală intrare a lor în redacţie".

(Decl. 5 August 1947).

"Unele declaraţii ale d-lui Maniu şi unele comunicate ale delegaţiei permanente, unele cenzurate, altele nu se imprimau la cererea conducerii de partid într-un număr restrîns de exemplare pentru informarea

-/-

membrilor conducerii".

(Decl.III- 5 August 1947).

" In ce priveşte difuzarea copiilor de pe articole cenzurate, ştiu numai că la cererea domnului Maniu se tipăreau un număr redus de copii din unele comunicate ale delegaţiei sau din unele discursuri ale dumisale cenzurate uneori pentru a fi comunicate membrilor delegaţiei permanente".

(Decl. IV. - 5 August 1947).

"Activitatea d-sale pe teren ştiu că a fost dusă în ateliere şi fabrici prin propagandă de la om la om şi prin manifeste. Colaboratorii lui principali erau dl.Lambru, Lupu şi Bercaru cu muncitorii şi oamenii de acţiune pe teren".

(Decl. 3 Septembrie 1947).

"Stiu că s-au baricadat în fabrică interzicînd muncitorilor din alte intreprinderi să participe la alegeri şi că au fost incidente violente cu răngi şi arme, pînă ce a intervenit armata".

"La 8 noiembrie ştiu de asemenea că dl. Ilie Lazăr a jucat un rol însemnat. Am aflat din partid despre o şedinţă în preajma acelei zile la care au participat şefii de sectoare şi circumscripţii".

(Decl. 3 Sept. 1947).

"Am avut legături de recepţie oficială şi banchete cu membrii misiunilor anglo-americane. Legături profesionale mai frecvente relativ şi de ordin profesional am avut cu ataşaţii de presă Benett şi Frank Shea. Intîlneam în deosebi pe dl.Shea şi pe ajutorul său Sam Buta..."

(Decl.II. - 4 Aug. 1947).

"Am condus un timp relativ scurt în toamna anului 1946 biroul de presă al partidului".

(Decl. 31 Aug. 1947).

"Insărcinarea principală a biroului de presă

-/-

era de a ţine contact cu presa străină şi romînă, în vederea transmiterii informaţiilor de partid".

"Biroul de presă mai redacta şi un buletin de informare a conducerii de partid".

(Decl. 1 Septembrie 1947).

"Buletinul care se redacta sub conducerea mea cuprindea adesea o revistă a presei interne, ştiri de radio şi telegrame externe, articole uneori din presa străină şi comunicări obţinute prin fruntaşii autorizaţi ai partidului, despre evenimente din provincie sau simple întîmplări menite să intereseze conducerea".

(Decl. 16 Sept.1947).

"Cunosc din P.N.T. şi dintre prietenii militari ai fruntaşilor partidului, mai mulţi ofiţeri dintre care identific pe dl. General Negrei, pe dl.General Zorzor, pe dl.general Barbu, pe dl.General Drăgănescu, dl.comandor Cioroiu, dl.comandor Mocanu etc. In mod deosebit am cunoscut pe comandorul Cioroiu şi pe comandorul Mocanu".

"Cred că dl.Mocanu îl vizita pe dl. Maniu şi pentru chestiuni sau însărcinări de ordin militar".

"Cu privire la dl. comandor Cioroiu de asemenea nu-mi explic accesul pe lîngă dl. Iuliu Maniu, neştiind obiectul vizitelor sale".

"Imi amintesc că dl. Lt.comandor Cioroiu mi-a spus că lucrările de specialitate pe care mi le-a predat, le-a dat sau le va da şi d-lui Maniu".

(Decl. 12 August 1947).

"In ceea ce priveşte conducerea cercului profesional militar pe Capitală, am aflat că el ar fi fost condus personal de dl. Ion Mihalache".

""Am aflat incidental şi din spusele altora că se discutau planuri şi memorii de reorganizare a armatei şi a Ministerelor. Unul din aceste planuri al organizării Ministerului aerului şi marinei, mi-a fost de altminteri depus la gazetă de comandorul Cioroiu".

(Decl. 3 Septembrie 1947).

-/-

"Linia generală a "Dreptăţii" era fixată de dl. Maniu, linie de luptă intransigentă (Decl. 4 Sept. 1947).

"Iuliu Maniu s-a văzut obligat să dea comunicatul cunoscut prin care gărzile erau dizolvate. Dizolvarea avea cusurul de a recunoaşte implicit apartenenţa de partid pînă în acel moment".

"Decl. 4 Sept. 1947).

" Am auzit că dl. Maniu a primit din străinătate o scrisoare de omagiu din partea mai multor persoane, printre semnături mi s-ar fi citat numele d-lor Gafencu, Tilea, Augustin Popa şi alţii".

(Decl. 1 Sept. 1947).

"Cu ocazia unei discuţiuni avute însă cu dl. Maniu privitor la o notă apărută în gazetă, mi-a dat dispoziţiuni să nu fie atacat dl. Gafencu în gazetă, deoarece duce în străinătate o activitate interesantă în concordanţa cu vederile P.N.T.

(Decl. 5 Aug. 1947)

"Stiu că dl. Maniu primea scrisori de la dl. Bianu, acest lucru îl ştiu din anturajul d-lui Maniu".

(Decl. 13 Sept. 1947).

"In ceea ce priveşte acţiunea membrilor P.N.T. din străinătate, dl.Iuliu Maniu mi-a vorbit despre lipsa lor de activitate şi concurs".

(Decl. 8 Sept. 1947).

"Imi amintesc printre altele că dl. Maniu a spus că după plecarea noastră, partidul va avea muncă şi treabă multă".

(Decl. 14 Sept. 1947).

"La plecare a spus lui Gafencu şi Popescu : "Vă încredinţez creerul şi inima partidului".

(Decl. 1 Sept. 1947).

"Despre N.)..." se ocupa în mod deosebit de redactarea memoriilor şi protestelor înaintate către Marii Aliaţi".

(Decl. 3 Sept.1947).

"Dl. Penescu era apreciat drept bun cunoscător al problemelor externe şi cred că în această calitate a fost desemnat să plece în străinătate cu ocazia încercării din 14 iulie".

(Decl. 3 Sept.1947).

"Dl.Penescu păstra ca secretar general, arhiva partidului şi ţinea evidenţa convocării forurilor statutare".

(Decl. 3 Sept.1947).

"Cred că l-am prezentat lui N. Penescu" (pe Cdorul Cioroiu)".

(Decl. 5 Aug.1947).

"Activitatea d-sale pe teren ştiu că a fost dusă în ateliere şi fabrici prin propagandă de la om la om şi prin manifeste".

(Decl. 3 Sept.1947).

"Stiu că s-au baricadat în fabrici interzicînd muncitorilor din alte intreprinderi să participe la alegeri şi că au fost incidente violente cu răngi şi arme pînă ce a intervenit armata".

(Decl. 3 Sept.1947).

"La 8 noiembrie ştiu de asemeni că dl. I.Lazăr a jucat un rol însemnat. Am aflat din partid despre o şedinţă în preajma acelei zile la care au participat şefii de sectoare şi circumscripţii".

(Decl. 3 Sept.1947).

"Stiu că pregătirea acestei manifestaţii (8 Nov. 1945) a fost făcută de dl. Ilie Lazăr cu concursul colaboratorilor săi apropiaţi".

"Stiu că a fost delegat dl. Iuliu Maniu să se ocupe cu chestiuni muncitoreşti şi propagandă în sînul muncitorimii".

(Decl. 3 Sept.1947).

"Relaţiile cu misiunile străine şi în special cu cele engleze şi americane, precum şi contactele cu ziariştii străini importanţi, de origină anglo-saxonă, ele erau în seama d-lui Serdici, care cunoştea limba

-/-

engleză şi care lucra în acest sens la biroul funcţionînd la el acasă".

..."Cunosc pe dl. Negrei fost candidat în Vaslui în alegerile din 19 noiembrie. Stiu că îndeplinea funcţia de preşedinte al secţiei militare din P.N.T. Il apreciez ca pe un om exagerat şi violent. Se ştie că într-o trecută campanie electorală a împuşcat un adversar politic"

(Decl. 5 Aug.1947).

"Cunosc de multă vreme pe c-dorul Mocanu cu care am colaborat prin anul 194o la "Curentul familiei". Pe vremea aceia era ofiţer activ, ulterior a fost deblocat. Cred că în acea epocă mai colabora şi la celelalte ziare care aparţineau "Curentului". Din punct de vedere intelectual c-dorul Mocanu era un ofiţer pregătit cu oarecare facilitate la scris, cu multe calităţi de credinţă şi hărnicie. Intre alte subiecte pe care le aborda, ştiu că făcea reportaje militare şi cronici ale războiului. Stiu că după 23 August, umbla prin cercuri naţional-ţărăniste. Nu ştiu dacă era membru al partidului. In partid avea legături cu d-nii Maniu, Mihalache, Penescu. Făcea parte din secţia militară P.N.T., am impresia".

(Decl. 5 August 1947).

"Cred că l-am prezentat lui N.Penescu. Il frecventa în partid pe dl. Maniu şi Mihalache. Intocmea diferite lucrări cu caracter militar, dintre care mi-a prezentat şi mie un studiu asupra contribuţiei noastre la războiul antihitlerist şi unul asupra organizării Ministerului Aerului şi Marinei. Bănuesc că a înaintat şi conducerii de partid studiile d-sale. Apreciez că aceste studii le întocmea pentru serviciul partidului ca documentare în eventualitatea unei guvernări. Stiu că c-dorul Cioroiu îl cunoştea pe G-ralul Teodorescu Paul pe care îl aprecia".

(Decl. 5 Aug.1947).

"Despre legăturile d-lui Mihai Popovici cu lumea diplomatică, pot afirma că ele priveau misiunea engleză şi americană, legătură turcă, legaţia Elveţiei,etc.etc."

-/-

" Se întîmplă adesea ca nevoi presante de bani ale partidului să fie împlinite de d-sa".

" Stiu doar că avea raporturi mai bune cu dl. Vișoianu".

Prezentele extrase fac parte din declarațiile subsemnatului.-

Drept care semnez prezenta declarație.

ss. N. Carandino

23 Septembrie 1947.

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr. 40001, vol.20, f. 00143 - 00156.

(6)

D E C L A R A T I E

Subsemnatul NICOLAE PENESCU, declar că pasagiile de mai jos sînt extrase din diferitele mele declarații date în cursul anchetei, de la 14 iulie pînă azi. Ele trebuiesc integrate în acele declarații.

"Imediat după 23 August 1944, partidul apare pe scena politică prin două ziare : un oficios și un altul prieten, acesta fiind condus de Dl. Augustin Popa.

Ziarul Curierul are o atitudine anti-comunistă și naționalistă, ceea ce a putut naște de la început un curent în acest sens în opinia publică cu răsunet și la sate. Ziarul este suprimat de Comisia Aliată de Control pentru un articol sau o informație cu tendințe anti-sovietice.

In timpul crizei Guvernului Rădescu "Dreptatea" atacă violent pe comuniști, în special pe chestiunea incidentelor de la Malaxa. "Dreptatea" are o atitudine violentă de propagandă anti-guvernamentală. Ea este tipărită atunci la o tipografie mică : "Finanțe și Industrie", fiindcă Dl. Solomon cedase contractul cu tipografia "Curentul".

La rîndul ei "Dreptatea" este suprimată. Atît cît au existat, aceste două ziare, ele au întreținut în opinia publică la epoca aceia o stare de spirit anti-comunistă și naționalistă, mai ales după încetarea colaborării de guvern (decl. din 16 septembrie 1947).

"Conducerea partidului (Dl. Maniu avea depline puteri) a urmărit după 23 August 1944 menținerea puterii de Stat în mîna partidelor Național-Țărănesc și Liberal. In politica externă s-a considerat că România trebuie să caute sprijinul anglo-american".

Partidul Național Țărănesc a urmărit, prin reprezentanții săi din guvernele Sănătescu și Rădescu, această politică de rezistență contra tendințelor partidelor de stînga, adică contra pătrunderii acestora în administrația de stat (prefecți, primari, etc.), în învățămînt, magistratură, armată, biserică, etc. și în viața economică(Banca Națională, Instituții Economice de Stat sau controlate de acesta etc.).

./.

"In general s-a urmărit menținerea poziției dominante în Stat pentru cele două partide, imprimată de aceste partide" (decl.din 26 iulie 1947).

"Partidul Național Țărănesc a refuzat să intre în Frontul Național Democrat constituit de partidele de stînga. S-a propus D-lui Maniu ca partidul nostru să intre în acest front primind în consiliul lui proporția de locuri pe care o avea în guvern. Dl.Maniu a refuzat. Se vor vedea mai tîrziu consecințele. In sfîrșit s-a constituit cel de al doilea Guvern Sănătescu, cu membrii din partidele burgheze și de stînga. Misiunea celor cinci miniștri național-țărăniști era să înfrîneze tendințele partidelor de stînga. Cel mai greu rol îl aveam eu. Aparatul administrativ de Stat și cel polițienesc trebuiau în primul rînd curățate de elementele, care de cel puțin șapte ani, fuseseră uneltele regimurilor anti-democratice. Dar în același timp însărcinarea mea era să nu las să pătrundă în locul lor elemente din partidele de stînga. Am plecat cu plăcere de la Ministerul de Interne. In locul meu a venit Generalul Rădescu care era și Prim Ministru. Miniștrii național-țărăniști au sprijinit pe generalul Rădescu pînă la adunarea de la ARO.

In ședințele biroului la care luau parte și miniștrii național-țărăniști, și expuneau situația din guvern, nu se discutau problemele în spirit de concesiune, ci de viguroasă rezistență" (din decl.de la 29 iulie 1947).

"Miniștrii național-țărăniști (rămași numai patru, fiindcă locul de ministru fără portofoliu oferit mie și acceptat de comuniști, care au fost întrebați de Dl. Radu Xenopol, solicitat fiind de Dl.Maniu, rămăsese liber în urma refuzului meu), au continuat și au afirmat această politică în timpul guvernului Rădescu. Ei au sprijinit pe Rădescu în toată acțiunea acestuia, care urmărea aceleași scopuri. Așa de pildă, Rădescu-cred într-o declarație- a arătat inoportunitatea reformei agrare. Deși în Delegația Permanentă a partidului s-a adus un proiect de reformă agrară, elaborat de Dl.Mihalache și deși eu, Căpățîneanu, Cezar Spineanu și alții, am cerut depunerea imediată a acestui proiect la Comisia de Agricultură și aducerea lui în discuția Consiliului de Miniștri, hotărîrea luată a fost de a se amîna aceasta, dat fiind că s-a contrariat politica lui Rădescu. Dl.Mihalache a fost de această părere, așa încît hotărîrea luată a fost de a se amîna reforma agrară.

"A doua chestiune, venită la acea vreme în discuția Delegației, a fost numirea prefecților din Moldova. Dl. Hudiță

./.

a expus rezultatele vizitei Comisiei Ministeriale, care a rezolvat aceste dificultăți la fața locului. Dl.Maniu și alți membri ai Delegației- mai ales Moldoveni în cap cu Dl.Măcărescu au criticat concesiunile făcute.

Erau și alte probleme de guvern, care veneau în discuția Consiliului de Miniștri. Dl.Maniu nu era mulțumit cu atitudinea miniștrilor noștri, pe care îi considera insuficient de dîrji. De aceea s-a și creiat în jurul lor atmosfera că au fost o echipă slabă. Am convingerea că Dl.Maniu prefera desprinderea de această colaborare pe care o considera primejdioasă pentru partid. Este evident că ar fi preferat să dobîndească guvernul fără partidele de stînga, dar știind că nu era posibil se mulțumea cu o formulă de guvern, în care să obțină pentru persoane în afară de partide, Ministerele de Război, Internele și Afacerile Străine". (decl.din 29 iulie 1947).

ss/ N.Penescu

25 septembrie 1947

Continuare la declarația din 25 septembrie 1947.

"Inceputul anului 1945. Secretariatul general ia măsuri pentru reorganizarea partidului, după cum s-a arătat în altă parte. Cu prilejul ținerii congreselor sau comitetelor, cuvîntările fruntașilor partidului pun accentul pe primejdia ce o prezenta comunismul pentru proprietatea țărănească și pe ideia națională. Aceste două elemente de propagandă își fac repede curs în țărănime, chiar prin fruntașii de la sate, care veneau la adunări sau întîlneau în orașe pe conducătorii național țărăniști locali.

Odată cu reorganizarea partidului se face așadar propagandă în sensul acesta. Colectările de cereale și vite, făcute pentru executarea Convenției de Armistițiu nemulțumeau pe țărani. Aceștia erau și mai receptivi la propaganda de care vorbesc. In Moldova, situația specială creiată de război, creia un mediu și mai favorabil. In Ardeal era firesc să existe un puternic curent anti-unguresc, pe care gărzile denumite "Iuliu Maniu" le-a alimentat desigur. Am văzut și eu [illegible] tor în fața statuiei Mihai Viteazul în toamna anului 1944 o adunare cu drapele, de propagandă pentru voluntarii destinați gărzilor "Iuliu Maniu".

"Incă pe atunci s-a vorbit de colhozuri pe care țăranii le văzuseră în Uniunea Sovietică. Colhoz însemna desființarea

proprietății țărănești. Țăranul, actual proprietar de pămînt, devenea pălmaș pe pămîntul, care pînă atunci fusese al lui. Aceste lucruri se spun de la om la om, ca și în adunările partidului. Colhozul este pentru țărănime imaginea viitorului regim comunist. La începutul anului 1945, aceste idei și slogane încep să-și facă drum, evenimentele din martie 1945 care aduc la guvern regimul actual, cu excluderea noastră și a liberalilor, au fost folosite ca o confirmare a acestei propagande"(din decl. din 17 sept.1947).

"Partidul trecînd în opoziție, după 6 martie 1945 a luat față de Guvernul Groza, o atitudine de luptă,nerecunoscîndu-l. Această luptă s-a împărțit în două perioade și a folosit două metode. De la 6 martie, pînă la 8 ianuarie 1947, acțiunea contra guvernului s-a manifestat din memorii, adresate celor trei mari puteri aliate și M.S.Regelui, în care se arată că acest guvern nu reprezintă țara și se cerea înlocuirea lui în sensul rezoluției de la Potsdam, în interpretarea dată acestuia de partid".

"Acțiunea de protestare, față de aliați, de care am vorbit mai sus, a fost făcută împreună cu partidul liberal.Memoriile au fost semnate de D-nii Maniu și Brătianu, după ce erau elaborate de serviciile celor două partide, potrivit indicațiunilor primite. Unele din aceste memorii - adică cele mai importante - erau semnate și de Dl.Titel Petrescu în numele partidului social democrat independent. Guvernele englez și american, au intervenit de cîteva ori, în urma acestor memorii,cu note de protest față de guvernul român. Memoriile cele mai importante erau prezentate misiunilor aliate (engleză și americană) de D-nii Maniu, Brătianu sau Titel Petrescu, de secretarii generali ai celor trei partide, sau lăsate prin funcționarii de club la secretariatul misiunilor. Memoriile au fost adresate totdeauna celor trei Mari Puteri.Legătura cu Legațiile Anglo-Americană era făcută de Dl.Maniu prin Dl.Vasile Serdici" (din decl.din 26 iulie 1947).

"Cîteva zile după constituirea guvernului Groza, eram la Dl.Maniu acasă, cînd a venit Dl.Vișoianu, care i-a spus: este și o veste bună. Anglo-americanii au trimis guvernului cîte o notă, din care îi notifică nerecunoașterea lui,nefiind constituit potrivit înțelegerii de la Yalta, adică cu toate forțele democratice ale țării. Dl.Maniu, foarte satisfăcut,a rugat pe Vișoianu să-i procure notele. De atunci pînă în criza de guvern din mai 1945, ca eveniment important,notez declarația

celor trei puteri de la Potsdam. Dl.Maniu a văzut în acest act internațional posibilitatea unei revizuiri a situației interne" (decl.din 5 aug.1947).

"Cred că Dl.Maniu și Dl.Brătianu au vorbit M.S.Regelui în sensul ca Majestatea Sa să provoace o criză de guvern pe baza acelei rezoluțiuni internaționale.(este vorba despre rezoluția de la Potsdam), dar nu pot afirma cu preciziune.

"Se cunosc împrejurările în care a isbucnit această criză în primăvara anului 1945, care a durat pînă la 8 ianuarie 1946, cînd s-a pus în aplicare hotărîrile de la Moscova a celor trei Mari Puteri. In acest timp atitudinea partidului național-țărănesc față de guvern, a fost de permanentă luptă". (din decl.din 5 aug.1947).

"La venirea mea la conducerea secretariatului general, am găsit un embrion de organizare a tineretului. Am căutat să o adîncesc. Am încurajat deci umplerea cadrului cu cît mai mult conținut. Dl.Maniu dădea o mare importanță acestor organizațiuni. Tineretul însă manifesta tendințe naționaliste, anti-semite și avea infiltrațiuni legionare, care ajunseseră pînă la conducerea lui. Aceste tendințe s-au accentuat și tineretul a scăpat complet din mîna secretariatului general,în măsura în care acesta se putea ocupa de partea de organizare a lui, așa se explică manifestările făcute la 10 mai anul trecut, manifestele imprimate și difuzate fără știrea mea, fiindcă știau că nu-mi dau aprobarea și organizarea lui pe model de cuib sau crearea unei școli de cadre condusă de foști legionari. Situația ajunsese atît de gravă, încît înainte de paște am trebuit s-o aduc în discuția biroului partidului din cauza următoarelor împrejurări: am fost informat de elemente democrate din tineret (Drăgulănescu-președinte pe atunci-Novac (?) și alții, că în contra prevedrilor regulamentului secția tineretului a început să creeze cercuri de cîte zece studenți, în care se intra numai după prestarea unui jurămînt și plata unei cotizațiuni. De asemenea că ing.Vețeleanu- cunoscut legionar- a inițiat o școală de cadre- condusă de elemente de tot fost legionare- în care se țineau conferințe în spirit legionar" (din decl.din 8 aug.1947).

"Unii dintre fruntașii tineretului mi-au spus că dacă ei nu lucrează de acord cu aceste elemente, pierdem tineretul care merge spre dreapta, în vreme ce partidul se complace în echivoc.Sesizat de un memoriu al lui Drăgulănescu și de cele petrecute la Delegația Permanentă a Tineretului, am convocat

o şedinţă specială a Biroului Partidului, unde am expus cele de mai sus şi am cerut să se ia imediat măsuri pentru curmarea acestei stări. Dl.Maniu nu agrea însă punctul meu de vedere.Ca de obiceiu cînd nu-i plăcea o atitudine a noastră, ridica şedinţa, fiindcă avea o întîlnire importantă. Am aflat că unii membri ai delegaţiei- cei din Cluj- s-au plîns d-lui Maniu contra mea. Dl.Maniu nu mi-a spus nimic însă fiindcă văzuse atitudinea mea. Este evident că orice acţiune îndrăzneaţă a tineretului(manifestaţiuni, manifeste clandestine), plăcea d-lui Maniu, care credea necesar să întreţină o permanentă stare de agitaţie(decl. din 8 aug.1947).

"Am constatat că în unele ziare "Fapta" şi "Poporul" în special, au început să se producă atacuri împotriva mea, în legătură cu înlocuirea mea de la secretariat. Am avut indicaţiuni că ele erau alimentate de Boşca Mălin. Am participat la o şedinţă a Comisiei de Presă şi am cerut înlocuirea lui Boşca Mălin cu atît mai mult, cu cît Buletinul Informativ era prost şi nu merita banii cheltuiţi. N-am reuşit din cauza opoziţiei d-lor Ghiţă Popp, Serdici, Aurel Dobrescu şi Ştefan Mihăescu.In special dl.Serdici s-a opus. De atunci relaţiunile mele cu dl. Serdici au fost reci, pînă la începutul lui 1947. După cîtva timp s-a produs afacerea Sarmisegetuza, cu care prilej am fost informat că un oarecare Sîrbu ar fi scris la Club la Gestetnerul secretariatului general pentru Ardeal, o gazetă clandestină: "Sarmisegetuza".

Am rugat pe dl.Ionescu şi pe D-ra Darie să facă percheziţie peste tot în Club. Am găsit la Biroul Presei hîrtie cu antetul "Sarmisegetuza". Am convocat Comisiunea de presă şi am cerut din nou înlocuirea ambilor funcţionari, fiindcă se putea răsfrînge asupra mea şi a partidului aceste acţiuni clandestine. N-am reuşit nici de data aceasta, sub cuvînt că funcţionarii Boşca Mălin şi Beldeanu nu erau vinovaţi. Mai tîrziu amîndoi au dispărut".(decl.din 31 aug.1947).

Organizaţia muncitorească a fost creiată imediat după 23 August de dl.Ilie Lazăr, ajutat de dl.Romulus Georoceanu şi de ardelenii aflaţi în Bucureşti. Organizaţia cuprindea nuclee în mai multe intreprinderi importante. Acestr nuclee nu lucrau pe faţă. Menirea lor era să atragă cît mai mulţi muncitori în partid şi să ajungă la conducerea comitetelor de fabrică şi sindicate. Totodată organizaţia muncitorească constituia o masă de manevră pentru orice împrejurare. Se căuta a se atrage mai ales acele elemente muncitoreşti, care nu erau primite în sindicate, cunoscute prin activitatea lor trecută anti-democra-

să-l felicit de ziua lui. Era lume multă. Era şi dl.Haţieganu, căruia dl.Maniu i-a dat să citească un proiect de declaraţie, ce urma să fie citită după masă în Consiliul de Miniştri. Dl. Haţieganu a cetit textul cu "ton înalt" cum spunea el şi l-a acceptat fără modificări. Acest text a surprins pe dl.Romniceanu cînd a fost citit. De aceea el a cerut noi instrucţiuni de la conducerea liberală. Textul era elaborat de dl.Maniu personal.

Textul declaraţiei cuprindea ideea că ministrul Naţional Ţărănist participă la guvern ca observatorul executării angajamentelor luate de guvern prin comunicatul de la 8 ianuarie şi faţă de ambasadorii englezi şi americani. Din cauza neautorizării la apariţie a tuturor jurnalelor naţional ţărăniste, care fuseseră suspendate, din cauza felului cum se aplică cenzura, din cauza incidentelor ce se petreceau cu prilejul şedinţelor congreselor judeţene între partidele de stînga şi partizanii noştrii, se fac din nou intervenţiuni la cei doi aliaţi prin memorii. Cea mai mare parte din aceste memorii- adică cele principale- erau semnate de şefii celor trei partide de opoziţie. Ele repetau ideea că recunoaşterea guvernului Groza este condiţionată de executarea angajamentelor luate la 8 ianuarie. Cred că şi după această recunoaştere, care a intervenit, s-a susţinut mai departe această teză. Efectul acestor memorii s-a văzut în notele pe care guvernele englez şi american le-au trimis guvernului Groza, atît relativ la libertatea presei, cît şi referitor la legea electorală şi campania electorală. Am spus mai sus că memoriile erau cunoscute Delegaţiei Permanente.Aceasta lucra acum din plin. După agresiunea, pe care am suferit-o la Piteşti, aproape trei luni n-am putut lucra tocmai în campania electorală. Am fost suplinit printr-un comitet electoral condus de d-nii Cezar Spineanu şi Aurel Dobrescu, care redactau manifestele în sensul şi spiritul acţiunei imprimată campaniei electorale de Delegaţia Permanentă. Şedinţele ei se ţineau în casa mea, din atenţiune pentru mine care eram imobilizat. Ele aveau loc de două-trei ori pe săptămînă, politica şi acţiunea partidului fiind deja trasate.

In epoca aceasta se întîmplă trei evenimente: Conferinţa de Pace de la Paris, Comitetul Central Naţional Ţărănesc şi Recunoaşterea Guvernului Groza.

Comitetul Central a ţinut după nouă ani prima lui şedinţă cu partidul reorganizat. La 3 iulie am citit un raport asupra activităţii conducerii de partid- adică a d-lui Maniu- din noiembrie 1937 pînă la 23 august 1944 şi de atunci a par-

tică. Pentru recrutarea de elemente în organizația muncitorească se foloseau lipsurile datorate acesteia și urmărilor războiului, pe care clasa muncitoare le simțea cea dintîi. Este evident că se urmărea îngreunarea închegării unității muncitorești și folosirea acestor elemente contra ei" (decl.din 8 aug.1947).

"Dl.Maniu mi-a dat, cred, două-trei zile înainte de 8 noiembrie (detaliile sînt la dosarul Curții Marțiale) dispoziția să comunic organizației Capitalei, să convoace la Club pe șefii de sectoare și circumscripții, urmînd să le dea d-sa personal instrucțiuni în legătură cu manifestația din 8 noiembrie.Dr.Lupu a fost surprins că dl.Maniu convoacă peste capul lui, organizația Capitalei, s-a supărat și n-a venit la Club.Impreună cu alți fruntași ai partidului am însoțit la Club pe dl.Maniu, unde d-sa a vorbit șefilor de sectoare și comitetelor de circumscripții,în sensul ca membrii partidului și populația Capitalei să fie îndemnată să participe la acea manifestație. Dl.Maniu trebuind să plece, am mai rămas eu și am trebuit să repet celor întîrziați ceea ce a spus dl.Maniu - aceasta din dispoziția d-sale.In ziua de 8 noiembrie, a fost invitat la audiență la dl.Ministru de Interne la ora 9-9,3o dim. Am auzit și pe dl.Bebe Brătianu.Audiența a fost comună. Domnul Ministru de Interne ne-a cerut ca cele două partide să ia măsuri pentru împiedecarea manifestației, fiindcă elemente iresponsabile ar putea provoca incidente. D-sa ne-a citit o adresă a d-lui Președinte al Comisiei Aliate de Control, în care se spunea că mitingurile sînt permise cu condiția să se păstreze liniștea. Am mers la dl.Maniu, la locuința d-lui Leucuția și i-am comunicat ceea ce a spus dl.Ministru. Era acolo, sau a venit puțin în urmă dl.Mihalache și mulți fruntași. Dl. Maniu a răspuns că nu poate împiedeca o manifestație pentru Rege, care nu este a partidului. Am stat acolo cam pînă la ora 11,oo, împreună cu cei prezenți, un grup cam de 1oo studenți, în frunte cu studentul Ludoșan, trecînd pe Schitu Măgureanu spre Stirbey Vodă, cu drapelul și portretul M.S.Regelui, strigînd "Regele și ...".Ei erau urmăriți de un detașament de soldați. Dl.Maniu s-a bucurat, evident, la vederea manifestanților. Plecînd spre casă, dl.Maniu m-a rugat să merg în Piața Palatului și să-i telefonez de la Club, cum se desfășoară manifestația. Am oprit mașina la Club, am mers pînă în fața hotelului Athenee Palace împreună cu dl.Popescu-Mehedinți. Am întîlnit acolo pe dl.Bebe Brătianu, Năcărescu, magistrați de la Casație, miniștrii plenipotențiari,etc.,care priveau manifestația. Mi-au spus că se produsese un incident cu niște muncitori care intraseră în mulțime

./.

în autocamioane. Unul din acestea ardea"(decl.din 3 sept.1947).

ss/ N.Penescu

26 septembrie 1947

Continuarea declarației din 26 sept.1947.

"Pasagiul privitor la România, din comunicatul Conferinței de la Potsdam putea fi interpretat în sensul că cele trei Mari Puteri declarau ca nereprezentativ guvernul din București. Am fost însărcinat să comunic d-lui Negel - de către dl.Maniu- acest punct de vedere. Dl.Negel m-a lăsat să înțeleg că după părerea sa, M.S.Regele nu poate <u>interveni</u>, decît dacă i se face o comunicare în acest sens de cele trei puteri aliate. Dl.Maniu nu a fost mulțumit cu acest răspuns. Cred că dl.Niculescu-Buzești a vorbit M.S.Regelui mai mult în acest sens. Nu această intervenție a determinat însă (după părerea mea) pe M.S.Regele să retragă încrederea guvernului.

In acest răstimp amintind numai manifestația de la 8 noiembrie,cînd dl.Maniu a dat dispozițiuni organizației Capitalei să manifesteze pentru Rege, în semn de solidarizarea Națiunei cu Guvernul și vizita domnului Ethridge căruia i s-a prezentat un memoriu și materialul documentar ce s-a putut aduna privitor la acțiunea de comunicare a aparatului de Stat. Memoriul a fost rezumativ și lucrarea a fost elaborată de o comisiune.Din ordinul d-lui Maniu, eu am predat memoriul după ce s-a terminat audiența sa.

După 8 ianuarie 1946.

In primele zile ale lunii ianuarie au sosit la București Vîșinski, Hariman și Klark Karr, ambasadorii Statelor Unite și Marei Britanii la Moscova. Cei doi au făcut o vizită d-lui Maniu căruia i-au cerut să primească hotărîrea de la Moscova, singura care a fost posibilă.Dl.Maniu mi-a comunicat acestea ca și esențialul convorbirei. Reieșea că dl.Maniu a informat pe ambasadori că guvernul nu-și va ține angajamentul ce-și va lua. In acest scop dl.Maniu a elaborat un mic memoriu. Din corespondența publicată mai tîrziu- cu prilejul recunoașterii Guvernului Groza- am constatat că unele din recomandările d-lui Maniu fuseseră reținute de cei doi ambasadori. Acest memoriu nu a fost lucrat la Secretariat. Dl.ing.Rică Georgescu, făcea atunci oficiul de interpret și legătura d-lui Maniu, în special cu Delegația Americană.

In dimineața zilei de 8 ianuarie am fost la dl.Maniu

tidului pînă la zi. Dl.Maniu a făcut un expozeu a părţilor din această acţiune, pe care şi le rezervase. El a făcut şi o dare de seamă asupra situaţiunei din acel timp cu incursiuni în politica externă, aşa cum o concepea. Comitetul Central n-a ales organele de conducere ale partidului, conform ordinei de zi. El a ratificat numirile d-lui Maniu la Secretariat, casierie,etc. Cooptările în Delegaţia Permanentă le-a prelungit pînă la o nouă şedinţă a comitetului şi a autorizat conducerea de partid să coopteze şi alţi membrii ai delegaţiei. Aşa au intrat în delegaţie d-nii Rudiţă, Solomon, Dr.Petrescu, Nestor Badea, Leucuţia şi Emil Haţieganu. Cu aceste cooptări Delegaţia Permanentă era şi mai ferm ataşată politicei de intrasigenţă a d-lui Maniu. Campania electorală se desfăşoară - după şedinţa Comitetului - cu toată amploarea. Se fac memorii şi pentru M.S. Regele,confecţionate cu aceeaşi metodă. M.S.Regele a fost sfătuit -cred de către cei trei şefi de partide de opoziţie- să nu semneze decretul lege constituţional şi nici pe cel al legii electorale, în formele prezentate de guvern.

Comitetul electoral a elaborat manifeste numeroase adresate tuturor categoriilor de cetăţeni. Teama lor era apărarea proprietăţii (a pămîntului), a credinţei, cu factură naţionalistă şi anti-comunistă, aceste două elemente apărînd ca fiind legate. S-a făcut şi un manifest general al partidului semnat de dl.Maniu. Manifestul către armată, cred că a fost cenzurat. Am încă impresia că totuşi manifestul a fost în parte răspîndit" (din decl.din 5 august 1947).

"Apariţia proiectului de lege electorală deschide virtual şi campania alegerilor. Prima chestiune, care s-a pus mai întîi în discuţia biroului, a fost cartelul cu celelalte partide din opoziţie.

Acordul a fost unanim asupra cartelului cu social-democraţii independenţi. In privinţa cartelului cu liberalii,opoziţia în birou a fost aproape unanimă. Dl.Maniu evita însă să ia o atitudine". (din decl.din 17 sept.1947).

"Prin luna octombrie- sfîrşitul lunei - s-a discutat între cei trei şefi de partide de opoziţie, creerea unui comitet de conducere a acţiunei electorale şi de informaţii reciprocă. S-a recomandat organizaţiilor judeţene să creeze în fiecare capitală de judeţ asemenea comitete. La Bucureşti, Comitetul Central a fost format de d-nii Adrian Dimitriu şi Romulus Dan pentru social democraţi, Berceanu şi încă cineva de la liberali, Cezar Simionescu şi I.Leon de la naţional-ţărănişti. Cred că

s-a dat un comunicat relativ la conducerea acţiunei electorale a celor trei partide, şi la înfiinţarea comitetelor".

"Secretariatul raporta Delegaţiei Permanente stadiul organizărei şi al acţiunei pe teren. La Comitetul din 3 iulie 1946, am făcut în raportul meu o expunere mai largă asupra acestei activităţi şi organizări. Pot spune că în preajma campaniei electorale, partidul se prezenta într-o formă excelentă de luptă".

"Propaganda în organizaţiuni a continuat în acelaşi sens ca în 1945. Ea a fost alimentată şi de situaţia creiată guvernului în urma conflictului său cu Coroana. Seceta de atunci, ridicările de cereale silite, pentru Armistiţiu, consecinţele inflaţiei care sporea zilnic, au fost folosite în campania de propagandă de la om la om pe care o făceau organizaţiile. Reforma agrară n-a modificat elementele propagandei,fiindcă săteanu care a căpătat pămîntul vrea să-l păstreze. Ameninţarea colhozului devenise atunci o realitate, în sensul propagandei noastre. Diferenţele făcute între foştii luptători pe cele două fronturi, au mărit nemulţumirile" (decl.din 17 septembrie).

"Conducerea de partid a dat mai multe comunicate privitoare la funcţionarii şi ofiţerii deblocaţi, luîndu-le apărarea. Era evident că aceştia erau atraşi spre partidul naţional ţărănesc. El le oferea nu numai perspectiva unei reintegrări, dar şi satisfacţia luptei contra guvernului care îi îndepărtase.

Agitarea independenţei ţării de orice influenţă din afară (sovietică) le mărea potenţialul lor moral. Acestor cauze trebuie să atribuim numirea în partid a multor militari. Aceştia nu se prezentau însă la Club. Am văzut numai cîţiva ofiţeri deblocaţi venind la secretariat ca să întrebe unde se pot înscri. De la preluarea conducerii Capitalei de către dl.Mihalache, organizarea secţiunei profesionale a militarilor în Capitală, a trecut exclusiv în grija d-sale. Secretariatul a fost surprins de misterul care înconjura această chestiune în ultima vreme şi în ce priveşte raporturile cu el. Mai ales că tot din ea s-a născut şi secţia militară pe ţară ale cărei atribuţiuni şi perspective erau mult mai interesante".

ss/ N.Penescu

26 septembrie 1947.

Continuarea la declaraţia din 27 septembrie 1947.

"Despre activitatea secţiei militare. In casa d-lui Maniu se vedeau foarte des ofiţeri şi în special generali. Despre

./.

activitatea secției militare am mai fost informat întîmplător de Gen.Zorzor, după cum am mai arătat, care mi-a spus că la secția militară se lucrează frumos și că este în studiu un proiect de reorganizare a armatei.

"Odată, mergînd la Club, am găsit în camera de alături cu biroul meu, un grup de ofițeri în civil, care mi-au fost prezentați -cred - de Gen.Stoica și care așteptau să se întrunească într-o ședință. Le-am spus că aș fi foarte mulțumit, dacă ași asista și eu la una din ședințe. Printre ofițerii pe care i-am văzut mai des la dl.Maniu sînt și comandorii Mocanu din Marină și Cioroiu din Aviație. In campania electorală din București am văzut ofițeri în uniformă la adunarea sectorului de negru care a avut loc la Club și unde l-am găsit pe dl.Maniu,atît la Club cît și în mulțimea care manifesta pe str.Clemenceanu în fața Clubului".

"In primăvara anului 1946, cred în aprilie, s-a ținut la Club o ședință a Delegației Permanente a Tineretului Universitar pe țară, sub președinția d-lui Tarția, la care au participat d-nii Maniu, Mihalache și cu mine, s-au citit rapoarte asupra situației în toate centrele universitare făcute de președinții acestora. In acel moment organizația tineretului era pusă la punct cu oarecare dificultăți la Iași. Este adevărat că elanul tineretului nu putea fi ușor stăpînit și d-lui Maniu nici nu-i plăcea să fie stăpînit. Contra dispoziției sale exprese, s-au făcut unele manifestațiuni de stradă, dintre care și aceea de la 1o mai 1946, care a prilejuit un proces cu multe condamnări. In timpul alegerilor - cum am mai arătat- s-a constituit un comitet electoral mixt al tineretului universitar și al generației de 3o de ani. Acest comitet a primit fonduri de la partid pe lîngă cele ce-și procurase singur. Era prezidat de dl.Vișa Augustin, pe care dl.Maniu îl numise în fruntea unui fel de organ de conducere al organizațiilor tineretului și de legătură cu prezidentul partidului. Dl.Vișa prezida un comitet de coordonare și legătură, din care făcea parte dl.Tarția și elementele cele mai active ale tineretului.

Comitetul electoral a însărcinat pentru fiecare două-trei județe, cîte o persoană din tineret, ca să ia legătura cu șefii de județ și să organizeze tineretul din fiecare județ.

Li s-au dat manifeste și ei au tipărit manifeste ale tineretului.Tot acest comitet electoral a îngrijit de organizarea unui serviciu de curier între secretariat și șefii de județ.

Spiritul în care era condus tineretul nu se mai potri-

vea cu doctoria partidului. In același timp, tineretul se detașa de Secretariatul General și ținea un contact aproape exclusiv cu dl.Maniu. Dl.Virgil Solomon se ocupa de asemenea de tineret, dar întîmplător. Școala de cadre condusă de dl.Vețeleanu era, în realitate, conducerea reală a tineretului. Tineretul putea astfel deveni foarte ușor un element important de luptă pe teren, cu atît mai mult cu cît el activa în centrele universitare și putea avea alături și celălalt tineret din organizațiile județene. Tineretul universitar național țărănist a pornit lupta contra tineretului universitar organizat în alte partide.Agitația era făcută cu diferite prilejuri. Așa s-a întîmplat la Facultatea de Medicină Umană, cu prilejul morții Prof.Ciocîltea și cu prilejul unui incident întîmplat Prof.Popa. Studenții național-țărăniști creiau în mediul universitar ambianța naționalistă și contrarie regimului, ori de cîte ori era vorba de deblocări de profesori sau alte măsuri. Au auzit că în provincie a fost utilizat și tineretul sătesc pentru a se alimenta cei fugiți în munți și în special ca element de ajutor"(decl.din 12 septembrie 1947).

"Intr-o ședință a Delegației Permanente ținută,cred, în septembrie 1947, s-au discutat instrucțiunile ce trebuiau date organizațiilor, în vederea apărării urnelor. S-a hotărît să se spună șefilor de județe că sînt liberi să apere urnele cum vor crede mai potrivit.

In ziua de 2o noiembrie după consfătuirea între cei trei șefi de partide, fiecare a dat un comunicat prin ele, erau declarate nevalabile. După alegeri s-a convocat Delegația Permanentă care a ratificat comunicatul și a hotărît convocarea Comitetului Central pentru ziua de 3o noiembrie".

"La ședința acestui comitet s-a votat în unanimitate rezoluțiunea propusă de Delegația Permanentă, în sensul căreia deputații național-țărăniști nu vor lua parte la lucrările Parlamentului. S-a tipărit un apel către țară, care fixa poziția partidului față de felul în care au fost făcute alegerile, față de noul Parlament și de situația astfel creiată".(decl.din 17 septembrie 1947).

"D-nii Maniu și Brătianu sfătuesc pe M.S.Regele să nu dea mesaj de deschidere Parlamentului, sau cel puțin să nu-l deschidă personal. M.S.Regele nu dă urmare acestor sfaturi.

Noi memorii comune ale celor trei partide sînt adresate aliaților.

Rezistența națională înăuntru și sprijin de la anglo-

activitatea secţiei militare am mai fost informat întîmplător de Gen.Zorzor, după cum am mai arătat, care mi-a spus că la secţia militară se lucrează frumos şi că este în studiu un proiect de reorganizare a armatei.

"Odată, mergînd la Club, am găsit în camera de alături cu biroul meu, un grup de ofiţeri în civil, care mi-au fost prezentaţi -cred - de Gen.Stoica şi care aşteptau să se întrunească într-o şedinţă. Le-am spus că aş fi foarte mulţumit, dacă aşi asista şi eu la una din şedinţe. Printre ofiţerii pe care i-am văzut mai des la dl.Maniu sînt şi comandorii Mocanu din Marină şi Cioroiu din Aviaţie. In campania electorală din Bucureşti am văzut ofiţeri în uniformă la adunarea sectorului de negru care a avut loc la Club şi unde l-am găsit pe dl.Maniu,atît la Club cît şi în mulţimea care manifesta pe str.Clemenceanu în faţa Clubului".

"In primăvara anului 1946, cred în aprilie, s-a ţinut la Club o şedinţă a Delegaţiei Permanente a Tineretului Universitar pe ţară, sub preşedinţia d-lui Tarţia, la care au participat d-nii Maniu, Mihalache şi cu mine, s-au citit rapoarte asupra situaţiei în toate centrele universitare făcute de preşedinţii acestora. In acel moment organizaţia tineretului era pusă la punct cu oarecare dificultăţi la Iaşi. Este adevărat că elanul tineretului nu putea fi uşor stăpînit şi d-lui Maniu nici nu-i plăcea să fie stăpînit. Contra dispoziţiei sale exprese, s-au făcut unele manifestaţiuni de stradă, dintre care şi aceea de la 1o mai 1946, care a prilejuit un proces cu multe condamnări. In timpul alegerilor - cum am mai arătat- s-a constituit un comitet electoral mixt al tineretului universitar şi al generaţiei de 3o de ani. Acest comitet a primit fonduri de la partid pe lîngă cele ce-şi procurase singur. Era prezidat de dl.Vişa Augustin, pe care dl.Maniu îl numise în fruntea unui fel de organ de conducere al organizaţiilor tineretului şi de legătură cu prezidentul partidului. Dl.Vişa prezida un comitet de coordonare şi legătură, din care făcea parte dl.Tarţia şi elementele cele mai active ale tineretului.

Comitetul electoral a însărcinat pentru fiecare două-trei judeţe, cîte o persoană din tineret, ca să ia legătura cu şefii de judeţ şi să organizeze tineretul din fiecare judeţ.

Li s-au dat manifeste şi ei au tipărit manifeste ale tineretului.Tot acest comitet electoral a îngrijit de organizarea unui serviciu de curier între secretariat şi şefii de judeţ.

Spiritul în care era condus tineretul nu se mai potri-

vea cu doctoria partidului. In acelaşi timp, tineretul se detaşa de Secretariatul General şi ţinea un contact aproape exclusiv cu dl.Maniu. Dl.Virgil Solomon se ocupa de asemenea de tineret, dar întîmplător. Şcoala de cadre condusă de dl.Veţeleanu era, în realitate, conducerea reală a tineretului. Tineretul putea astfel deveni foarte uşor un element important de luptă pe teren, cu atît mai mult cu cît el activa în centrele universitare şi putea avea alături şi celălalt tineret din organizaţiile judeţene. Tineretul universitar naţional ţărănist a pornit lupta contra tineretului universitar organizat în alte partide.Agitaţia era făcută cu diferite prilejuri. Aşa s-a întîmplat la Facultatea de Medicină Umană, cu prilejul morţii Prof.Ciocîltea şi cu prilejul unui incident întîmplat Prof.Popa. Studenţii naţional-ţărănişti creiau în mediul universitar ambianţa naţionalistă şi contrarie regimului, ori de cîte ori era vorba de deblocări de profesori sau alte măsuri. Au auzit că în provincie a fost utilizat şi tineretul sătesc pentru a se alimenta cei fugiţi în munţi şi în special ca element de ajutor"(decl.din 12 septembrie 1947).

"Intr-o şedinţă a Delegaţiei Permanente ţinută,cred, în septembrie 1947, s-au discutat instrucţiunile ce trebuiau date organizaţiilor, în vederea apărării urnelor. S-a hotărît să se spună şefilor de judeţe că sînt liberi să apere urnele cum vor crede mai potrivit.

In ziua de 2o noiembrie după consfătuirea între cei trei şefi de partide, fiecare a dat un comunicat prin ele, erau declarate nevalabile. După alegeri s-a convocat Delegaţia Permanentă care a ratificat comunicatul şi a hotărît convocarea Comitetului Central pentru ziua de 3o noiembrie".

"La şedinţa acestui comitet s-a votat în unanimitate rezoluţiunea propusă de Delegaţia Permanentă, în sensul căreia deputaţii naţional-ţărănişti nu vor lua parte la lucrările Parlamentului. S-a tipărit un apel către ţară, care fixa poziţia partidului faţă de felul în care au fost făcute alegerile, faţă de noul Parlament şi de situaţia astfel creiată".(decl.din 17 septembrie 1947).

"D-nii Maniu şi Brătianu sfătuesc pe M.S.Regele să nu dea mesaj de deschidere Parlamentului, sau cel puţin să nu-l deschidă personal. M.S.Regele nu dă urmare acestor sfaturi.

Noi memorii comune ale celor trei partide sînt adresate aliaţilor.

Rezistenţa naţională înăuntru şi sprijin de la anglo-

americani în afară. Dl.Maniu a declarat înainte de consfătuirile delegaţiei permanente, că nu este locul acum la realizarea programului nostru social,ci trebuie să înfrîn gem mai întîi pe comunişti.Această victorie contra comunismului n-o putem obţine decît prin rezistenţă naţională şi alegeri sau printr-o acţiune internaţională. Dacă n-am putut cîştiga alegerile trebuie să continuăm a încuraja rezistenţa naţională contra regimului, care periclitează în acelaşi timp regimul social existent şi independenţa ţării. Si mai trebuie continuată acţiunea internaţională,pentru ca statele mari din Occident să apere România. Orice colaborare cu guvernul şi regimul politic actual înseamnează slăbirea rezistenţei naţionale. Manifestele nu arătau cum trebuie să se exteriorezе această rezistenţă, care- este adevărat- nu era numită cu acest nume decît în expunerea d-lui Maniu, în faţa Delegaţiei Permanente. Totuşi s-au putut vedea diferite manifestaţiuni individuale sau de grup, care nu erau inspirate de partid,dar îşi puteau găsi explicaţia în ambianţa creată prin tactica partidului. Aşa de pildă tineretul a tipărit manifeste clandestine şi a înfiinţat o şcoală de cadre,fără ştirea conducerii de partid şi a secretariatului general, care s-a sesizat de existenţa ei din auzite. Sşa s-a observat în ultimul timp o stare de agitaţie în tineretul partidului şi o tendinţă de a trece la organizarea pe modelul celular, scăpînd controlului centrului.

Am mai spus că dl.Maniu considera ca esenţial, pentru existenţa Statului Român sprijinul Apusului. Dl.Maniu n-a ascuns niciodată această ideie fundamentală a politicii sale.El credea că se urmăreşte comunizarea ţării, concomitent cu răsturnarea monarhiei şi cu proclamarea României ca republică federată Uniunii Sovietice" (decl. din 29 iulie 1947).

"Dl.Maniu spunea c-am aceste lucruri în conversaţiuni particulare.In declaraţiuni făcute în faţa forurilor partidului,el a manifestat aceste preocupări în termeni mai clari la şedinţa din 7 iunie a Delegaţiei Permanente, cînd s-a discutat tactica partidului. Aceste conversaţiuni sau schimburi de vederi au avut loc cu mai multe prilejuri. De pildă, la schimbarea de guvern de la 6 martie,pe care dl.Maniu o atribuia intervenţiei categorice a d-lui Vîşinski, în sensul eliminării din guvern a miniştrilor naţional ţărănişti. După criza constituţională din mai 1945;la cuvîntările ocazionale ţinute de membrii guvernului; la aplicarea acordului de la Moscova, cunoaşterea acordurilor de colaborare economică, Sovrom-uri sau convenţiunile comerciale din 1945-1946; la discutarea tratatelor cu Jugoslavia şi celui proiectat cu Ungaria şi Bulgaria;din acordurile de colaborare

economică ce împreună cu convenţiile comerciale şi prestaţiunile armistiţiului îngloba România în economia sovietică; din ansamblul situaţiei internaţionale; din care s-ar degaja intenţiunea popoarelor slave de la Nordul şi Sudul României să se unească cu Uniunea Sovietică, România împiedeca continuitatea masei slave".

"In memoriile făcute aliaţilor nu s-a făcut nici o aluzie la aceste preocupări, ele avînd alt obiect. Este posibil ca dl. Maniu să fi împărtăşit reprezentanţilor politici englezi şi americani din România sau reprezentantului francez, pe care îl vedea uneori".(decl. din 7 august 1947).

"Dl.Maniu mi-a comunicat că a hotărît împreună cu d-nii Brătianu şi Titel Petrescu sesizarea Organizaţiei Naţiunilor Unite cu situaţia din România. M-a rugat să strîng material documentar privitor la alegeri, teroare internă şi situaţia economică, precum şi să examinez prezentarea juridică.

"A plecat la Sibiu în ajun de Crăciun. Strîngerea materialului a cerut timp. In februarie abia se ajunsese la o formulare a memoriului făcut de liberali. Proiectul făcut de mine şi trimis d-lui Maniu prin Serban Ghica într-un plic, n-a fost agreat. La sfîrşitul lunei februarie- dacă nu mă înşel am fost la Sibiu cu Leucuţia şi am prezentat proiectul liberal şi materialul documentar, cu care a fost de acord de data aceasta. După întoarcerea mea la Bucureşti, am auzit că dl.Brătianu a scris d-lui Maniu, propunîndu-i o adresă comună de mulţumire a celor trei partide, către guvernul american, pentru ajutorul promis României. Dl.Maniu a răspuns negativ, în sensul că actualul guvern nu merita să fie ajutat. D-nii Mihalache şi Popovici au protestat că dl.Maniu a luat această poziţie, fără ştirea lor. Dl.Popovici mi-a spus să inspir un articol în "Dreptate" de mulţumire.

Indată ce dl.Maniu s-a întors de la Sibiu şi după ce a luat contact cu d-nii Brătianu şi Titel Petrescu, a cerut să vadă pe d-nii Berry şi Holman. Memoriul către O.N.U.era gata şi cei trei prezidenţi de partid l-au semnat, încredinţîndu-l d-lui Maniu pentru transmitere".

In ziua cînd dl.Maniu mergea la dl.Berry, era acasă la Boilă. M-a rugat să-l însoţesc fiindcă nu găsea pe Serdici.Am fost primiţi de dl.Berry şi Melbourne. Dl.Maniu a început să expună situaţia internă. Ministrul american l-a întrerupt şi l-a întrebat ce crede de ajutorul american. Dl.Maniu i-a mulţu-

./.

mit în numele partidului, dar și-a exprimat regretul că ajutorul era necondiționat și va fi interpretat ca un gest de favoare pentru guvern. Dl.Maniu, după ce a expus chestia arestărilor, a întrebat dacă America mai este interesată în această parte a Europei. Dl.Berry a evitat un răspuns afirmativ și a promis că va cere instrucțiuni la Washington, chiar și pentru transmiterea intervenției la O.N.U. S-a deschis între timp Conferința de la Moscova. Cei trei prezidenți au hotărît să trimită celor trei miniștri de externe aflați acolo o telegramă de protest contra arestărilor și cîte un memoriu. Telegrama a fost redactată de d-nii Bebe Brătianu și Titel Petrescu. Memoriile au fost făcute separat. Telegrama și memoriile au fost trimise prin intermediul misiunilor din București (de către liberali și social democrați independenți).(decl. din 6 august 1947).

ss/ N.Penescu

27 septembrie 1947.

Continuare la declarația din 27 septembrie 1947.

"Atît înainte de alegeri cît și după, pînă la plecarea d-lui Maniu la Sibiu, în ajun de Crăciun, contactul între cei trei șefi de partide a fost permanent.

Dl.Maniu vine în martie chemat de noi, dată fiind situația creată în urma arestărilor. Are loc la dl.Dinu Brătianu acasă o consfătuire, la care sînt și eu invitat și la care participă d-nii Brătianu, Iuliu Maniu, Titel Petrescu, Ion Mihalache, Bebe Brătianu, George Fotino, Mihail Romniceanu și cu mine. Se discută situația politică în urma arestărilor și se hotărăsc intervențiuni comune pe lîngă cei trei aliați despre care am vorbit și în alte declarații.

Mihai Popovici ia conducerea partidului. O ședință a Delegației Permanente, prezidată de dl.Mihalache are loc la sfîrșitul lui aprilie. Se iau măsuri de asistență, folosindu-se parlamentar pentru ducerea alimentelor. Intr-o ședință a biroului dl.Mihalache citește o scrisoare de la Suța din Domnești-Muscel, în care acesta îmi povestește cum l-au scăpat sătenii de a fi arestat, că pădurile sînt pline de oameni fugiți și cere ca partidul să găsească o soluțiune cu guvernul. Dl.Mihalache povestește și alte cazuri și cere ca biroul să examineze situația. Dl. Maniu evită discuțiunea în fond a problemei. In aprilie, înainte de paște, Delegația Permanentă aprobase un proiect de circulară după ce i-a adus unele modificări. Textul definitiv l-am prezen-

tat d-lui Maniu în mai, la Sibiu. A modificat o frază, în care se recomanda ca șefii de județe să lucreze pentru liniștirea spiritelor, - n-am mai trimis circulara fiindcă nu am fost de acord cu această modificare pe care dl.Mihai Popovici a prevăzut-o".(decl.din 17 sept.1947).

"Legătura cu legațiile anglo-americane era făcută de dl. Maniu prin dl. Vasile Serdici. După cum a mai declarat știu că se află în străinătate următoarele personalități: în America d-nii Citta Davilla, fost deputat național-țărănist de Vlașca și dl.Frederic Nanu, fost ministru plenipotențiar. In Anglia dl.Viorel Tillea, fost ministru național-țărănist, plecat din partid cu grupul Vaida, Cornel Bianu, național-țărănist și alții mai mici de care nu-mi aduc aminte. In Elveția dl.Gafencu, fost ministru național-țărănist, plecat cu Armand Călinescu din partid, Vișoianu și Niculescu-Buzești, național-țărăniști. Dl.Augustin Popa, național-țărănist, nu știu unde este. Despre activitatea acestora scriu următoarele : In America, cel preferat de dl. Maniu, se pare că era Frederic Nanu. Cred că a auzit că acestuia i s-a încredințat de către dl.Maniu, acum vreo doi ani, misiunea a-i reprezenta acolo, punctul de vedere al partidului nostru. Dl.Maniu nu avea multă încredere în Citta Devilla, nu știu pentru ce.

In Anglia, acel care ținea în curent pe dl.Maniu era Cornel Bianu. Am auzit că și Tillea ar fi scris d-lui Maniu, în timpul din urmă. Stiu că nici unul din aceștia nu aveau o încredințare specială, după cum rezultă din cele ce urmează.

In primăvara anului 1946, dl.Maniu a primit de la dl. Gafencu o scrisoare care cred, că a fost trimisă și d-lui Dinu Brătianu, pe care n-am citit-o, dar în care mi-a spus dl.Maniu că erau raportate conversațiile pe care le-a avut dl.Gafencu la Londra și Paris cu toate marile personalități politice ale acestor țări. El expunea în scrisoare teza pe care a prezentat-o d-lui Churchil, asupra situației din România și Sud-Estul European și a interesului pe care îl are Anglia de a susține aceste țări amenințate de expansiunea sovietică. De atunci dl. Maniu a început să aibe încredere în dl.Gafencu. De aceia i-a scris "n-am citit scrisoarea" în ajunul conferinței de la Paris și cred că i-a dat instrucțiuni de felul în care trebuie apărată cauza României la Conferința de la Paris. Dl.Gafencu a scris d-lui Maniu și cred d-lui Brătianu- arătîndu-le cum au decurs lucrările Conferinței. La conferința de la Paris, dl.Gafencu a fost ajutat de d-nii Cretzeanu, Tillea, Augustin Popa și alții.

Am auzit pe dl.Maniu vorbind de ei cînd ne-a rezumat conţinu-
tul scrisorii d-lui Gafencu, privitoare la acţiunea lor la con-
ferinţă.

După plecarea d-lor Niculescu-Buzeşti şi Vişoianu, nu cu-
nosc ceea ce aceştia au scris d-lui Maniu şi dacă l-au informat
despre vreo acţiune a lor în afară" (decl.din 26 iulie 1947).

"La sfîrşitul anului 1946, dl.Maniu a prezentat biroului
partidului o scrisoare primită de la Macek, şeful partidului
agrarian, care se găseşte în America şi în care acesta cerea ca
partidul nostru să desemneze un reprezentant în comitetul parti-
delor agrariene din Jugoslavia, Bulgaria, Polonia, Ungaria şi
România, deja în curs de constituire în America. Scrisoarea a
rămas mult timp la mine. Am restituit-o d-lui Maniu cu prilejul
unei vizite la Sibiu (rectific, i-am trimis-o prin Serban Ghica,
de plecarea mea la Sibiu şi atunci cînd i-am dat şi proiectul
de memoriu către O.N.U.) nu ştiu ce a răspuns,dar nu era mulţu-
mit cu rezervele d-lui Mihalache. Pentru dînsul era esenţial ca
americanii să privească cu favoare constituirea acestui bloc,
care reprezenta 100.000.000 de ţărani, l gaţi de pămîntul lor
şi ostil comunismului. Dl.Maniu a însărcinat,în luna maiu pe un
membru al biroului să facă un apel către parlamentele lumii ci-
vilizate, împotriva persecuţiunilor, la care sînt expuşi în Ro-
mânia membrii opoziţiei. In ultimul timp nu se mai vedea la gu-
vernele englez şi american aceiaşi grabă ca în trecut, să inter-
vină cînd se petreceau arestări, ca cele din martie, aprilie şi
mai. Numeroasele proteste, apeluri,memorii etc., ale celor trei
partide de opoziţie au aşteptat mult timp o acţiune anglo-ameri-
cană. Aceste împrejurări şi aspectele variate ale situaţiunei
internaţionale, veneau tot mai des în discuţiunea noastră şi în
acelaşi timp apărea necesitatea unei acţiuni în afară"(din decl.
nesemnat-proiect- din 28 iulie 1947, din care am mai extras pa-
sagiul). "Inainte de mergerea mea la Sibiu, dl.Maniu fusese vi-
zitat de dl.Mihalache şi Popovici. Ei au discutat situaţia poli-
tică de atunci în intimitate. Dl.Maniu mi-a lăsat impresia atît
cînd l-am văzut la Sibiu, cît şi cînd a venit la Bucureşti, că
arestările nu-l impresionau prea mult. Dl.Popovici mi-a relatat
că i-a reproşat d-lui Maniu că din cauza lui atîta lume a sufe-
rit. Dl.Maniu a răspuns: Aşa au fost vremurile,nu se poate face
război fără morţi şi răniţi.

S-a întrunit Delegaţia Permanentă sub preşedinţia d-lui
Maniu, care a raportat conversaţia cu Berry, dar în linii gene-
rale, prezentînd-o ca favorabilă. S-a hotărît crearea unei

asistenţe, pentru a se trimite hrană celor închişi şi care sînt
membrii ai partidului. D-ra Bărbulescu, avocată, conducea asis-
tenţa juridică şi era secretară"(decl.din 18 septembrie 1947).

"Intr-o şedinţă a biroului,ţinută la dl.Maniu în casa
Boilă, erau prezenţi d-nii Maniu, Mihalache, Haţieganu, Veniamin
Coposu, Ghilezan, Stefan Mihăescu şi cu mine. Eu am ridicat din
nou chestiunea participării deputaţilor naţional-ţărănişti la
lucrările Parlamentului, mai ales că biroul trebuia să aibe o
atitudine militară în Comitetul Central, convocat la 18 iulie.

Dl.Maniu m-a întrerupt în cursul expunerii mele cu cuvin-
tele : "Ar fi un dezastru". A luat cuvîntul dl.Mihalache,care
m-a susţinut. Au luat toţi ceilalţi cuvîntul şi m-au combătut,
unii chiar cu vehemenţă. Dl.Maniu a făcut apoi o expunere des-
tul de lungă, din care am reţinut în esenţă c-am acestea : am
spus că intrarea în Parlament ar fi un dezastru, fiindcă acest
Parlament va proclama republica şi apoi adeziunea României la
Uniunea Sovietică. Aceasta era ideia chiar dacă nu era exprimată
în acest termen. Participarea deputaţilor noştri ar da acestui
Parlament o recunoaştere pe care azi nu o are şi nu vom mai pu-
tea contesta în viitor valabilitatea hotărîrilor sale. Ar fi în
plus, o recunoaştere a unei înfrîngeri şi intimidări din cauza
arestărilor. Ea nu ar aduce eliberarea celor arestaţi. Continua-
rea politicei pe care a avut-o partidul pînă acum era singura
soluţie. Este firesc ca în luptă unii să cadă. In măsura în ca-
re se lărgea cercul celor care credeau că tactica partidului
trebuie schimbată, dl.Maniu a afirmat cu mai multă vigoare,poli-
tica pe care o denumise în şedinţa delegaţiei din 7 iunie a re-
zistenţei naţionale, fără să definească în ce consta această
rezistenţă. Dl.Maniu expunea la data aceasta, în foruri mai lar-
gi ale partidului, idei care pînă atunci le confia în cercuri
mai restrînse" (decl.din 19 sept.1947).

"După conferinţa (de la Paris) dl.Cretzianu a plecat în
America, de acolo a scris d-lui Maniu că a trecut prin Londra,
unde a constatat excelentele relaţii ale d-lui Tillea şi la
Washington s-a întîlnit cu dl.Davilla. In acea vreme se pare că
România nu era pe agendă în America. In primăvara acestui an,
dl.Maniu a primit însă scrisori de la Cretzianu (pe care nu le-
am văzut), am auzit că într-una din ele îl informa pe dl.Maniu
că are intenţia să vorbească în numele României la un for al
O.N.U. Tot recent dl.Maniu a mai primit o scrisoare de la dl.
Bianu. Stiu că în iulie anul trecut dl.Niculescu-Buzeşti a tran-
smis d-lui nemulţumirile lui Cretzeanu, că dl.Gafencu pretinde

a fi fost însărcinat cu dirijarea acțiunilor românilor din străinătate. La sfîrșitul anului 1946, dl.Maniu a primit o scrisoare de la Macek din America, prin care acesta îl ruga să delege o personalitate română în străinătate. Nu știu ce a răspuns acesta, dar era favorabil propunerii lui Macek. Această acțiune a avut deci scopul să informeze guvernele străine asupra României, să le arate că guvernul român nu apără interesele României la Conferința de Pace și de aceia este nevoie de intervenția altor personalități și de a provoca apărarea intereselor României, astfel cum erau văzute de dl.Maniu de către alte puteri"(decl.din 7 august 1947).

"Dl.Mihalache cunoștea întreaga acțiune internă și externă a partidului. Nu știu cum ar fi lucrat dl.Mihalache. El trebuia mai întîi să ia contact cu cei din Elveția care constituiau artileria grea. Numai după ce s-ar fi consfătuit cu d-nii Gafencu Vișoianu și Buzești, cred că s-ar fi determinat programul de lucru. Dl.Maniu i-a spus : Domnule Mihalache, dacă nu mergeai dumneata, mergeam eu. Sti ce ai de făcut. Să iei contact mai întîi cu cei din Elveția. Aceasta era de ajuns. Dl.Maniu credea că era mai mult de făcut acum în străinătate, decît în țară, pentru a se ajunge la schimbarea situației interne". (decl.din 7 aug.1947).

"Afară de dl.Mihalache n-am auzit pe dl.Maniu vorbind de altcineva că ar trebui să plece. Celelalte persoane aveau să fie desemnate în ultimul moment. In cele trei săptămîni dinaintea tentativei de plecare, chestiunea- cum am mai arătat - a revenit cu oarecare caracter de urgență".

"Aceste împrejurări și aspecte variante ale situației internaționale, veneau tot mai des în discuția noastră și în același timp apărea necesitatea unei acțiuni în afară. Ea nu putea fi dusă decît de o mare personalitate politică cu nume cunoscut în străinătate. Acesta nu putea fi decît dl.Maniu sau dl.Mihalache". (decl.proiect din 29 iulie).

"L-am cunoscut pe dl.Niculescu-Buzești acasă la dl.Maniu cînd era ministru de externe, am aflat că a avut o ascensiune foarte rapidă la Externe, grație aprecierii lui Mihai Antonescu, că avea agenții lui la principalele legații românești, prin care purta tratative, sau i le înlesnea dl.Maniu, Curieri diplomatici de încredere purtau corespondența d-lui Maniu, cu persoanele aflate în străinătate. Dl.Maniu îl considera ca un om excepțional, foarte pregătit, pătrunzător, energic și hotărît. El lăsa în umbră în fața d-lui Maniu cele mai bune elemente din partid.

De aceia nimeni la noi nu încerca cel puțin să micșoreze trecerea pe care dl.Buzești o avea pe lîngă dl.Maniu. Anturajul d-lui Maniu îl avea pe dl.Buzești în aceiași mare stimă, pe care i-o acorda șeful. De aceea venirea d-lui Buzești în casa d-lui Maniu era salutată cu plăcere și avea întîietate față de oricare. Era evident ca dl.Maniu rezerva d-lui Buzești cele mai mari roluri în partid. De multe ori dl.Buzești intra în camera d-lui Maniu, cînd eram în ședință de birou și participa la discuții, fie privind politica internă, fie cea externă, atît în 1945, cît și în 1946" (decl. din 15 sept.1947).

"Pînă la 23 august 1944 dl.Mihalache a fost alături de dl. Maniu ca principal sfătuitor, împreună cu Mihai Popovici, Dr.Lupu și Ghiță Popp. După 23 august și mai ales de la începutul anului 1945, dl.Mihalache se ocupa în deosebi de reorganizarea partidului, dirijînd și ajutînd secretariatul general pentru acest sfîrșit. Circulările date la acea vreme către organizațiile județene sînt făcute, în cea mai mare parte de dl.Mihalache. După plecarea Dr.Lupu din partid, (ian.1946), dl.Mihalache ia conducerea Capitalei, o reorganizează și se ocupă de secțiunile auxiliare și profesionale ale partidului (femei, muncitori, tineret, profesori, medici, preoți, militari,etc.). In general dl.Mihalache a fost de acord cu politica imprimată partidului de dl.Maniu. D-sa considera că în special Statele Unite ale Americei nu vor lăsa micile popoare din centrul Europei să fie înăbușite în regimuri politice impuse.

Mihai Popovici este prietenul cel mai apropiat al d-lui Maniu dintre ardelenii din generația unirei. Nici-o hotărîre politică, chiar de importanță secundară, nu a fost luată fără consimțămîntul d-lui Popovici. Era singurul din partid care îndrăznea și reușea să se opună d-lui Maniu. Dl.Popovici avea și un rol important în desemnarea oamenilor care primeau demnități în partid. (rectific Killinger nu mergea la masă la dl.Popovici - după cîte știu), (decl.din 31 august 1947).

"Decînd forurile partidului au început să lucreze, de la începutul anului 1945, nu se mai poate vorbi de politica d-lui Maniu personală, ci de a partidului prin delegația permanentă și prin Comitetul Central Executiv. Dacă delegația permanentă și Comitetul Central au ratificat sau au primit această politică a d-lui Maniu, nu mai puțin ea a devenit prin aceasta politica partidului". (decl.din lo august 1947).

"Două-trei zile mai tîrziu dl.Cioroiu mi-a telefonat că poate veni atunci (pe la ora 4-5). L-am primit, dar aveam lu-

me şi el mi-a spus că pleacă în provincie pentru vreo lo zile. In timpul conversaţiei a venit vorba şi despre primejdia pentru toţi de a fi arestaţi. Dl.Cioroiu m-a întrebat dacă nu plecăm. Eu i-am răspuns că nu plec, dar am auzit că nu mai este decît o singură posibilitate, aceia de a închiria toate locurile într-un avion care merge la Arad, care este mai departe decît frontiera Turciei şi de a pleca în altă parte. Mi-a răspuns că aceasta este o imposibilitate, dar există şi alte posibilităţi. El însă va spune, după ce se va întoarce. După 2-3 zile am mers la dl. Maniu în casa d-lui Boilă unde era şi dl.Mihalache şi le-am comunicat la amîndoi conversaţia cu Cioroiu (rectific, după cum am arătat şi cu prilejul confruntării cu dl.Mihalache, că Cioroiu a venit la mine în ziua de 9 sau lo iulie şi tot atunci le-am comunicat celor doi conversaţia cu acesta. Rog să se vadă şi declaraţia mea privitoare la conversaţia mea cu dl.Tiberiu Stefănescu, o zi sau două înainte de întîlnirea cu Cioroiu(decl.din 11 sept.1947).

"Atunci cînd dl.Maniu a hotărît să mă determine a pleca în străinătate, nu mi-a vorbit de vreo misiune. A putut să aibe în minte şi să considere că eu voi lucra acolo sub directivele d-lui Mihalache.

Dl.Maniu nu-mi precupeţea elogiile, care desigur m-au măgulit totdeauna, dar nu m-au împiedecat să văd realitatea.Criticile aduse tacticei partidului, aşa cum a fost expusă de dl. Maniu, în şedinţa delegaţiei permanente, nu sînt încă nimic faţă de recunoaşterea publică făcută de dl.Maniu, însă prin organizarea plecării noastre în străinătate. Dacă trebuia să mergem să cerem intervenţiuni pentru schimbări în România,aceasta însemna că în interior nu mai era nimic de făcut. In ajunul Comitetului Central încerca să plece cu avionul vicepreşedintele şi secretarul general al partidului. Este mărturisirea categorică din interior şi expunerea celor care plecau la dezaprobarea partidului şi chiar la ridicol.

Marele partid naţional ţărănesc se prăbuşeşte la Tămădău.

Durerea pe care am resimţit-o în clipa cînd şuerau gloanţele poliţiştilor în dimineaţa zilei de 14 iulie, a fost imensă. Ea se oglindeşte în primele declaraţii date anchetatorilor. Tămădăul era totuşi fatal, pentrucă n-am ştiut să adaptăm tactica partidului la împrejurările internaţionale şi interne existente, corespunzătoare intereselor poporului. Partid de stînga, trebuia să colaborăm cu partidele muncitoreşti, aşa cum am făcut şi altă dată. In loc de aceasta ne-am aşezat într-o postură

./.

de adversitate faţă de ele, făcînd din partid o armă de apărare şi de refugiu a burgheziei şi a elementelor de dreapta, deci o piedică în calea transformărilor sociale care vin şi pe care noi înşine, în tinereţea partidului ţărănesc, le-am dorit şi am luptat pentru ele.

Am plecat de la ideia falsă, dar susţinută de dl.Maniu, cum am arătat că pretinsa expansiune sovietică va trece peste trupul României.

Am crezut apriori că nu putem colabora cu partidele muncitoreşti, fiindcă acestea ne vor numi ca anexe. Am pierdut rînd pe rînd toate poziţiile pe care le-am avut". (decl. din lo august 1947).

ss/ N.Penescu

26 septembrie 1947

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.4oool, vol.3.

A N E X E II

(1)

MARELE STAT MAJOR
Diviziunea a II-a

C O P I E

Nr...

R E F E R A T x)

Situația Domnului M.Moruzov față de Statutul funcționarilor este următoarea :

Fiind funcționar de carieră din anul 1908, a trecut prin toată filiera funcțiunilor, pînă a ajuns, în anul 1919 ca șef de serviciu special de siguranță, însărcinat cu conducerea Inspectoratului de Siguranță din Dobrogea.

In anul 1920, prin I.D.Nr.2956 din 15 iulie 1920, în urma unui raport din partea Domnului Ministru de Interne, de pe vremuri, D-l Argetoianu, a fost revocat din funcțiune. Această revocare a fost bazată pe lucruri presupuse, înainte de a fi cercetat pe calea justiției sau măcar pe calea administrativă cu ascultarea celui învinovățit. In cursul aceluiaș an, după revocare și în cursul anului 1921, D-l Moruzov a fost cercetat de justiție și prin ordonanța definitivă de neurmărire cu Nr.46 din 1921, a fost complect scos din cauză, fiind găsit nevinovat de nici unul din capetele de acuzare adresate contra sa și invocate în raportul de revocare.

Odată cu D-l Moruzov au fost revocați și alți funcționari pentru aceleași motive și găsiți apoi ulterior nevinovați în fața justiției. Ca urmare o parte din cei revocați au fost reprimiți în serviciile statului și anume :

1/. G.M.Dumitrescu fost subșef de serviciu special de siguranță, a fost numit ca șef de birou cl.I-a la Ministerul Muncei, prin Decizia Ministerială Nr.47573 din 1922.

2/. Spiridon Gănescu, fost comisar special cl.III, a fost numit în funcțiunea de contabil cl.II, tot la Ministerul Muncei prin D.M.Nr.66.222 din 1921.

---

x). Documentul atestă insistențele repetate ale Marelui Stat Major pentru aducerea lui Mihail Moruzov la conducerea "Serviciului Secret".

/.

Aceste numiri au fost făcute în baza certificatelor eliberate de justiție, prin care arată nevinovăția lor. In aceste condițiuni este firesc a admite ca și D-l M.Moruzov, putea fi reprimit în slujba statului pe aceleași baze, chiar a 2-a zi după rămînerea definitivă a ordonanței de neurmărire. Din acest punct de vedere D-l Moruzov se putea considera ca o continuare virtuală de serviciu, întrucît, de la sine încetînd cauza: vina ce i se imputa, trebuia să-i înceteze și efectul: revocarea. Mai mult încă: în anul 1921 D-l M.Moruzov face o petiție imediat după revocarea situației către Ministrul de Interne de pe vremuri, C.Argetoianu, care cercetînd din nou cauza a constatat eroarea comisă și a dispus prin Secretarul General D-l Marincu repararea eroarei comisă, punînd următoarea rezoluție :

<u>"Se reîntegră în funcțiune și apoi se va detașa la Ministerul de "Războiu conform cererei repetate a acelui Minister".</u>

Această rezoluție este din nou certificată, ca autentică și azi de D-l Marincu, prin o declarație. Mai tîrziu pe cînd era Ministrul de Interne D-l General Văitoianu s-a reluat din nou chestiunea și D-l ministru a constatat din nou eroarea comisă și a dispus din nou, prin D-l Franasovici reîntegrarea în anul 1923. D-l Franasov confirmă și azi acest fapt.

In consecință, în intervalul de la 1921 și pînă la 1923, doi miniștri de resort recunosc eroarea și dispun reîntegrarea D-lui M.Moruzov; prin urmare el se poate considera ca fiind în continuitate de serviciu pînă la data promulgărei statului funcționarilor care prevedea la dispoziții transitorii că funcționarii aflați în serviciu, chiar netitrați se mențin în funcțiunile pe care le ocupă și pot înainta pînă la gradul de Director inclusiv. Ori D-l M.Moruzov e funcționar de la 1908 neîntrerupt, pînă la anul 1921, cînd întreruperea s-a făcut din eroarea ce s-a comis și care eroare a fost recunoscută atît de justiție cît și de doi miniștri de interne.

Mai tîrziu, în anul 1925 D-l M.Moruzov, s-a adresat, pe baza acestoraș drepturi, Primăriei de Constanța, care îndeplinind formele legale cerute de statutul funcționarilor, la numit la la 1 ianuarie 1925 în postul de Inspector comunal Cl.I. retribuit cu leafă de bază 1500 lei lunar și cu adresa Nr.3307 l-a detașat cu serviciul la M.S.Major, cu condițiunea de a nu ține un loc ocupat și că la 1 mai 1925 să fie trecut

definitiv la M.S.Major. Prin această numire și funcționare a D-lui M.Moruzov se accentuează și se definește complect, continuitatea în serviciu.

De aci rezultă că D-l M.Moruzov este în continuare de serviciu și dacă s-a întîrziat pînă azi cu numirea D-sale la M.S.M. este că am fost nevoiți să analizăm deaproape situația D-sale, în așteptarea dosarului ce ni se anunțase de Siguranța Generală.

După cum vă este cunoscut, analiza aceasta s-a făcut și s-a constatat că în afară de vinovăția adusă înaintea justiției în anul 1920-1921, acel dosar numai conținea nici o altă probă. Intregul dosar de acuzațiuni fiind desființat de autoritatea lucrului judecat, am cerut Ministerului de Interne să ne precizeze dacă mai are alte probe noi de vinovăție în contra D-lui Moruzov, ne-a răspuns cu adresa Nr.67504/925, că în afară de cele cuprinse în dosar, numai are nimic de obiectat contra D-lui M.Moruzov. In timpul cînd dosarul cu cercetările făcute la Marele Stat Major se găsea la Ministerul de Interne, în așteptarea răspunsului, D-l Sub secretar de Stat a autorizat pe Colonelul Rădulescu să-mi comunice verbal că nu are absolut nimic de obiectat în ce privește numirea D-lui M.Moruzov la M.S.Major. Aceiași autorizare a dat-o și personal D-lui M.Moruzov pentru a mi-o transmite.

Din toate cele arătate mai sus reese :

1/. D-l M.Moruzov se poate considera ca în continuare de serviciu de la 1908 pînă la data de 1 mai 1925, cînd conform angajamentului luat cu Primăria din Constanța, unde se adresase pentru a-și asigura existența, urma să treacă într-un post echivalent la Marele Stat Major.

Dacă numai ținem seamă de drepturile naturale ce decurg din situația creată acestui funcționar și-l considerăm ca necontinuitate de serviciu, în mod forțat și ilegal și dacă avem în vedere specialitatea funcțiunei ce o va îndeplini la M.S.Major, reese că ne aflăm în fața unei prevederi largi a Statului funcționarilor publici care la articolul 77 din regulament spune.

"Excepțional se pot numi în orice funcțiuni vacante pînă la acea de sub director inclusiv sau funcțiuni egale în grad, specialiști recunoscuți.

Aceasta numai în cazul cînd comisia pentru propuneri și înaintări dă avizul motivat arătînd că interesul serviciu-

./.

lui cere asemenea recrutare și că postulantul este un specialist recunoscut care întrunește și toate condițiunile legale, afară de examenul de capacitate de care este scutit".

Interpretarea acestui articol cuprinde: specialitatea recunoscută și condițiunile legale.

D-l M.Moruzov este un specialist recunoscut în materie de informații pe care a dovedit-o în timpul campaniei, fiind decorat cu ord. Coroana României", pentru modul cum și-a îndeplinit greul său serviciu în perioada răsboiului și mai ales s-a distins în ziua de 17 ianuarie 1918 salvînd viața a 2 ofițeri superiori români și a unui ofițer francez". Mai sînt și alte acte cum și raportul General C.Dragu care evidențiază și mai mult specialitatea sa și raport care se anexează. Acest funcționar a avut cea mai mare activitate la M.S.Major în timp de pace și în campanie aducînd reale foloase oștirei.

D-l Moruzov întrunește și condițiunile legale întrucît pe lîngă că este supus român etc. mai are în folosul său lipsa unei școli înalte speciale în țară care să-i decearnă un titlu de specialitate. Din felul cum și-a aplicat specialitatea sa cîștigată prin o perseverență și pasiune în tot timpul îndeplinirei serviciului, echivalează cu asemenea cursuri teoretice inexistente încă la noi.

Afară de faptul că se poate numi în acest post nou în activitatea actuală a oștirei - serviciul intens și special secret de informațiuni - chiar un strein mai este un precedent evident prin numirea ca Director General al Inchisorilor a Maiorului Cernat etc. trecînd peste statut, care prevede funcțiuni speciale pînă la subdirector inclusiv, numindu-l Director General din o necesitate evidentă.

Cred că cunoașteți în deajuns imperioasa nevoe ce-o avem de a ne organiza un serviciu secret, complect acoperit de informațiuni pe care nu-l putem face fără ajutorul unui specialist încercat la războiu. Cu ofiterii este imposibil a se ajunge la rezultate pozitive, atît din lipsa de experiență cît mai ales a specialităței cîștigate în decursul atitor ani de serviciu.

Este absolută nevoe a se numi D-l M.Moruzov în funcție echivalentă cu postul de șef de biurou cl.I care este vacant la M.S.M. Dar chiar dacă n-ar fi un asemenea post, credem că s-ar putea numi anul acesta ca diurnist pînă la prevederea în bugetul viitor a unui post echivalent cu situația ce ar fi

./.

avut acest funcționar dacă n-ar fi avut nenorocul să sufere consecințele nemeritate ale unei erori.

ȘEFUL STATULUI MAJOR GENERAL AL ARMATEI
GENERAL DE DIVIZIE

(2)

22.5/919
La dosarul individual
Sef Brigăzii
ss/Grigore.

IUBITE DOMNULE GRIGORESCU,[x)]
-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

Domnul IANEF, fost coleg la școală și bun prieten s-a stabilit la Galați și are foarte multă nevoie de ocrotirea și sprijinul dv. Imi permit a vă ruga să faceți tot ce veți putea pentru a-l satisface.

Cu mulțumiri și distinse salutări.

/ss/M.Moruzov.

----

x). Din metodele de lucru ale lui Moruzov - 1919.
Unuia din elementele urmărite, în față îi dă o scrisoare prin care roagă pe un comisar anume Grigorescu să-i acorde sprijin, iar, pe de altă parte, îi trimite aceluiași comisar o adresă prin care îi cere ca pe cel în cauză "să-l țină sub cea mai strictă supraveghere" (vezi anexa 1).

(3)

Anexa 1.
BRIGADA DE SIGURANȚA TULCEA.
No.458, 14 mai 1919.

DOMNULE ȘEF,

La No.1589/919, am onoarea a vă înainta alăturata copie, după nota de informațiuni, relativ la individul NICULAE IANEF, de origină bulgar; rugîndu-vă să binevoiți a cunoaște că acest individ urmează a fi ținut sub cea mai strict supraveghere, ca unul ce face parte din principalii șefi ai mișcării bulgare din Dobrogea.

./.

ȘEFUL BRIGAZII
/ss/ M.MORUZOV,

DOMNIEI SALE
DOMNULUI SEF AL BRIGAZII DE SIGURANȚA GALATI.

(4)

A U T O R I Z A T I E[x)]
-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

Elevul IORDAN DOBREFF, fiul decedatului comerciant IORDAN DOBREFF din Orașul Tulcea, este cunoscut de noi ca avînd purtări corecte și se poate permite a pleca în Bulgaria cu autorizația comandamentului francez, pentru regularea situației familiare.

3 ianuarie 1919.
Nr.6.

SEFUL BRIGAZII SPECIALE DE SIGURANȚA TULCEA

(ss) M.Moruzov.

----

x). Documentul atestă acoperirea sub care este trimis un agent să culeagă informații de pe teritoriul Bulgariei.

(5)

R E F E R A T[x)]
-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

P.SAMARSKY, de fel din Rusia, acum 7 luni mi-a fost predat de către Comandamentul Francez din Tulcea, spre cercetare, bănuit după denunțul unui ofițer rus că ar fi fost bolșevic.

Din cercetările făcute de mine am constatat că P.SAMARSCKY este socialist convins, dar nu bolșevic, a căror acțiune o combate cu foarte mare tenacitate.

Inteligent, bun cunoscător al acțiunilor sociale, a fost student la Paris (Sorbona) secția studiilor sociale, cu deosebită putere de muncă, a fost angajat de mine ca agent informator care prin cunoștințele sale ne-a adus și aduce servicii reale.

ŞEFUL SERVICIULUI SPECIAL DE SIGURANŢA DIN DOBROGEA,
/ss/ M.MORUZOV.

----

x). Documentul atestă o altă metodă de lucru. Comandamentul Francez trimite în 1919, un cetăţean pentru cercetări la Serviciul Special de Siguranţă al Deltei. Moruzov îl scoate nevinovat şi apoi îl recrutează ca informator. Ulterior îl trimite la Paris să lucreze pentru Serv.Secret.

(6)

MINISTERUL DE INTERNE
DIRECŢIUNEA POLIŢIEI ŞI SIGURANŢEI GENERALE
SERVICIUL SPECIAL DE SIGURANŢA
DIN
D O B R O G E A

No. 28 din 4 ianuarie 1920.

AUTORIZAŢIE x)
-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

D-l GRIGORE IONESCU, de ani 48, de profesiune comerciant, domiciliat în Medgidia, judeţul Constanţa, are voe a merge la Constantinopol pentru afaceri comerciale.

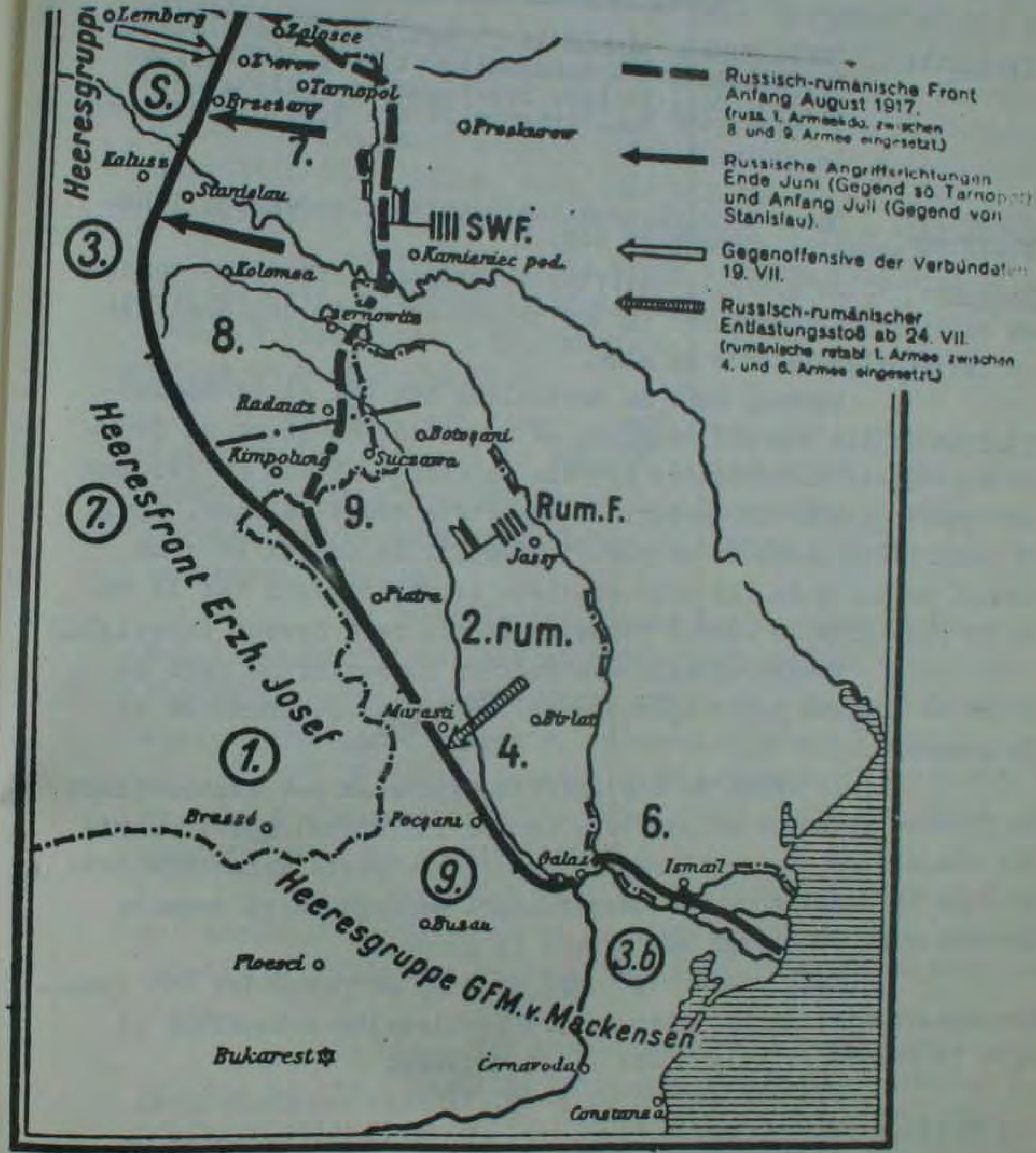
Autorizaţia este valabilă 15 zile cu începere de azi 4 ianuarie 1920.

ŞEFUL SERVICIULUI,
/ss/ M.MORUZOV.

----

x). Documentul atestă acoperirea sub care Serviciul Special de Siguranţă al Dobrogii trimite un agent al său să lucreze la Constantinopol (orice plecări peste graniţă în acea vreme se făcea cu avizul oficial al organelor de siguranţă).

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.20954, f.753-755.

Situaţia critică a României în ianuarie 1917 cînd s-a trecut la refacerea armatei. Din teritoriul ţării nu mai rămăsese decît o parte din Moldova şi "Gurile Dunarii".

A N E X E III
(1)

C O P I E,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Invinuit: ISPAS ROMAN, născut la 27 oct.1919 în com.Mirăslău-Aiud, fiul lui Augustin şi Ana, lăcătuş, cu ultimul dom. în Buc. Sos.Măgurele nr.134. - 1 iulie 1959 Buc. început la ora 9,3o şi terminat la orele 21,3o.

INTREBARE: Cum s-a desfăşurat activitatea clandestină iehovistă în gruparea condusă de d-ta ?

RASPUNS: In general, activitatea grupării iehoviste condusă de mine s-a desfăşurat în mod organizat şi în conformitate cu instrucţiunile date de mine.

Astfel, atît la domiciliul meu cît şi la domiciliul unora din membrii grupării am organizat şi ţinut un foarte mare număr de întruniri secrete în cadrul cărora am studiat scriptura şi diferite materiale iehoviste aduse de mine. Apoi pe baza celor studiate am purtat discuţii în scopul de a ne însuşi cu toţii la fel cele studiate şi de asemenea tot la fel să le răspîndim în rîndul celor pretabili de a deveni iehovişti.

Pentru conspirarea acestor întruniri am avut de grije ca numărul participanţilor să nu depăşească numărul de lo persoane.

In afară de întrunirile ţinute am dat instrucţiuni ca fiecare iehovist să studieze în mod individual sau în familie acolo unde era cazul, scriptura şi revistele iehoviste date de mine în acest scop. Să răspîndească perceptele şi dogmele iehoviste şi să atragă noi membri în grupare.

Noii convertiţi după un timp de pregătire îmi erau prezentaţi mie, îi lămuream asupra problemelor neînţelese şi apoi în raport de voinţa lor îi şi botezam.

Fiecare membru al grupării mi-a raportat scris activitatea depusă. Aceste rapoarte se întocmeau lunar şi cifrate conform sistemului declarat anterior. Odată cu raportul îmi predau şi cotizaţia pentru fondul "Buna speranţă".

INTREBARE: Unde aţi ţinut întruniri secrete şi cine a participat ?

RASPUNS : Inainte de a răspunde la întrebare vreau să precizez că întrucît numărul întrunirilor a fost foarte mare nu pot să precizez datele cînd au avut loc fiecare în parte şi

./.

cine a participat la fiecare întrunire. Am să declar însă unde au avut loc, numărul lor aproximativ şi cei care au participat în general acolo, fără a putea preciza dacă la una dintre ele a lipsit cineva sau a venit în plus un altul, care lipsise anterior.

Astfel, începînd din anul 1957 şi pînă la arestarea mea am organizat şi ţinut la domiciliul meu un număr însemnat de întruniri secrete şi la care au luat parte: subsemnaţii; ISPAS ELENA, MOJE ANA, CHIRITA TUDOR, CHIRITA STELA, STANCIU ION, GHEORGHITA, POPA MARGARETA şi IMRE ROZALIA.

La Moje Ana s-au ţinut circa 2o întruniri şi au participat: subsemnaţii; Ispas Elena, Tătaru Dumitru, Vreju Ion, Chiriţă Teodor, Chiriţă Stela, Florica Farmăriţa din Calea 13 Septembrie.

La Stere Florea - Sos.Mihai Bravu nr.191 am ţinut peste 15 întruniri şi în general au luat parte: subsemnaţii; Stere Antonia, Ispas Elena, Paula, Sincan Ion, Dumitrescu (vecina lui Paula Sincan Sinica şi o anume Floarea cunoscută cu Stere Florea.

La locuinţa lui Sincan Ion am ţinut de asemenea 3-4 întruniri şi la care au participat: subsemnaţii; Stere Florea cu soţia Sincan Sinica, Paula, iar odată şi iehovistul Jusleac Ion din Sighişoara, cunoscut de Stere Florea.

La Tătaru Dumitru am ţinut circa 15 întruniri şi au luat parte: subsemnaţii; Ispas Elena, Moje Ana, Vreju Ion, Chiriţă Tudor şi Chiriţa Stela.

La Vreju Ion am ţinut 5 întruniri şi au participat aceleaşi persoane ca şi la Tătaru Dumitru. La discuţiile noastre a participat şi soţia lui Vreju însă ea nu este iehovistă.

In blocurile muncitoreşti din B-dul Muncii la Nicolae am ţinut peste lo întruniri la care au participat: gazda cu soţia, subsemnatul cu soţia, Popa Onofrei, Popa Margareta, Stere Florea cu soţia, Popa Emil cu soţia şi Otvas Ileana.

In casă la Linus m-am întrunit de două ori cu Gheorghiţa şi gazda.

La Gheorghiţa am ţinut 3 - 4 întruniri la care au participat: subsemnatul cu soţia şi la una sau două Linus.

La familia Dumitrescu Nicolae din str.Stefan Vodă nr.4 sau 6 (Piaţa Progresu) am organizat şi ţinut 7 - 8 întru-

A N E X E III
(1)

C O P I E,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Invinuit: ISPAS ROMAN, născut la 27 oct.1919 în com.Mirăslău-Aiud, fiul lui Augustin și Ana, lăcătuș, cu ultimul dom. în Buc. Sos.Măgurele nr.134. - 1 iulie 1959 Buc. început la ora 9,3o și terminat la orele 21,3o.

INTREBARE: Cum s-a desfășurat activitatea clandestină iehovistă în gruparea condusă de d-ta ?

RASPUNS: In general, activitatea grupării iehoviste condusă de mine s-a desfășurat în mod organizat și în conformitate cu instrucțiunile date de mine.

Astfel, atît la domiciliul meu cît și la domiciliul unora din membrii grupării am organizat și ținut un foarte mare număr de întruniri secrete în cadrul cărora am studiat scriptura și diferite materiale iehoviste aduse de mine. Apoi pe baza celor studiate am purtat discuții în scopul de a ne însuși cu toții la fel cele studiate și de asemenea tot la fel să le răspîndim în rîndul celor pretabili de a deveni iehoviști.

Pentru conspirarea acestor întruniri am avut de grije ca numărul participanților să nu depășească numărul de 1o persoane.

In afară de întrunirile ținute am dat instrucțiuni ca fiecare iehovist să studieze în mod individual sau în familie acolo unde era cazul, scriptura și revistele iehoviste date de mine în acest scop. Să răspîndească perceptele și dogmele iehoviste și să atragă noi membri în grupare.

Noii convertiți după un timp de pregătire îmi erau prezentați mie, îi lămuream asupra problemelor neînțelese și apoi în raport de voința lor îi și botezam.

Fiecare membru al grupării mi-a raportat scris activitatea depusă. Aceste rapoarte se întocmeau lunar și cifrate conform sistemului declarat anterior. Odată cu raportul îmi predau și cotizația pentru fondul "Buna speranță".

INTREBARE: Unde ați ținut întruniri secrete și cine a participat ?

RASPUNS: Inainte de a răspunde la întrebare vreau să precizez că întrucît numărul întrunirilor a fost foarte mare nu pot să precizez datele cînd au avut loc fiecare în parte și

./.

cine a participat la fiecare întrunire. Am să declar însă unde au avut loc, numărul lor aproximativ și cei care au participat în general acolo, fără a putea preciza dacă la una dintre ele a lipsit careva sau a venit în plus un altul, care lipsise anterior.

Astfel, începînd din anul 1957 și pînă la arestarea mea am organizat și ținut la domiciliul meu un număr însemnat de întruniri secrete și la care au luat parte: subsemnații; ISPAS ELENA, MOJE ANA, CHIRITA TUDOR, CHIRITA STELA, STANCIU ION, GHEORGHITA, POPA MARGARETA și IMRE ROZALIA.

La Moje Ana s-au ținut circa 2o întruniri și au participat: subsemnații; Ispas Elena, Tătaru Dumitru, Vreju Ion, Chiriță Teodor, Chiriță Stela, Florica Farmărița din Calea 13 Septembrie.

La Stere Florea - Sos.Mihai Bravu nr.191 am ținut peste 15 întruniri și în general au luat parte: subsemnații; Stere Antonia, Ispas Elena, Paula, Sincan Ion, Dumitrescu (vecina lui Paula Sincan Sinica și o anume Floarea cunoscută cu Stere Florea.

La locuința lui Sincan Ion am ținut de asemenea 3-4 întruniri și la care au participat: subsemnații; Stere Florea cu soția Sincan Sinica, Paula, iar odată și iehovistul Jusleac Ion din Sighișoara, cunoscut de Stere Florea.

La Tătaru Dumitru am ținut circa 15 întruniri și au luat parte: subsemnații; Ispas Elena, Moje Ana, Vreju Ion, Chiriță Tudor și Chirița Stela.

La Vreju Ion am ținut 5 întruniri și au participat aceleași persoane ca și la Tătaru Dumitru. La discuțiile noastre a participat și soția lui Vreju însă ea nu este iehovistă.

In blocurile muncitorești din B-dul Muncii la Nicolae am ținut peste 1o întruniri la care au participat: gazda cu soția, subsemnatul cu soția, Popa Onofrei, Popa Margareta, Stere Florea cu soția, Popa Emil cu soția și Otvas Ileana.

In casă la Linus m-am întrunit de două ori cu Gheorghița și gazda.

La Gheorghița am ținut 3 - 4 întruniri la care au participat: subsemnatul cu soția și la una sau două Linus.

La familia Dumitrescu Nicolae din str.Stefan Vodă nr.4 sau 6 (Piața Progresu) am organizat și ținut 7 - 8 întru-

niri la care au participat: soții Dumitrescu, subsemnatul cu soția și un paznic cu numele de Costică împreună cu soția sa Mimi. Aceștia domiciliază pe str.Pieptănari.

Inainte de a fi arestat am organizat și ținut două întruniri secrete la domiciliul lui Vița la care a mai participat o iehovistă cu numele de Tita și un iehovist cu numele de Marinică. Ambii locuiesc prin apropierea lui Vița și sînt cunoscuți de către aceasta.

<u>INTREBARE</u>: Cum au fost organizate aceste întruniri ?

<u>RASPUNS</u>: Intrunirile au avut loc atît în după amiezele zilelor de lucru cît și în zilele de sărbătoare.

Pentru prima întrunire era anunțat de mine iehovistul la care trebuia să ținem întrunirea și acesta mobiliza și pe ceilalți iehoviști cunoscuți de el, în general aceștia erau grupați pe cartiere. Intrunirile ulterioare le fixam de comun acord la sfîrșitul întrunirii precedente.

In afară de întrunirile declarate mai sus grupurile respective au mai ținut și alte întruniri la care eu nu am participat,fiindcă ori nu am avut timp fiind la serviciu, ori trebuia să merg la întrunirea unui alt grup. In aceste cazuri oricare dintre participanți putea să conducă adunarea.

<u>INTREBARE</u>: In ce constă caracterul contrarevoluționar al acestor întruniri ?

<u>RASPUNS</u>: Toate întrunirile organizate și ținute de noi au fost de natură contrarevoluționară pentru următoarele considerente:

- In primul rînd legile interzicînd ținerea de asemenea întruniri ele au fost organizate și ținute în mod clandestin.

- In al doilea rînd faptul că noi ne-am însușit, aplicat și răspîndit dogmele și perceptele iehoviste am subminat regimul democrat popular din R.P.R. prin aceea că: recunoscînd numai împărăția lui Dumnezeu pe pămînt am instigat la nerecunoașterea orînduirii sociale și de stat din R.P.R., precum și a ordinei de drept. Am propagat neîncrederea în trăinicia regimului, susținînd că va veni în curînd "Armaghedonul" care va distruge acest regim și pe toți aceea care nu au trecut de partea lui Ihova pînă la acea dată.

Am propagat că tot ceea ce se face actual nu va

./.

fi cu voia lui Dumnezeu și pe placul acestuia.

Prin propaganda și agitația făcută am lovit și în sistemul de apărare a statului, îndemînd la neprezentare la încorporare sau în caz că totuși va fi luat în armată și s-ar afla în fața inamicului să nu tragă în acesta, în special să evite a ajunge în asemenea situații, adică să dezerteze din armată în caz de război.

După ce am citit prezentul proces verbal și am constatat că el corespunde cu cele declarate de mine îl susțin și-l semnez.

Conf.cu originalul ce se află la dosarul de anchetă.

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.115863, vol.1

(2)

304/4/4 dec.1965

<u>NOTA INFORMATIVA</u>

In ziua de 18 iunie 1965, am vizitat familia Ion Voican. Am găsit acasă pe cetățeanca Sancovici și pe bătrînul Voican, cu care am discutat. La început am discutat cu Sancovici, care mi-a spus pe de rost timp de două ore materialul cuprins în patru reviste copiate de ei sub formă de întrebări și răspunsuri: "consacrarea, să ne botezăm întru domnul, să construim pentru viitor și aducem darurile domnului" (titlurile s-ar putea să nu fie chiar exacte, fiindcă le-am reținut din discuția verbală).

După aceea am discutat cu el și mi-a spus că pînă la Armaghedon mai sînt lo ani, dar el va veni o dată cu al treilea război mondial care e gata să izbucnească. Mi-a spus că englejii și americanii au o bombă cu care adoarme pe toți cetățenii din țările socialiste, pe care apoi îi cotropesc cu ușurință.

El mai zice că sovieticii pregătesc și ei o bombă care va fi gata abia în 197o. Pînă atunci tergiversează sovieticii în problema războiului. Cu bomba pe care o fac vor devia după orbită un corp ceresc, mai mic de cît pămîntul, care va lovi în pămînt în partea apuseană a Europei și în America,

distrugînd totul. Dumnezeu va face ca din acest conflict să se distrugă cele două sisteme și să vină apoi legiunile de îngeri cu Hristos, pentru Armaghedon. Mi-a spus că în timpul luptei vor muri și iehoviști, dar vor învia în Domnul. In prezent în societatea iehovistă sînt trei curente: unii care cer ca iehoviștii să se organizeze și să lupte, pregătind cea-les Armaghedonului. Aceștia sînt tinerii, alții care sînt împotriva organizării și care așteaptă, iar alții care cred că la O.N.U. se va hotărî să se dea libertate și iehoviștilor. El personal este de părere să nu se activeze, de frica securită-ții. Mi-a spus că a fost la el de la securitate un bărbat de 45 ani, care le-a spus că familia lor este cunoscută în carti-er, și că să-și vadă de treabă, iar lui Muraraș i-a spus că de aceea a fost eliberat ca să se astîmpere. La cîtva timp după ce a fost de la securitate, a venit un iehovist și le-a spus să activeze, să se organizeze. El e puțin dezorientat, fiindcă îi e frică, zice că securitatea are mulți aderenți nesalariați, așa ziși comuniști de stînga, din marea masă a poporului, care pot să-l urmărească și să-l denunțe socotind că atunci face rău și celor cu care se întîlnește.

Maria nu este acasă și tatăl său știa că s-a dus să se întîlnească cu un student cu care învață la o fată. Cred că era vorba de Bănulescu, student la Politehnică și de Eli, funcționară la Spitalul nr.9.

NOTA LUCRATORULUI:

VOICAN MARIA este urmărită în dosar informativ. Voican Ion este lucrat în dosarul de problemă. Sencovici nu este luat în evidență fiind în vîrstă. Bănulescu este luat în studiu ca și CINARIAN LICHIDA. Agentul are sarcini permanente pe lîngă aceștia, urmînd să discute și cu Voican Maria pentru a stabili de unde știe și cu cine s-a mai comentat cele spuse de tatăl ei agentului.

De asemenea, va mai stabili cu cine a mai studiat ea, cerîndu-i să-i facă cunoștință cu Bănulescu. Agentul va cere să-i dea spre studiu și unele materiale noi din cele amintite de Sencovici, pe care i le-a dat și lui Bănulescu. In discuții să mai stabilească cu ce intelectuali mai este ea în relații, cerîndu-i să-i facă cunoștință cu ei.

Arhiva C.S.S., fond operativ, dosar nr.90975, vol.1

./.

(3)

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU

5 aprilie 1956 început la ora 8,10 și terminat la orele 14,30 București.

INVINUIT: RANCA PETRE, născut la 10 aprilie 1911 în com. Pauliș, Raionul Lipova, Reg.Timișoara, fiul lui Petre și Ana, de profesie contabil, cu dom.în Buc. str.Anton Pană 36.

INTREBARE: Arată d-ta ce activitate dușmănoasă ai desfășurat împotriva regimului democrat din R.P.R. ?

RASPUNS: Activitatea dușmănoasă desfășurată de mine împotriva regimului democrat din R.P.R. constă în următoarele : după interzicerea prin lege din vara anului 1948 de a se multiplica materiale cu conținut iehovist, eu am tradus diferite reviste și alte materiale cu conținut iehovist,multiplicîndu-le în două sau trei exemplare, apoi aceste materiale traduse de mine le dădeam lui MURARAS TEODOR, membru de conducere în comitetul "Asociației Martorii lui Iehova", care se ocupa cu multiplicarea lor la șapilograf. Aceste materiale multiplicate erau trimise de către comitetul "Asociației Martorii lui Iehova" din care făceam și eu parte, martorilor lui Iehova din întreaga țară.

Am participat la ședințele comitetului de conducere al asociației, unde se luau diferite hotărîri privind activitatea iehovistă din R.P.R.

Am participat la adunările iehoviste unde se făcea studiu și seminare la materialele iehoviste. Iar ca secretar al asociației, fiind de profesie contabil, țineam contabilitatea asociației (veniturile și cheltuelile as[illegible]ției).

INTREBARE: Care erau materialele cu conținut iehovist pe care le-ai tradus și multiplicat ?

RASPUNS: Materialele au conținut iehovist pe care le-am tradus și multiplicat, erau revistele intitulate "Turnul de veghere" pe care le primeam de la "Asociația Martorii lui Iehova" din străinătate (BERNA - BROOKLIN S.U.A.)

INTREBARE: Ce alte materiale ai mai multiplicat ?

RASPUNS: De la apariția legii prin care se interzicea multiplicarea materialelor cu conținut iehovist (din vara anului 1948) și pînă la arestarea mea din anul 1949, n-am mai

./.

multiplicat alte materiale, decît revistele despre care am declarat.

INTREBARE: Cum traduceai şi multiplicai d-ta acele materiale iehoviste ?

RASPUNS: Materialele cu conţinut iehovist le traduceam şi multiplicam direct la maşina de scris proprie, ce a fost găsită la mine cu ocazia percheziţiei domiciliare.

INTREBARE: Cu cine ţi-ai desfăşurat activitatea duşmănoasă despre care ai declarat ?

RASPUNS: In perioada menţionată mai sus (vara anului 1948, pînă în 1949) am desfăşurat activitatea despre care am declarat împreună cu MURARAS TEODOR.

INTREBARE: După eliberarea d-tale din închisoare (5 oct.1955) pînă în martie 1956, ce activitate duşmănoasă ai desfăşurat împotriva regimului democrat din R.P.R. ?

RASPUNS: După eliberarea mea din închisoare (5 oct.1955) mi-am reînceput activitatea duşmănoasă care consta în următoarele:

- traducerea unor materiale cu caracter iehovist din limba franceză şi engleză (două reviste din limba franceză şi una din limba engleză);
- am avut diferite întîlniri cu martori ai lui Iehova la domiciliul lor, pentru a studia materiale cu conţinut iehovist;
- am fost vizitat de martori ai lui Iehova în acelaşi scop de a studia material iehovist;
- am primit de la Albu Pamfil şi Bercea Vasile mai multe materiale cu conţinut iehovist în manuscris;
- am dat şi eu material iehovist numitului MANDIUC VASILE pentru a studia;
- am primit ajutor în bani şi materiale de la iehovistul BERCEA VASILE;
- i-am făcut legătură iehovistului SZASZ ION din Timişoara cu ALBU PAMFIL, cu care ocazie s-au discutat unele probleme privind activitatea iehovistă din Timişoara.

INTREBARE: Arată d-ta mai concret în ce a constat activitatea duşmănoasă desfăşurată de d-ta împotriva regimului democrat din R.P.R. după eliberarea din închisoare ?

RASPUNS: Nu pot să declar mai concret în legătură cu acti-

vitatea duşmănoasă desfăşurată de mine împotriva regimului din R.P.R. după eliberarea mea din închisoare.

INTREBARE: Pentru a putea să declari mai concret în legătură cu activitatea duşmănoasă ce ai desfăşurat-o după eliberarea din închisoare, ţi se prezintă un text luat din caietul intitulat "Puterea Nădejdiei" fila 60, ridicat de la d-ta cu ocazia percheziţiei domiciliare.

"......Dorinţa de a avea lucruri bune şi căutarea după plăceri (televiziune, radio, cinema etc.) pot să nimicească nădejdea, una este sigur că ele nu zidesc" .... ?

RASPUNS: Nici în urma prezentării acestui text nu pot să arăt concret în legătură cu activitatea duşmănoasă desfăşurată de mine după eliberarea din închisoare.

Menţionez însă că acest text învaţă martorii lui Iehova să nu vizioneze filme, teatre, să nu asculte radio, ci tot timpul ce trebuie rezervat pentru aceste mijloace culturale, să fie folosit la studierea materialelor cu conţinut iehovist şi la alte lucrări credincioase. Eu fiind credincios, am aplicat întocmai în practică învăţămintele trase din acest text.

Cert este că aplicînd în practică acest text, martorii lui Iehova nu sprijină toate acţiunile de culturalizare a maselor ce se desfăşoară azi în R.P.R., ca cinematograful, teatrul, radioul, reuniuni tovărăşeşti, şi alte acţiuni iniţiate pentru a veni în sprijinul culturalizării maselor pentru că educaţia ce se face prin aceste mijloace culturale, zdruncină credinţa celor care cred în Iehova.

INTREBARE: Ţi se atrage atenţia şi că în urma demascării d-tale pe bază de materiale, te menţii pe aceeaşi poziţie de negare. De ce faci d-ta acest lucru ?

RASPUNS: Nu mă menţin pe o poziţie de negare, însă alt răspuns nu pot să dau la întrebarea ce mi-a fost pusă.

INTREBARE: Precizează d-ta în ce a constat activitatea duşmănoasă desfăşurată de d-ta în lumina textului ce ţi-a fost prezentat ?

RASPUNS: N-am desfăşurat altă activitate duşmănoasă în lumina acestui text ce mi s-a prezentat, în afară de ce am declarat.

Procesul verbal de interogatoriu a fost bine

./.

întocmit şi în deplină concordanţă cu cele declarate de mine, ceea ce confirm prin semnătura mea proprie.

ANCHETATOR,
(ss) indescifrabil

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.23073, vol.2

A N E X E IV
(1)

Copie-fragment

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Invinuit VULIH MILEA, născută la 2 ianuarie 1909 în Bălţi U.R.S.S., fiica lui Pinchas şi Bossea, fostă directoare a exportului din Ministerul Comerţului, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Lt.Lemnea nr.6.

8 aprilie 1961
Localitatea Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,oo
Interogatoriul s-a terminat la ora 14,oo

Intrebare: Ancheta revine asupra procesului verbal de interogatoriu din 7 aprilie a.c. şi-ţi cere să declari împrejurările în care l-ai favorizat pe "Marcelo Santini" în perioada cît ai stat la Milano ?

Răspuns: Vreau să declar în mod sincer că în toată perioada dinaintea arestării mele am avut concepţii pe linia naţionalismului evreesc, concepţii care mi-au fost alimentate din plin şi întărite totodată de elementele naţionaliste evreeşti de care m-am înconjurat încă de la venirea mea în România, respectiv în anul 1948.

Astfel, în anul 1948 intrînd la "Romăno-export" iar după aceia la "Prodexport" am legat relaţii strînse numai cu elemente din rîndul naţionaliştilor evrei cum sînt: DONATH PAVEL, SUZIN MICU, OIHLAU şi alţii, care au continuat să-mi constituie cercul cel mai apropiat de prieteni pînă la data arestării mele.

In toată perioada de 12 ani, atît în Ministerul Comerţului, în viaţa mea particulară cît şi în străinătate, am manifestat o imediată şi deosebită simpatie şi încredere faţă de elementele evreeşti. Insuşi soţul meu MARCUS JAQUES sesizînd excesul de naţionalism ce-l manifestam, mi-a vorbit despre pericolul acestui fapt, spunîndu-mi că oamenii, datorită comportării mele, nu vor vedea în mine altceva în afară de o simplă evreică naţionalistă.

Datorită sentimentelor naţionaliste, în Ministerul Comerţului am ajuns la asemenea strînse legături cu subalternii mei SUZIN MICU, DONATH PAVEL, CSENDES ANDREI,încît în cadrul întîl-

../..

nirilor de la domiciliul meu ne-am manifestat dușmănos la adresa regimului democrat din R.P.R., am calomniat conducătorii de stat și de partid din U.R.S.S., am elogiat modul de viață capitalist și am denigrat diferite realizări ale R.P.R. Ne-am manifestat ostilitatea față de politica R.P.R., afirmînd că această politică ar fi creiat și menține un puternic curent antisemit în țară, fapt datorită căruia am început să socotim emigrarea evreilor în Izrael ca o chestiune necesară pentru a scăpa de antisemitism.....

ss. Vulih Milea

Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr.3647o, vol.5, f.178.

(2)

Copie

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Invinuit DONATH PAVEL, născut la 25 martie 19o9 în Sînpetru German reg.Banat, fiul lui Iacob și Margareta, fost director la I.S.C.E. "Prodexport", cu ultimul domiciliu în București Str.Zambaccian nr.9.

lo martie 1961
Localitatea București
Interogatoriul a început la ora 9,oo
Interogatoriul s-a terminat la ora 14,oo

Intrebare: La interogatoriul anterior ai cerut un timp de gîndire, care ți s-a acordat. Arată deci, activitatea dușmănoasă regimului pe care ai desfășurat-o începînd din anul 1946 ?

Răspuns: Incepînd din anul 1946, am desfășurat o activitate dușmănoasă regimului, prin care am favorizat mai multe firme capitaliste, în dauna statului.

Această activitate întreprinsă de mine s-a datorat trecutului meu dușmănos mișcării muncitorești. Ca agent al siguranței am trădat comuniștii cu care țineam legătura, ce a avut ca urmare arestarea lor.

In detașamentul de muncă din Sighișoara, am intrat în înțelegere cu comandanții detașamentului și am organizat luarea banilor persoanelor internate. De asemenea, am slujit cu zel interesele militare ale burgheziei, intensificînd la maximum construirea căii ferate la care se lucra la Sighișoara, prin forțarea ...

Am sustras o sumă mare din banii deținuților din Vapniarca, iar după 1944, am însușit o parte din fondurile P.C.R..

Toate acestea precum și alte fapte și acțiuni oneroase săvîrșite de mine împreună cu mediul capitalist în anturajul căruia am căutat să mă mențin mereu, mi-am format o concepție dușmănoasă instaurării și apoi consolidării regimului democrat-popular din R.P.Română.

Eram dușman al acestui regim deoarece îmi îngrădea posibilitatea de a-mi cîștiga profituri personale obținute pe căi necinstite și apoi îmi era teamă mereu să nu fiu descoperit și tras la răspundere pentru activitatea mea trădătoare din trecut.

Din această cauză uram acest regim și am căutat pe cît am putut să lovesc în el.

Prin favorizarea firmelor capitaliste am urmărit trei scopuri și anume:

- Să subminez economia națională în folosul firmelor capitaliste, fiind un dușman al orînduirii democrat-populare din R.P.Română.
- Să obțin profituri personale pe căi ilicite, cît mai multe, care știam că-mi vor fi date de capitaliști pentru serviciile pe care le făceam.
- Să execut ordinele celor care veneau din occident cu parolă dată de SZABO NICOLAE în 195o, pentru a nu se descoperi legăturile mele cu siguranța.

Pentru a realiza aceste scopuri am intrat în înțelegere cu comercianții străini, cerîndu-le diferite obiecte de valoare, ceea ce mă obliga să le acord avantaje în tranzacțiile care aveau loc.

s.s.Donath Pavel

Anchetator Penal de Securitate
Cpt. (ss) indescifrabil

Conf.cu orig.din dos.de anchetă
(ss) indescifrabil

Arhiva C.S.S.,fond operativ, dosar nr.3647o, vol.4, f.268-269.

../..

Din limba franceză
nr.filelor 17

data 8 febr.196o.
STRICT SECRET
Direcţia II-a

(3)

OBIECTIVUL
VRINCEANU VIORICA

"L" "Roger Lefevre" (Chommiene Regis-reprezentantul firmei franceze "Collectorgane"-n.n.).

Acum vreau să vă spun un lucru posibil. Nu m-am gîndit că Viorica ar putea să vină în Franţa, pentru asta eu sînt foarte liniştit. Acum că sînt sigur că puteţi veni trebuie să faceţi maximum de sabotaj, maximum.. dar trebuie să o faceţi. Asta pentru satisfacţia dvs.personală, pentru satisfacţia dvs. viitoare. V-am spus ieri şi pot încă s-o mai repet şi acum, ieri v-am spus s-o faceţi (?) să-mi promiteţi (?) şi dvs. mi-aţi răspuns "da" fără să ştiţi ce este. Deci acum vreau să-ţi spun ce este (îl întrerupe V.).

V: (Vrînceanu Viorica, fostă şef serviciu la I.S.C.E. "Prodexport"-n.n.): Eu vă promit totul.

"L". Acum eu vă spun ce este, trebuie să-mi promiteţi Viorica, ca atunci cînd vei veni (în Franţa) vei lua banii pe care ţi-i voi da eu. Asta este precis deci, da ?.

V! O să vedem, mai avem încă destul timp.

"L" Intre timp asta o să crească Viorica (se referă la bani-n.n.)

V: (rîde).

Discuţia a avut loc în ziua de 8 februarie 196o orele 16,45 la domiciliul numitei Vrînceanu Viorica.

Arhiva C.S.S.,fond operativ, dosar nr.73111, vol.5, f.774.

(4)

13 aprilie 1966
Dată în faţa mea
Anchetator penal
(ss) indescifrabil

Declaratie

Fragment

La orele 22,15 am plecat de la intreprindere la întîlnirea cu "Schwartz Iohan", după întîlnire am plecat amîndoi în grădina Icoanei.

Aici ne-am aşezat pe o bancă dintr-un grup de bănci

../..

după aleea paralelă cu strada care vine de la Patria spre Restaurantul Moldova.

Am discutat cu "Scwartz Iohan" cca. una oră în aceste condiţii :

Am discutat probleme legate de comanda care trebuia semnată a doua zi pe data de 13 aprilie 1966 pentru M.I.C.M.-FEA la care în ziua precedentă obţinusem în protocol ca plata să se facă prin încasso-documentar.

Incă de la aşezarea pe bancă mi-a oferit pachetele în număr de două învelite în ziar şi în care nu am ştiut ce se găseşte.

Am întrebat pentru cine şi ce se găseşte în pachete. Mi-a răspuns că sînt pentru mine "o mică atenţie".

Drept pentru care dau prezenta declaraţie.

Virgil Răzuş
13.IV.1966

Arhiva C.S.S.,fond anchetă, dosar nr.55ooo, f.36-37.

Copie
Exemplarul nr...

(5)

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Invinuitul GAMULEA EMILIAN, născut în luna iunie,ziua 11, anul 1919, în Rediul Mitropoliei - Iaşi, fost director general în M.I.A.,cu ultimul domiciliu în Bucureşti, str. Stirbei Vodă nr.2.

5 ianuarie 1967

Localitatea Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 17,oo.
Interogatoriul s-a terminat la ora 2o,oo.

.... aşa cum am declarat, am organizat prin intermediul soţiei mele GAMULEA ANA, informarea, în scris, a lui "Mercier" reprezentantul firmei franceze, asupra discuţiilor şi hotărîrii din şedinţa cu conducerea M.I.A. Cu acest prilej i-am indicat lui "Mercier", pe căi neoficiale, să nu mai coboare preţul, pentrucă şi în acest caz contractul se va încheia cu el, cu toate că pe de altă parte, în mod oficial recomandăm "Maşinimportului" să obţină reducere de preţ.

../..

In afara datelor din documentul prezentat adresat Mașinimportului, date pe care eu le-am comunicat lui "Mercier" l-am mai informat pe acesta și asupra diferenței în lei valută sau dolari dintre prețul său și al concurenței din momentul respectiv al tratativelor. Această diferență era după cum îmi aduc aminte de cca.600.000 (șase sute mii) de dolari.

Am comunicat această diferență pentru a demonstra lui "Mercier" și firmei Schwartz - Houtmont că-au avut din partea mea un sprijin efectiv, că datorită informațiilor primite de la mine și datorită ultimei mele indicații de a nu mai lăsa din preț la Mașinimport sumă ce reprezintă diferența respectivă, reprezintă un avantaj net pentru ei. In acest mod, obligam firma Schwartz - Houtmont să satisfacă și în viitor anumite cereri ale mele în sensul de a-mi asigura și alte avantaje materiale deoarece datorită acțiunilor intreprinse de mine, a avut un cîștig mai mare în cadrul tranzacției încheiate în România.

ANCHETATOR PENAL DE SECURITATE
Locot.
(ss) indescifrabil

Anchetat
(ss) Gămulea Emilian

Arhiva C.S.S.,fond operativ, dosar nr.166183, f.68.

M. A. I.
727/171511/41364
06.05.1966

STRICT SECRET
S.C. 39
Ex. 1

(6)

Către Direcția II-a

N O T A

privind filajul ob."MAUR" "Schultze Wolfgang"(comerciant vest-german-n.n.) cerut cu adresa nr.261 efectuat în ziua de 05.05.1966 de la ora 7,00 la ora 0,40.

ACTIVITATEA OBIECTIVULUI:

..La ora 20,40 "MAUR" a ieșit de la hotelul Lido îmbrăcat în costum bleumarin, avînd un pachet asupra sa de mărimea 30 x 20 x 5 cm.,de culoare albă, foarte grăbit a mers pe B-dul Magheru, str.C.A.Rosetti, Pitar Moși, Dionisie Lupu, Piața Cosmonauților și între ora 20,50 și 21,10 "MAUR" s-a plimbat pe Calea Dorobanților între Casa oamenilor de știință și restaurantul Parcul Trandafirilor, iar la ora 21,10 a venit la el "MICA" (GAMULEA ANA-n.n.), tot în acest moment a apărut în față la ASCAR pe partea opusă lor în întuneric individul "MISU" (soțul lui MICA) care a stat și a privit la ei,precum și la persoanele din jur timp de 5 minute, timp în care "MAUR" și "MICA" s-au plimbat pe porțiunea arătată mai sus, iar "MISU" a făcut contrafilajul celor doi.

../..

La ora 21,15 "MAUR" cu "MICA" au mers pînă la statuia din mijlocul p-ții Cosmonauților unde a venit și "MISU" și cu toții s-au urcat în auto-taxiul cu nr.10258-B, cu care au mers pe str.Cosmonauților, N.Beloianis, Bd.Magheru, p-ța Română, Bd.Ana Ipătescu, P-ța Victoriei, Bd.Aviatorilor, au oprit mașina în fața aleii restaurantului Pescăruș.

...Aici au luat loc la o masă la terasă, unde au servit mîncare și băutură, timp în care s-au întreținut în discuții, iar la ora 23,20 "MAUR" pentru a putea fi mai aproape de "MISU" a schimbat locul cu "MICA" continuînd să discute pînă la ora 0,15, cînd "MAUR" a achitat consumația după care s-au ridicat de la masă, "MICA" luînd cu ea pachetul ce-l adusese "MAUR"....

Locțiitor Sef Direcție
(ss) indescifrabil

Seful Serv.II
(ss) indescifrabil

Arhiva C.S.S.,fond operativ, dosar nr.166183, f.277-278

(7)

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU-copie

15 noembrie 1961-București
Interogatoriul a început la ora 9,00
Interogatoriul s-a sfîrșit la ora...

Intrebare:

Cum ați transmis datele lui "Schuller Adam" în R.F.-Germană ?.

Răspuns:

Datele pe care le-am deținut de la "Mașinimport" prin PAUNESCU MATEI și fratele meu GHIBU MIHAI, le-am comunicat lui "Schuller Adam" în R.F.Germană prin "Fuchs Eduard" ghid la O.N.T. care mi-a spus că are posibilitatea de a le trimite direct lui "Schuller", lucru care mi-a fost confirmat de "Schuller".

La începutul colaborării mele cu "Schuller Adam" am

întocmit un cod în scopul ca datele pe care urma să le trimit să nu fie înțelese de cel care va duce scrisorile. Un exemplar din acest cod a fost trimis prin "Fuchs" lui "Schuller Adam", iar o copie am oprit-o eu și care a fost găsită la locuința mea cu ocazia percheziției domiciliare. In baza acestui cod, ulterior eu am întocmit scrisorile codificate prin care am transmis lui "Schuller" date în R.F.Germană.

(ss) A.Ghibu

Arhiva C.S.S.,fond operativ, dosar nr.29257, vol.5, f.178.

R. S. R.
TRIBUNALUL MILITAR
de Regiune Mil.Buc.
Dosar nr.597/1967

(8)

PROCES VERBAL

Sedința publică din ziua de...... 196
INTEROGATOR DE INCULPAT

Numele de familie Pienczykowski prenumele Iosif - Stanislau Tadeu. Data nașterii: anul 1906 luna noembrie ziua 26, locul nașterii: comuna (orașul) Dobrovitz - Polonia.

Fragment

Deși inițial s-au primit oferte de la mai multe firme capitaliste pentru instalații și utilaje necesare complexului (de industrializare a laptelui - n.n.) Galați, totuși, eu în referatul pe care l-am întocmit în urma studiului comparativ, le-am înlăturat din competiție, propunînd conducerii ministerului - respectiv direcției - să intervină către organele în drept să invite la tratative numai pe reprezentanții firmei Ahlborn din R.F.G. și Alfa-Laval din Anglia, întrucît aceștia îmi promisese un comision, dacă va cîștiga competiția contractuală, iar pe de altă parte, aceste firme prezentau utilaje și instalații asemănătoare și la nivelul tehnic ridicat.

In referatul de prezentarea celor două firme concurente, respectiv Ahlborn și Alfa-Laval, eu am favorizat mai mult firma Ahlborn, scoțînd în evidență aspectele principale utilajelor acestei firme față de cealaltă și aceasta, datorită faptului că reprezent. ei mi-a oferit un comision mai mare.

../..

Precizez că utilajele ambelor firme sînt la acelaș nivel tehnic, iar prețurile erau aproximativ apropiate.

Președinte
Lt.col.de Justiție
(ss) indescifrabil

Inculpat
(ss) indescifrabil

Secretar
(ss) indescifrabil

Arhiva C.S.S.,fond anchetă, dosar nr.56043, vol.8, f.16

28 aprilie 1966

STRICT SECRET
Exemplar nr.....

(9)

N O T A

In această ordine de idei, pot să mai semnalez că DEAK (fost director tehnic la F.M.U.A.B - n.n.) a arătat o insistență deosebită la conducerea ministerului (M.I.C.M.) și la TEHNO-IMPORT, pentru cumpărarea unor capete de frezat,model "ESSADEX", fabricate de firma "FIRMAR" din Veneția, dar vîndute prin intermediul firmei "NOVA" (frații "CADETTI") Aceste scule prezintă unele avantaje care justificau cumpărarea lor, dar ulterior, cînd au importat altele de la firma "WALTER" din R.F.G., s-a văzut că acestea din urmă erau mai avantajoase. Subsemnatul prezentîndu-i propunerea să renunțăm la o parte din sculele "ESSADEX", pentru a cumpăra în schimb scule WALTER, DEAK a insistat să cumpărăm totuși și sculele ESSADEX, ele fiind bune și fiind deja avansate în formalitățile de contractare. Raționamentul era destul de corect, dar insistența pentru sculele ESSADEX a fost puțin prea evidentă.

(ss)

Arhiva C.S.S.,fond operativ, dosar nr.148235, f.104-105.

M. A. I.
442

STRICT SECRET
5 mai 1960

Data 5 mai 1960

(10)

N O T A

In ziua de 3 mai a.c., la orele 17,00, venind de la gara Săbăreni, sursa a însoțit pe dl."Bonelli Carlo", unul din

asociații firmei "Centin" din Italia, venit în țară pentru recepție vite vii și încheiere de contracte pentru vite și cai. Cu această ocazie s-au purtat următoarele discuții:

Sursa a întrebat pe dl."Bonelli Carlo" cum merge negoțul cu carne, la care dl.Andretta a răspuns:

"Această afacere a mers foarte bine pentru dl. "Santini", care singur în majoritate a cumpărat încă din anul 1955 și pînă în prezent, toată carnea din România".

Sursa l-a întrerupt și i-a spus d-lui "Bonelli" că sînt și alte firme care au cumpărat, la care dl."Bonelli" a răspuns că toate aceste firme au fost și sînt conduse de acest "Santini".

S-au făcut contracte pe diferite firme tocmai pentru a masca să nu reiasă că este una și aceeași firmă. De altfel se poate vedea că în general prețurile sînt la fel sau aproape la fel.

Acest "Santini" - comerciant italian - conduce toate firmele din Italia interesate în carne și toată carnea din România merge la un al treilea - al cărui nume nu-l rețin - de la toate firmele importatoare. "Santini" totdeauna a dirijat aceste firme importatoare, dictîndu-le prețurile ce trebuie să ofere pentru carnea din România.

De menționat că "Santini" este legătura lui Vrînceanu și Donath - ei au încheiat contractul pentru carne cu "Santini".

Tot acest "Santini" se deplasa în România numai atunci cînd avea de încheiat contracte mai mari, cu care ocazie lua legătura cu conducerea Prodexport - Donath Pavel și Suzin Micu, fost consilier la Prodexport. De la Prodexport totdeauna s-a deplasat la abatoare și frigorifere unde a luat contact cu conducerile de acolo și așa cum s-a exprimat "Bonelli Carlo" "I-a mituit pe toți ca un cîine". De remarcat că în majoritatea acestor deplasări la abatoare a fost însoțit de Gheorghiu de la Protocol-Prodexport.

"Bonelli C." s-a bazat cînd a spus că a mituit pe toți de la abatoare pe următoarele fapte văzute de el personal.

Nu odată, ci de mai multe ori a văzut cînd s-au deschis în Italia, vagoane românești cu carne și în fract era scris "carne de vacă" iar în vagon era numai carne de vițel, nici cel puțin să se pună în fața ușei de la vagon carne de vacă să mascheze, tot vagonul era complet cu carne de vițel.

../..

De asemenea din cîte vagoane a văzut personal "Bonelli Carlo" la cîntărire au avut în plus 500-600 kgr., deci la fiecare transport de 15-20 vagoane a avut un vagon de carne în plus, cel puțin.

Sursa este de acord cu cele de mai sus și în special cu greutatea, întrucît la frontieră nu s-au putut recîntări vagoanele datorită faptului că vagoanele erau aprovizionate cu ghiață și nu s-a putut ști niciodată precis cîtă ghiață - separat și cîtă carne separat.

(ss) indescifrabil

Arhiva C.S.S.,fond operativ, dosar nr.73111, vol.1, f.154-155.

Dosarul M.A.I.-D.A.P.
Nr.3181/1967

București 28.VI.1967

(11)

RAPORT DE EXPERTIZA

Fragment

Am arătat însă că, de la firma Vereinigte Bandenfabriken, tot din Austria, s-a comandat bandă sticlă pe mătase neimpregnată, din care - pentru aceiași dimensiune care s-a luat banda lăcuită de la Isovolta, s-a pretins prețul de 1,367 $/100 mtr. astfel că prețul de 2,72 $/100 mtr. pentru aceiași dimensiune lăcuită nu este deloc justificat.

In funcție de rețeaua de prețuri practicată în acea perioadă și ținînd seama de calitatea materialului contractat cu firma "Isovolta", comisia de expertiză apreciază un preț real obtenabil de 2,20 - 2,30 $/100 m.,astfel că la tranzacția respectivă am calculat următoarele pagube minime:

414990 mtr. x 0,420 $/100 m. (2,72-2,30) = 1.743 $

De această pagubă se fac vinovați KOBIELSCHI LEOPOLD care nu a cerut oferte, nu a tratat prețul corespunzător, a dat comenzi verbale, a întocmit referatul de import și la informat pe delegatul firmei "Isovolta" - ing.W.STEPAN, de cantitatea ce urma să se comande conform referatului fără să analizeze corespunzător prețurile pe care le avea la dispoziție.

Comisia de expertiză

Arhiva C.S.S.,fond anchetă, dosar nr.56078, vol.3, f.29.

../..

Dosar M.A.I.-D.A.P.
Nr.3181/1967

București 28.VI.1967

(12)

RAPORT DE EXPETIZA

Fragment

Datorită abaterilor și sistemelor oneroase practicate în tratative, încheierile și derulările cu firmele preferate, s-au constatat pagube suportate de economia națională în sumă de 383576 dolari, echivalînd cu 7.663.848 lei.

Pagubele constatate însumînd 383.576 dolari reprezintă cca. 7% din volumul operațiunilor de import analizate în perioada și la articolele amintite, totalizînd 5.614.067 dolari pentru 74 contracte încheiate, îndeosebi cu firmele preferate arătate mai sus ("Varta"-R.F.G., "Isovolta"-Austria, "Isola"-Italia, etc.-n.n.). Pagubele respective sînt în realitate mai mari, deoarece la unele tranzacții a lipsit complet documentația de preț și a fost insuficientă pentru a stabili paguba reală.

Prin contribuția directă stabilită în analizele efectuate, de pagubele constatate răspund în solidar - pentru firmele trecute în dreptul fiecăruia, următorii:

		dolari	lei
1) KOBIELSKI LEOPOLD în solidar pentru......................		380.289	7.598.174
2) KISSMANN S.	idem	347.409	4.943.232
3) SUTEU DUMITRU	idem	238.554	4.776.309
4) etc.			

Comisia de expertiză
(ss) indescifrabil

Arhiva C,S.S., fond anchetă, dosar nr.56078, vol.3, f. 192.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
Direcția Anchete Penale
Dosar nr........

8 iulie 1967

(13)

RAPORT DE EXPERTIZA TEHNICO-ECONOMICA

Fragment

Ținînd seamă de faptul că utilajele conducătoare oferite de firma Puasch 8c.Silkeborg erau în marea lor majoritate de nivel tehnic comparabil cu celelalte firme ofertante și că completările necesare priveau unele utilaje auxiliare și

../..

și aparatură de control care nu avea o pondere hotărîtoare care să influențeze parametrii de producție ai fabricii, scoaterea din competiție a firmei daneze nu a fost justificată, mai ales că perioada scurtă de la primirea ofertei pînă la încheierea contractului, ar fi permis ducerea tratativelor cu reprezentanții firmei în vederea aducerii la același nivel tehnic cu celelalte firme concurente.

In acest caz s-ar fi creiat condiții mai favorabile pentru desfășurarea tratativelor comerciale în vederea creerii de concurență și determinării prețului real obtenabil.

In urma aducerii în stare de comparabilitate cu celelalte firme susarătate (A.B.Separator-Suedia. Ed.Ahlborn-R.F.a G și A.P.V.-Anglia-n.n.) se ajunge la concluzia că oferta firmei daneze Puasch 8c.Silkeborg se situiază din punct de vedere al valorii, la o valoare inferioară contractului încheiat cu firma vest-germană Ed.Ahlborn.

Astfel, după aducerea în stare de comparabilitatea ofertei Puasch 8c.Silkeborg cu contractul încheiat cu firma Ahlborn, prețul întregii furnituri oferită de firma daneză, este de 825.281 $ față de 896.897 $, deci mai avantajos cu 71616 $, iar față de prețul real obtenabil este de 100.802 $.

In această situație, afirmația din nota direcției generale a industriei laptelui (vizată de ing.Pienczykowski Iosif-n.n.) și a direcției tehnice din M.I.A.în sensul că utilajele firmei Puasch 8c.Silkeborg au fost oferite la prețuri mai mari cu 7-9% decît a celorlalte firme concurente este neîntemeiată și ca atare scoaterea din competiție a firmei daneze pentru acest motiv este neîntemeiată.

Comisia de expertiză

Arhiva C.S.S.,fond anchetă, dosar nr.56043, vol.3, f.23-29.

--oOo--

C U P R I N S U L

STUDII

D O C U M E N T E

./.

.....000.....